

ทวงสิทธิ์...

ทวงถามความยุติธรรม...

คู่มือผู้สนับสนุนทวงสิทธิ์ของคุณ

CLAIMING RIGHTS,
CLAIMING JUSTICE:

A GUIDEBOOK ON
WOMEN HUMAN RIGHTS DEFENDERS

ชื่อภาษาอังกฤษ : CLAIMING RIGHTS, CLAIMING JUSTICE: A GUIDEBOOK ON WOMEN HUMAN RIGHTS DEFENDERS

สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2550

สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก อนุญาตให้ใช้สิ่งพิมพ์นี้เผยแพร่หรือผลิตซ้ำได้ เพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษา หรือวัตถุประสงค์อื่นๆ ที่มิใช่เพื่อการค้า โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรก่อน แต่ต้องอ้างอิงถึงแหล่งที่มาอย่างชัดเจน

ISBN : 978-974-7348-92-7

ทีมข้อมูล : Sunila Abeysekera Mary Jane Real Julie de Rivero Lisa Pusey Edna Aquino Immaculada Barcia Cynthia Rothschild

ผู้ประสานงานโครงการ : Lisa Pusey

ผู้เรียบเรียง : Laura Perry

ผู้ให้ทุนสนับสนุน : Oxfam Novib

ผู้ให้ทุนสนับสนุน : Asia Pacific Forum on Women, Law and Development (APWLD)

สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก
198/3 ถนนช้างคลาน ตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ 053 284856 284527
โทรสาร 053 280847
อีเมลล์ apwld@apwld.org

เจ้าหน้าที่ฝ่ายข้อมูล : เมรี่ แอน แลนซ่า (Mary Ann LLanzan)

ชื่อภาษาไทย : หวงสิทธิ์ หวงถามความยุติธรรม คู่มือผู้หญิงปกป้องสิทธิมนุษยชน

ที่ปรึกษาฉบับภาษาไทย : ดร.คุณหญิงอัมพร นิศุข นัยนา สุภาพัง

ผู้แปล : อัญชมา สุวรรณานนท์ ไพศาล ลิขิตปรีชากุล

บรรณาธิการ : รองศาสตราจารย์วิระดา สมลวัลต์

ประสานงาน : กิตติพร บุญอ่ำ บริพัตร จุฑานิติ จันทร์จิรา บุญประเสริฐ ชวัลสุตา วรรณารักษ์

จัดพิมพ์โดย : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550
อาคาร B ชั้น 6 และ 7 ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
โทรศัพท์ 0 2141 3800, 0 2141 3900
โทรสาร 0 2143 9575
www.nhrc.or.th
สายด่วน 1377
E-mail : help@nhrc.or.th

ทวงสิทธิ์...
ทวงถามความยุติธรรม...
คู่มือผู้หญิงปกป้องสิทธิมนุษยชน

CLAIMING RIGHTS,
CLAIMING JUSTICE:

A GUIDEBOOK ON
WOMEN HUMAN RIGHTS DEFENDERS

	บัญชีชื่อย่อและอักษรย่อ	5
	คำขอบคุณ	8
	คำนำ	11
	ฮิना จิลานี (Hina Jilani)	11
	วิระดา สมสวัสดิ์	13
	คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	15
	เกี่ยวกับคู่มือเล่มนี้	16
บทที่ 1 :	บทนำ	19
	ใครคือผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง	19
	ทำไมต้องมุ่งความสนใจไปที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง	20
	คู่มือนี้ทำขึ้นเพื่อใคร	21
	เป้าหมายของคู่มือนี้คืออะไร	22
	คู่มือนี้จะนำไปใช้ได้อย่างไร	22
	บทต่างๆ ของคู่มือนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไรบ้าง	23
บทที่ 2 :	การทำความเข้าใจต่อบริบทและสภาพแวดล้อม	27
	ระบบปิตาธิปไตยมีผลอย่างไรต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง	27
	การถือเอาความสัมพันธ์แบบเพศตรงข้ามเป็นบรรทัดฐานคืออะไร	28
	นิยามเพศ	29
	ปฏิบัติการทางทหารมีผลกระทบอย่างไร	29
	ต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง	
	ลัทธิศาสนาเคร่งคัมภีร์และลัทธิชาตินิยมสุดโต่ง	31
	มีผลอย่างไรต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง	
	โลกาภิวัตน์เกี่ยวข้องกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงหรือไม่	32
บทที่ 3 :	การตีความหลักการสิทธิมนุษยชน	35
	หลักการสิทธิมนุษยชนข้อใดสามารถนำมาใช้	35
	เพื่อคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง	
	มีหลักการสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกหรือไม่	38

บทที่ 4 :	การนำปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนมาใช้	43
	ปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนคืออะไร	43
	ปฏิญญานี้เกิดขึ้นได้อย่างไร	44
	ปฏิญญานี้นำมาประยุกต์ใช้	45
	กับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงได้หรือไม่	
	ปฏิญญานี้กล่าวถึงสิทธิอะไรบ้าง	45
	มีการเฝ้าระวังการปฏิบัติตามปฏิญญาได้อย่างไร	47

บทที่ 5 :	คำนิยามของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง	49
	ใครคือผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน	49
	ใครคือ “ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง”	50
	ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงเข้าไปทำงานในสวนใดบ้าง	51
	ระบบการจัดจำแนกประเภทของการละเมิดสิทธิ	52
	ความเสี่ยงและข้อจำกัด	

บทที่ 6 :	การระบุงการละเมิดสิทธิ ความเสี่ยง และข้อจำกัด : การจัดจำแนกประเภท	55
	อะไรคือกรอบของระบบการจัดจำแนกประเภท	55
	ระบบการจัดจำแนกประเภทนี้มีการรวบรวมไว้อย่างไร	57
	ประเภทหลักได้แก่อะไรบ้าง	58
	ในแต่ละกลุ่มประเภทมีการละเมิดสิทธิ ความเสี่ยง และข้อจำกัดอะไรบ้าง	59

บทที่ 7 :	การบันทึกเป็นเอกสารการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการทำทารุณกรรม	95
	การบันทึกเป็นเอกสารคืออะไร	95
	ทำไมผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง	96
	จึงควรทำการบันทึกเป็นเอกสาร	
	ควรจัดทำเป็นเอกสารอะไรบ้าง	97
	มีข้อควรพิจารณาทางจริยธรรมอะไรบ้าง ในการบันทึกเป็นเอกสาร	100

บทที่ 8 :	การนิยามภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และความยุติธรรม	103
	ภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้คืออะไร	103
	ใครคือผู้กระทำผิดที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม	104
	ความยุติธรรมสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน	107
	ของผู้หญิงคืออะไร	

บทที่ 9 :	<p>การสร้างหลักประกันให้เกิดซึ่งภาระความรับผิดชอบ ที่ตรวจสอบได้ความยุติธรรม และการคุ้มครองความปลอดภัย 111</p> <p>มีแนวทางสร้างสรรค์ใดบ้างในการสร้างหลักประกันให้เกิด ซึ่งการคุ้มครองความปลอดภัย 111</p> <p>ศาลสามารถให้ความยุติธรรมได้หรือไม่ 119</p> <p>สหประชาชาติสามารถมีปฏิริยาสนองตอบได้อย่างไร 126</p> <p>องค์กรสิทธิมนุษยชนระดับพื้นภูมิภาค 134</p> <p>สามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างไรบ้าง</p>
บทที่ 10 :	<p>การทำงานท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง 147</p> <p>ความขัดแย้งในปัจจุบันมีความแตกต่างจากในอดีตอย่างไร 147</p> <p>ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง สามารถได้รับความคุ้มครองอย่างไร ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง 151</p> <p>ศาลอาญาระหว่างประเทศ 152</p> <p>ตราสารและกลไกระหว่างประเทศอื่นๆ 154</p>
บทที่ 11 :	<p>บทสรุป 155</p>
ภาคผนวก ก :	<p>ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและหน้าที่รับผิดชอบของบุคคล กลุ่มบุคคลและองค์กรของสังคม ในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพพื้นฐานที่ได้รับรองอย่างเป็นทางการ ซึ่งสมัชชาใหญ่ สหประชาชาติ มีมติยอมรับที่ 53/144 เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2541 157</p>
ภาคผนวก ข :	<p>ตารางสิทธิผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ตั้งที่สะท้อนในอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน ระหว่างประเทศต่างๆ 165</p>
ภาคผนวก ค :	<p>รายชื่อองค์กรที่สนับสนุนผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง 171</p> <p>คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 178</p> <p>คำอธิบายความหมายของเครื่องหมาย 180</p>

ACHPR	คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา (African Commission of Human and People's Rights)
AI	องค์การนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International)
APWLD	สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific Forum on Women Law and Development)
AMVA	สมาคมสตรีก้าวหน้า (Asociacion Mujer Vamos Adelante)
ASK	Ain o Salish Kendra
ATFD	สมาคมสตรีประชาธิปไตยตูนีเซีย (Association Tunisienne Des Femmes Democratres)
AWID	สมาคมเพื่อสิทธิสตรีในงานพัฒนา (Association for Women's Rights in Development)
CAT	อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำแย่ศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and Other Cruel Inhumane or Degrading Treatment or Punishment)
CERD	อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination)
CEDAW	อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women)
CEJIL	ศูนย์เพื่อความยุติธรรมและกฎหมายระหว่างประเทศ (Center for Justice and International Law)
CLADEM	คณะกรรมการปกป้องสิทธิผู้หญิงแห่งแถบละตินอเมริกาและทะเลแคริบเบียน (Latin American and Caribbean Committee for the Defence of Women's Rights)
CIS	กลุ่มประเทศเครือรัฐเอกราช (Commonwealth of Independent States) ประกอบด้วย หลายประเทศที่เคยรวมกันเป็นสหภาพโซเวียตมาก่อน นำโดยรัสเซีย
CRC	อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)
CWGL	ศูนย์เพื่อความเป็นผู้นำสตรีทั่วโลก (Centre for Women's Global Leadership)
DEVAW	ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี (Declaration on the Elimination of Violence Against Women)
EU	สหภาพยุโรป (European Union)
EWLA	สมาคมกฎหมายผู้หญิงเอธิโอเปีย (Ethiopian Women Law Association)
FGM	การทำลายอวัยวะเพศหญิง (Female genital mutilation) เป็นคำที่ใช้แทนคำว่า การขริบอวัยวะเพศหญิง (Female circumcision)
FIDH	สหพันธ์สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Federation of Human Rights)
Forum Asia	ฟอรัมเอเชีย หรือชื่อเต็มว่า สภาเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Forum for Human Rights and Development)
FWRM	ขบวนการสิทธิสตรีฟีจี (Fiji Women's Rights Movement)
GALZ	กลุ่มเกย์ชายรักชายและเลสเบียนหญิงรักหญิงแห่งซิมบับเว (Gays and Lesbians of Zimbabwe)

GIA	Groupes Islamiques Armes
IACHR	คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Inter-American Commission on Human Rights)
ICC	ศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court)
ICCPR	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights)
ICESCR	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights)
ICHRDD	ศูนย์เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Centre for Human Rights and Democratic Development)
ICRMW	อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานอพยพและสมาชิกครอบครัว (International Convention for the Protection of the Rights of all Migrant Workers and their Families)
IGLHRC	คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเกย์ชายรักชายและเลสเบี้ยนหญิงรักหญิงระหว่างประเทศ (International Gay and Lesbian Human Rights Commission)
INFORM	องค์การอินฟอร์ม (Information Monitor)
ISHR	หน่วยบริการระหว่างประเทศเพื่อสิทธิมนุษยชน (International Service for Human Rights)
Isis-WICCE	ไอซิส - โครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศสำหรับสตรี (Women's International Cross Cultural Exchange)
LGBT	บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงหญิงรักหญิง ชายรักชาย ผู้มีทวีเพศ และบุคคลข้ามเพศภาวะ (Lesbian Gay Bisexual and Transgender/Trans-person)
MAP	มูลนิธิเพื่อสุขภาพและการเรียนรู้ของแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์ (Migrant Action Project Foundation)
NGO	องค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Governmental Organisation)
OAS	องค์การรัฐอเมริกัน (Organisation of American States)
OHCHR	สำนักงานข้าหลวงใหญ่แห่งสหประชาชาติเพื่อสิทธิมนุษยชน (Office of the UN High Commissioner for Human Rights)
OMCT	องค์การสากลว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน (World Organisation Against Torture)
ORPAD	Organisani Perempuan Aceh Demokratik
PBI	หน่วยสันติภาพระหว่างประเทศ (Peace Brigades International)
PLD	หุ้นส่วนเพื่อกฎหมายในการพัฒนา (Partnerships for Law in Development)
PRODH	ศูนย์สิทธิมนุษยชนมิเกล อากุสติน โปร ฮัวเรซ (Miguel Agustín Pro Juárez Human Rights Center)
RAFD	สมาคมสตรีอัลจีเรียเพื่อประชาธิปไตย (Rassemblement Algérien des Femmes pour la Démocratie)
SMUG	กลุ่มชนกลุ่มน้อยทางเพศยูกันดา (Sexual Minorities Uganda)
SWAN	เครือข่ายปฏิบัติการเพื่อผู้หญิงไทยใหญ่ หรือ สวอน (Shan Women's Action Network)
THF	มูลนิธิเติร์กเมนิสถานเฮลซิงกิ (Turkmenistan Helsinki Foundation)
UAF	กองทุนฉุกเฉินเพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี (Urgent Action Fund for Women's Human Rights)

- UDHR** ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration on Human Rights)
- UMAGA** Ugnayan ng Maralita ย่อหน้า sa Gawa at Adhikain
- UN** สหประชาชาติ (United Nations)
- UNIFEM** กองทุนการพัฒนาเพื่อสตรีแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Fund for Women) หรือ ยูนิเฟม
- UPC** สหัชชาคนจนเมือง (Urban Poor Consortium)
- US** ประเทศสหรัฐอเมริกา (United States)
- VAW** ความรุนแรงต่อสตรี (Violence Against Women)
- WHO** องค์การอนามัยโลก (World Health Organization)
- WLB** สันนิบาตสตรีแห่งพม่า (Women's League of Burma)
- WLUML** กลุ่มผู้หญิงภายใต้กฎหมายมุสลิม (Women Living Under Muslim Laws)
- WOREC** ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพสตรี (Women's Rehabilitation Centre)

คำขอบคุณ

คู่มือเล่มนี้เป็นผลจากความพยายามและความร่วมมือของหลายคน หลายกลุ่ม และหลายสถาบัน ที่มีความมุ่งมั่นอุทิศตนให้กับการรับรองและเชิดชูสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิกในฐานะผู้ประสานงานในเครือข่ายแสดง ความขอบคุณต่อผู้มีคุณูปการอันล้ำค่าที่ทำให้โครงการนี้ ประสบความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

สมาชิกคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศของโครงการรณรงค์ ระหว่างประเทศ เรื่องผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดแนวความคิดในการทำคู่มือนี้ขึ้น เพื่อเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ขาดมิได้ของการรณรงค์ และให้กรอบวิเคราะห์เพื่อการทำ ความเข้าใจต่อประเด็นต่างๆที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญอยู่สมาชิกเหล่านี้ ประกอบด้วย:

องค์การนิรโทษกรรมสากล

สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก

สภาเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ ฟอรัมเอเชีย

ศูนย์เพื่อความเป็นผู้นำสตรีสากล

องค์การพรอนท์ไลน์

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนชายรักชายและหญิงรักหญิงระหว่างประเทศ

องค์การอินฟอรัม

หน่วยบริการระหว่างประเทศเพื่อสิทธิมนุษยชน

ไอซิส - โครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศสำหรับผู้หญิง

คณะกรรมการปกป้องสิทธิสตรีแห่งแถบละตินอเมริกาและทะเลแคริบเบียน

กลุ่มผู้หญิงภายใต้กฎหมายมุสลิม

องค์การสากลว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน

นอกจากนั้น ไม่นานมานี้ กลุ่มต่างๆ ดังต่อไปนี้ได้เข้าร่วมกับเครือข่ายและมีคุณูปการอันล้ำค่าต่อความสำเร็จของโครงการนี้:

กลุ่มบาวบับเพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี ประเทศไนจีเรีย

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรี Komnas Perempuan

ประเทศอินโดนีเซีย

เครือข่ายตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศอินเดีย

สันนิบาตผู้หญิงแห่งพม่า

องค์การสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อน

ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพสตรี ประเทศเนปาล

คณะทำงานเรื่องสตรีและความขัดแย้งที่ใช้อาวุธในโคลัมเบีย
กองทุนฉุกเฉินเพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี

ภายในสมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิกเอง คณะทำงานเรื่องสิทธิมนุษยชนสตรี เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นในการมุ่งความสนใจต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และอุทิศกำลังกายและทรัพยากรให้กับงานนี้ และยังเป็นผู้จัดการประชุมหรือเรื่องผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเป็นครั้งแรก ร่วมกับผู้แทนพิเศษของสหประชาชาติ ว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในปี พ.ศ. 2546

เราซาบซึ้งต่อคุณูปการของทุกคนที่มีส่วนในการประชุมหารือที่ประเทศเนปาล (การประชุมหารือพหุภูมิภาคเอเชียใต้) และประเทศอินโดนีเซีย (การประชุมหารือพหุภูมิภาคเอเชียและตะวันออกเฉียงใต้) ที่ได้แบ่งปันประสบการณ์และภูมิปัญญา ซึ่งช่วยให้คู่มือนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณอย่างสูงต่อศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพสตรี ประเทศเนปาล และคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรี ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งให้ความกรุณาเป็นเจ้าภาพการประชุมหารือสองครั้งดังกล่าว

ขอขอบคุณเป็นพิเศษต่อผู้เขียนหลักของคู่มือนี้ คือ สุนิลา อเบเสเกรา สำหรับความอดทนและการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นและเสียงตอบรับจากผู้หญิงจำนวนมาก เพื่อนำมาใช้แก้ไขและพัฒนาเนื้อหาคู่มือนี้

ขอบคุณแมรีเจน เรียล ผู้ดูแลกระบวนการผลิตจนเสร็จสมบูรณ์ โดยไม่เพียงแต่เขียนเพิ่มเติม เนื้อหาบทต่างๆ หลังจากได้รับทราบข้อคิดเห็นเบื้องต้น ตลอดจนทำการเรียบเรียงแก้ไขขั้นสุดท้าย แต่ยังทำหน้าที่ประสานงานเกี่ยวกับการออกแบบ รูปเล่มจนกระทั่งถึงการตีพิมพ์อีกด้วย

และขอบคุณจูลี เดริเวโร และ ลิซา พูซีสำหรับการช่วยผนวกข้อคิดเห็นที่ได้รับต่อฉบับร่างเข้าไปในเนื้อหา และขอบคุณเอ็ดนา อาคีโน จูลี เดริเวโร ลิซา พูซี และซินเธีย ร็อดโซลด์ ผู้ร่วมกันเขียนบทที่ 6

ขอบคุณเอ็ดนา อาคีโน อิมมาคูลาตา บาร์เซีย มาเรียอิซาเบล คาซาส ซูซานา ไพรด์ ชิเมนา อันโตออน อิบาเนซ รูธ โอเจียมโบ โอเชียง เดลฟิน เรคูโล และซินเธีย ร็อดโซลด์ ที่ช่วยกันเรียบเรียงและให้ข้อคิดเห็นแก้ไขต่อฉบับร่าง ร่างแล้วร่างเล่า

นอกจากที่เอ่ยถึงไปแล้ว ยังมีคนอื่นๆ อีกจำนวนมากที่มีความสำคัญในแง่ต่างๆ ต่อโครงการนี้ และสมควรได้รับการกล่าวถึงเป็นพิเศษ: เจน แบรี ชาร์ลีสต บันซ์ กมลลา จันทริกานา อมาล ฮาดิ บริจิต อินเดอรั โทโมโกะ คาชิวาซากิ มาเรียม เฮลี ลูคัส อารชี พิชท์ แอนเดรีย ร็อคค้ำ จูลี ซอว์ และ รูชี ยาดาฟ

และขอขอบคุณโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อ ฮีนา จิลานี ผู้แทนพิเศษสหประชาชาติว่าด้วย ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้พวกเราทุกคนยืนหยัดต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิ ของตนเองในฐานะผู้ปกป้องสิทธิ และริเริ่มการรณรงค์เรื่องผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ของผู้หญิง

และขอขอบคุณ องค์กรออกซ์แฟม โนวิบ สำหรับการสนับสนุนทุนที่ใช้ในโครงการนี้

สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก

หนังสือ “เรียกร้องสิทธิ เรียกร้องความยุติธรรม: คู่มือผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง” เล่มนี้ เป็นผลมาจากแนวความคิดริเริ่มสำคัญในการให้การยอมรับต่อคุณูปการอันล้ำค่าของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และช่วยเพิ่มพลังพวกเธอให้มีบทบาท ได้อย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้น ในฐานะผู้ปกป้องสิทธิ คู่มือนี้เป็นการต่อยอดจากความสำเร็จของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจำนวนมาก รวมทั้งที่ได้จากกรอบ การรณรงค์ระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเป็นระยะเวลาสามปี

ในการทำงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ข้าพเจ้ากล่าวอยู่เสมอว่า ผู้ปกป้องสิทธิที่เป็นผู้หญิง ประสบความเสี่ยงสูงกว่าที่เป็นผู้ชายต่อความรุนแรงและข้อจำกัดบางรูปแบบ และยังล่อแหลมต่อการตกเป็นเป้าของอคติ การกีดกัน และการคว่ำบาตรจากอำนาจภาครัฐและผู้มีบทบาททางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพวกเธอทำงานด้านการปกป้องสิทธิสตรี เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นโดยเฉพาอย่างยิ่งในกรณีที่พวกเธอถูกมองว่ากำลังท้าทายบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและความเชื่อทางสังคมในเรื่องเพศภาวะ เพศวิถี และความเป็นหญิงหรือเมื่อพวกเธอท้าทายโครงสร้างทางสังคมซึ่งเต็มไปด้วยผลประโยชน์แอบแฝงทางเศรษฐกิจหรือธรรมเนียม ปฏิบัติดั้งเดิม

ตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติหน้าที่ในปีพ.ศ. 2543 ข้าพเจ้าได้เข้าตรวจสอบการละเมิดสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมากกว่า 450 เรื่อง ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ปกป้องสิทธิมากกว่า 1300 คน ในจำนวนนี้มากกว่า 40 คนถูกสังหารด้วยสาเหตุเกี่ยวข้องกับการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนของพวกเธอตัวเลขนี้เป็นเพียงแคปลายยอดภูเขาน้ำแข็งที่โผล่พ้นน้ำให้เห็นเท่านั้น แต่การละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ปกป้องสิทธิสตรีที่แท้จริง เป็นเหมือนก้อนภูเขาน้ำแข็งขนาดมหึมาใต้น้ำที่มองไม่เห็น เรื่องนี้เป็นแรงคิดให้เราตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างกลไกความคุ้มครองแบบใหม่และยกเครื่องกลไกที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงได้มีสภาพแวดล้อมที่มั่นคงปลอดภัยในการทำงาน

หนังสือนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการบรรลุจุดหมายดังกล่าว ประการแรกหนังสือเล่มนี้มีคุณูปการต่อการทำให้งานด้านสิทธิมนุษยชนของผู้ปกป้องสิทธิสตรีเป็นที่ยอมรับ ด้วยการทำให้บทบาทของพวกเธอในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นที่ปรากฏชัด ประการที่สอง คู่มือนี้ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการตระหนักถึงอุปสรรคท้าทายที่ผู้ปกป้องสิทธิสตรีต้องเผชิญอยู่และเป็นเครื่องมือสำหรับเรียกร้องให้เกิดความคุ้มครอง การบรรเทาทุกข์ และมาตรการชดเชยต่อการละเมิดสิทธิ

ต่อผู้ปกป้องสิทธิสตรีด้วยการพิจารณารูปแบบต่างๆ ของการละเมิดสิทธิมนุษยชน
ที่มีผลเฉพาะเจาะจงต่อผู้ปกป้องสิทธิสตรีเนื่องจากเพศสภาพ

ข้าพเจ้าได้เน้นย้ำอยู่เสมอว่า ไม่มีการคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง
อย่างใดที่ดีไปกว่าความเข้มแข็งและแรงสนับสนุนจากเพื่อนร่วมอุดมการณ์
ของพวกเขาเอง ข้าพเจ้าจึงมีความภาคภูมิใจที่จะนำเสนอเครื่องมือที่สร้างจากมือ
ของผู้ปกป้องสิทธิสตรีเอง และหวังว่ามันจะถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายโดยหญิงและชาย
ผู้ต่อสู้เพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนทั่วโลก

ข้าพเจ้าขอขอบคุณสมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก
และองค์กรอีกมากมายที่มีบทบาทในการทำให้ผู้ปกป้องสิทธิสตรีและงานของพวกเขา
เป็นที่ปรากฏ และผลิตคู่มือนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ฮินา จิลานี (Hina Jilani)

ผู้แทนพิเศษของเลขาธิการใหญ่สหประชาชาติ

ว่าด้วยสถานการณ์ผู้หญิงปกป้องสิทธิมนุษยชน

*(UN Special Representative of the Secretary-General on the Situation of
Human Rights Defenders)*

กลุ่มผู้หญิงที่รวมตัวกันจัดตั้งสมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific Forum on Women, Law and Development – APWLD) ประกอบด้วยนักกฎหมาย นักสังคมศาสตร์และนักกิจกรรมได้ร่วมทำกิจกรรมตั้งแต่ พ.ศ. 2529 มาจนถึงปัจจุบันนั้นตระหนักว่ากฎหมายถูกใช้เป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมทรัพยากร สิทธิและแม้กระทั่งเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิง ในขณะที่กฎหมายอาจถูกใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมเศรษฐกิจได้ จึงได้ดำเนินงานรณรงค์ด้านนโยบาย การให้การศึกษา การฝึกอบรมและกิจกรรมอื่นๆ ที่จะนำเสนอประเด็นและความห่วงใยของผู้หญิงที่ยากไร้ และผู้หญิงชายขอบในพื้นที่ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก การรณรงค์ได้ทำในระดับพื้นภูมิภาค ระดับระหว่างประเทศเพื่อให้รัฐทั้งหลายปฏิบัติตามพันธกิจดังระบุในอนุสัญญาาระหว่างประเทศทั้งหลายทั้งปวง และเพื่อบูรณาการประเด็นด้านเพศภาวะในเวทีพื้นภูมิภาคและระหว่างประเทศ

สมาคมฯ ได้พัฒนาความเป็นหุ้นส่วนกับกลุ่มผู้หญิงต่างๆ กลุ่มสิทธิมนุษยชน และองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อผลักดันและเสริมความเข้มแข็งด้านเครือข่ายที่ทำงานด้านผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนา โดยมีจุดเน้นในการส่งเสริมสิทธิผู้หญิงในฐานะที่เป็นสิทธิมนุษยชนว่าเป็นกรอบคิดสำหรับวิเคราะห์และวางยุทธศาสตร์ ในการทำงานกับระบบกฎหมายเพื่อเสริมสร้างอำนาจให้กับผู้หญิง

ในปี พ.ศ. 2548 สมาคมฯ ได้เป็นผู้ริเริ่มประสานงานให้กับกลุ่มรณรงค์ระหว่างประเทศเพื่อการยอมรับและคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ซึ่งเป็นนักกิจกรรมรณรงค์เพื่อให้เกิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นจริงสำหรับทุกคน การรณรงค์นั้นมุ่งนำเสนอว่าผู้หญิงที่สู้เพื่อสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญกับการละเมิดในระหว่างการทำงานด้วยเหตุแห่งเพศและเพศภาวะ การรณรงค์เน้นในสถานการณ์จำเพาะของนักกิจกรรมที่ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และเรียกร้องให้มีความสนใจต่อประสบการณ์ของผู้หญิงรักหญิง เกย์ ผู้มีทวิเพศ ผู้แปลงเพศและนักกิจกรรมด้านสิทธิอื่นๆ บนฐานของอัตลักษณ์ทางเพศและเพศภาวะ ว่าอัตลักษณ์ของคนเหล่านั้นและสิทธิที่พวกเขาเรียกร้องเป็นสิ่งที่สมควรจะต้องมีการรับรอง

คู่มือว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง “ทวงสิทธิ ทวงถามความยุติธรรม” มุ่งที่จะช่วยให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงซึ่งถึงความเสี่ยงการละเมิดและข้อจำกัดในการทำงาน คู่มือฉบับนี้นำเสนอข้อถกเถียงเรื่องประโยชน์ของกลไกที่รัฐและประชาสังคมพัฒนาขึ้นเพื่อขจัดใช้ เยียวยา และคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง คู่มือนี้ทำขึ้นเพื่อให้องค์กรสิทธิมนุษยชน และองค์กรอื่นๆ ได้นำเอามุมมองด้านเพศภาวะไปใช้ในการเฝ้าระวังและการทำการเอกสารเรื่องสิทธิมนุษยชน

สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิกซึ่งเป็นผู้จัดทำ
คู่มือฉบับนี้ขึ้นได้รับร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับบุคคลและองค์กรที่มีส่วนร่วม ในการรณรงค์
เพื่อผู้เพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ได้สนใจและดำเนินการแปลเป็นภาษาไทย เพื่อเป็นประโยชน์
อย่างกว้างขวางต่อไป

วิระดา สมสวัสดิ์

*นายกสมาคมผู้หญิง กฎหมาย
และการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก
เชียงใหม่ กุมภาพันธ์ 2552*

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมาย และกติกาข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของบุคคลที่มีความแตกต่างและหลากหลาย

“ทวงสิทธิ์ ทวงถาม ความยุติธรรม” เล่มนี้แปลและเรียบเรียงจากหนังสือ (Claiming rights Claiming justice โดยรวบรวมประสบการณ์และบทเรียนการดำเนินงานปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจากประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญกับความยากลำบาก และมีข้อจำกัดในการทำงานอย่างไร รวมทั้งนำเสนอบทเรียนข้อโต้แย้งในประเด็นมิติทางเพศและเพศสภาวะจากการรณรงค์เผยแพร่สร้างความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอขอบคุณ รศ.วิระดา สมสวัสดิ์ บรรณาธิการ คุณอัญญา สุวรรณานนท์ คุณไพศาล ลิขิตปรีชากุล คณะผู้แปลที่สละเวลาทุ่มเทแรงกายแรงใจในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ ให้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร สร้างความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นประเด็นจำเพาะของนักกิจกรรมที่ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ขอขอบคุณ สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก Asia Pacific Forum on Women, Law and Development (APWLD) ที่สร้างองค์ความรู้ในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่คำนึงถึงมิติด้านเพศและเพศสภาวะ และยินดีให้นำคู่มือการดำเนินงานปกป้องสิทธิมนุษยชนเล่มนี้มาใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ขอขอบคุณคณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคที่มีส่วนร่วมดำเนินงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง ทั้งการเสนอความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ตลอดจนรวมถึงการเสนอข้อมูลความรู้ต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

หวังว่าหนังสือ **“ทวงสิทธิ์ ทวงถาม ความยุติธรรม”** เล่มนี้จะเป็นเครื่องมือให้องค์กรสิทธิมนุษยชนและองค์กรอื่นๆ รวมทั้งบุคคลากรในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ที่ดำเนินงานด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชน ได้นำความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนที่คำนึงถึงมุมมองด้านเพศและเพศสภาวะจากคู่มือเล่มนี้ ไปใช้ในการดำเนินงานส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เกี่ยวกับคู่มือเล่มนี้

คู่มือเล่มนี้ถูกออกแบบมาเพื่อสนับสนุนกระบวนการที่ต่อเนื่องในการเสริมสร้างความเข้าใจและความรู้ซึ่งอ่อนไหวต่อประเด็นและสถานการณ์เฉพาะที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญอยู่ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงคือผู้หญิงที่ทำงานปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งผู้ที่ปกป้องสิทธิเกี่ยวกับเพศวิถี ด้วยการกล่าวถึงการละเมิดสิทธิ ความเสี่ยง และข้อจำกัดที่จำเพาะเจาะจงต่อพวกเขา คู่มือนี้มีเป้าหมายในการสร้างความต่อเนื่องในการพิทักษ์สิทธิ การวิจัย และการบันทึกเป็นเอกสารซึ่งอาจช่วยสร้างความก้าวหน้าให้แก่สิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง อีกทั้งยังช่วยทำให้งานของพวกเขา เป็นที่รู้จักและยอมรับมากยิ่งขึ้น

คู่มือนี้เป็นพื้นฐานให้กับการทำงานในประเด็นเกี่ยวกับความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และยังมีคุณูปการในการสร้างความสมบูรณ์ให้กับการใช้และการตีความสิทธิมนุษยชน โดยดึงเอาความร่วมมือพิเศษในหมู่ผู้พิทักษ์สิทธิผู้หญิง สิทธิมนุษยชน และสิทธิทางเพศ ที่ได้ร่วมแรงร่วมใจกันผลิตคู่มือนี้ขึ้นมา ดังนั้นเอกสารนี้จึงแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นระหว่างสิทธิมนุษยชน สิทธิผู้หญิง และสิทธิทางเพศ และเป็นตัวแทนแนวความคิดริเริ่มอย่างเฉพาะเจาะจงอันหนึ่งซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการต่อสู้อย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อยกระดับความก้าวหน้าของสิทธิมนุษยชนสำหรับมนุษยทุกคน

แนวความคิดในการพัฒนาคู่มือนี้ ถูกนำขึ้นพิจารณาเป็นครั้งแรกในระหว่างการณรงค์ระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิง ที่มีชื่อว่า “ปกป้องผู้หญิง ปกป้องสิทธิ” ซึ่งเป็นการระดมพลเพื่อผลักดันการเคลื่อนไหวทางสังคม ด้านสิทธิผู้หญิงให้ก้าวไปข้างหน้า โดยมุ่งความสนใจไปที่สิทธิมนุษยชนของตัวนักเคลื่อนไหวเอง การณรงค์นั้นได้รวมเอากลุ่มคนหลากหลายเข้าด้วยกันเป็นแนวร่วมข้ามชาติ ประกอบด้วยตัวแทนจากขบวนการสิทธิผู้หญิง สิทธิมนุษยชน และสิทธิความหลากหลายทางเพศ ซึ่งอุทิศตนให้กับการพิทักษ์สิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง การณรงค์นั้นเริ่มในปี พ.ศ. 2547 และบรรลุผลในรูปของการประชุมหารือระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ณ กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน ถึง 2 ธันวาคม พ.ศ. 2548

ข้อเสนอแนะหลักอย่างหนึ่งที่ได้จากผู้เข้าร่วมในการประชุมหารือนี้ คือการสร้าง “ระบบการบันทึกเป็นเอกสาร การละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรมต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง เพื่อพัฒนากลไกความคุ้มครองที่สนองตอบต่อความจำเป็นของพวกเขาได้ดียิ่งขึ้น” หนังสือ “ทวงสิทธิ์ ทวงถามความยุติธรรม: คู่มือผู้หญิงปกป้องสิทธิมนุษยชน” จึงถือกำเนิดขึ้นเพื่อสนองตอบข้อเสนอแนะนั้น

จากเสียงเรียกร้องของการรณรงค์ดังกล่าว คู่มือนี้ถูกเขียนขึ้นเพื่อเน้นให้เห็นชัดเจนถึงประเภทหลักต่างๆ ของผู้กระทำผิดหรือบริบททางการเมือง ได้แก่:

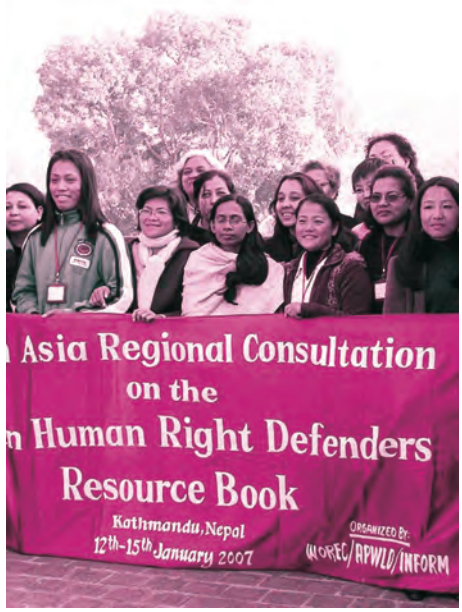
- การต่อต้านความรุนแรงและการกดขี่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงของภาครัฐ โดยมุ่งความสนใจไปที่หน้าที่รับผิดชอบของผู้มีบทบาทภาครัฐ
- หน้าที่รับผิดชอบของผู้มีบทบาทที่มีใช้ภาครัฐต่อการละเมิดสิทธิ รวมทั้งการละเมิดสิทธิที่กระทำโดยสมาชิกครอบครัวและชุมชน และอุปสรรคที่ต้องเผชิญในแวดวงดังกล่าว
- การละเมิดสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่รุนแรงที่ปรากฏมากขึ้นทั่วโลก และ
- การละเมิดสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและโจมตีเพศวิถีของผู้หญิง

คู่มือนี้สะท้อนมุมมองอันหลากหลายของนักเคลื่อนไหวที่มีความเชี่ยวชาญและภูมิหลังแตกต่างกัน ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจากกลุ่มสิทธิผู้หญิงสิทธิมนุษยชนและสิทธิความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมีส่วนร่วมในการรณรงค์และการประชุมหารือระหว่างประเทศได้ทุ่มเทกำลังในการผลิตคู่มือนี้ และได้แบ่งปัน ปรึกษาความคิด และประสบการณ์ซึ่งกลายมาเป็นตัวอย่างดังที่ปรากฏ

นอกจากนี้การประชุมหรือสองครั้งถูกจัดขึ้น ณ ประเทศเนปาล (สำหรับผู้เข้าร่วมจากพื้นที่ภูมิภาคเอเชียใต้) และประเทศอินโดนีเซีย (สำหรับผู้เข้าร่วมจากเอเชียและตะวันออกกลาง) เพื่อทดสอบสมมติฐานและดึงเอาประกายความคิดจากเหล่าผู้หญิงที่อยู่แนวหน้าของการต่อสู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน แนวความคิด และข้อคิดเห็นต่างๆ ที่ได้จากการประชุมหรือทั้งสองครั้งนี้ได้ถูกนำมาบรรจุในร่างสุดท้ายของคู่มือนี้

คู่มือนี้มีเจตนาเพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเองเป็นหลัก ในฐานะส่วนหนึ่งของกระบวนการต่อเนื่องในการให้การยอมรับ ให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ในเชิงปฏิบัติ และประกายความคิดของพวกเขา ซึ่งสามารถเปลี่ยนให้เป็นองค์ความรู้ ทฤษฎี และเครื่องมือในทางปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ใช้งานสำหรับตัวเองและผู้อื่น คู่มือนี้ยังมีเจตนาเพื่อเป็นส่วนเสริมให้กับคู่มือและการฝึกอบรมด้านการบันทึกเป็นเอกสารสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่แล้ว และช่วยเพิ่มมุมมองด้านเพศภาวะลงในระบบการบันทึกเป็นเอกสารและการเฝ้าระวังสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่จำนวนมาก

เราหวังว่าคู่มือนี้จะช่วยสนับสนุนผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงผู้มีความกล้าหาญ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนสำหรับมนุษย์ทุกคน

การดิ้นรนต่อสู้ของผู้หญิงเพื่อเสรีภาพและความเสมอภาคเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่เป็นแรงผลักดันของขบวนการทางสังคมเพื่อเรียกร้องความเปลี่ยนแปลงและความยุติธรรมทางสังคมตลอดประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา แมรี วอลสโตนคราฟต์ (Mary Wollstonecraft) ได้เขียนในหนังสือของเธอชื่อว่า “พิสูจนสิทธิของผู้หญิงให้โลกรู้” (Vindication of the Rights of Women)¹ ในปี พ.ศ. 2335 ว่า การดิ้นรนต่อสู้เพื่อสิทธิของผู้หญิงนั้นมีทั้งภายในพื้นที่ส่วนตัวคือในบ้านและครอบครัว กับในพื้นที่สาธารณะคือในโลกการเมืองและเศรษฐกิจ

¹ ตีพิมพ์โดย Peter Edes for Thomas And Andrews Faust's statue no. 45 Newbury Street บอสตัน สหรัฐอเมริกา (พ.ศ.2335)

สองร้อยปีให้หลัง ผู้หญิงนักเคลื่อนไหวได้นิยามประสบการณ์ของพวกเขาเกี่ยวกับความรุนแรง การตกเป็นรองและความเสียเปรียบต่างๆ ว่า เป็นเพราะพวกเขาอยู่ภายใต้ระบบปิตาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบสังคมที่ให้เอกสิทธิ์ต่ออำนาจของผู้ชายและแยกพื้นที่ส่วนตัวออกจากพื้นที่สาธารณะ ระบบนี้ยังกำหนด “เพศภาวะ” (ความหมายที่สังคมสร้างขึ้นและกำหนดให้กับแต่ละเพศ) ในแบบทวิมูลคือชายกับหญิง และกำหนดบทบาทและเอกสิทธิ์เฉพาะสำหรับแต่ละฝ่าย โดยให้บทบาทของผู้หญิงอยู่เฉพาะภายในพื้นที่ส่วนตัวซึ่งต่อให้คุณค่ากว่า ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคซ้ำแล้วซ้ำเล่า ระบบปิตาธิปไตยยังให้เอกสิทธิ์กับความสัมพันธ์แบบชายหญิง และสร้างความเหลื่อมล้ำทางเพศและทำให้ผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศและเพศภาวะที่ไม่เข้าพวกภายในรูปแบบอำนาจนี้กลายเป็นคนชายขอบ มีการใช้รูปแบบของของความรุนแรง การกดขี่ การทำให้ปิดปากเงียบ และการเบียดขับไปอยู่ชายขอบ เพื่อบังคับใช้ระบบค่านิยมนี้

ใครคือผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

เพื่อแก้ไขปัญหาคาระเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ผู้หญิงนักเคลื่อนไหวได้ทำงานอย่างกล้าหาญเพื่อการปกป้องสิทธิของตนเองและสิทธิของผู้อื่น เราเรียกผู้หญิงนักเคลื่อนไหวเหล่านี้ว่า ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง (women human rights defenders)

“ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง” รวมถึงผู้หญิงที่มีบทบาทในการปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งตกเป็นเป้าหมายเนื่องจากความเป็นตัวของเธอ และผู้ที่มีบทบาทในการปกป้องสิทธิของผู้หญิงซึ่งตกเป็นเป้าหมายเนื่องจากงานที่ตนทำ

นักเคลื่อนไหวสิทธิที่เป็นหญิงรักหญิง ชายรักชาย หรือบุคคลข้ามเพศภาวะต่างมีส่วนร่วมในการดิ้นรนต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมาก รวมทั้งในการรณรงค์เพื่อสิทธิทางเพศ พวกเขาเหล่านี้ต้องล่อแหลมต่อความรุนแรง ทั้งจากความเป็นตัวเองและจากงานที่ตนทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่องานนั้นเกี่ยวข้องกับเพศวิถีโดยตรง เราจึงเรียกพวกเขาว่าเป็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงด้วย

² ในรายงานเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ ผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนตั้งข้อสังเกตว่า ตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติหน้าที่ เธอได้เข้าตรวจสอบการละเมิดสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจากคำร้องเรียน 449 เรื่องซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ปกป้องสิทธิ 1314 คน ในจำนวนนี้ 43 กรณีเกี่ยวข้องกับผู้ที่ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงถูกสังหาร และยังมีกรณีอื่นๆ อีกมากมายจากทุกพื้นภูมิภาค ที่มีการใช้ความรุนแรงทางเพศและการขู่สังหารต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง สิ่งที่สำคัญคือตัวเลขเหล่านี้มีอยู่ในใบบริบทของการทำงานของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงไม่ได้รับการรับรอง และการที่การละเมิดสิทธิต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงไม่ถูกจัดเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน (24 มกราคม พ.ศ. 2550 A/HRC/4/37 ย่อหน้า 100 102 103)

³ รายงานผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 58 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 E/CN.4/2002/106 ย่อหน้า 91

⁴ รายงานผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 58 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 E/CN.4/2002/106 ย่อหน้า 93

ทำไมต้องมุ่งความสนใจไปที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

เนื่องจากผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเอาตัวเองเข้าไปอยู่ในแนวหน้าของการต่อสู้ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทำให้พวกเธอต้องเผชิญต่อความเสี่ยง โดยเฉพาะในเรื่องเพศภาวะนอกเหนือไปจากความเสี่ยงที่ผู้ชายต้องเผชิญ² บ่อยครั้งที่พวกเธอต้องเผชิญต่อความรุนแรงหรือการข่มขู่ที่มีลักษณะทางเพศหรือต้องเผชิญข้อจำกัดในการทำงาน เนื่องจากความเป็นผู้หญิง นอกไปจากนี้ อคติ การกีดกัน และการคว่ำบาตร ด้วยฝีมือของพลังอำนาจรัฐและผู้มีปฏิบัติการทางสังคมยังมีผลกระทบต่ออย่างหนักต่อชีวิตของพวกเธอ

การคุกคามและโจมตีต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอาจอยู่ในรูปแบบของเพศภาวะโดยเฉพาะ ตั้งแต่การทำทารุณด้วยวาจาที่พุ่งเป้าไปที่เฉพาะผู้หญิง เพราะเพศภาวะ เพศวิถีหรืออัตลักษณ์ทางเพศ ไปจนถึงการคุกคามทางเพศและการข่มขืน³ การละเมิดสิทธิมนุษยชนเหล่านี้สามารถนำไปสู่ผลด้านเพศภาวะอื่นๆ ตามมาอีกด้วย ตัวอย่างเช่น การข่มขืนผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ถูกควบคุมตัวอาจมีผลให้เกิดการตั้งครรภ์และโรคที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้งการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์⁴ นอกจากนี้ผลเฉพาะด้านเพศภาวะยังรวมไปถึงการบังคับให้ทำแท้ง หรือการบังคับให้มีลูก

เนื่องจากการทำทารุณกรรมต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมักไม่ถูกจัดเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ผลร้ายแรงที่ตามมาอย่างหนึ่ง คือความโหดร้ายที่กระทำต่อพวกเธอ ได้รับความสนใจในอันดับต่ำ บางครั้งการกระทำโหดร้ายต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงกลับไม่ถูกนับว่า ‘ร้ายแรงพอ’ ที่จะต้องได้รับการสนองตอบหรือบรรเทาทุกข์ หรือถูกเพิกเฉย ในขณะที่ความสนใจกลับไปที่การกระทำรุนแรงต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ‘ที่เป็นที่รู้จัก’ ซึ่งมักเป็นชายผลที่ติดตามมาคือผู้ปกป้องสิทธิของผู้หญิงถูกลิดรอนความคุ้มครองที่ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนชายในขบวนการเดียวกันได้รับ

ยิ่งไปกว่านั้น วิธีทำให้เหยื่อ (โดยเฉพาะเหยื่อความรุนแรงทางเพศ) ปิดปากเงียบและอับอายโดยการป้ายความผิดให้กับเหยื่อ และถ้อยคำหรือกระบวนการทางกฎหมายที่กำหนดโดยเพศชาย มักเป็นผลทำให้เกิดการกลบเกลื่อนเรื่องราวการละเมิดสิทธิ ตัวอย่างที่เห็นได้เช่น การที่ผู้หญิงนักเคลื่อนไหวจำเป็นต้องลุกขึ้นต่อสู้ แม้แต่ภายในแวดวงสิทธิมนุษยชนด้วยตัวเอง เพื่อให้เป็นที่ปรากฏว่า ‘การข่มขืน’ มิใช่เป็นเพียงแค่การใช้ความรุนแรง แต่ยังเป็นที่ยืนยันถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย

ในกรณีที่ผู้ละเมิดเป็นสมาชิกครอบครัวหรือชุมชนที่ไว้วางใจ การปิดปากตัวเอง และการเก็บฝังความหวาดกลัวไว้ในใจ อาจกลายเป็นสิ่งฝังลึกจนทำให้การเปิดใจเป็นเรื่องยากลำบาก สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบร้ายแรงต่อสุขภาวะของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ดังนั้นที่ผ่านมาจึงเป็นการยากในการเรียกร้องให้เกิดการคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอย่างเพียงพอภายในระบบสังคมหรือพื้นที่ที่ชายเป็นใหญ่ซึ่งมีอยู่ทั่วโลก กระแสหลักส่วนใหญ่ของกรอบปฏิบัติและสถาบันด้านสิทธิมนุษยชน มักให้ความสำคัญตระหนักถึงการละเมิดสิทธิที่มีลักษณะแอบซ่อนหรืออยู่ในพื้นที่ส่วนตัว แล้วให้ความสนใจไปที่การละเมิดสิทธิในพื้นที่สาธารณะและภาวะความรับผิดชอบของภาครัฐ เหล่านี้เป็นผลให้เกิดการละเลยต่อการทำทารุณกรรมผู้ปฏิบัติการณ์มิใช่ภาครัฐ การขาดกลไกในการนำบุคคลผู้กระทำความผิดมาลงโทษภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศมีส่วนในการส่งเสริมวัฒนธรรมการไม่เอาผิดกับผู้ละเมิดสิทธิผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

นอกจากนี้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงยังต้องทำงานภายใต้บริบทที่หลักการของประชาธิปไตยกำลังถูกบ่อนทำลาย ภายใต้ระบบเผด็จการ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องถูกจับกุม ถูกควบคุมตัว ตามคุกคาม หรือถูกสังหารเนื่องจากวิพากษ์วิจารณ์อำนาจรัฐ การเอาผิดผู้มีบทบาทภาครัฐและมีใช่ภาครัฐต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนจึงเป็นการยากลำบากกว่าที่ผ่านมา และการทำงานของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงก็ตกอยู่ในอันตรายมากกว่าเดิม

คู่มือนี้ทำขึ้นเพื่อใคร

คู่มือนี้ถูกเขียนขึ้นเพื่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเป็นหลัก โดยเป็นหนึ่งในเครื่องมือต่างๆที่มีเจตนาช่วยเสริมสร้างความเข้าใจว่าผู้หญิงทุกคนที่มีส่วนในการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองไม่ว่าพวกเขาจะเรียกตัวเองว่าเป็นนักเคลื่อนไหวหรือผู้รณรงค์สิทธิหรือไม่ก็ตาม หากปฏิบัติการของพวกเขาเป็นการต่อสู้เพื่อการตระหนักในสิทธิมนุษยชนที่พวกเขามีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง

แม้คำว่า “ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง” จะมีได้จำกัดเฉพาะแต่ผู้หญิงแต่ยังรวมถึงนักเคลื่อนไหวอื่นๆ ซึ่งปกป้องสิทธิของผู้หญิง คู่มือนี้มุ่งความสนใจโดยเฉพาะไปที่บทบาท ความเสี่ยง และความส่อแหลมของผู้ปกป้องสิทธิ ซึ่งเป็นหญิงคู่มือนี้ถูกเขียนขึ้นบนรากฐานความคิดที่ว่าผู้ชายที่ทำงานปกป้องสิทธิของผู้หญิง ไม่ต้องประสบกับการเลือกปฏิบัติและความเสียเปรียบในระดับเดียวกับที่ **นักเคลื่อนไหวหญิง หญิงรักหญิงหรือบุคคลข้ามเพศภาวะ** ต้องเผชิญ

การช่วยกันอ่าน สะท้อนความคิด และทดสอบแนวความคิดและเครื่องมือที่ปรากฏในคู่มือนี้กับเพื่อนร่วมงานเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการจินตนาการทางแก้ไขปัญหาที่พวกเราต้องเผชิญในการปกป้องสิทธิมนุษยชน เราหวังว่าการใช้คู่มือนี้จะทำให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงสามารถสร้างเครือข่ายและกรอบปฏิบัติสำหรับ การปกป้องสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงที่ดีกว่าปัจจุบัน เราหวังว่าคู่มือนี้จะช่วยให้งานของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงเป็นที่ยอมรับ ปกป้องสิทธิของพวกเขา แม้ในระบบที่ไม่เอาผิดกับผู้กระทำความผิด และเรียกร้องให้เกิดความยุติธรรมและภาวะความรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิง

เป้าหมายของคู่มือนี้คืออะไร

คู่มือนี้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเป้าหมายต่อไปนี้:

- เพื่อให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและงานของพวกเขาเป็นที่รู้จักยอมรับมากขึ้น
- เพื่อสร้างความชอบธรรมและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงให้มากขึ้น
- เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับการบันทึกเป็นเอกสารและการเฝ้าระวังต่อภัยคุกคาม อุปสรรคและการละเมิดสิทธิที่ประสบโดยผู้หญิงที่ทำงานส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- เพื่อเรียกร้องความยุติธรรม การบรรเทาทุกข์ และการชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ทั้งที่เป็นเหยื่อและเป็นผู้รอดพ้นจากการละเมิดสิทธิ
- เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายความเป็นเอกภาพและการสนับสนุนที่ร่วมกันสร้างโดยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและผู้สนับสนุนทั่วโลก

คู่มือนี้เป็นเครื่องมือสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในการเรียกร้องสิทธิและเรียกร้องความยุติธรรม

คู่มือนี้จะนำไปใช้ได้อย่างไร

คู่มือว่าด้วยการบันทึกเป็นเอกสารของการละเมิดสิทธิมนุษยชนมีอยู่แล้วมากมาย องค์กรจำนวนมากได้จัดตั้งและดำเนินการระบบการบันทึกเป็นเอกสารสำหรับการเฝ้าระวังการละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ยังมีคู่มืออบรมเกี่ยวกับการเฝ้าระวังและการบันทึกเป็นเอกสารด้านสิทธิมนุษยชนที่บูรณาการมุมมอง ด้านเพศภาวะเข้าไปด้วย หรือมุ่งความสนใจเป็นพิเศษไปที่ประเด็นผู้หญิง เช่น การบันทึกเป็นเอกสารตัวอย่าง ความรุนแรงทางเพศที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยเจ้าหน้าที่รัฐ และยังมีคู่มือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะด้วย

ดังนั้นคู่มือนี้จึงมุ่งความสนใจเฉพาะไปที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และระบุดึงการละเมิดสิทธิ ความเสี่ยง และข้อจำกัดจำเพาะต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่พวกเขาต้องเผชิญอยู่ในการทำงาน ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถใช้คู่มือนี้เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิของตน และวิธีเรียกร้องภาวะความรับผิดชอบจากการถูกรังแกทำทารุณกรรม คู่มือนี้อธิบายความหมายในทางปฏิบัติของการเรียกตนเองว่า “ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน” และทางเลือกของความคุ้มครองต่างๆ ที่มีอยู่ คู่มือนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางยุทธศาสตร์ป้องกันไม่ให้ถูกทำร้ายโจมตีและตอบโต้กับการทำร้ายที่อาจเกิดขึ้น

ด้วยเจตนาให้เป็นส่วนเสริมของระบบและคู่มือการบันทึกเป็นเอกสารสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนสามารถใช้คู่มือนี้เพื่อบูรณาการมุมมองด้านเพศภาวะ

เข้าไปในการ สิทธิมนุษยชน คู่มือนี้ได้วางกรอบปฏิบัติเกี่ยวกับเพศภาวะ และแจกแจงถึงการละเมิดสิทธิ และการทำการบันทึกเป็นเอกสารการทารุณกรรมที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องประสบ ซึ่งผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนสามารถนำไปผนวกเข้ากับระบบการบันทึกเป็นเอกสารที่มีอยู่ของตน เพื่อร่วมมีส่วนร่วมในการทำให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและสิทธิของพวกเขาเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น

บทต่างๆ ของคู่มือนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไรบ้าง

บทที่ 1 คือบทนำ เพื่อวางกรอบจุดมุ่งหมาย และนิยามกลุ่มผู้อ่านที่เป็นเป้าหมาย

บทที่ 2 อธิบายบริบทที่การทำร้ายและข้อจำกัดต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเกิดขึ้น และอธิบายแนวคิดในระบบปีตาธิปไตยและกล่าวถึงผลกระทบของโลกาภิวัตน์ ปฏิบัติการของลัทธิทหาร ลัทธิศาสนาเคร่งคัมภีร์และลัทธิชาตินิยมสุดโต่งรูปแบบต่างๆ ที่มีต่อการตีตราต่อผู้เหยียดระดับความก้าวหน้าของสิทธิมนุษยชน

บทที่ 3 รับรองหลักการสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่ครอบคลุมถึงสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และอธิบายถึงคุณูปการของลัทธิผู้หญิงนิยมต่อหลักการสิทธิมนุษยชน เช่นแนวคิดเกี่ยวกับ ความโง่โง่ และ สุขภาวะ เนื้อหาบทนี้ยังกล่าวถึงหลักความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นในการทำให้สิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงบังเกิดผล

บทที่ 4 ให้ข้อมูลเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นตราสารระหว่างประเทศฉบับหลักที่ว่าด้วยสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน เนื้อหาบทนี้ยังอธิบายโดยย่อเกี่ยวกับอาณัติของผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ในฐานะเป็นกลไกตรวจสอบการปฏิบัติตามปฏิญญา

บทที่ 5 ขยายความว่าใครคือ “ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน” และ อธิบายคำว่า “ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง” เนื้อหาบทนี้ให้เหตุผลว่าทำไมจึงจำเป็นต้องสนใจผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเป็นพิเศษ

บทที่ 6 วางกรอบการจัดประเภทของการละเมิดสิทธิ ความเสี่ยง และข้อจำกัดที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องประสบในการทำงาน บทนี้ยังพยายามระบุถึงรูปแบบที่หลากหลายและหลากหลายเอนกมโนทัศน์ของการละเมิดสิทธิ ความเสี่ยง และข้อจำกัดที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอาจต้องเผชิญในบริบทและวัฒนธรรมต่างๆ กัน

แม้ว่าคู่มือนี้จะไม่ใช่คู่มือการบันทึกเป็นเอกสาร แต่**บทที่ 7** กล่าวโดยกว้างๆ ถึงความสำคัญของการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการทำทารุณกรรม กระบวนการต่างๆ ของการบันทึกเป็นเอกสารและข้อควรคำนึงด้านจริยธรรมในการบันทึกเป็นเอกสาร

นอกจากนี้ยังอธิบายถึงความยากลำบากในการบันทึกเป็นเอกสารการละเมิดสิทธิ และการทำทารุณกรรมต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ภายในระบบจัดทำเอกสาร สิทธิมนุษยชนต่างๆ ที่มีอยู่

บทที่ 8 มุ่งความสนใจไปที่วัตถุประสงค์สองอย่างคือ ความยุติธรรมและภาวะ ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้เนื้อหาเป็นการแจกแจงประเภทของผู้ที่ต้องรับผิดชอบ ต่อการละเมิดสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และอธิบายวิธีต่างๆ ในการนิยาม ภาวะความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้โดยไม่จำกัดเพียงแต่ความยุติธรรม ภายในกรอบความคิดแบบดั้งเดิม แต่ยังขยายไปถึงความหมายของความยุติธรรมผู้หญิง แสดงเหตุผลไว้ กว้างขวางกว่า

บทที่ 9 ให้ตัวอย่างยุทธศาสตร์ที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงใช้ปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับการทำงานเคลื่อนไหวทางสังคมของตน และเพื่อปกป้องตนเอง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงกลไกความคุ้มครองที่มีต่อผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ทั้งในระดับชาติ ระดับพหุภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ

บทที่ 10 กล่าวถึงสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่อาศัย และทำงานอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง บทนี้มีเจตนาสะท้อนถึงความหวังใจ ของผู้หญิงนักเคลื่อนไหวที่ทำงานในสถานการณ์ดังกล่าวซึ่งได้เข้าร่วมในการประชุมหารือ นอกจากนี้ยังเป็นตัวอย่างหนึ่งของกรอบปฏิบัติสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ในการทำงานกับเฉพาะบางชุมชน เช่นผู้หญิงที่เป็นชนพื้นเมือง ผู้อพยพหญิง หญิงรักหญิง หญิงทวิเพศ และบุคคลข้ามเพศภาวะ ในกรณีที่กลไกปกป้องสิทธิที่มีอยู่ไม่เพียงพอ และ มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากลไกขึ้นมาสนองตอบโดยเฉพาะ

บทที่ 11 เป็นบทสรุปโดยย่อ

ส่วนสุดท้ายคือภาคผนวก

ภาคผนวก ก คือปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน

ภาคผนวก ข เป็นตารางสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ดังที่สะท้อนในอนุสัญญา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน

ภาคผนวก ค เป็นรายชื่ออ้างอิงองค์กรต่างๆ ที่สามารถให้การสนับสนุนต่อผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในรูปแบบต่างๆ

คู่มือนี้ไม่ได้มีเจตนาให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งหมดเกี่ยวกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ของผู้หญิง หากแต่ในแต่ละบทจะพิจารณาประเด็นสำคัญๆ ที่เราคิดว่ามีความเกี่ยวเนื่อง ในการพัฒนาความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงด้วยแนวทางองค์รวม ในขณะที่การรณรงค์ดำเนินต่อไปและมีกลุ่มต่างๆ ได้หวังใจในประเด็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ของผู้หญิงเพิ่มขึ้น เราหวังว่าจะมีงานใหม่ๆ เกิดขึ้นจากคู่มือนี้

ما فیروز خان لور شہید
پیام اور حقوق بشر

Die kaiserliche Armee hat uns mißbraucht

Wir fordern **ENTSHÄDIGUNG**
für die Opfer sexueller Gewalt
im Asien - Pazifik - Krieg!!

บทที่ 2 : การทำความเข้าใจต่อบริบทและสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลกที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องทำงานมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพื้นที่และหนทางสำหรับการปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยทั่วไป การใช้ชีวิตและทำงานอยู่ในสังคมที่ขึ้นต่อการกดขี่หรือแก้ตัวให้กับการทำให้ผู้หญิงต่ำต้อย หมายถึงว่าผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ที่จำกัดเสรีภาพในการทำกิจกรรมของพวกเขา

เนื้อหาบทนี้กล่าวถึงแนวคิดหลักและบริบททางการเมืองที่หล่อหลอมการดิ้นรนต่อสู้ของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง อธิบายความหมายของระบบปิตาธิปไตยและผลกระทบต่อผู้หญิงนักเคลื่อนไหว และกล่าวถึงปรากฏการณ์ที่กำลังแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นปฏิบัติการของลัทธิทหาร ลัทธิศาสนาเคร่งคัมภีร์ และรูปแบบ อื่นๆ ของลัทธิสุดโต่งที่มีผลต่อการพิทักษ์สิทธิของผู้หญิง นอกจากนี้ยังพิจารณาโดยย่อต่อผลของโลกาภิวัตน์ต่อการทำงานของผู้ปกป้องสิทธิของผู้หญิงเพื่อยกระดับความก้าวหน้าของสิทธิมนุษยชนของมนุษย์ทุกคน

ระบบปิตาธิปไตยมีผลอย่างไรต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ดังที่ได้นิยามไว้อย่างชัดเจนแล้วในบทนำ ระบบปิตาธิปไตย (patriarchy) เป็นคำที่ใช้ในการเรียกความสัมพันธ์แบบกดขี่และเอาเปรียบที่ผู้หญิงต้องประสบอันเป็นผลจากสังคมที่ให้อภิสิทธิ์ต่ออำนาจของเพศชาย ระบบนี้จำกัดสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิงโดยเฉพาะสิทธิทางเพศ และสร้างความชอบธรรมให้กับความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยกล่าวว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ นอกจากนี้ ขอบเขตที่ผู้หญิงจะตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตตนเองถูกจำกัดอย่างเข้มงวด ผู้หญิงที่ก้าวล่วงบรรทัดฐานความเป็นผู้หญิงของสังคม อาจต้องเผชิญกับการลงโทษอย่างรุนแรง ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในระบบปิตาธิปไตยนี้เป็นผลให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอย่างเป็นระบบ

ระบบปิตาธิปไตยแบ่งแยกพื้นที่สาธารณะออกจากพื้นที่ส่วนตัว การแบ่งแยกนี้มีผลอย่างรุนแรงต่อชีวิตของผู้หญิง ตัวอย่างเช่นทำให้เกิดการแบ่งแยกแรงงานตามเพศ ซึ่งมีรากฐานอยู่บนสิ่งที่สังคมคาดหวังว่าผู้ชายหรือผู้หญิงควรทำ และให้คุณค่าต่อผลงานของผู้ชายมากกว่าของผู้หญิง ประกอบกันเป็นการเลือกปฏิบัติด้านเพศภาวะ

โครงสร้างที่ไม่เสมอภาคทางเพศและการทำให้ผู้หญิงไร้อำนาจทำให้เกิดการแบ่งแยกแรงงานตามเพศยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงไม่ได้รับการยอมรับและขาดความคุ้มครอง ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง จึงต้องต่อสู้อย่างต่อเนื่องกับการเหมารวมทางเพศภาวะที่ไม่รับรองบทบาทในฐานะผู้นำชุมชนของพวกเขา โดยพวกเขาถูกปฏิบัติเหมือนเป็นเพียงส่วนขยายของสามีพี่น้องผู้ชาย พ่อ

หรือเพื่อนร่วมงานชาย แม้ว่าพวกเขาจะอยู่ในแนวหน้าของการต่อสู้ปกป้องสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ดังนั้นพวกเขาก็จะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองอย่างที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนทั่วไปได้รับ

อينا จิลานี ผู้แทนพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน กล่าวว่า:

ผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิง อาจกระตุ้นความเป็นอริมากกว่าเพื่อนร่วมงานที่เป็นชาย เพราะในฐานะผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง พวกเขาอาจต้องทำทนายบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม ศาสนาหรือสังคม เกี่ยวกับความเป็นผู้หญิงและบทบาทผู้หญิง ในประเทศหรือสังคมของตนเอง ในบริบทดังกล่าว พวกเขาต้องเผชิญกับการละเมิดสิทธิมากยิ่งขึ้นไปกว่าเดิมจากการทำงานในฐานะผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน เนื่องจากความเป็นผู้หญิงและการทำงานของพวกเขาก็อาจสวนทางกับการเหมารวมด้านเพศภาวะของสังคมที่ว่าผู้หญิงต้องมိลักษณะหัวอ่อนเชื่อฟัง หรืออาจทำทนายความคิดของสังคมเกี่ยวกับสถานะของผู้หญิง⁵

⁵ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อينا จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 58 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน E/CN.4/2002/106 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ย่อหน้า 91

⁶ อັดลัษณ์ทางสังคม หมายถึง บุคลิกลักษณะที่มีนัยทางสังคม ซึ่งบุคคลใช้นิยามความเป็นตัวตนของตนเอง - และมีกฎเลือกปฏิบัติ - เพราะเหตุแห่งการเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (ตัวอย่างเช่น เชื้อชาติ) หรือเพราะเหตุของการสมาคม (ตัวอย่างเช่น เพศผู้สมาน)

⁷ รายงานของผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรี ยากิน เออร์เตอร์ก ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 61 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน E.CN.4/2005/72 วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2548 โดยอ้าง Coomaraswamy A/CONF.189/PC.3/5 ย่อหน้า 2

การวิเคราะห์โดยพิจารณาเรื่องเพศภาวะและการจัดประเภทพวกเขาขอบทางสังคมอื่น ๆ เป็นสิ่งสำคัญในการทำความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อมและรูปแบบของความรุนแรงที่ผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิงต้องประสบ แนวทางการมองแบบ “ความโยงโย” จะพิจารณาปัจจัยต่างๆ ของอັดลัษณ์ทางสังคม⁶ และเกณฑ์การเลือกปฏิบัติ - รวมทั้ง เพศ เชื้อชาติ เพศผู้สมาน อັดลัษณ์/การแสดงออกทางเพศภาวะ ชาติพันธุ์สถานะผู้อพยพ สุขภาวะ อายุ ความทุพพลภาพ ภาษา - ซึ่งเป็นองค์ประกอบรวมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ไม่เพียงแต่ในการมีสิทธิมนุษยชนแต่รวมไปถึงการถูกละเมิด สิทธินั้นด้วย

ในเรื่องนี้ ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยความรุนแรงต่อผู้หญิง รติกา กุมาราสวามี (Radhika Coomaraswamy) และยากิน เออร์เตอร์ก (Yakin Erturk) อธิบายว่า “เมื่อระบบบิดาธิปไตยโยงโยกับพื้นที่ถูกกดขี่อื่นๆ เช่น ความแตกต่างด้านชนชั้น เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ การพลัดถิ่น เป็นต้น การเลือกปฏิบัติก็จะเพิ่มความรุนแรง ทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ในโลกจำต้องตกอยู่ในสถานการณ์เป็นคนชายขอบถึงสองสามต่อ”⁷

การถือเอาความสัมพันธ์แบบเพศตรงข้ามเป็นบรรทัดฐานคืออะไร

แก่นอื่นๆ ของการทำให้อำนาจผู้หญิงไร้อำนาจคือ การให้สิทธิพิเศษเฉพาะแก่ความสัมพันธ์แบบเพศตรงข้าม และการกำหนดให้การแต่งงานและการสืบเผ่าพันธุ์เป็นความสัมพันธ์ทางเพศรูปแบบเดียวของผู้หญิงที่ได้รับการยอมรับ นี่คือการถือเอาความสัมพันธ์แบบเพศตรงข้ามเป็นบรรทัดฐาน (hetero-normativity)

การยึดยึดบรรทัดฐานเช่นนี้ทำให้ผู้หญิงจำนวนมากไม่มีสิทธิเลือกได้ว่าจ้างงานหรือไม่กับใครและจะหลุดพ้นออกจากการทำงานนั้นได้หรือไม่ นอกจากนี้ยังเป็นรากฐานของการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงโสด ผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้าง และแม่เฒ่า สำหรับหญิงรักหญิง หญิงทวิเพศ และบุคคลข้ามเพศภาวะ แล้วยังเป็นรากฐานของความเหลื่อมล้ำ

ทางเพศ หรือความเชื่อที่ว่ารูปแบบหนึ่งของเพศวิถีหรืออัตลักษณ์ทางเพศเหนือหรือต่อยกกว่าอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งนำไปสู่รูปแบบต่างๆ ของการเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิมนุษยชนอื่นๆ เช่น การใช้ความรุนแรง และการทำทารุณกรรมโดยตำรวจเพื่อร่วมงาน หรือแม้แต่สมาชิกในครอบครัวที่ยอมรับเฉพาะความสัมพันธ์แบบชายหญิง และการแสดงออกของเพศภาวะเป็นแบบชายหรือแบบหญิงเท่านั้น

นิยามเพศ

เพศมุ่งสมาน (sexual orientation) คือ คำที่ใช้ระบุเพศที่บุคคลหนึ่งมีความรู้สึกดึงดูด โดยอาจเป็นเพศตรงข้าม เรียกว่า การมุ่งสมานแบบรักต่างเพศ การมุ่งสมานแบบรักเพศเดียวกัน (ได้แก่ ชายรักชายและหญิงรักหญิง) หรือดึงดูดทั้งสองเพศ เรียกว่า ทวิเพศ (ไบเซ็กชวล) คำนี้ใช้สลับแทนที่ได้กับคำว่า sexual preference

อัตลักษณ์ทางเพศ (sexual identity) หมายถึง ลักษณะที่บุคคลใช้นิยามความเป็นตัวตนของตนเองทางร่างกายหรือทางสังคมว่าเป็นชาย หญิง หรืออยู่ระหว่างชายกับหญิง

บุคคลข้ามเพศภาวะ (transgender หรือ trans person) หมายถึง บุคคลที่ระบุเพศของตนเอง ตรงข้ามกับเพศกำเนิด หรือไม่ใช่ทั้งชายและหญิง หากแต่อยู่ระหว่างชายกับหญิง

กะเทย (transvestite) หมายถึง บุคคลที่สวมใส่เสื้อผ้าแบบที่สังคมกำหนดให้แก่เพศตรงข้ามกับเพศกำเนิดของตน โดยไม่ว่าจะมีเพศมุ่งสมานหรืออัตลักษณ์ทางเพศแบบใด

ในสังคมส่วนใหญ่ บุคคลข้ามเพศภาวะที่พบเห็นได้บ่อยที่สุดคือ “หญิงข้ามเพศภาวะ” คือชายแต่กำเนิดที่นิยามตนเองว่าเป็นผู้หญิงและมีพฤติกรรมในแบบที่สังคมยอมรับว่าเป็น “พฤติกรรมหญิง” เช่นสวมใส่เสื้อผ้าผู้หญิงแสดงกิริยาท่าทางแบบผู้หญิง เป็นต้น

ปฏิบัติการทางทหารมีผลกระทบอย่างไรต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ปฏิบัติการทางทหาร (militarisation) คือกระบวนการที่ค่านิยม สถาบันและรูปแบบพฤติกรรมของทหารมีอิทธิพลครอบงำสังคมมากขึ้น ปฏิบัติการทางทหาร มักมาก่อนสถานการณ์ความขัดแย้ง พบได้เกือบทุกครั้งเสมอเมื่อมีความขัดแย้ง และมักเป็นสิ่งที่หลงเหลือจากความขัดแย้งที่ยุติไปแล้ว กระบวนการนี้มักมากำกับกับการสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขปัญหา และมีส่วนทำให้เกิดการแพร่กระจายของความขัดแย้งที่ใช้อาวุธในประเทศ การต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน และสิ่งที่ถูกเรียกว่า ความขัดแย้งที่ไม่รุนแรง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่พบทั่วโลกในปัจจุบัน

อุดมการณ์ของลัทธิทหารมีความเชื่อมโยงอย่างแยกไม่ออกกับกระบวนการนำกำลังทหารเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของพลเรือนและในกระบวนการตัดสินใจทางสังคมต่างๆ รัฐจำต้องพึ่งกองกำลังความมั่นคงมากขึ้นเรื่อยๆ ในการรักษาเสถียรภาพในทุกรัฐแดน กลุ่มติดอาวุธและเครือข่ายต่อต้านต่างก็บังคับใช้กฎระเบียบต่อพลเมือง

ที่อยู่ในความควบคุม เช่น กฎเกณฑ์ความประพฤติและการแต่งกายที่กำหนดตามเพศภาวะอย่างเข้มงวด ลัทธิทหารหลายรูปแบบอาจได้รับการสนับสนุนโดยเครือข่ายองค์กรการกุศลและองค์กรระหว่างประเทศอื่นๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับกลุ่มติดอาวุธอย่างเปิดเผยหรืออย่างลับๆ

บ่อยครั้งที่สถานการณ์ฉุกเฉินนำไปสู่หรือสร้างความชอบธรรมให้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐในการสั่งระงับสิทธิพลเมืองหรือสิทธิทางการเมือง ไม่ว่าโดยนิตินัยหรือพฤตินัย “สงครามต่อต้านการก่อการร้าย” ที่เกิดหลังการโจมตีตึกเวิร์ลเทรดเซ็นเตอร์และกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 ได้เพิ่มอำนาจให้แก่ผู้ที่ต้องการดำเนินมาตรการทางทหารในการแก้ไขความตึงเครียดและความขัดแย้ง สถานการณ์เช่นนี้เพิ่มข้อจำกัดต่อความสามารถของผู้หญิงในการทำหายหรือมีอิทธิพลต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว อีกทั้งอาจจำกัดวงในการทำงานของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนให้แคบลงเป็นอย่างมาก

รัฐบาลหลายประเทศได้นำมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายหรือที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยความมั่นคง” มาใช้ โดยการใช้ข้ออ้างเรื่องความมั่นคงของประเทศ ผู้แทนพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนได้เคยกล่าวสรุปไว้ว่า กฎหมายเหล่านี้เป็น “ข้อยกเว้นของหลักนิติธรรมและเป็นการลิดรอน สิทธิมนุษยชน” เธอยังตั้งข้อสังเกตว่า กฎหมายความมั่นคงพิเศษได้ถูกนำมาใช้ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและยังสร้างความเสียหายร้ายแรงให้กับงานของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ข้อจำกัดต่อเสรีภาพในการสมาคมและการชุมนุมยังนำไปสู่การจำกัดการเคลื่อนไหวทางสังคมของประชาสังคม หรือแม้แต่ทำให้กลายเป็นความผิดอาญา⁸ สำหรับผู้หญิงนักเคลื่อนไหวที่ยังไม่ได้รับการยอมรับในฐานะผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ความรุนแรงโดยภาครัฐเช่นนี้อาจมีผลรุนแรงเป็นอย่างมาก

⁸ รายงานผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 62 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2549 E/CN.4/2006/95

นอกจากนี้ปฏิบัติการทางทหารยังมีผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตของผู้หญิง และต่อมาตรการบังคับใช้บรรทัดฐานทางเพศภาวะ การมีอาวุธจำนวนมากและความรุนแรงกลายเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในชีวิตประจำวัน ในระหว่างความขัดแย้งภายในประเทศ และในความรุนแรงระดับต่ำ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงตกเป็นเป้าของเจ้าหน้าที่รัฐและกองกำลังอิสระเนื่องจากทำงานเคลื่อนไหวทางสังคมในท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง บ่อยครั้งที่พวกเขาต้องตกเป็นเป้าตรงกลางระหว่างสองฝ่ายที่สู้รบกัน นอกจากนี้สถานการณ์ความขัดแย้งยังตอกย้ำภาพลักษณ์ตายตัวทางเพศและเพิ่มการจ้องจับผิดต่อหญิงรักหญิง ชายรักชาย หรือบุคคลข้ามเพศภาวะที่ไม่อยู่ในกรอบบรรทัดฐานทางเพศตามที่สังคมกำหนด และสถานการณ์นี้ยังง่ายที่จะกลายเป็นการแบ่งแยกบทบาททางเพศแบบตายตัว

ลัทธิศาสนาเคร่งคัมภีร์และลัทธิชาตินิยมสุดโต่งมีผลอย่างไรต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ลัทธิศาสนาเคร่งคัมภีร์ (religious fundamentalism) เป็นแผนการทางการเมืองสมัยใหม่ที่ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือแสวงหาและรักษาอำนาจ กลุ่มศาสนาหัวรุนแรงต้องการควบคุมรัฐหรือชุมชนโดยการเลือกเอาบางส่วนตามต้องการจากคัมภีร์ทางศาสนา มาใช้สร้างอัตลักษณ์กลุ่มที่อ้างตัวว่าถูกต้องตามหลักศาสนาอย่าง “บริสุทธิ์ไม่เจือปน” หรือ “เป็นของจริงแท้”⁹ ขบวนการเหล่านี้เป็นศัตรูต่อการตีความอย่างหลากหลายที่มีอยู่ภายในธรรมเนียมศาสนาของตนหรือพยายามตีตัวออกห่างจากธรรมเนียมการตีความเหล่านี้ ผู้ไม่เห็นด้วยมักถูกตราหน้าว่าเป็นผู้ลบล้างศาสนาในทำนองเดียวกัน ลัทธิชาตินิยมสุดโต่ง (nationalist extremism) ก็ถูกสร้างขึ้นจาก ตำนานกำเนิดชาติพันธุ์อันบริสุทธิ์ ขบวนการเหล่านี้มักบังคับควบคุมโดยใช้วิธีการคุกคาม ช่มชู้และการใช้ความรุนแรงเป็นยุทธศาสตร์เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมืองของตน

⁹ “การทำความเข้าใจบริบทของการรณรงค์ระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนสตรี” หนังสือรวมข้อมูลผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน (พ.ศ. 2548) หน้า 15 (หรือดูได้ที่ <http://www.defendingwomen-defendingrights.org/resources.php>)

ศาสนาเป็นสิ่งที่มีความหมายทางตรงและทางอ้อมต่อการเมือง ทั้งในด้านการปกครองและการกำหนดกรอบทางกฎหมายอันมีพื้นฐานมาจากการตีความคัมภีร์ทางศาสนาอย่างมีอคติ – ไม่ว่าจะเป็นศาสนาคริสต์ อิสลาม ยิว ฮินดู พุทธ หรือลัทธิความเชื่ออื่นใด จึงเป็นผลทำให้ผู้หญิงต้องต่ำต้อยและทางเลือกของผู้หญิงถูกจำกัดในบริบทดังกล่าว มักมีการต่อต้านต่างๆ สิ่งที่ถูกมองว่ามาจากแนวความคิดสากล และมีได้มาจากแหล่งที่มาทางศาสนา รวมไปถึงแนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิผู้หญิง ซึ่งในบางประเทศถือว่าเป็นแนวความคิด “แบบตะวันตก”

ในสถานการณ์ลัทธิสุดโต่ง ชุมชนต่างๆ มักปิดกั้นตนเองและตอกย้ำคุณค่าทางสัญลักษณ์ของผู้หญิงว่าเป็นผู้รักษา “เกียรติยศ” ของชุมชน กลุ่มศาสนาเคร่งคัมภีร์ “ฟื้นฟูประเพณี” โดยการสร้างบรรทัดฐานใหม่ที่คับแคบยิ่งกว่าธรรมเนียมปฏิบัติที่มีมาแต่เดิม ตัวอย่างเช่น ในบรรยากาศของความไร้เสถียรภาพ พ่อแม่อาจจะให้ลูกสาวแต่งงานเมื่ออายุน้อยกว่าเจ้าสาวในยุคที่แล้วมาก ภายใต้สถานการณ์เหล่านี้ สิทธิผู้หญิง เช่น ความมั่นคง ความปลอดภัย เสรีภาพในการเดินทาง และสิทธิ ในการศึกษาต้องถูกคุกคามมากขึ้นไปอีก

การเข้าควบคุมชีวิตของผู้หญิง ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เป็นหัวใจของกลุ่มศาสนาเคร่งคัมภีร์และขบวนการชาตินิยมสุดโต่ง ดังนั้นจึงเป็นการคุกคามร้ายแรงต่อผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนของผู้หญิง การควบคุมทางสังคมต่อผู้หญิงและการบังคับใช้บรรทัดฐานทางเพศอย่างเข้มงวดทำให้ผู้หญิงนักเคลื่อนไหวตกเป็นเป้าจากการทำางาน ปกป้องสิทธิมนุษยชน พวกเขาต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องคุ้มครองคนอื่นจากความรุนแรงและการข่มขู่ ในขณะที่ตนเองก็ตกเป็นเป้าของการทำร้ายจากกลุ่มเคร่งคัมภีร์และกลุ่มหัวอนุรักษ์นิยมในชุมชน

โลกาภิวัตน์เกี่ยวข้องกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงหรือไม่

กระบวนการทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่เรียกโดยรวมว่า “โลกาภิวัตน์” เป็นกลุ่มนโยบายแบบเสรีนิยมใหม่ที่มุ่งความสนใจต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการเปิดเสรีทางการพาณิชย์และการเงิน การนำนโยบายเหล่านี้มาใช้ทำให้เกิดผลที่ซับซ้อน และเพิ่มความตึงเครียดทางสังคมและการแข่งขันตักตวงทรัพยากร ที่มีจำกัดภายในชุมชนชายขอบและที่ยากจนที่สุดของโลก ในบริบทเช่นนี้ การดิ้นรนต่อสู้เพื่อสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าที่ผ่านมา

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงทำงานเกี่ยวกับแง่มุมต่างๆ ของสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น สิทธิผู้ใช้แรงงาน สิทธิชนพื้นเมือง สิทธิด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิชนกลุ่มน้อย สิทธิด้านสุขภาพและสิทธิด้านอนามัยเจริญพันธุ์ สิทธิต่างๆ เหล่านี้ จำนวนมากกลายเป็นสิ่งเปราะบางอย่างยิ่งภายใต้โลกาภิวัตน์ และผู้หญิงนักเคลื่อนไหว ได้ร่วมกับขบวนการสังคมอื่นๆ ในการวิพากษ์วิจารณ์นโยบาย เสรีนิยมใหม่เหล่านี้ หลังจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศยึดเยียดนโยบายเหล่านี้ให้กับประเทศกำลังพัฒนา ทำให้บริการขั้นพื้นฐานต่างๆ เช่น บริการสุขภาพและการศึกษาเริ่มคิดค่าใช้จ่ายกับประชาชน เป็นการลดความสามารถของประชาชนในการซื้อหาและเข้าถึงบริการเหล่านี้

ผู้พิทักษ์สิทธิที่เป็นผู้หญิงได้เรียกร้องความรับผิดชอบจากภาครัฐ บริษัทข้ามชาติ และบริษัทต่างๆ ที่กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อแสวงหากำไรภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี และยังได้ประท้วงร่วมกับชุมชนชาวพื้นเมืองต่อโครงการเหมืองแร่ขนาดใหญ่ ที่ได้รับสัมปทานจากรัฐบาลและสร้างความเสียหายให้กับสภาพแวดล้อมและชุมชน ต้องสูญเสียวิถีการดำรงชีพ

¹⁰ รายงานผู้แทนพิเศษของ เลขาธิการสหประชาชาติว่า ด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุม ครั้งที่ 60 ของคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชน Addendum ภารกิจในประเทศไทย วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2547 E/CN.4/2004/94/Add.1

ผู้แทนพิเศษของสหประชาชาติ อินา จิลานี กล่าวว่า ทางการระดับท้องถิ่นและ ส่วนกลางมักร่วมมือกับภาคเอกชนในการทำร้ายและคุกคามผู้ปกป้องสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิผู้ใช้แรงงาน และสิทธิถือครองที่ดิน¹⁰ และผู้หญิงนักเคลื่อนไหว มักตกเป็นเหยื่อ ร่วมไปด้วย

¹¹ รายงานผู้แทนพิเศษของ เลขาธิการสหประชาชาติ ว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 4 ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน วันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2550 (A/HRC/4/37) ย่อหน้า 78 และ 81

สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง การพิทักษ์สิทธิเหล่านี้เป็นเรื่อง ของความอยู่รอดและการมีสิทธิโดยชอบตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ผู้แทนพิเศษสหประชาชาติ ว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนได้ชี้ให้เห็นว่าเป็นเรื่องยากลำบาก ในการทำให้งาน ของผู้ปกป้องสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมได้รับการยอมรับว่าเป็นงาน ด้านสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ เธอกกล่าวว่า “มักไม่มีกลไกการบรรเทาทุกข์สำหรับผู้ ปกป้องสิทธิและชุมชนที่เป็นหลักประกันสำหรับการปกป้องที่มีประสิทธิภาพและยุติธรรม ให้กับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมของพวกเขา¹¹

ระบบปิตาธิปไตย โลกาภิวัตน์ ปฏิบัติการทางทหาร และรูปแบบต่างๆ ของลัทธิศาสนาเคร่งคัมภีร์และลัทธิชาตินิยมสุดโต่ง ที่มีอยู่ทุกด้านของบริบทของสภาพแวดล้อมในการทำงานปกป้องสิทธิมนุษยชนของนักเคลื่อนไหวสิทธิมนุษยชน ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องรับมือกับอุดมการณ์เหล่านี้เพราะเป็นอุปสรรคด้านโครงสร้างต่อเสรีภาพของพวกเธอเองและต่ออรณรงค์เพื่อให้สิทธิพื้นฐานของผู้อื่นบังเกิดผลอย่างแท้จริง

บทที่ 3 : การตีความหลักการสิทธิมนุษยชนใหม่

สิทธิมนุษยชนตั้งอยู่บนแก่นแกนของหลักการต่างๆ ที่เชื่อกันว่าเป็นกลุ่มบรรทัดฐานทางกฎหมายภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หลักการเหล่านี้ มิได้สร้างพันธกรณีอย่างเป็นทางการสำหรับรัฐเหมือนกับอนุสัญญาหรือสนธิสัญญาเสมอไป จึงไม่สามารถใช้เป็นฐานในการดำเนินคดีในศาลหรือต่อองค์กรระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม หลักการสิทธิมนุษยชนเหล่านี้เป็นแนวทางและมาตรฐานเพื่อให้เกิดผลต่อสิทธิทั้งหลายที่บุคคลมีอยู่และที่คาดหวังว่ารัฐมักจะต้องเคารพ หลักการเหล่านี้คือ ความเป็นสากล การยึดโอนมิได้ และการแบ่งแยกมิได้ของสิทธิมนุษยชน และหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ

การที่ผู้หญิงเข้าไปสู่เวทีสิทธิมนุษยชนทำให้เกิดการตั้งคำถามต่อการตีความแบบดั้งเดิมของหลักการสิทธิมนุษยชน ผู้หญิงได้เปิดโปงถึงอคติของผู้ชายที่ฝังรากอยู่ในมาตรฐานเหล่านี้และแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการขยายกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เพื่อเปิดเผยว่ามี การแบ่งแยกอย่างผิดๆ ระหว่างพื้นที่สาธารณะกับพื้นที่ส่วนตัวในโลกนี้อย่างไร ผู้หญิงได้ท้าทายแนวทางปฏิบัติสิทธิมนุษยชน ขั้นพื้นฐานบางอย่างและสำรวจกลไกที่จะทำให้ผู้มีบทบาททั้งภาครัฐและมิใช่ภาครัฐรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้หญิง การท้าทายของพวกเขาช่วยในการให้คำนิยามใหม่ต่อการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชน และยังริเริ่มแนวความคิดใหม่ที่สำคัญ

เนื้อหาบทนี้อธิบายหลักการสิทธิมนุษยชนโดยการประยุกต์ใช้ในบริบทของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และนำองค์ความรู้ที่เป็นคุณูปการที่สำคัญด้านสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงผนวกเข้าในการตีความของมาตรฐานเหล่านี้ นอกจากนี้ ยังอธิบายถึงความจำเป็นในการทำลายกำแพงที่แบ่งแยกระหว่างพื้นที่สาธารณะกับพื้นที่ส่วนตัวดั้งเดิมอยู่เดิมในวาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชน และเรียกร้องการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ส่วนตัวที่กระทำโดยผู้ที่อยู่ในภาครัฐและผู้ที่มีมิใช่ภาครัฐ

หลักการสิทธิมนุษยชนข้อใดสามารถนำมาใช้เพื่อคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

หลักการยึดโอนมิได้ (Inalienability) และหลักความเป็นสากล (Universality)

สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนเพราะความเป็นมนุษย์ เป็นสิทธิที่มีอยู่ภายในตัวทุกคนและจะยึดโอนเสียมิได้โดยไม่ขึ้นกับสถานะทางสังคมไม่ว่าในสังคมใดๆ สิทธิมนุษยชนไม่ใช่สิ่งที่สามารถยกมอบหรือถอดถอนหรือยึดไปได้ สิทธินี้จารึกอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และหลังจากนั้นมีบัญญัติ ในอนุสัญญาและสนธิสัญญาต่างๆ เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกประตติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

ทั้งรัฐและผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนจำนวนมากกล่าวอ้างถึงสิทธิมนุษยชนว่ามีความเป็นสากลคุ้มครองมนุษย์ถ้วนหน้าทุกคนอย่างปราศจากข้อกัขา รัฐต่างๆ ได้ประกาศยอมรับโดยการรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ถือว่าเป็นกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน) และนำสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ผนวกเข้ากับรัฐธรรมนูญแห่งประเทศหรือกฎหมายภายในประเทศ นอกจากนี้หลักการไม่เลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศหรือความแตกต่างอื่นใด ซึ่งได้รับการประมวลเข้าในกฎบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้กำหนดหลักการ ในการประยุกต์ใช้หลักสิทธิมนุษยชนอย่างสากลว่ารวมถึงผู้หญิงไว้อย่างชัดเจน ปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการระบุอย่างชัดเจนว่าสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเป็น “ส่วนที่ยืดโอนมิได้ของสิทธิมนุษยชนสากลและเป็นหนึ่งเดียวแบ่งแยกมิได้”¹²

¹² ปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการ ซึ่งได้รับการรับรองโดยการประชุมว่าด้วยสิทธิมนุษยชนโลก ที่กรุงเวียนนา เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2536 ข้อ 18

แม้ว่าจะมีคำกล่าวเหล่านี้ แต่ก็ยังมีความตึงเครียดระหว่างการรับรองความเป็นสากลของสิทธิมนุษยชนกับความจำเป็นในการสร้างพื้นที่สำหรับความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ด้วยแนวความคิดแบบสัมพัทธภาพทางวัฒนธรรมรัฐบาลในบางประเทศโต้แย้งว่า สิทธิมนุษยชนไม่เป็นสากล หากแต่เป็นผลิตผลของชาติตะวันตก และสิทธิมนุษยชนไม่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกประเทศ หากแต่มีความจำเพาะทางวัฒนธรรมของชาติตะวันตกหรือประเทศทางแถบซีกโลกเหนือ คำโต้แย้งนี้สร้างปัญหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ตัวอย่างเช่น ผู้พิทักษ์สิทธิเด็กที่ต่อต้านการบังคับเด็กแต่งงานถูกมองว่าท้าทายวัฒนธรรมและประเพณี ในขณะที่การกระทำที่เป็นภัยต่อเด็กผู้หญิงกลับไม่ถูกมองว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

การตรานุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกประติบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ในปี พ.ศ. 2524 นำเสนอความตึงเครียดระหว่างสิทธิมนุษยชนกับวัฒนธรรมโดยคณะกรรมการซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติตามอนุสัญญาได้ระบุอย่างไร้ข้อสงสัยว่า ข้อปฏิบัติตามประเพณี ศาสนา หรือวัฒนธรรมไม่สามารถนำมาใช้สร้างความชอบธรรม ให้กับการเลือกปฏิบัติต่อสตรี โดยข้อ 5 ได้บัญญัติไว้ว่า รัฐภาคีพึงดำเนินมาตรการ ทั้งหมดที่เหมาะสมเพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมของชาย และหญิงที่เกี่ยวข้องกับความไม่เสมอภาคระหว่างเพศและการเหมารวมทางเพศภาวะ ดังนั้น ข้อสงวนโดยรัฐบาลภายใต้ข้อ 2 และ 16 ด้วยเหตุผลทางวัฒนธรรมหรือศาสนาจึงไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของอนุสัญญา

หลักการแบ่งแยกมิได้ (Indivisibility) ของสิทธิมนุษยชน

หลักการแบ่งแยกมิได้ของสิทธิมนุษยชน หมายความว่า สิทธิมนุษยชนทั้งหลายขึ้นต่อและเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ดังนั้นประชาคมโลกจึงต้องปฏิบัติต่อสิทธิเหล่านี้เสมอกัน ในลักษณะที่ยุติธรรมและเท่าเทียม และด้วยความหนักแน่นเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม

หลักการสิทธิมนุษยชนข้อนี้ยังไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจังเพียงพอ ในความเป็นจริงมีความเหลื่อมล้ำในการการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนโดยมีพื้นฐานมาจากการแบ่งพื้นที่ส่วนตัวออกจากพื้นที่สาธารณะที่ยังฝังรากอยู่ในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองซึ่งถือว่าเป็นสิทธิสาธารณะ ได้รับความสำคัญมากกว่าสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมซึ่งถูกมองว่าจำกัดอยู่ในโลกส่วนตัวหรือไม่ต้องได้รับการดำเนินคดีในศาล

ความเหลื่อมล้ำนี้ทำให้ผู้หญิงต้องเสียเปรียบ เพราะสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม หรือวัฒนธรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ยิ่งไปกว่านั้น สิทธิที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงมากกว่า เช่น สิทธิด้านอนามัยเจริญพันธุ์ หรือสิทธิทางเพศ ยังถูกกีดกันออกจากกระแสหลักของกรอบสิทธิมนุษยชนทั้งหลาย สำหรับนักเคลื่อนไหวสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงแล้ว การทำลายความเหลื่อมล้ำทางสิทธิและกำแพงที่แบ่งแยกระหว่างพื้นที่ส่วนตัวกับพื้นที่สาธารณะ เป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างความปลอดภัยและความคุ้มครองโดยเฉพาะต่อผู้ที่ทำงานในประเด็นสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงซึ่งเป็นที่ถกเถียง เช่น สิทธิด้านอนามัยเจริญพันธุ์ สิทธิผู้หญิงในการแต่งงาน และความเท่าเทียมในการได้รับทรัพย์สินและมรดก

¹³ อัครราชทูตทางเพศ ได้รับการนิยามในหลักการออกยาการ์ตา (Yogyagarta Principles) ว่า คือ “การที่บุคคลหนึ่งมีความรู้สึกภายในส่วนตัวจากกันบึงเกี่ยวกับเพศภาวะของตน โดยอาจตรงกับเพศกำเนิดหรือไม่ก็ได้ และรวมถึงความรู้สึกส่วนตัวเกี่ยวกับร่างกาย (ซึ่งอาจรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงลักษณะหรือหน้าที่การทำงานของร่างกาย โดยวิธีทางอายุกรรม ศัลยกรรม หรืออื่นๆ หากเป็นการเลือกอย่างอิสระ) และการแสดงออกทางเพศภาวะ รวมทั้งการแต่งกาย การทูลดจาหรืออากัปกริยา” (หลักการออกยาการ์ตาว่าด้วยการประยุกต์ใช้กฎหมายระหว่างประเทศในประเทศในประเด็นเพศผู้สมานและ อัครราชทูตทางเพศ เมืองออกยาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย มีนาคม พ.ศ. 2550 อาร์มภท ย่อหน้า 5)

หลักความเสมอภาค (Equality)

และหลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination)

ข้อ 1 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนบัญญัติว่า: “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระเสรี เท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ...” ข้อ 2 กล่าวว่า บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพตามที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ ทั้งนี้โดยไม่มีกรจำแนกความแตกต่างในเรื่องใดๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว และเพศ หลักการนี้ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนทั้งชายและหญิงมีเสรีภาพในการพัฒนาศักยภาพของตน และในการตัดสินใจอย่างปราศจากข้อจำกัดที่ถูกกำหนดโดยการเหมารวมทางเพศภาวะ บทบาททางเพศภาวะแบบตายตัวและอคติต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสมอภาคทางเพศนั้นเกี่ยวพันเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขความเสมอภาคระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันในด้านอัตลักษณ์ทางเพศ¹³ แต่ต่างก็มีความเท่าเทียมกันทั้งสถานะ สิทธิ และการเข้าถึงอำนาจและทรัพยากร

นักผู้หญิงนิยมได้พิจารณาแนวพินิจหรือวิธีตีความความเสมอภาคทางเพศสามอย่าง ซึ่งสร้างความก้าวหน้าอย่างมีนัยสำคัญให้แก่แนวคิดความเสมอภาคภายในกรอบ สิทธิมนุษยชน แนวพินิจหนึ่งเพื่อความเสมอภาค คือ แนวพินิจบน “ความเหมือนกัน” (“sameness” approach) ที่ว่าแม้ชายหญิงจะมีความแตกต่างทางร่างกายและสังคม ในตอนเริ่มแรก แต่ควรมุ่งหวังที่จะบรรลุผลเดียวกันในที่สุด แนวพินิจนี้ถือว่าผู้หญิง ก็สามารถเป็นอย่างผู้ชายได้ ดังนั้นโครงการและปฏิบัติการต่าง จึงมีนัยมุ่งทำให้ผู้หญิง ปฏิบัติตามมาตรฐานของผู้ชายเพื่อที่จะบรรลุความเสมอภาคทางเพศ ส่วนแนวพินิจอื่นๆ ตระหนักว่าผู้หญิงและผู้ชายแตกต่างกัน จากแนวพินิจบน “ความแตกต่าง” (“different” approach) หรือ แนวพินิจแบบให้ความคุ้มครอง (protectionist approach) ความแตกต่างดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดการปฏิบัติต่อทั้งสองเพศแตกต่างกัน โดยมีความจำเป็นต้องคุ้มครองผู้หญิง หรือสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ เพื่อทำให้เกิดความเสมอภาค ทางเพศ ส่วนแนวพินิจเพื่อ “แก้ไข/เนื้อหา” (“corrective/substantive” approach) ก็ตระหนักถึงทั้งความแตกต่างหลายด้านระหว่างสองเพศและภายในเพศเดียวกันจากอดีต ถึงปัจจุบัน ดังนั้นแทนที่จะถือว่าควรปฏิบัติต่อแต่ละเพศแตกต่างกัน แนวพินิจนี้สนับสนุน การดำเนินมาตรการที่ทำให้เกิดทางเลือกอย่างแท้จริง และสร้างเงื่อนไขในการพัฒนา ศักยภาพที่จะช่วยแก้ไขความแตกต่างและบรรลุความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง¹⁴

¹⁴ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัด การเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในทุกรูปแบบ : คินสิทิกแกสต์ริ จัดพิมพ์โดยหุ้นส่วนเพื่อกฎหมาย ในการพัฒนา/กองทุนการ พัฒนา เพื่อ สตรี แห่ง สหประชาชาติ

แนวคิดการไม่เลือกปฏิบัติได้รับการแจกแจงรายละเอียดในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัด การเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ อนุสัญญานี้ระบุว่า การเลือกปฏิบัติต่อสตรีคือ

“การแบ่งแยก การกีดกัน หรือการจำกัดใดๆเพราะเหตุแห่งเพศ ซึ่งมีผลหรือ ความมุ่งประสงค์ที่จะทำลายหรือการทำให้เกิดการไม่ยอมรับ การได้สิทธิ หรือการใช้สิทธิ โดยผู้หญิงโดยไม่ต้องคำนึงถึงสถานภาพของการสมรส บนพื้นฐานของความเสมอภาค ของบุรุษและผู้หญิงของสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิทธิพลเมืองหรือด้านอื่นๆ¹⁵”

¹⁵ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัด การเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในทุกรูปแบบ ข้อ 1

การขีดขูหลักความเสมอภาคระหว่างเพศและการไม่เลือกปฏิบัติต่อสตรีเป็นสิ่งที่ ขาดไม่ได้ในการให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ความคุ้มครองนั้น ต้องมีศูนย์กลางอยู่ที่ความเข้าใจในเรื่องความเสมอภาคเชิงเนื้อหา ตัวอย่างเช่น รัฐต้อง ดำเนินมาตรการเพื่อแก้อคติทางเพศในระบอบกฎหมาย ยกเลิกกฎหมายและการกระทำ ที่เลือกปฏิบัติ และเปลี่ยนแปลง เจตคติของสังคมที่ไม่เห็นผู้หญิงมีความเท่าเทียมภายใต้ กฎหมายทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคุ้มครองต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอย่างกว้างขวาง

**มีหลักการสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกหรือไม่
ความโยงใย (Intersectionality)**

หัวใจในการทำให้สิทธิมนุษยชนผู้หญิงบังเกิดผล คือการทำความเข้าใจว่าผู้หญิง ไม่ได้เผชิญกับการเลือกปฏิบัติและรูปแบบอื่นๆ ของการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เพียงเพราะเพศภาวะ แต่ยังถูกเลือกปฏิบัติ เนื่องจาก อายุ ความทุพพลภาพ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ วรณะ ชนชั้น ประเทศที่เกิด เพศมุ่งสมาน หรือสถานะอื่นๆ บ่อยครั้งที่ระบบ สังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่อุ้มชูความไม่เสมอภาคระหว่างชายกับหญิง มีความโยงใย กับระบบที่ปล่อยให้เชื้อชาติ ชนชั้น หรือชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งกลุ่มใด มีอำนาจเหนือกลุ่มอื่น ตัวอย่างเช่น หญิง “ดาลิต” (Dalit เป็นคำที่ไม่มี ความหมาย ดูหมิ่น ปัจจุบันมักใช้แทนคำว่า “จัณฑาล” ที่เคยใช้กันในภาษาไทย - ผู้แปล) โดยทั่วไป จะถูกเลือกปฏิบัติมากกว่า ชายดาลิต และในขณะเดียวกันก็ถูกนับเป็นพวกชายขอบ ในสังคมอินเดียเนื่องจาก วรณะต่ำและยากจน

ปฏิญญาปักกิ่งแจกแจงองค์ประกอบต่างๆ ของแนวพินิจเรื่อง “ความโยงใย” นี้ และเรียกร้องให้รัฐบาล “ใช้ความพยายามอย่างเข้มแข็งมากขึ้นประกันการใช้สิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้หญิงและเด็กผู้หญิงที่ต้องเผชิญอุปสรรคหลายต่อในการ ยกระดับความก้าวหน้าและกำลังความสามารถอย่างเสมอภาค เพราะปัจจัยต่างๆ เช่น เชื้อชาติ อายุ ภาษา ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ศาสนา ความทุพพลภาพ หรือความเป็น ชนพื้นเมือง”¹⁶

¹⁶ ปฏิญญาปักกิ่ง การประชุม โลกด้วยเรื่องสตรีครั้งที่สี่ ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชน จีน เดือนกันยายน พ.ศ. 2538 ข้อ 32

คณะกรรมการว่าด้วยสถานภาพของผู้หญิงซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติ ตามแผนปฏิบัติการกรุงปักกิ่งและตราสารที่เกี่ยวข้อง ยังมีหน้าที่ตรวจสอบว่ารัฐบาลและ ผู้มีหน้าที่อื่นๆ ได้ดำเนินการอย่างไรบ้างต่อการเลือกปฏิบัติรูปแบบต่างๆ ที่ส่งผลทางลบ ต่อการใช้สิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

แนวพินิจอันหนึ่งใช้แนวทางความโยงใยพิจารณาการทำให้ผู้หญิงและกลุ่ม คนชายขอบอื่นๆ ไร้อำนาจ โดยชี้ให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการทำให้ผู้หญิง ต่ำต้อยสองรูปแบบขึ้นไป และยังกล่าวถึงปัญหาในเรื่องลักษณะความโยงใยของระบบ การเลือกปฏิบัติต่างๆ ทั้งเนื่องจากเพศ ชนชั้น เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ และอื่นๆ ที่สร้างความ ไม่เท่าเทียมกันและทำให้เกิดโครงสร้างของรูปแบบการเลือกปฏิบัติจำนวนมาก แนวพินิจนี้พิจารณาการกระทำและนโยบายเฉพาะอย่างซึ่งร่วมกันทำให้ผู้หญิงไร้อำนาจ มากยิ่งขึ้น¹⁷

¹⁷ การสรุปย่อภูมิหลังเรื่อง ความโยงใย โดย ศูนย์เพื่อ ความเป็นผู้นำสตรีทั่วโลก: คณะ ทำงาน เรื่อง สตรีและสิทธิ มนุษยชน <http://www.cwgl.rutgers.edu/globalcenter/policy/bkgdbrfintersec.html>

สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง การประยุกต์แนวคิดเรื่องความโยงใย ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดอ่อนต่อหลักการสิทธิมนุษยชนของความเป็นสากล การแบ่งแยกมิได้ และความเสมอภาค ซึ่งสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของมนุษย์ที่มีมากมาย และความหลากหลายทางประสบการณ์ แม้ในบรรดาผู้หญิงด้วยกันเอง นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นว่า อัตลักษณ์จำนวนมากเหล่านี้สามารถทำให้เกิดสัมพันธภาพเชิงอำนาจ หลายชั้นหรือแตกต่างและความไม่เสมอภาค จึงจำเป็นที่ต้องใช้ยุทธศาสตร์แบบหลายชั้น เพื่อให้ความคุ้มครองต่อพวกเขา

สุขภาพ (Well-being)

การสร้างระบบจิตสิทธิมนุษยชนในปัจจุบันซึ่งมีผู้ขายเป็นศูนย์กลาง ไม่ได้รวมเอาแนวความคิดเรื่องสุขภาพไว้ด้วย ภาวะความรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการทำทารุณกรรมได้ถูกนิยามกว้างๆ ในแง่ของการกระทำต่อเหยื่อ ยังไม่มีพันธกรณีใดๆ ที่กำหนดอย่างชัดเจนให้รัฐภาคีจัดการกับปัญหาความเครียดเรื้อรัง การกระทบกระเทือนใจอย่างแรงหรือการหมดไฟ หรือประเด็นเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองและการไม่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งเป็นการละเมิดที่ไม่จำเป็นต้องมีผู้กระทำผิดกับเหยื่อเสมอไป แม้แต่ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเร็วๆ นี้ก็อ้างถึงแต่เฉพาะการละเมิดสิทธิ โดยมีได้พิจารณาถึงมาตรการเพื่อประกันสุขภาพของนักเคลื่อนไหวตัวอย่างใด

ย่อหน้า 89 ของแผนปฏิบัติการปักกิ่ง เป็นการแสดงเหตุผลที่ชัดเจนและใกล้เคียงที่สุดในเรื่องการกำหนดให้สุขภาพเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสิทธิมนุษยชนด้านสุขภาพ โดยกล่าวว่า

ผู้หญิงมีสิทธิในการมีสุขภาพร่างกายและจิตใจตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้ สิทธินี้จำเป็นต่อสุขภาพและการสามารถมีส่วนร่วมในพื้นที่ชีวิตส่วนตัวและสาธารณะทั้งหมด สุขภาพคือสภาพสุขภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคมอย่างสมบูรณ์ โดยมีใช้เพียงแต่ความไม่มีโรคหรือความอ่อนแอ สุขภาพผู้หญิงเกี่ยวข้องกับสุขภาพทางอารมณ์ สังคม และร่างกาย และได้ถูกกำหนดโดยบริบททางสังคมและการเมือง ในชีวิตของพวกเขา และรวมทั้งสิริระ...¹⁸

¹⁸ ปฏิญญาปักกิ่ง การประชุมโลกเรื่องสตรีครั้งที่สี่ ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน เดือนกันยายน พ.ศ. 2538. ย่อหน้า 89

การกล่าวว่า “การบรรลุสุขภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคมอย่างสมบูรณ์” เป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง จะเป็นการช่วยอย่างมากในการให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง เพราะจะทำให้ภาคีรัฐบาลและเอกชนต้องพัฒนาโครงการกิจกรรมและจัดสรรทรัพยากรในการสนองตอบไม่แต่เฉพาะการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ยังรูกช่วยให้นักเคลื่อนไหวมีชีวิตที่มั่นคงและมีศักดิ์ศรี

ดังที่ได้แสดงแล้วในบทนี้ แนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลจากการรณรงค์ เพื่อสิทธิมนุษยชนผู้หญิงและสิทธิทางเพศ ได้ทำให้การตีความมาตรฐานสิทธิมนุษยชนดีขึ้น หากผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจะช่วยยกระดับความก้าวหน้านี้เพื่อการบรรลุความเข้าใจและการทำให้สิทธิมนุษยชนทั้งหมดบังเกิดผลแบบเป็นองค์รวมมากขึ้นก็จะเป็นการดีไม่น้อย

บทที่ 4 : การนำปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนมาใช้

ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและหน้าที่รับผิดชอบของบุคคล กลุ่มบุคคลและองค์กรของสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เป็นที่ยอมรับอย่างสากล (หรือรู้จักโดยทั่วไปว่า ปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน) ประกาศใช้โดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติตามมติที่ 53/144 เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2541 เป็นครั้งแรกที่ประชาคมโลกให้การยอมรับอย่างชัดเจนว่าสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชนมีอยู่จริงและได้รับความคุ้มครองระดับนานาชาติ

เนื้อหาของนี่เป็นการบรรยายโดยย่อถึงประวัติศาสตร์ของการร่างปฏิญญานี้ โดยเน้นให้เห็นชัดถึงการถกเถียงเกี่ยวกับบางข้อที่มีความเห็นแตกแยก และยังทำความเข้าใจกับอาณัติของผู้แทนพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติตามปฏิญญานี้ และให้ความกระจ่างว่าตราสารและกลไกระหว่างประเทศนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงได้อย่างไร

ปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนคืออะไร

ปฏิญญานี้เป็นเอกสารระหว่างประเทศฉบับสำคัญ ที่วางกรอบปฏิบัติสำหรับการให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนและกิจกรรมของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยตระหนักว่าการปกป้องสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิในตัวของมันเอง และอธิบายการนำหลักการสิทธิมนุษยชนมาใช้กับผู้ปกป้องสิทธิอย่างไรบ้าง

จากการรับรองสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิและพันธกรณีของรัฐในการคุ้มครองสิทธิเหล่านี้ ปฏิญญานี้สร้างความชอบธรรมให้กับการเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน และตระหนักว่าบุคคลและกลุ่มบุคคลมีสิทธิในการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนโดยไม่ต้องตกอยู่ในความหวาดกลัวต่อการถูกแก้แค้น นอกจากนี้ควรตั้งข้อสังเกตว่าปฏิญญานี้มีคุ้มครองแต่เฉพาะรัฐและผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเท่านั้น หากแต่เกี่ยวข้องกับคนทุกคน

แม้ว่าจะไม่ได้กำหนดสิทธิใดขั้นใหม่ แต่ปฏิญญานี้ให้ความกระจ่างในเรื่องการใช้บรรทัดฐานและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ต่อความจำเป็นเฉพาะของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน และถึงแม้จะไม่ใช่ตราสารที่มีผลผูกมัดทางกฎหมายเหมือนกับสนธิสัญญาที่ทำให้เกิดพันธกรณีต่อประเทศภาคี แต่จุดแข็งและอำนาจทางกฎหมายของปฏิญญานี้มีสองประการคือ: ประการแรก ปฏิญญานี้อ้างสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองอยู่แล้วในตราสารระหว่างประเทศอื่นๆที่มีผลผูกมัดทางกฎหมาย เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกประติบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ประการที่สองคือ ปฏิญญานี้ได้มีการรับรองโดยฉันทานุมัติของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ดังนั้นจึงแสดงถึงความผูกพันอย่างแข็งขันของรัฐภาคีทั้งหลายที่จะนำไปใช้¹⁹

¹⁹ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน: คุ้มครองสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน ข้อมูลสิทธิมนุษยชน สหประชาชาติ อันดับ 29 หน้า 19 (<http://www.ohchr.org/english/about/publications/docs/fs29.pdf>)

เอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน: คุ้มครองสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน ข้อมูลสิทธิมนุษยชน สหประชาชาติ อันดับที่ 29 (<http://www.ohchr.org/english/about/publications/docs/fs29.pdf>)

คู่มือขนาดย่อ “ปกป้องผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน” หน่วยบริการระหว่างประเทศเพื่อสิทธิมนุษยชน http://www.ishr.ch/hrdo/publications/WHRDbooklet_ENG.PDF

คุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนการวิเคราะห์ปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ที่เพิ่งได้รับการรับรององค์การสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อน (พ.ศ. 2542) http://www.humanrightsfirst.org/defenders/hrd_un_declare/hrd_declare_1.htm

ประมวลตราสารระหว่างประเทศและระดับพื้นภูมิภาคเพื่อควบคุมการคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน หน่วยบริการระหว่างประเทศเพื่อสิทธิมนุษยชน (กรกฎาคม พ.ศ. 2545) <http://www.ishr.ch/index.html>

ปฏิญญานี้เกิดขึ้นได้อย่างไร

กว่าที่เนื้อหาของปฏิญญานี้จะได้รับการรับรองก็ใช้เวลากว่าทศวรรษ โดยเริ่มนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เมื่อสหประชาชาติได้จัดตั้งคณะทำงานในการร่างปฏิญญาซึ่งประกอบด้วยตัวแทนรัฐบาลต่างๆ และเปิดกว้างให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้าร่วมด้วย คณะทำงานนี้ทำงานกัน 13 ปีกว่าที่ร่างสุดท้ายของปฏิญญาจะได้ประกาศใช้ในที่สุดท้าย

กระบวนการที่ยาวนานในการร่างเอกสารสำคัญเช่นนี้เป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่าง อุปสรรคอย่างหนึ่งคือการแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจนระหว่างรัฐที่ต้องการเพิ่มระดับการคุ้มครองให้แก่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน กับรัฐที่ต้องการจำกัดเสรีภาพการทำงานของนักเคลื่อนไหวโดยเน้นถึงหน้าที่รับผิดชอบกับข้อจำกัดต่อสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน การตัดสินใจในการรับรองโดยฉันทานุมัติยังทำให้กระบวนการร่างต้องช้าลงไปอีก

รัฐบาลบางประเทศมีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการคัดค้านข้อเสนอบางข้อทำให้เกิดความล่าช้าในการรับรองบางบทบัญญัติ ในระหว่างการเจรจาเพื่อร่างปฏิญญานี้ก็พบหลายเรื่องซึ่งกลายเป็นประเด็นโต้แย้ง ตัวอย่างเช่น มีการถกเถียงเกี่ยวกับข้อเสนอให้ปฏิญญากล่าวถึงหน้าที่รับผิดชอบของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งรัฐบาลบางประเทศยืนยันว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการคานอำนาจกับสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ข้อเสนอสุดท้ายนี้ตกไปทีละที โดยในร่างสุดท้ายของปฏิญญามีการกล่าวถึงบทบาทและคุณูปการของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในการปกป้องรักษาประชาธิปไตยและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

นอกจากนี้ยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับข้อ 3 และ 4 โดยที่รัฐภาคีบางรัฐพยายามให้กฎหมายภายในประเทศมีความสำคัญเหนือปฏิญญาและสิทธิที่กล่าวถึงในปฏิญญานี้อย่างไรก็ดี ข้อเสนอเหล่านี้สวนทางกับหลักการสิทธิมนุษยชนที่กฎหมายระดับชาติต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการประนีประนอม ปฏิญญานี้ จึงระบุว่ากฎหมาย

ภายในประเทศเป็นกรอบปฏิบัติทางกฎหมายสำหรับกิจกรรมของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม ข้อ 4 เป็นข้อความสำคัญเพื่อรับประกันความปลอดภัย โดยระบุว่ากฎหมายภายในประเทศต้องสอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติและพันธกรณีระหว่างประเทศอื่นๆ ของรัฐภาคีในด้านสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

ข้อความอื่นๆ ที่เป็นที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในการแสวงหาทุนจากนอกประเทศที่ตนปฏิบัติงาน สิทธิในการเข้าร่วมฟังการพิจารณาคดีในศาล และสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในการเลือกที่จะทำงาน ในประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน ไตว์ก็ได้ขออย่างอิสระ รัฐภาคีที่ต้องการจำกัดกิจกรรมของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเป็นผู้คัดค้านในบทบัญญัติเหล่านี้

ปฏิญญานี้มาใช้กับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงได้หรือไม่

ปฏิญญานี้มีผลกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนทั้งหลาย หรือผู้ใดก็ตามที่ส่งเสริมและต่อสู้เพื่อความคุ้มครองและการทำให้บังเกิดผลด้านสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานไม่ว่าจะทำด้วยตนเองหรือสมาคมร่วมกับผู้อื่น²⁰ เพื่อที่จะได้รับการพิจารณาว่าเป็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนปฏิญญานี้มีข้อแม้เพียงให้ยอมรับและเคารพต่อสองหลักการคือหลักความเป็นสากลที่คุ้มครองสิทธิอย่างถ้วนหน้าและหลักการไม่ใช้ความรุนแรง บุคคลจะไม่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนหากทำการละเมิดสิทธิของกลุ่มบุคคลหรือบุคคลอื่นๆ นอกจากนี้ยังเตือนให้ผู้ใช้วิธีการรุนแรงก็มิได้รับการคุ้มครองภายใต้ปฏิญญานี้²¹

²⁰ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและหน้าที่รับผิดชอบของบุคคล กลุ่มบุคคลและองค์กรของสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานที่เป็นที่ยอมรับอย่างสากล ข้อ 1

²¹ คู่มือขนาดย่อ ปกป้องผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน หน่วยบริการระหว่างประเทศเพื่อสิทธิมนุษยชน หน้า 4

ถึงแม้ว่าผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจะไม่ได้ถูกกล่าวถึงอย่างเฉพาะเจาะจงในปฏิญญานี้ แต่ตราบไต่ที่พวกเขาอยู่ในเงื่อนไขสองข้อข้างต้นก็สามารถแสวงหาความคุ้มครองภายใต้ปฏิญญาได้ ที่จริงแล้วเป็นเรื่องสมควรมองที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจะนำปฏิญญานี้มาใช้และยกขึ้นอ้าง เพื่อให้แน่ใจว่าการตีความของปฏิญญาไม่มีความมืดบอดด้านเพศภาวะแต่ได้บูรณาการเอามุมมองทางเพศภาวะไว้ด้วย

ปฏิญญานี้กล่าวถึงสิทธิอะไรบ้าง

ปฏิญญานี้มีองค์ประกอบสี่ส่วนหลัก คือ มาตรฐานความคุ้มครองสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน (ข้อ 1 5 7 8 9 11 12 13) หน้าที่ของรัฐ (ข้อ 2 9 12 14 และ 15) ความรับผิดชอบของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน (ข้อ 10 11 18) และความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศกับกฎหมายระดับชาติ (ข้อ 3 และ 4)

ปฏิญญานี้ตระหนักถึงสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เช่น เสรีภาพในการแสดงออก รวมทั้งสิทธิในการตีพิมพ์และเผยแพร่ข้อมูลและรายงานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน อีกทั้งสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล และส่งเสริมสิทธิของผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนในการค้นหาและได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนทั้งหมดเพื่อปฏิบัติตามบทบาท

ของการเฝ้าระวัง นอกจากนี้สิทธิในการก่อตั้ง เข้าร่วม หรือมีส่วนร่วมในองค์กรพัฒนา เอกชนและสมาคมอื่นๆ ยังถูกผนวกเข้าในสิทธิในการสมาคมอย่างเสรี ผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนสามารถมีสิทธินี้ได้โดยไม่ขึ้นกับสถานะทางกฎหมายหรือสถานะเป็นทางการ ขององค์กรหรือกลุ่มดังกล่าว เสรีภาพพื้นฐานและสิทธิของบุคคล อื่นๆ ที่ถูกจารึกไว้ ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ก็ได้รับการย้ำถึง ในปฏิญญานี้

อย่างไรก็ดี ปฏิญญานี้ต่างกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ตรงที่มีการกล่าวอย่างชัดเจนถึงสิทธิพลเมืองและสิทธิทาง การเมืองของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนสองอย่างซึ่งไม่เคยปรากฏเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับ พวกเขาและเธอโดยเฉพาะมาก่อน

ประการหนึ่งคือ “สิทธิในการพัฒนาและอภิปรายแนวความคิดและหลักการใหม่ ด้านสิทธิมนุษยชนและเคลื่อนไหวเรียกร้องให้เกิดการยอมรับ” ในข้อ 7 ซึ่งเป็นข้อ ที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ส่งเสริม การรับรองสิทธิทางเพศในฐานะเป็นสิทธิมนุษยชน ตัวอย่างเช่น หญิงรักหญิง ชายรักชาย ผู้มีทวีเพศ/ไบเซ็กชวล และบุคคลข้ามเพศภาวะที่ถูกคุกคาม เลือกปฏิบัติ ดำเนินคดี หรือสังหาร เพราะแนวความคิดเกี่ยวกับเพศวิถีของตนจะได้รับความคุ้มครองตามที่ระบุ ในบทบัญญัตินี้ ดังนั้นภายใต้ปฏิญญานี้การรณรงค์สิทธิทางเพศเปลี่ยนสภาพเป็นสิทธิ ตามกฎหมาย

อีกประการหนึ่ง คือ สิทธิในข้อ 13: “บุคคลทุกคนมีสิทธิในการร้องขอ ได้รับ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ด้วยเจตนารมณ์ที่ชัดเจนเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยวิธีสันติ ไม่ว่าจะกระทำด้วยตนเองหรือสมาคม กับผู้อื่น...”

เริ่มแรกนั้น การบรรจุสิทธินี้ในปฏิญญาเป็นที่ถกเถียงอย่างมาก เนื่องจากรัฐบาล บางประเทศอ้างว่า การอนุญาตให้องค์กรพัฒนาเอกชนรับเงินทุนสนับสนุนจาก ต่างประเทศเป็นการเปิดช่องว่างให้ต่างชาติแทรกแซงกิจการภายในของประเทศรัฐภาคีอื่นๆ บางรัฐที่คัดค้านบทบัญญัตินี้ด้วยเหตุว่าการขัดขวางมิให้เข้าถึงเงินทุนอาจทำให้การทำงาน ของพวกองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นอัมพาต อย่างไรก็ตาม การผ่านมติทำให้บทบัญญัตินี้ กลายเป็นสิทธิอย่างชัดเจน ซึ่งผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถยกขึ้นกล่าวอ้างได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เงินทุนจากต่างประเทศเป็นแหล่งทรัพยากรเดียว ที่สนับสนุนให้องค์กรพัฒนาเอกชนทำงานได้

ปฏิญญานี้ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับความรับผิดชอบของรัฐในการดำเนินมาตรการ ที่จำเป็นทั้งหมดเพื่อคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจากผล

ของการทำกิจกรรมที่ได้ทำและกำหนดให้รัฐดำเนินการสืบสวนกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ยังให้สิทธิแก่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในการเรียกร้องความคุ้มครองจากรัฐบาล ต่อการละเมิดของภาคเอกชน ภายใต้แนวความคิดการทำหน้าที่ตรวจสอบอย่างเหมาะสม (due diligence) รัฐมีความรับผิดชอบต่อความล้มเหลวในการป้องกัน การละเมิดสิทธิ จากภาคเอกชน สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ถูกละเมิดสิทธิ โดยสมาชิก ในครอบครัวหรือชุมชน หรือในบางกรณีแม้แต่เพื่อนร่วมงานในขบวนการเคลื่อนไหว ด้วยกันเอง พันธกรณีของรัฐนี้จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการเยียวยา

มีการเฝ้าระวังการปฏิบัติตามปฏิญญาได้อย่างไร

สองปีหลังจากการรับรองปฏิญญา คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน สหประชาชาติ มีมติ 2000/61 เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2543 ขอให้เลขาธิการแต่งตั้งผู้แทนพิเศษว่า ด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นกลไกแรกในระดับนานาชาติที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อคุ้มครอง ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนและตรวจสอบการปฏิบัติตามปฏิญญา โดยมี ฮิโนะ จิลาณี หนายความ ผู้มีชื่อเสียงด้านสิทธิมนุษยชนจากปากีสถานเป็นคนแรกที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนี้

อาณัติของผู้แทนพิเศษสหประชาชาติมีกว้างมาก กำหนดให้ผู้รับตำแหน่งทำ กิจกรรมต่างๆ “เพื่อให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน” ความคุ้มครองดังกล่าว รวมถึงการคุ้มครองตัวผู้ปกป้องสิทธิเองและการคุ้มครองสิทธิของพวกเขาทั้งหลาย ในการปกป้องสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการรวบรวมข้อมูลว่าด้วยสถานการณ์ผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชน การเข้าเจรจากับรัฐบาลและผู้มีความสนใจอื่นๆ ในด้านการสนับสนุน และการนำปฏิญญานี้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเสนอแนะยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ ในการให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิได้ดียิ่งขึ้นและติดตามผลต่อเนื่องจากข้อเสนอแนะ ดังกล่าว คู่มือนี้จะกล่าวถึงยุทธศาสตร์และกิจกรรมต่างๆ ของผู้แทนพิเศษสหประชาชาติ ในการทำหน้าที่คุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง อีกครั้งหนึ่งในบทที่ 9

ถึงแม้ว่าปฏิญญานี้จะมีใช้ตราสารสิทธิมนุษยชนที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย แต่ก็ มีคุณค่าในทางปฏิบัติสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเพื่อการนำไปใช้ เพราะเป็น อีกหนทางหนึ่งในการเยียวยาหรือบรรเทาทุกข์ สำนักงานผู้แทนพิเศษสหประชาชาติ ว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งเสนอกลไกความคุ้มครอง สิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน เป็นหน่วยงานที่ได้รับความ สนใจจากหน่วยงานอื่นๆในสหประชาชาติ รัฐบาลบางประเทศ และองค์กรผู้บริจาคต่างๆ ที่ช่วยสนับสนุนทรัพยากรให้เพื่อ บังคับใช้สิทธิที่ได้รับการรับรอง ในปฏิญญานี้

บทที่ 5 : คำนิยามของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ผู้ที่รณรงค์สิทธิมนุษยชนมักเรียกตนเองว่านักเคลื่อนไหวหรือนักรณรงค์ ส่วนคำว่า “ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน” เป็นคำที่ค่อนข้างใหม่ที่ได้รับการบัญญัติขึ้นในปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเพื่อใช้เรียกนักเคลื่อนไหวหรือนักรณรงค์สิทธิดังกล่าว แต่เพิ่มคำด้วยการให้การรับรองสิทธิของบุคคลนี้ในการปกป้องสิทธิมนุษยชน และกำหนดพันธกรณีของรัฐภาคีให้สอดคล้องเพื่อเคารพคุ้มครอง และส่งเสริมเสรีภาพเหล่านี้ ผู้หญิงนักรณรงค์สิทธิมนุษยชนเป็นผู้มีสิทธิเหล่านี้ตามกฎหมาย แต่ในความเป็นจริงพวกเขาอาจแทบไม่เคยได้รับการยอมรับในฐานะผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนหรือได้รับความคุ้มครองตามฐานะดังกล่าว ดังที่ได้อธิบายไปแล้วในบทก่อนๆ

เนื้อหาบทนี้อธิบายคำนิยามทั่วไปของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน และย้ำถึงความหมายของคำว่า “ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง” และแจกแจงประเภทของกิจกรรมสิทธิมนุษยชนที่พวกเขาทำ นอกจากนี้ยังให้ความกระจ่างว่า การมุ่งความสนใจไปที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมิได้มีเจตนาที่จะสร้างผู้ปกป้องสิทธิประเภทใหม่ขึ้นมา แต่เพื่อดึงความสนใจไปที่ลักษณะของเพศภาวะของการทำทารุณกรรมและอุปสรรคท้าทายที่พวกเขาต้องเผชิญและพัฒนารอบปฏิบัติที่สนองต่อการให้ความคุ้มครองพวกเขาได้ดียิ่งขึ้น

ใครคือผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน

ตามข้อ 1 ของปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน คือบุคคลใดก็ตาม “ที่ส่งเสริมและต่อสู้เพื่อความคุ้มครองและการทำให้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานเป็นจริงได้” ผู้แทนพิเศษสหประชาชาติ อินา จิลานีอธิบายว่า กิจกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่กำหนดลักษณะของผู้ปกป้องสิทธิ เธอกล่าวว่าเธอมีได้นิยามความหมายเฉพาะของคำนี้ เพราะการนิยามมีแนวโน้มที่จะจำกัดกีดกัน ดังนั้นเธอจึงใช้การจัดประเภทอย่างกว้างๆ เพื่อรวมผู้รณรงค์สิทธิมนุษยชนทั้งหมด²²

²² รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 62 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2549 (E/ CN.4/2006/95) หน้า 10

ใครบ้างที่สามารถเป็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน

บุคคลต่อไปนี้สามารถเป็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน:

- ผู้จัดตั้งกลุ่มในชุมชน
- นักเคลื่อนไหวองค์กรพัฒนาเอกชน
- นักกฎหมาย
- สมาชิกสหภาพแรงงาน
- นักหนังสือพิมพ์
- ผู้นำนักศึกษา
- พยานในการละเมิดสิทธิมนุษยชน
- ข้าราชการ
- นักเคลื่อนไหวเพื่อสิ่งแวดล้อม
- ผู้รณรงค์เพื่อสิทธิความหลากหลายทางเพศ
- ผู้มีวิชาชีพด้านสาธารณสุข
- ผู้ทำงานด้านมนุษยธรรม
- ผู้รณรงค์เพื่อสันติภาพ
- เจ้าหน้าที่สหประชาชาติ ฯลฯ

รายชื่อนี้ไม่อาจครอบคลุมได้ทั้งหมด เพราะผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนคือบุคคลใดก็ตามที่ส่งเสริมและต่อสู้เพื่อความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

²³ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน: คຸ່ມຮອງສິດທິໃນການປ້ອງສິດທິມູນຊົນ ຂໍ້ມູນສິດທິມູນຊົນ ສຫປຣະຊາຊາຕີ ອັນດັບທີ່ 29 ຫນ້າ 6-7 <http://www.ohchr.org/english/about/publications/docs/fs29.pdf>

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติพิเศษใดๆ ผู้ปกป้องสิทธิสามารถเป็นบุคคลที่ทำงานเป็นอาชีพประจำหรือเป็นอาสาสมัคร เขาหรือเธออาจทำงานด้านสิทธิมนุษยชนเต็มเวลาหรือมีความเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนเพียงบางโอกาส ตัวอย่างเช่น นักศึกษาก็สามารถเป็นนักเคลื่อนไหวสิทธิมนุษยชน ทนายความที่ทาคดีอาญา แพ่ง หรือธุรกิจ ไม่ถือว่าเป็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเสมอไป แต่สามารถกลายเป็นผู้ปกป้องสิทธิเมื่อว่าความให้กับนักเคลื่อนไหวสิทธิมนุษยชนหรือทาคดี เพื่อรณรงค์สิทธิมนุษยชนและท้ายสุด ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรที่ทำงานเพื่อสิทธิมนุษยชน²³

กล่าวโดยย่อ นักเคลื่อนไหวสิทธิมนุษยชนคือผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน คุณค่าของการเรียกตัวเราเองว่าเป็น “ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน” คือการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ที่มีตามกฎหมายในการทำงาน และกลไกและทรัพยากรที่จำเป็นในการใช้สิทธิเหล่านี้ แต่ควรตั้งข้อสังเกตว่า ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องยอมรับหลักความเป็นสากล และหลักการไม่ใช้ความรุนแรง ดังได้อธิบายแล้วในบทที่ 4 ในการร้องขอความคุ้มครองภายใต้ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน

ใครคือ “ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง”

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเข้าลักษณะของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนตามที่ได้กล่าวแล้ว นอกจากนี้ การรณรงค์ระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงให้คำนิยามว่า

²⁴ ปกป้องสตรี ปกป้องสิทธิ: ผลการประชุมหารือระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน (พ.ศ. 2549) หน้า 1 <http://www.defendingwomensdefendingrights.org/resources.php>

...ผู้หญิงที่ปฏิบัติการปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งตกเป็นเป้าเพราะความเป็นตัวเธอ และผู้ที่ปฏิบัติการปกป้องสิทธิของผู้หญิงซึ่งตกเป็นเป้าหมายเพราะงานที่เธอทำกล่าวอย่างง่ายๆ คือ นักเคลื่อนไหวสิทธิมนุษยชนที่เป็นผู้หญิง และนักเคลื่อนไหวอื่นๆ (ไม่ว่าจะเป็นชาย หญิงรักหญิง ชายรักชาย ผู้มีทวีเพศ/ไบเซ็กชวล บุคคลข้ามเพศภาวะหรือเพศอื่นใด) ที่ทำงานปกป้องสิทธิของผู้หญิงด้วย²⁴

ประวัติศาสตร์ของการเลือกปฏิบัติผนวกกับการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศแยกผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงออกจากผู้ปกป้องสิทธิอื่นๆ โครงสร้าง สถาบัน และข้อปฏิบัติต่างๆ ในระบบปิตาธิปไตยทำให้งานของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมีความยากลำบากขึ้นและบ่อยครั้งมีอันตราย ดังที่ผู้แทนพิเศษ อินา จิลาเนียยอมรับว่า ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมีความเสี่ยงสูงขึ้นในการตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง และข้อจำกัดบางรูปแบบเพราะเป็นผู้หญิงและเพราะพวกเขาสนับสนุน ประเด็นที่เป็นที่ถกเถียง

²⁵ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลาเนีย ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 58 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน E/CN.4/2002/106 วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

อย่างไรก็ดี ผู้แทนพิเศษ จิลาเนีย ให้ความกระจ่างว่า “นี่ไม่ใช่เป็นการนิยามผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงให้เป็นประเภทพิเศษ”²⁵ แต่มีเจตนาเพื่อให้เห็นชัดถึงความเสี่ยงอุปสรรคต่างๆ และความล่อแหลมต่างๆ ที่พวกเขาต้องเผชิญเพราะเพศภาวะ เพื่อเป็น

การพัฒนายุทธศาสตร์ให้ความคุ้มครองที่สนองตอบได้ดียิ่งขึ้น การรับรองและความคุ้มครองนี้มาจากปฏิกิริยาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนนอกจากนี้ยังเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจว่าอนุสัญญาว่าด้วยการขจัด การเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ซึ่งบัญญัติว่าความคุ้มครองดังกล่าวต้องรวมถึงการกำหนดเงื่อนไขเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ซึ่งมีผลทำให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องตกอยู่ในความเสียหายเปรียบด้วย

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเข้าไปทำงานในสวนไต่บ่าง

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงไม่ได้ปกป้องแต่เพียงสิทธิผู้หญิง แต่ยังรวมถึงสิทธิมนุษยชนต่างๆ โดยกว้าง ทั้งสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม พวกเขาทำงานเกี่ยวข้องกับประเด็นหลากหลายที่มีผลต่อตนเอง ชุมชนหรือประชาชนทั่วไป พวกเขาอาจทำงานในหลายเวที ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับพื้นพื้นภูมิภาค หรือระดับระหว่างประเทศ พวกเขาทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเคลื่อนไหวกิจกรรม และการรณรงค์สิทธิ การให้การศึกษาและฝึกอบรม การบันทึกเป็นเอกสาร และการเฝ้าระวังด้านสิทธิมนุษยชน การให้คำปรึกษาหรือสนับสนุนความช่วยเหลือต่อการเหยื่อของการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตัวอย่างหนึ่งเช่น ขบวนการพลาซ่าเดมาโย ซึ่งเป็นบรรดาแม่ในอาร์เจนตินาที่รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องภาวะความรับผิดชอบของรัฐต่อการหายสาบสูญไปของลูกๆ และสมาชิกครอบครัวจัดว่าเป็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอื่นๆ ไม่ได้ทำงานเกี่ยวข้องกับประเด็นสิทธิมนุษยชนโดยทั่วไปแต่เพื่อปกป้องสิทธิของชุมชนหรือกลุ่มของตนโดยอาจมุ่งความสนใจเฉพาะเจาะจงไปที่สิทธิของผู้หญิง ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงที่รณรงค์เรื่องสิทธิถือครองที่ดินของชนพื้นเมืองและในขณะเดียวกันก็ต่อสู้เพื่อสิทธิเสมอภาคระหว่างชายกับหญิงในชุมชนเหล่านี้ นักเคลื่อนไหวที่เป็นหญิงรักหญิง ชายรักชาย ผู้มีทวีเพศ/ไบเซ็กชวลหรือบุคคลข้ามเพศภาวะที่รณรงค์เพื่อสิทธิทางเพศว่าเป็นส่วนที่แยกออกไม่ได้จากสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและผู้นำกลุ่มคนจนเมืองที่ละทิ้งความเชื่อที่ว่าผู้นำครอบครัวต้องเป็นชายเท่านั้น และผลักดันให้สิทธิผู้หญิงเป็นที่ยอมรับ เป็นต้น

ยังมีผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอื่นๆ ที่เจาะจงรณรงค์สิทธิผู้หญิง รวมทั้งผู้หญิงที่ทำงานประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิง ผู้หญิงผู้ต่อสู้เพื่อสิทธิทางเพศและสิทธิด้านอนามัยเจริญพันธุ์ หรือผู้หญิงที่ส่งเสริมสิทธิเสมอภาคของผู้หญิงในด้านการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นต้น ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเหล่านี้ทำทนาย โคร่งสร้าง และความเชื่อ ทางสังคมในระบบปิตาธิปไตยซึ่งสร้างความเป็นสถาบันให้การเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงบางคนทำทนายกรอบทางสังคมและกฎหมายที่ให้สิทธิพิเศษกับความสัมพันธ์แบบเพศตรงข้าม และลงโทษหญิงและชายที่เลือกที่จะอยู่

นอกบรรทัดฐานเหล่านี้ เช่น คนโสด หญิงม่าย และบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ผู้ที่ทำงานเหล่านี้ก็ถือว่าเป็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงด้วย เพราะเป็นผู้มีคุณูปการ ในการรวมเอาประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศภาวะและเพศวิถีเข้าเป็นส่วนหนึ่งของงาน ด้านสิทธิมนุษยชน

บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ (หมายรวมถึงหญิงรักหญิง ชายรักชาย ผู้มีทวิเพศ/ไบเซ็กชวล และบุคคลข้ามเพศภาวะ)

เป็นคำที่หมายถึงบุคคลและกลุ่มบุคคลที่ยึดเอา เพศมุ่งสมานของตนเป็นอัตลักษณ์ ทางเพศและอัตลักษณ์ทางการเมือง โดยรวบรวมเอากลุ่มและอัตลักษณ์ต่างๆ รวมถึง เพศมุ่งสมานและการแสดงออกทางเพศ และอัตลักษณ์ และการแสดงออกทางเพศภาวะ ในบางครั้งการรวมประเภทบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศอาจเป็นปัญหา เพราะรวม เอาหญิง ชายและบุคคล ข้ามเพศภาวะไว้ด้วยกัน แม้ว่าบางครั้งปัญหาที่เผชิญ จะแตกต่างกันมาก อย่างไรก็ตาม บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศยังเป็นแนวความคิด รวมที่ใช้ในการรวมกลุ่มทางการเมืองสังคม และเศรษฐกิจ ในพื้นที่ภูมิภาคจำนวนมากทั่วโลก

ดังที่ได้กล่าวแล้วนั้นแม้ว่าผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจะไม่ใช้ผู้ปกป้อง สิทธิประเภทพิเศษ แต่ก็สมควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษในการให้ความคุ้มครอง อย่างเหมาะสมการเหมารวมทางเพศภาวะและการทักท้วงเอาเองในเรื่องเพศภาวะ ที่ฝังรากลึก ในบรรทัดฐานและข้อปฏิบัติของระบบปิตาธิปไตย และการใช้วัฒนธรรม ธรรมเนียมประเพณีและศาสนาเป็นเครื่องมือ ทำให้ผู้หญิงต้องตกอยู่ในความเสี่ยง ต่อความรุนแรง และความเสี่ยงอื่นๆ ที่จำเพาะต่อเพศหญิงมากขึ้น ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ที่เป็นหญิงรักหญิง ชายรักชาย ผู้มีทวิเพศ/ไบเซ็กชวล และบุคคลข้ามเพศภาวะก็ตกอยู่ใน ความเสี่ยงคล้ายกัน เพราะการเคลื่อนไหวทางสังคมของพวกเขาถูกมองว่าเป็นการทำลาย ค่านิยมทางวัฒนธรรมและประเพณี

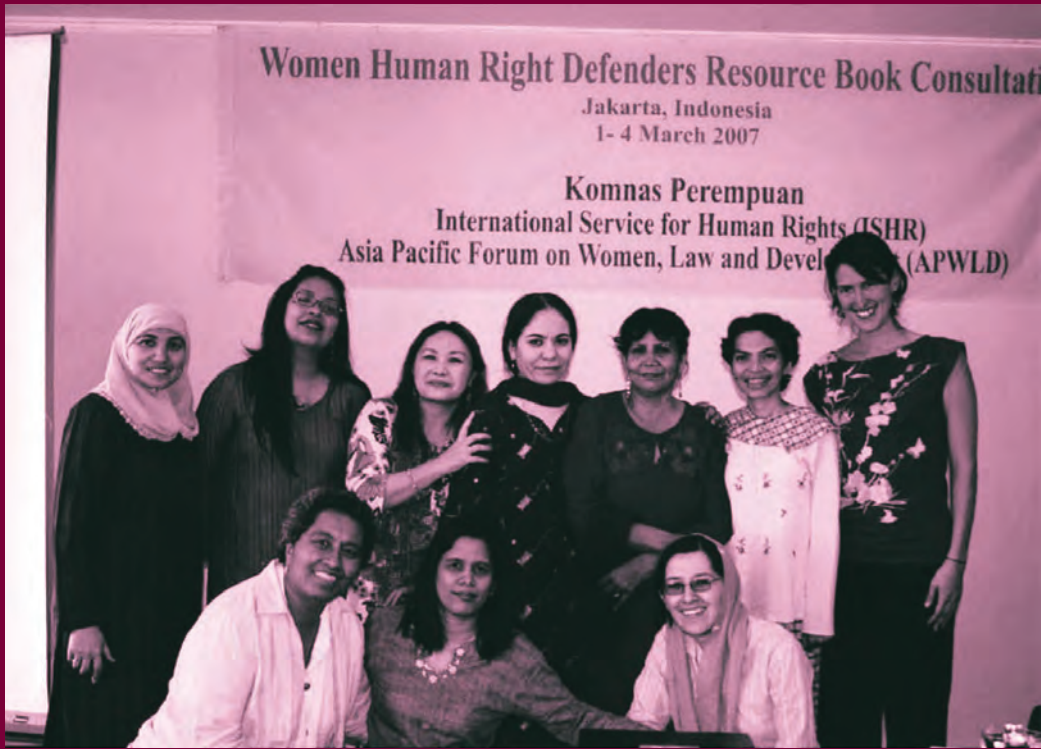
บทต่อไปจะพัฒนาระบบการจัดจำแนกประเภทเพื่อแสดงถึงความเสี่ยง ข้อจำกัด และการละเมิดสิทธิที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญอันเป็นผลจากการดำเนิน กิจกรรมของพวกเขา

ระบบการจัดจำแนกประเภทของการละเมิดสิทธิ ความเสี่ยงและข้อจำกัด

1. การมุ่งร้ายต่อชีวิต ความบริบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ

- 1.1 การสังหารและพยายามสังหาร
- 1.2 การทำให้หายสาบสูญ
- 1.3 การทรมาน การปฏิบัติอย่างโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และข่มขู่คุกคาม
- 1.4 การข่มขืน การทำร้ายและทารุณกรรมทางเพศ
- 1.5 ความรุนแรงในครอบครัว
- 1.6 การใช้กำลังเกินกว่าเหตุ

2. การลีดรอนอิสรภาพทางร่างกายและจิตใจ
 - 2.1 การจับกุมและกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยพลการ
 - 2.2 การควบคุมตัวด้วยอำนาจปกครอง
 - 2.3 การลักพาตัว
 - 2.4 การกล่าวหาว่าเป็นโรคจิตและการกักขังในสถานบำบัดทางจิต
3. การโจมตีต่อสถานะบุคคลและชื่อเสียง
 - 3.1 การขู่ คำเตือน และการยื่นคำขาด
 - 3.2 การคุกคามทางจิตใจ
 - 3.3 การขูกรรโชกทรัพย์และการรีดไถ
 - 3.4 การคุกคามทางเพศ
 - 3.5 การให้ร้ายทางเพศ
 - 3.6 การกล่าวหมิ่นประมาท การประจาน การตราหน้า และการสาตโคลน
 - 3.7 วาทะสร้างความเกลียดชัง
 - 3.8 การตราบาป การแบ่งแยก และการเนรเทศ
4. การรุกรานความเป็นส่วนตัว และการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับสัมพันธภาพส่วนตัว
 - 4.1 การบุกค้นสำนักงานหรือบ้าน
 - 4.2 การทำร้ายและข่มขู่ครอบครัวและสมาชิกชุมชน
5. การใช้บทบัญญัติและข้อปฏิบัติทางกฎหมายเพื่อจำกัดการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้หญิง
 - 5.1 การใช้กฎหมายจารีตประเพณีและกรอบปฏิบัติทางกฎหมายที่มีพื้นฐานจากศาสนาในทางจำกัด
 - 5.2 การทำให้เป็นความผิดอาญาและการดำเนินคดีอาญา
 - 5.3 การสืบสวน สอบปากคำ สอดแนม และขึ้นบัญชีดำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
 - 5.4 การบัญญัติกฎหมายที่เป็นปฏิบัติกีดกันต่อองค์กรพัฒนาเอกชน
 - 5.5 การคว่ำบาตรในที่ทำงาน
6. การละเมิดเสรีภาพของผู้หญิงในการแสดงออก การสมาคม และการชุมนุม
 - 6.1 การจำกัดเสรีภาพในการสมาคม
 - 6.2 การสร้างข้อจำกัดในการรับทุนสนับสนุน
 - 6.3 การจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก
 - 6.4 การจำกัดการเข้าถึงข้อมูล
 - 6.5 การจำกัดการติดต่อสื่อสารกับองค์กรระหว่างประเทศ
 - 6.6 การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุม
7. การจำกัดด้านเพศภาวะต่อเสรีภาพในการเดินทาง
 - 7.1 การสร้างเงื่อนไขในการอนุญาตหรือปฏิเสธการเดินทางไปต่างประเทศ
 - 7.2 การจำกัดหรือการขัดขวางการเดินทางภายในประเทศ
 - 7.3 การปฏิเสธการให้วีซ่าเพื่อเดินทาง
 - 7.4 การเนรเทศ
8. การไม่ยอมรับการละเมิดสิทธิและการไม่ลงโทษผู้กระทำการละเมิดสิทธิ

บทที่ 6 : การระบุการละเมิดสิทธิ ความเสี่ยง และข้อจำกัด : การจัดจำแนกประเภท

ในหลายส่วนของโลกยังมองไม่เห็นและไม่ยอมรับคุณค่าของการของผู้หญิง ในการปกป้องสิทธิมนุษยชนส่วนใหญ่และส่วนใหญ่ของการละเมิดสิทธิ ความเสี่ยงและข้อจำกัดที่พวกเขาต้องเผชิญในการทำงานผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้หญิงมีความเคยชินต่อการทำงานภายใต้เงื่อนไขของความเป็นอริและความรุนแรงจนกระทั่งความเสี่ยงที่เผชิญอยู่มักดูเหมือนเป็นเรื่องธรรมดา จึงไม่มีการรายงานการทำทารุณกรรมต่อพวกเขาและไม่มีการลงโทษ ที่แย่ไปกว่านั้น คือการเป็นอริต่อผู้หญิงเนื่องจากเพศภาวะและการทำงานในฐานะนักเคลื่อนไหวสิทธิมนุษยชนกำลังทำให้เป็นเรื่องปกติมากขึ้นเรื่อยๆ

เนื้อหาบทนี้นำเสนอระบบการจัดจำแนกประเภทของการละเมิดสิทธิ ข้อจำกัด และการทำทารุณกรรมที่เฉพาะเจาะจงต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและมีเป้าหมายในการช่วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในการระบุและแจกแจงการทำทารุณกรรมเหล่านี้ และทำความเข้าใจต่อประสบการณ์ดังกล่าวของพวกเขาให้ดีขึ้น เนื้อหาบทนี้ยังได้ถูกออกแบบให้เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการบันทึกเป็นเอกสารที่ช่วยผู้ปกป้องสิทธิในการเรียกร้องการะความรับผิดชอบและแสวงหาการบรรเทาทุกข์จากรัฐหรือผู้มีอำนาจอื่นๆ ในแง่หนึ่งจึงเป็นเครื่องมือช่วยในการรณรงค์เพื่อการวางแนวความคิด (conceptualization) การคัดค้านและท้าทายการละเมิดสิทธิ รวมทั้งวัฒนธรรมการไม่เอาผิดต่อผู้กระทำที่มีอยู่ทั่วไป

อะไรคือกรอบของระบบการจัดจำแนกประเภท

ระบบการจัดจำแนกประเภทนี้ตั้งอยู่บนรากฐานแรกเริ่มคือกรอบคิดของการรณรงค์ระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต่อไปนี้:

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญต่อความเสี่ยงเช่นเดียวกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนทั้งหลาย นอกจากนี้พวกเขายังต้องได้รับผลกระทบที่จำเพาะจากเพศภาวะ พวกเขาอาจถูกจับกุมและกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยพลการ การคุกคาม ความรุนแรง การทรมาณ และรูปแบบอื่นๆ ของการละเมิดสิทธิที่แม้อาจไม่มีสาเหตุจากเพศภาวะ แต่มีผลกระทบทางเพศภาวะ พวกเขาอาจถูกคุกคามหรือการข่มขู่ที่ขยายไปถึงผู้ใกล้ชิด เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน หรือเพื่อน เพราะผู้หญิงมักมีบทบาทเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับด้านการมีบุตรและเลี้ยงดูบุตร พวกเขาจึงมีความเสี่ยงต่อการคุกคามดังกล่าวบ่อยกว่าเพื่อนร่วมงานที่เป็นชาย

ในฐานะผู้หญิง พวกเขายังล่อแหลมต่อรูปแบบของความรุนแรงและการละเมิดสิทธิเพราะเหตุแห่งเพศภาวะ ซึ่งมักมีลักษณะเป็นการละเมิดทางเพศ การควบคุมเพศวิถีของผู้หญิงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะในประสบการณ์การถูกละเมิดสิทธิ

ของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง พวกเขาเป็นเหยื่อของการคุกคาม ข่มขืน และการทำทารุณกรรมทางเพศ และมักตกเป็นเป้าของการ “การให้ร้ายทางเพศ” ซึ่งเป็นการกล่าวร้ายที่มีจุดมุ่งหมายทางการเมืองเพื่อทำลายชื่อเสียงของพวกเขา (หรือขององค์กรหรือวาระทางการเมืองของพวกเขา) โดยอาศัยเหตุจากสถานภาพการสมรส การมีลูก หรือเพศมุ่งสมานที่ตึงตักกันเอาเอง

ข้อจำกัดทางสังคม กฎหมายและธรรมเนียมประเพณีที่กำหนดต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงโดยสังคมและชุมชนจำกัดความสามารถของพวกเขาในการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคม พวกเขาไม่ได้รับอนุญาตให้มีพื้นที่สำหรับวิถีชีวิตสาธารณะอย่างเท่าเทียม ในฐานะผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง สิทธิของพวกเขาอาจถูกจำกัดหรือปฏิเสธ เพราะบรรทัดฐานทางสังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่มีอคติต่อผู้หญิง ซึ่งมีอยู่ในบางพื้นที่ เมื่อมีการมองว่าพวกเขาล้ำเส้นที่ถูกขีดโดยบรรทัดฐานเหล่านี้ พวกเขาจะตกเป็นเป้าของการวิพากษ์วิจารณ์และการทำร้าย

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญกับความเสี่ยง การละเมิดสิทธิ และการทำร้าย เนื่องจากอัตลักษณ์อื่นๆ ที่นอกเหนือจากความเป็นผู้หญิง เช่น ชนชั้นวรรณะ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ความทุพพลภาพ เพศวิถี อายุ และปัจจัยอื่นๆ ทางสังคม ผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอาจมีอัตลักษณ์เหล่านี้อยู่พร้อมๆ กันหลายอย่าง อัตลักษณ์หลายอย่างนี้อาจเป็นชนวนให้เกิดรูปแบบของการเลือกปฏิบัติและการทำร้ายที่โยงโยมมีรูปแบบหลากหลายและซ้อนหลายชั้น (อภิปรายแล้วในบทที่ 3 การตีความหลักการสิทธิมนุษยชน มีหลักการสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกหรือไม่)

ตัวอย่างเช่น ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงที่เป็นโสดและถือศาสนาคริสต์นิกายแคธอลิกที่รณรงค์สิทธิในการเลือกที่จะทำแท้งอาจมีความเสี่ยงต่อการถูกโจมตีจากสมาชิกหัวอนุรักษ์นิยมในชุมชนของเธอเองเนื่องจากอัตลักษณ์ที่ซ้ำซ้อนเหล่านี้ บ่อยครั้งที่การละเมิดสิทธิและการกดขี่เหล่านี้มีพื้นฐานมาจากอัตลักษณ์หลากหลายที่มองไม่เห็นหรือไม่ได้รับการยอมรับจากผู้มีอำนาจและนักเคลื่อนไหวอื่น

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ปกป้องและเรียกร้องสิทธิทางเพศมักถูกละเมิดสิทธิต่างๆ และมักมีความเสี่ยงเป็นพิเศษต่อการถูกทำทารุณกรรม ผู้ปกป้องสิทธิที่เป็นหรือถูกคิดว่าเป็นหญิงรักหญิง หรือบุคคลข้ามเพศภาวะ หรือผู้รณรงค์เพื่อสิทธิด้านอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิความเป็นเอกเทศทางเพศ ต้องตกเป็นเป้าการทำร้ายอย่างรุนแรงและถูกกล่าวหาว่าคุกคาม “สถาบันครอบครัว” ระเบียบสังคม หรือแม้แต่ความมั่นคงของประเทศ บ่อยครั้งที่พวกเขาตกอยู่ในความเสี่ยงมากกว่าผู้ปกป้องสิทธิอื่นๆ

ระบบการจัดจำแนกประเภทนี้มีการรวบรวมไว้อย่างไร

การละเมิดสิทธิที่ถูกระบุในระบบการจัดจำแนกประเภทนี้เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิใดๆ ที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน เราใช้ปฏิญญานี้เป็นจุดเริ่มต้นทางกฎหมาย โดยการตีความผ่านมุมมองด้านแพศภาวะและสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง การละเมิดสิทธิยังอาจเป็นการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่นับได้ว่าเป็นความรุนแรงต่อผู้หญิง ดังที่นิยามไว้ในตราสารด้านสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต่างๆ เช่น ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ หรือปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการ ในบางกรณีการละเมิดสิทธิยังสืบเนื่องมาจากการละเมิดตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศหรือตัวบทกฎหมายระดับชาติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

การนิยามความรุนแรงต่อสตรี

เราสลับใช้คำว่า ‘ความรุนแรงต่อผู้หญิง’ และ ‘ความรุนแรงบนฐานของแพศภาวะ’ ตามเจตนารมณ์ของคู่มือฉบับนี้

ข้อ 1 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีนิยาม “ความรุนแรงต่อสตรี” ว่า “การกระทำใดๆ ที่เป็นความรุนแรงบนฐานของแพศภาวะที่มีผลหรืออาจจะมีผลให้เกิดการทำร้ายทางร่างกาย ทางเพศหรือทางจิตใจเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานต่อสตรี รวมทั้งการขู่เข็ญ คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในวิถีชีวิตสาธารณะและในชีวิตส่วนตัว

ความรุนแรงบนฐานของแพศภาวะตามที่นิยามนี้ คือความรุนแรงที่มุ่งต่อผู้หญิงเนื่องจากเธอเป็นผู้หญิงและคือความรุนแรงที่มีผลต่อผู้หญิงอย่างมากเหลือเกินซึ่งอาจปรากฏในทางร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศ การละเว้นไม่ปฏิบัติ เช่น การเพิกเฉย หรือการทำให้ขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใด จัดได้ว่าเป็นความรุนแรงต่อผู้หญิงด้วย บางความเห็นยังนับความรุนแรงทางโครงสร้างที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจหรือสถาบันทางการเมืองและกฎหมายว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงบนฐานของแพศภาวะอีกด้วย

ความเข้าใจในปัจจุบันเรื่องความรุนแรงบนฐานของแพศภาวะชี้ว่าความรุนแรงชนิดนี้ มิได้มุ่งต่อผู้หญิงเท่านั้น เพราะผู้ชายและบุคคลข้ามแพศภาวะก็ตกเป็นเป้าหมายของความรุนแรงนี้ด้วยจากความสัมพันธ์ที่เป็นจริงๆ หรือที่ผู้อื่นคิดว่าเป็นในการแสดงออก และบทบาทด้านแพศภาวะ ตัวอย่างเช่นผู้ปกป้องสิทธิที่เป็นชายรักชาย ก็เป็นเป้าของความรุนแรงบนฐานของแพศภาวะในลักษณะและด้วยเหตุผลที่เกี่ยวกับแพศภาวะเช่นเดียวกับผู้ปกป้องสิทธิของผู้หญิง อย่างไรก็ตาม เพื่อความชัดเจน โปรดทราบว่า คู่มือนี้ถือเอาประสบการณ์ที่เป็นของผู้ปกป้องสิทธิของผู้หญิงโดยเฉพาะ รวมทั้งนักเคลื่อนไหวที่เป็นหญิงรักหญิง และบุคคลข้ามแพศภาวะยังเป็นศูนย์กลางของการวิเคราะห์และการจัดการจำแนกประเภท

ข้อจำกัด ในที่นี้หมายถึงอุปสรรคในสถานการณ์ทำงานที่ขัดขวางผู้ปกป้องสิทธิของผู้หญิงมิให้เคลื่อนไหวทางสังคม ข้อจำกัดเหล่านี้เป็นผลมาจากข้อจำกัดทางสังคม กฎหมาย และจารีตประเพณีที่สังคมกำหนดต่อพวกเขา ตัวอย่างเช่น ในสังคมเคร่งศาสนาบางแห่ง ผู้หญิงไม่ได้รับอนุญาตให้ออกจากบ้านโดยไม่มีผู้ชายที่เป็นพ่อบุญหรือสามีไปด้วย นักเคลื่อนไหวอื่นๆ บางคนถูกทำร้ายและเรียกว่าเป็น ‘โสเภณี’ หรือ ‘เสเพล’ เนื่องจากการเคลื่อนไหวทางสังคมของพวกเขาก้าวข้ามเส้นแบ่งเขตของบรรทัดฐานตามประเพณี

ความเสี่ยง ในที่นี้หมายถึงความเป็นไปได้ที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจะถูกละเมิดสิทธิหรือทำทารุณกรรม รวมทั้งการข่มขู่ว่าจะทำร้ายร่างกายไม่ว่าจะเป็นการข่มขู่ทางร่างกายหรือจิตใจ การละเว้นการกระทำ เช่นการไม่ยอมรับสถานะภาพของผู้หญิงนักเคลื่อนไหวในฐานะผู้ปกป้องสิทธิที่มีสิทธิ การปล่อยให้ผู้หญิงและครอบครัวตกอยู่ในสถานการณ์อันตรายจากการทำงานของพวกเขาเช่นในสถานการณ์ความขัดแย้ง

คู่มือนี้จะใช้กรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงซึ่งมาจากแหล่งต่างๆเพื่อช่วยในการวิเคราะห์สิทธิมนุษยชนและเพศภาวะของแต่ละความเสี่ยง การถูกละเมิดหรือข้อจำกัด เช่น การบันทึกเป็นเอกสารขององค์กรสิทธิผู้หญิงและสิทธิมนุษยชน และประสบการณ์ ส่วนตัวที่เหล่าผู้ปกป้องสิทธิของผู้หญิงได้นำมาแลกเปลี่ยนในระหว่างการประชุมหรือ เนื่องจากการทำทารุณกรรมบางอย่างพร้อมที่จะจัดทำเป็นเอกสารได้ก่อนกรณีอื่นๆ หรือเกิดขึ้นบ่อยกว่า การละเมิดสิทธิบางประเภทจึงมีกรณีตัวอย่างที่มีรายละเอียดมากกว่าประเภทอื่นๆ นอกจากนี้การเลือกตัวอย่างยังพยายามให้ครอบคลุมประเทศต่างๆ ทั่วโลก

ระบบการจัดจำแนกประเภทนี้มีตัวแปรหลายประการ เนื่องจากความรุนแรงอาจเกิดภายในครอบครัว ชุมชน หรือในระหว่างที่รัฐควบคุมตัว ในแต่ละกรณีผู้กระทำผิด อาจเป็นผู้ปฏิบัติการของรัฐหรือมิใช่ผู้ปฏิบัติการของรัฐหรือผู้ปฏิบัติการเอกชน ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำผิดในแต่ละกรณีอาจเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับชุมชน รัฐ หรือแม้แต่ครอบครัว บางครั้งอาจมีการละเมิดสิทธิหลายอย่างพร้อมกันหรือมีการละเมิด สิทธิหลายกรณีเกิดขึ้นพร้อมกัน ดังนั้นระบบการจัดจำแนกประเภทที่นำเสนอในคู่มือนี้จึงไม่มีการนิยามอย่างตายตัว ในบางกรณีข้อจำกัด ความเสี่ยงหรือการละเมิดสิทธิอาจจัดเข้าได้มากกว่าหนึ่งประเภท

ประเภทหลักได้แก่อะไรบ้าง

การละเมิดสิทธิ ความเสี่ยง และข้อจำกัดที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญ สามารถจัดเป็นประเภทพื้นฐานทั้งหมดซึ่งบางครั้งอาจจะเชื่อมโยงกัน ดังนี้

1. การทำร้ายต่อชีวิต ความบริบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ
2. การลิดรอนอิสรภาพทางร่างกายและทางจิตใจ
3. การโจมตีต่อสถานะบุคคลและชื่อเสียง
4. การรุกร้าความเป็นส่วนตัวและการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพส่วนตัว

5. การใช้บทบัญญัติและข้อปฏิบัติทางกฎหมายเพื่อจำกัดการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้หญิง
6. การละเมิดสิทธิของผู้หญิงในเรื่องเสรีภาพในการแสดงออก สมาคมและการชุมนุม
7. การจำกัดเสรีภาพในการเดินทางของผู้หญิงบนฐานของเพศภาวะ
8. การไม่ยอมรับว่าเกิดการละเมิดสิทธิและการไม่เอาผิดกับผู้กระทำผิด

ในแต่ละกลุ่มประเภทมีการละเมิดสิทธิ ความเสี่ยง และข้อจำกัดอะไรบ้าง

1. การทำร้ายต่อชีวิต ความบริบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ

โดยอาศัยความตามข้อ 3 และ 5 ของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและข้อ 6 7 และ 9 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงตกเป็นเหยื่อการทำร้ายต่อชีวิตอย่างร้ายแรงเช่นเดียวกับผู้ปกป้องสิทธิที่เป็นชาย โดยการทำทารุณกรรมอาจเป็นทางร่างกายหรือจิตใจ แต่หัวใจหลักของการทำร้ายคือการไม่นำพาต่อความมั่นคงในร่างกายของผู้หญิงและสิ่งที่ร่างกายของพวกเธอแสดงออก นอกจากนี้พวกเธอยังถูกทำร้ายทางเพศ เช่น การข่มขืน หรือการถูกบังคับให้เข้าร่วมในกิจกรรมที่น่าอับอายและมึนงงทางเพศ ซึ่งเป็นรูปแบบของความรุนแรงต่อสตรีที่ถูกห้ามกระทำภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนสตรีระหว่างประเทศ

1.1 การสังหารและพยายามสังหาร

มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการสังหารและการพยายามสังหารผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอยู่ทั่วโลก การกระทำดังกล่าวไม่ว่าจะทำโดยผู้ปฏิบัติการของรัฐหรือผู้ปฏิบัติการนอกภาครัฐเป็นการละเมิดสิทธิพื้นฐานในชีวิตซึ่งได้รับการคุ้มครองภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ในบริบทของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิง การทำร้ายพุ่งเป้าไปที่ความมั่นคงของร่างกายและเหตุจูงใจคือการเคลื่อนไหวด้านสิทธิของผู้หญิงของพวกเธอ การทำร้ายอาจจะมีเพื่อสกัดกั้นการเคลื่อนไหวทางสังคมในบริบทของอนุรักษนิยม หรือเพื่อยับยั้งการยกระดับความก้าวหน้าด้านสิทธิผู้หญิงในสถานการณ์สิทธิเครื่องคุ้มครองเช่นประเทศที่มีรัฐบาลเครื่องคุ้มครอง หรืออาจมีเป้าหมายเพื่อทำลายล้างขบวนการสันติภาพและขบวนการต่อต้านทั้งหมด

เม็กซิโก

เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2544 เม็กซิโกสูญเสียนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งของประเทศ คือ ดิญา โอชา (Digna Ochoa) ในฐานะทนายความคนหนึ่งของศูนย์สิทธิมนุษยชนมิเกล อากุสติน โปร ฮัวเรซ ในเม็กซิโกซิตี เธอทำงานส่วนใหญ่ในรัฐทางใต้ คือ รัฐเกรโรและรัฐวาฮากา เธอทำหน้าที่จัดทำเอกสาร ประณาม และใช้กฎหมายยับยั้งการที่ทหารเข้าควบคุมพื้นที่ชนบทเพื่อจัดการกับกลุ่มต่อต้านรัฐบาลคดีที่เธอทำมักชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลมืดของกลุ่มผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่อยู่เหนือระบบ

²⁶ http://www.humanrightsfirst.org/defenders/hrd_mexico/hrd_choa/hrd_choa.htm

ยุติธรรมทางอาญาและพุ่งเป้าไปที่นักเคลื่อนไหวทางสังคม เธอถูกลอบยิงเสียชีวิต ณ สำนักงานในเมืองเม็กซิโกซิตี นอกจากนี้ หลังจากที่เธอเสียชีวิต เจ้าหน้าที่และอดีตเจ้าหน้าที่ของศูนย์สิทธิมนุษยชนมิเกล อากุสติน โปโร ฮัวเรซหลายคนถูกขู่สังหาร เพื่อให้เลิกทำงานเคลื่อนไหว²⁶

อัฟกานิสถาน

²⁷ <http://www.alemarah.org/4-25-9-2006.html> in Pashton และ Amnesty International ASA 11/016/2006 (Public) News Service No: 252 วันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2549

องค์การนิรโทษกรรมสากลรับพิจารณากรณีของ ซาฟิเย อามาจาน (Safiye Amajan) หญิงวัย 50 กว่าปีผู้เปิดโรงเรียนสอนหนังสือจากบ้านของตัวเองในยุคที่ทาลีบันห้ามเด็กผู้หญิงได้รับการศึกษา เธอรับผิดชอบโครงการเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายหลายโครงการในจังหวัดกันดาฮาร์ เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2548 มีปืนซึ่งว่ากันว่ามีความสัมพันธ์กับกลุ่มทาลีบันซึ่งจี้กรยานยนต์ลาดตระเวนใส่เธอที่นอกบ้าน ขณะกำลังไปทำงาน เว็บไซต์หนึ่งของทาลีบัน รายงานว่าเธอถูกสังหาร โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะเป็นสายลับส่งข่าวเกี่ยวกับโมจาฮีดีนในสาธารณรัฐเอมิเรตให้กับสหรัฐอเมริกาในกรอบของการทำงานสิทธิผู้หญิง²⁷

การละเมิดสิทธิในข้อนี้ อาจเป็นการสังหารหรือการพยายามสังหารโดยแท้หรืออาจเนื่องด้วยการฝ่าฝืนข้อ 9 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งรับรองสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิ “ในการได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับความคุ้มครองเมื่อเกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิเหล่านี้ ในกรณีของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง การลอบสังหารบางครั้งอาจถูกอำพรางอยู่ในรูปของอาชญากรรมทั่วไปหรือถูกทำให้ดูเหมือนเป็นเรื่องความขัดแย้งส่วนตัวหรือการแก้แค้น แทนที่จะเป็นอาชญากรรมที่มีเหตุจูงใจทางการเมือง การบันทึกเป็นเอกสารเรื่องอาชญากรรมอย่างผิดพลาดและการไม่ทำการสืบสวนอย่างถูกต้องและบรรเทาทุกข์อย่างเพียงพอส่งผลให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิง

เซียร์ราเลโอน

²⁸ ผลการประชุมหารือระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ณ กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา วันที่ 29 พฤศจิกายน - 2 ธันวาคม พ.ศ. 2548 (2006) หน้า 14 <http://www.defendingwomen-defendingrights.org/resources.php>

เมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2547 มีการพบศพของแฟนนิแอน เอ็ดดี้ (Fannyann Eddy) ที่สำนักงานสมาคมหญิงรักหญิงและชายรักชายแห่งเซียร์ราเลโอน ซึ่งเป็นองค์กรที่เธอเป็นผู้อำนวยการและผู้ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2545 หน่วยสืบสวนคดีอาญาของกรมตำรวจเซียร์ราเลโอนไม่ได้มีการระบุอย่างชัดเจนว่าการฆาตกรรมของเธออาจเป็นผลมาจากความเกลียดชังที่เธอมีฐานะเป็นนักเคลื่อนไหวสำคัญเพื่อสิทธิหญิงรักหญิงและชายรักชาย งานของเธอในฐานะนักเคลื่อนไหวไม่ได้รับการกล่าวถึงเป็นส่วนใหญ่ในการดำเนินคดีอาญา มีการจับกุมชายคนหนึ่งที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นฆาตกร แต่ภายหลังชายผู้นี้กลับหนีออกจากคุกไปได้และยังลอยนวลอยู่จนถึงปัจจุบัน²⁸

1.2 การทำให้หายสาบสูญ

จากข้อเสนอของกลุ่มแม่ของผู้หายสาบสูญในละตินอเมริกาว่า 20 ปีก่อน เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2549 สหประชาชาติจึงได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการถูกบังคับให้สาบสูญ ซึ่งเป็นสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่รับรองสิทธิของบุคคลและกลุ่มบุคคลมิให้ตกเป็นเหยื่อของการถูกบังคับให้สาบสูญ อนุสัญญานี้รับรองว่าในบางสถานการณ์การบังคับให้หายสาบสูญ อาจถือว่าเป็นอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ ดังนั้นอนุสัญญาจึงกำหนดให้รัฐสั่งห้ามการกระทำนี้ในกฎหมายระดับชาติ

การบังคับให้หายสาบสูญเกิดขึ้นเมื่อบุคคลถูกจับกุม ถูกกักขัง หรือลักพาตัว โดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้มิใช่เจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่บางครั้งได้รับความร่วมมือจากรัฐ โดยไม่มีใครรู้ว่าไปอยู่ที่ไหนหรือมีชะตากรรมเป็นอย่างไร บ่อยครั้งที่หากเหยื่อถูกสังหารศพจะถูกนำไปชุกซ่อนเพื่อปกปิดอาชญากรรม การหายสาบสูญในกรณีของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงไม่เพียงแต่มีเหตุจูงใจทางการเมือง แต่เกี่ยวพันกับบทบาทของผู้หญิงในการเป็นผู้สืบเผ่าพันธุ์ของชุมชนซึ่งมีทั้งแง่ชีววิทยา สังคม และวัฒนธรรม

บังคลาเทศ

นักเคลื่อนไหวสิทธิมนุษยชน กัลปานา จักมา (Kalpana Chakma) อายุ 23 ปี ถูกลักพาตัวจากบ้านของเธอในหมู่บ้านลัลยาโกนา เขตภูเขาของจิตตะกอง เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2539 เธอเป็นหญิงชนพื้นเมืองชาวจุมมา (Jumma) ซึ่งมีประวัติการทำงานที่เป็นที่รู้จักดี การลักพาตัวและบังคับให้หญิงชนพื้นเมืองแต่งงานกับชายมุสลิมเป็นเทคนิค ที่ใช้ในการกลืนชนพื้นเมืองชาวจุมมาให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมบังคลาเทศที่ส่วนใหญ่เป็นมุสลิม มีการกล่าวหาทหารบังคลาเทศร้อยโทชื่อว่า เฟอร์ดีส พร้อมลูกน้อง 11 คน จากค่ายโคโจยซารีที่อยู่ใกล้หมู่บ้านได้บุกบ้านของกัลปานาในคืนนั้นและบังคับเอาตัวเธอไปเป็นที่เกรงกันว่ากัลปานาปฏิเสธที่จะแต่งงานกับร้อยโทเฟอร์ดีส และเป็นผลให้ถูกสังหาร การสันนิษฐานนี้ยังไม่สามารถยืนยันได้ เพราะเธอยังหายสาบสูญอยู่จนถึงขณะนี้²⁹

²⁹ Ain o Salish Kendra (ASK) บังคลาเทศ <http://www.askbd.org>

1.3 การทรมาน และการปฏิบัติอย่างโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และย่ำยีศักดิ์ศรี

การทรมานเป็นอาชญากรรมตามกฎหมายในประเทศมากมายทั่วโลก และถูกห้ามกระทำอย่างชัดแจ้งภายใต้ข้อ 5 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 7 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีทั้งฉบับ ตามข้อ 1 ของอนุสัญญานี้การทรมานหมายถึง

การกระทำใดๆที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์อย่างรุนแรงไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจที่กระทำโดยจงใจต่อผู้หนึ่งผู้ใดเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม เพื่อเป็นการลงโทษต่อการกระทำที่บุคคลนั้น หรือบุคคลที่สามได้กระทำหรือถูกสงสัยว่ากระทำ หรือเพื่อข่มขู่หรือบีบบังคับบุคคลนั้น หรือบุคคลที่สาม...หรือด้วยสาเหตุจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าด้วยเหตุใด เมื่อความเจ็บปวด หรือความทุกข์นั้นถูกกระทำโดยได้รับการขู่ข่มขู่ส่งเสริม หรือได้รับการอนุญาตหรือขอมรับจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ภายใต้อำนาจรัฐ

แม้ว่าทั้งผู้ปกป้องสิทธิชายและหญิงจะเป็นเหยื่อของการทรมาณเหมือนกัน แต่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงยังคงเป็นเป้าของการกระทำดังกล่าวเพื่อเป็นการลงโทษต่อการสนับสนุนประเด็นซึ่งเป็นที่ถกเถียง เช่น สิทธิทางเพศ การทรมาณยังถูกใช้ด้วยวิธีที่โหดร้ายในการทำร้ายหญิงรักหญิง ชายรักชาย บุคคลข้ามเพศภาวะ และนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิทางเพศอื่นๆซึ่งฝ่าฝืนการถือเอาความสัมพันธ์แบบเพศตรงข้ามเป็นบรรทัดฐาน ผู้กระทำความผิดแสดงนัยยะของอำนาจเพศชายและอำนาจการควบคุมโดยการทำให้เหยื่อ ได้รับความเจ็บปวดอย่างรุนแรง การทรมาณ ยังสามารถกระทำในความรุนแรงทางเพศ ดังที่จะกล่าวถึงในประเภทถัดไป

อาร์เจนตินา

ในประเทศอาร์เจนตินา หญิงรักหญิง ชายรักชาย และบุคคลข้ามเพศภาวะมักตกเป็นเหยื่อของการคุกคามและการเลือกปฏิบัติโดยตำรวจ ในบางจังหวัดเช่น คอร์โดบา มีเทศบัญญัติซึ่งอนุญาตให้ตำรวจควบคุมตัวประชาชนได้ด้วยข้อหาที่คลุมเครือ เช่น ความผิดฐานละเมิดความเรียบร้อยของสาธารณะ ซึ่งรวมถึงการแต่งตัว ข้ามเพศภาวะ นอกจากนี้ยังมีความกังวลว่าอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมตัว เป็นการเปิดทางให้กับการปฏิบัติมิชอบต่างๆ รวมทั้ง การคุกคามทางเพศ การขู่กรโชกทรัพย์ การทุบตี ทำร้ายร่างกาย หรือการทรมาณ

³⁰ องค์การนิรโทษกรรมสากล: ก้าวต่อไปเพื่อยุติการทรมาณ (Amnesty International Index: ACT 40/13/00) <http://www.web.amnesty.org/library/Index/ENGACT400112001?open&of=ENG347>

องค์การนิรโทษกรรมสากลรายงานว่า วาเนสซา ลอเรนา เลเดสมา (Vanessa Lorena Ledesma) ซึ่งเป็นสมาชิกผู้มีบทบาทในสมาคมสหกะเทยแห่งคอร์โดบา (United Tranvestites Association of Cordoba) ถูกตำรวจจับเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 และเสียชีวิต หัววันต่อมา รายงานตำรวจระบุว่าเธอเสียชีวิตด้วยอาการหัวใจวาย อย่างไรก็ตาม การชันสูตรศพพบว่าศพของเธอมีร่องรอยการถูกทรมาณ ได้แก่ รอยฟกช้ำหลายแห่งที่เท้า แขน หลัง และไหล่ และร่องรอยที่บ่งบอกว่าเธอถูกทุบตีขณะใส่กุญแจมือ³⁰

ผู้หญิงยังอาจถูกบังคับให้กระทำการที่ต่ำต้อยต่างๆ ตัวอย่างที่พบบ่อยได้แก่ การเปลื้องผ้าแล้วนำออกประจานในที่สาธารณะ เช่นในกรณีที่ปาปัวนิวกินีซึ่ง “ตำรวจบุกค้นเกสต์เฮ้าส์ ทำการจับกุมหญิงขายบริการทางเพศ และนำออกประจานตามท้องถนน

ในเมืองโบโรโคระหว่างนำตัวไปที่สถานีตำรวจ ผู้หญิงเหล่านั้นถูกบังคับให้เคี้ยว และกลืนถุงยางอนามัย หรือให้เป่าถุงยางแล้วโบกเหนือหัว ในขณะที่บรรดาคนดูตะโกนเย้ยหยันพวกเธอ³¹

³¹ Christine Stewart เพศวิถี เพศภาวะและกฎหมาย Working Paper No. 12 Gender Relations Centre RSPAS มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ออสเตรเลีย (พ.ศ. 2548) http://rspas.anu.edu.au/grc/publications/pdfs/Stewart_C_2005.pdf

ผู้ปกป้องสิทธิของผู้หญิงตกอยู่ในความเสี่ยงอย่างสูงต่อการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และทำให้ต่ำต้อย การปฏิบัติเหล่านี้พุ่งเป้าไปที่เกียรติยศของผู้หญิง โดยการให้คนในชุมชนเป็นผู้กระทำการลบหลู่ศักดิ์ศรีดังกล่าว ความคิดเรื่อง “ความอับอาย” และ “ความอัปยศ” มักถูกนำมาใช้ข่มขู่ผู้หญิงเพื่อทำให้เกิดความเจ็บปวดทางใจหรือความอับอาย การกระทำเหล่านี้ถูกห้ามไว้อย่างชัดเจนภายใต้ข้อ 7 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่ว่า “มิให้ผู้ใดต้องตกเป็นเหยื่อของการทรมาน หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือการลงโทษที่ทำให้ต่ำต้อย”

1.4 การข่มขืน การทำร้ายและทารุณกรรมทางเพศ

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงทุกคนอยู่ในความล่อแหลมต่อทุกรูปแบบของความรุนแรงทางเพศเนื่องจากเพศภาวะ การข่มขืน การทำร้ายและทารุณกรรมทางเพศสามารถเกิดขึ้นขณะอยู่ในการควบคุมตัวของรัฐ เช่นระหว่างถูกกักขัง ระหว่างถูกจำคุก หรืออยู่ภายใต้ “ความคุ้มครอง” ของเจ้าหน้าที่รัฐ ความรุนแรงทางเพศยังสามารถเกิดได้ภายในบ้านหรือชุมชนของเธอเอง รูปแบบของความรุนแรงที่มาจากฐานของเพศภาวะที่ถูกห้ามภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมาย อาญาภายในประเทศส่วนใหญ่เหล่านี้ กลับถูกนำมาใช้เพื่อควบคุมผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และลงโทษต่อการเคลื่อนไหวทางสังคมของพวกเธอ

กัวเตมาลา

เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2543 ชายพร้อมอาวุธห้าคนได้บุกเข้าไปในสำนักงานของสมาคมผู้หญิงก้าวหน้า (Asociacion Mujer Vamos Adelante) ในเมืองกัวเตมาลาซิตี ซึ่งเป็นองค์กรส่งเสริมสิทธิสตรีและต่อต้านความรุนแรงต่อสตรี เจ้าหน้าที่หญิงสิบห้าคนถูกขังไว้ในห้อง ขณะที่ชายเหล่านั้นทำการข่มขืนนักเคลื่อนไหว หญิงสาวคนหนึ่งก่อนจะหลบหนีไป³²

³² รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 58 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 (E/CN.4/2002/106) ย่อหน้า 365 และ 173

สำหรับหญิงรักหญิง และนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิทางเพศอื่นๆ แล้ว มักไม่มีความแตกต่างกันระหว่างความรุนแรงที่ต้องประสบเนื่องจากเพศมุ่งสมานหรืออัตลักษณ์ทางเพศ กับความรุนแรงที่ได้รับจากความเป็นผู้ปกป้องสิทธิ การทารุณกรรมทางเพศมักเป็นวิธีที่ใช้เพื่อแค้นพวกเธอในการเรียกร้องประเด็นที่ถูกมองว่าเป็นอันตรายและลบหลู่วัฒนธรรมและประเพณี นอกจากนี้ครอบครัวหรือสมาชิกชุมชนหรือตำรวจและเจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ อาจใช้การข่มขืนเป็นวิธีในการ “รักษาความเบี่ยงเบนทางเพศ” ผู้กระทำผิดมักกล่าวว่าการข่มขืนหญิงรักหญิงหรือผู้อื่นที่มีความแตกต่างในเรื่องเพศมุ่งสมานหรืออัตลักษณ์

ทางเพศจะช่วยให้หายจาก “ความผิดปกติ” ได้และจะทำให้เปลี่ยนเชื้อให้กลายเป็นคน ‘ปกติ’ ได้

ตุรกี

จีจี (G.G.) เป็นสมาชิกระดับบริหารฝ่ายผู้หญิงของพรรคการเมืองหนึ่งในเมืองอิสตันบูล ประเทศตุรกี เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2546 เธอถูกชายสี่คนลักพาตัวและปิดตาขณะอยู่บนท้องถนน ในขณะที่ถูกลักพาตัว จีจีอ้างว่าได้ยินเสียงคนๆ หนึ่งบอกให้คนกลุ่มดังกล่าวอย่ายุ่งกับเธอ ชายกลุ่มนั้นบอกผู้หนึ่งว่าพวกเขาเป็นเจ้าของหน้าที่ตำรวจจีจีถูกนำไปที่ห้องมืดแห่งหนึ่งและถูกสอบปากคำต่างๆ ที่ถูกปิดตาย

กลุ่มผู้ลักพาตัวบอกเธอว่า นี่เป็นบทเรียนสั่งสอนให้เธอรู้ว่าไม่ควรเป็นผู้นำกิจกรรมทางการเมืองเพราะเธอเป็นผู้หญิง เธอบอกว่า ชายเหล่านั้นทุบตีเธอที่หว่างขาด้วยแท่งเหล็กกรีดหลังของเธอให้แผ่นดินเหนียวหลุด และจับหูหรือแก้มของเธอ อากาศบาดเจ็บเหล่านี้ได้รับการยืนยันโดยรายงานแพทย์ นอกจากนี้เธอยังกล่าวว่า ชายคนหนึ่ง ในจำนวนนั้นยึดอวัยวะเพศเข้าปากของเธอ หลังจากนั้นสิบสองชั่วโมง จีจีก็ถูกผลักออกจากรถที่กำลังแล่นอยู่ลงไปในถนนใกล้ๆ เขตกาซิมปาสาซาในอิสตันบูล แต่ตำรวจปฏิเสธว่าไม่มีเหตุการณ์เหล่านี้ตอนใดได้เกิดขึ้นเลย³³

³³ รายงานผู้รายงานพิเศษว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรี ยากินเออร์ตุรก ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 60 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน เมื่อ 3 มีนาคม พ.ศ. 2547 (E/CN.4/2004/66/Add.1) หน้า 156

³⁴ Ellis Mark ทลายกำแพงเงียบ - การข่มขืนนับเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ รายงานนำเสนอต่อการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยความยุติธรรมทางเพศ วันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2547 ณ นครนิวยอร์ก http://www.womenwarpeace.org/issues/justice/statements/Ellis_IBA_Background_Article.pdf

ศาลอาญาพิเศษระหว่างประเทศสำหรับวันดาได้ออมรับความหนักหนาสาหัสของอาชญากรรมทางเพศในคดีอาคาเยชู และขยายคำจำกัดความของการข่มขืนว่าเป็นการทรมาณอย่างหนึ่ง โดยเปรียบเทียบการข่มขืนกับการทรมาณและพบว่าทั้งสองอย่างถูกใช้เพื่อข่มขู่ ย่ำยีศักดิ์ศรี ทำให้ต่ำต้อย เลือกปฏิบัติ ลงโทษ ควบคุม หรือทำลายเหยื่อ: “การข่มขืนเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของบุคคลเหมือนการทรมาณ นอกจากนี้การข่มขืนนับว่าเป็นการทรมาณเมื่อถูกกระทำโดย หรือได้รับการขู่ข่มขู่ส่งเสริม หรือได้รับการอนุญาตหรือยอมรับจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ภายใต้อำนาจรัฐ”³⁴

1.5 ความรุนแรงในครอบครัว

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงไม่รอดพ้นไปจากความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่พวกเขาต้องเผชิญในการทำงาน พวกเขา มักได้รับความรุนแรงในลักษณะนี้เมื่อครอบครัวต้องการกดดันไม่ให้พวกเขามีบทบาทสาธารณะหรือเคลื่อนไหวทางสังคม สมาชิกครอบครัวที่เป็นชายมักอ้างว่าผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิงและงานของเธอนำความอับอายให้กับฝ่ายชายหรือนำความอับอายมาสู่ครอบครัว

ความรุนแรงต่อผู้หญิงรวมทั้งความรุนแรงในครอบครัวถูกห้ามอย่างชัดเจนภายใต้ตราสารสิทธิมนุษยชนสตรีระหว่างประเทศหลายฉบับ เช่น ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการภายใต้วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ D และ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ดังที่ได้ขยายความในข้อเสนอแนะ ทั่วไปที่ 19 นอกจากนี้ข้อ 12

ของปัญญาชนประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน กำหนดพันธกรณีคล้ายกัน ต่อรัฐในกรณีเกี่ยวกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง โดยกำหนดให้รัฐภาคีดำเนิน มาตรการที่จำเป็นทั้งหมดในการให้ผู้ปกป้องสิทธิได้รับความคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ผู้มี อำนาจต่อ “ความรุนแรง การคุกคาม การก่อกวน การเลือกปฏิบัติทั้งโดยนิตินัยและพฤตินัย แรงกดดัน หรือการกระทำอื่นๆ โดยพลการ” ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้สิทธิของตน

ซิมบับเว

หลายปีก่อน องค์การนิรโทษกรรมสากลรายงานกรณีของทีนา มาจีดา (Tina Machida) หญิงรักหญิงสมาชิกกลุ่มชายรักชายและหญิงรักหญิงแห่งซิมบับเว ซึ่งเป็นเหยื่อ ของการทำทารุณกรรมจากพ่อแม่และสามีในเวลาต่อมา เนื่องจากอัตลักษณ์ทางเพศ และการเคลื่อนไหวทางสังคมของเธอ พ่อแม่ของเธอเป็นผู้จัดการแต่งงานแบบคลุมถุงชน และบังคับให้ทีนาอยู่กับผู้ชาย โดยทุกๆ ที่รู้ว่าเขาข่มขืนเธอด้วยความตั้งใจที่จะ “รักษา โรค” ของเธอ ทีนาจึงต้องหนีออกจากบ้านในที่สุด³⁵

³⁵ องค์การนิรโทษกรรมสากล http://www.ai-lgbt.org/lesbian_issue.htm

1.6 การใช้กำลังเกินกว่าเหตุ

ตำรวจและเจ้าหน้าที่รักษากฎหมายอื่นๆ มีอำนาจใช้กำลังได้ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งได้รับการอนุญาตในกรณีจำเป็นจริงๆ เท่านั้น คือเมื่อปฏิบัติหน้าที่ เช่น ป้องกัน การเกิดอาชญากรรมหรือทำการจับกุมอย่างชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อได้พยายามใช้ สันติวิธีแล้วแต่ล้มเหลว³⁶ นอกจากกรณีเหล่านี้แล้ว การใช้กำลังใดๆ ถือว่าเกินกว่าเหตุ และเป็นการฝ่าฝืนกฎการปฏิบัติหน้าที่สำหรับเจ้าหน้าที่รักษากฎหมายของสหประชาชาติ และหลักการเบื้องต้นว่าด้วยการใช้กำลังของสหประชาชาติ การใช้กำลังเกินกว่าเหตุ ต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงไม่เพียงเป็นความก้าวร้าวทางร่างกายแต่ยังนับเป็น รูปแบบของการทารุณกรรมทางเพศ

³⁶ การเฝ้าระวังและสืบสวนการใช้กำลังเกินกว่าเหตุ องค์การนิรโทษกรรมสากล และสภาเพื่อการพัฒนาการวิจัยสังคมศาสตร์ในแอฟริกา (พ.ศ. 2543) <http://www.codesria.org/Links/Publications/amnesty/force.pdf>

2. การลิดรอนอิสรภาพทางร่างกายและจิตใจ

ข้อ 9 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ห้ามการลิดรอน “อิสรภาพและความมั่นคงของบุคคล” ในขณะที่ผู้ปกป้องสิทธิเกือบทั้งหมด อยู่ในความล่อแหลมต่อการถูกละเมิดสิทธินี้ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง จำนวนมากประสบกับการละเมิดในลักษณะนี้แตกต่างออกไปนอกจากการทำให้ขาดอิสรภาพทางร่างกาย เช่น การจับกุมโดยพลการ การควบคุมตัวโดยพลการ หรือด้วยอำนาจปกครอง การลักพาตัว นักเคลื่อนไหวที่เป็นหญิงรักหญิงยังถูกกักขังในสถานบำบัดทางจิต การละเมิดสิทธินี้มิใช่เป็นเพียงแค่การละเมิดสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง แต่ยังเสียบเข้าไปในใจกลางของเสรีภาพในการแสดงออกและประพฤติดตามอัตลักษณ์ทางเพศของพวกเขา

2.1 การจับกุมและกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยพลการ

กติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 9 ระบุว่า “ทุกคนมีสิทธิในการมีอิสระภาพและความมั่นคงของบุคคล มิให้มีผู้ใดตกเป็นเหยื่อของการจับกุมหรือการกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยพลการ” ข้อ 9 ภายใต้ปฏิญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนยังให้สิทธิแก่ผู้ปกป้องสิทธิในการ “ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อนโยบายและการกระทำของข้าราชการและหน่วยงานรัฐบาลในการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน” แม้ว่าจะมีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามการกระทำเหล่านี้ไว้ แต่ผู้ปกป้องสิทธิก็ยังคง

เป็นเหยื่อหรือเสี่ยงต่อการจับกุมหรือการกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยพลการ

คณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยการกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยพลการยังขยายความ คำจำกัดความการกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยพลการอีกด้วยว่า การกักขังหน่วงเหนี่ยว นับว่าเป็นการกระทำโดยพลการเมื่อ:

- ไม่มีเหตุทางกฎหมายสำหรับการลิดรอนอิสระภาพ (นั่นคือ เมื่อบุคคลยังถูกกักขังหน่วงเหนี่ยวหลังจากถูกคุมขังจนครบกำหนดโทษแล้วหรือหลังได้รับนิรโทษกรรม)
- เมื่อบุคคลถูกลิดรอนอิสระภาพ จากการใช้สิทธิและเสรีภาพที่ได้รับหลักประกันในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
- เมื่อบุคคลถูกลิดรอนอิสระภาพหลังการพิจารณาคดีที่ไม่ได้มาตรฐานของความยุติธรรม ดังที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และตราสาร ระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง³⁷

³⁷ <http://www.ohchr.org/english/issues/detention/index.htm>

สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงแล้ว กิจกรรมหลายอย่างอาจถูกกำหนดว่าผิดกฎหมายอาญา ทำให้ทางการสามารถใช้กฎหมายในการสร้างความชอบธรรมให้กับ การทำทารุณกรรมต่อพวกเขา การที่ผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิงต้องตกเป็นเหยื่อของการจับกุม และการกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยพลการเพื่อเป็นการลงโทษหรือข่มขู่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่การปกป้องสิทธิผู้หญิงถูกมองว่าเป็นภัยต่อรัฐ ตระเยียบ และเสถียรภาพของสังคม ในสถานการณ์เหล่านี้ ผู้หญิง หญิงรักหญิง และนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิทางเพศอื่นๆ มีความเสี่ยงเป็นพิเศษ ต่อการถูกจับกุมหรือกักขังหน่วงเหนี่ยว และมักประสบความยากลำบากในการแสวงหา การบรรเทาทุกข์ นักกฎหมายหรือนักสิทธิมนุษยชนมักลังเลในการเข้าปกป้องพวกเขา เนื่องจากลักษณะของสิทธิที่เกี่ยวข้องในคดี เพราะพวกเขาเข้าไม่ต้องการต้อง “แปดเปื้อน” จากการรับทำคดีเหล่านี้

อิหร่าน

ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรีเข้าดูแลกรณีของเฟเรชเทห์ กาชี (Fereshteh Ghazi) นักหนังสือพิมพ์ผู้เขียนเกี่ยวกับประเด็นผู้หญิงเป็นประจำในหนังสือพิมพ์ Etemad และในอินเทอร์เน็ต เมื่อปีพ.ศ. 2544 เธอเขียนจดหมายถึงทางการอิหร่านโดยวิพากษ์วิจารณ์การละเมิดสิทธิผู้หญิงและเรียกร้องให้มีการปล่อยตัว อัฟซานะห์ โนรูซีย์ (Afsaneh Noroozi) ผู้หญิงผู้หนึ่งที่ถูกตัดสินประหารชีวิตในขณะนั้น

เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2547 กาชีถูกจับกุมโดย “กองกำลังพิทักษ์ศีลธรรม” (Edareh Amaken) เพื่อนำตัวเข้าให้การ ณ ห้องพิพากษาคดีที่ 9 สำนักงานอัยการสูงสุดของกรุงเตหะราน กาชีกกล่าวว่า เธอถูกขังเดี่ยวเป็นเวลา 38 วัน และถูกกดดันให้สารภาพว่ามีความสัมพันธ์กับพวกสมาชิกรัฐสภาฝ่ายปฏิรูปต่อหน้ากล้องโทรทัศน์ และยังถูกขู่ตีจนตั้งจมูกหัก หลังจากได้รับการประกันตัวเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 เธอต้องเข้ารับการรักษาดูแลในโรงพยาบาล นอกจากนี้ยังถูกเรียกโดยทางโทรศัพท์ 15 ครั้งและเป็นลายลักษณ์อักษร 3 ครั้งเพื่อให้ปรากฏตัวต่อศาล ในตอนแรกเธอถูกตั้ง ข้อหากระทำการอันเป็นภัยต่อรัฐและเป็นสมาชิกขององค์กรที่ต่อต้านรัฐ³⁸

³⁸ รายงานผู้รายงานพิเศษว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรี ยากิน เออร์ตุร์ก ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 62 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2549 (E/CN.4/2006/61/Add.3) ย่อหน้า 40-41

2.2 การกักขังด้วยอำนาจปกครอง

การกักขังด้วยอำนาจปกครองคือ การควบคุมตัวโดยปราศจากการตั้งข้อกล่าวหาหรือการพิจารณาคดีด้วยคำสั่งของฝ่ายปกครอง มิใช่ด้วยคำพิพากษาของศาล ถึงแม้ว่าการกระทำนี้จะได้รับอนุญาตภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่ตระหนักว่าในบางสถานการณ์รัฐอาจไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากการควบคุมตัวเพื่อป้องกันเหตุ แต่เนื่องจากมาตรการนี้เป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงต่อสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีด้วยวิถีทางที่ยุติธรรมตามกฎหมายและมีอันตรายอย่างเห็นได้ชัดที่จะถูกนำมาใช้โดยมิชอบกฎหมายระหว่างประเทศจึงได้ตั้งข้อจำกัดอย่างเข้มงวดในการนำมาใช้ โดยกำหนดว่าการกักขังเฉพาะ เพื่อเป็นมาตรการป้องกันในกรณีไม่ปกติเพื่อปฏิบัติการในกรณีที่มีภัยอันตรายที่ชัดเจนต่อความมั่นคงของประเทศและต้องใช้เป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น

ในคำสั่งควบคุมตัว โดยทั่วไปจะมีการกำหนดระยะเวลาควบคุมตัวที่ชัดเจน แต่เมื่อครบหรือก่อนที่จะครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าวมักมีการต่อระยะเวลาออกไปอีก เนื่องจากไม่มีการตั้งข้อกล่าวหาจึงดูเหมือนไม่เจตนาที่จะนำผู้ถูกควบคุมตัวเข้าสู่พิจารณาคดี กระบวนการนี้อาจดำเนินต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด³⁹ และทำให้ยังคงไม่มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิต่อไป ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงถูกกระทำทารุณกรรมรูปแบบนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่รัฐบาลไม่ใส่ใจต่อการตรวจสอบของประชาคมโลก จึงทำให้อยู่ในความเสี่ยงต่อการถูกทำทารุณกรรมทางเพศและอื่นๆ

³⁹ องค์การนิรโทษกรรมสากล <http://web.amnesty.org/pages/israction-detention>

สาธารณรัฐประชาชนจีน

องค์การนิรโทษกรรมสากลได้จัดทำเอกสารเรื่องการกักขังด้วยอำนาจปกครองในกรณีของกลุ่มแม่เทียนอันเหมิน ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน 130 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิงที่มีลูกหรือญาติใกล้ชิดอื่นๆ ถูกสังหารในเหตุการณ์หรือในระหว่างสถานการณ์การประท้วงที่จัตุรัสเทียนอันเหมินเมื่อวันที่ 3-4 มิถุนายน พ.ศ. 2532 พวกเขาเป็นแนวหน้าในการรณรงค์เรียกร้องภาวะความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ การบรรเทาทุกข์ และการปกป้องสิทธิของญาติวีรชนที่ถูกสังหารหรือทำร้ายบาดเจ็บ โดยทหารในระหว่างโศกนาฏกรรมนั้น เมื่อใกล้ถึงวันครบรอบเหตุการณ์เทียนอันเหมิน ในแต่ละปีจะมีการจับกุม การกักขังโดยอำนาจปกครอง การคุกคาม และการจำกัด การเดินทางของสมาชิกกลุ่มแม่เทียนอันเหมินอย่างที่เกิดขึ้นทุกปี⁴⁰

⁴⁰ องค์การนิรโทษกรรมสากล
Public Statement Amnesty
International Index:ASA 17/
014/2004 (Public) News
Service No: 074 วันที่ 1
เมษายน พ.ศ. 2547 <http://web.amnesty.org/library/Index/ENGASA170142004?open&of=ENG-2S2>

2.3 การลักพาตัว

การลักพาตัวละเมิดสิทธิ ตามข้อ 3 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนและข้อ 9 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง การละเมิดสิทธิเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐที่หลีกเลี่ยงกระบวนการทางกฎหมายในการจับกุมหรือการควบคุมตัว และยังกระทำโดยผู้ปฏิบัติการที่ไม่ใช่ภาครัฐ เช่น กลุ่มกบฏ หน่วยทหารบ้าน แก๊งค์อาชญากรรมและสมาชิกชุมชนที่อาจกระทำโดยได้รับหรือไม่ได้รับอำนาจจากรัฐ ผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิง สมาชิกครอบครัว และเพื่อนร่วมงานต้องถูกข่มขู่คุกคามว่าจะถูกลักพาตัว

ฟิลิปปินส์

เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2550 ลูร์ดส รูบริโก (Lourdes Rubrico) ผู้นำกลุ่มคนจนในเมืองที่เป็นที่รู้จักกันดี กำลังอยู่ในระหว่างนอนพักกลางวันที่เมกาเฮาส์ชานตาครูซ 1 เขตตาสมาริญาส ขณะนั้นได้มีชายนิรนามสี่คนเข้ามาลากเธอออกไปขึ้นรถตู้ที่รออยู่ด้านนอก ภายหลังจึงทราบว่าลูร์ดสถูกนำไปกักขังไว้เป็นเวลาเจ็ดวัน ในศูนย์บัญชาการของหน่วยข่าวกรองและความมั่นคงที่ 301 สถานีภาคสนามกองทัพอากาศฟิลิปปินส์ ฐานทัพเฟอร์นันโด ลูร์ดสต้องขาดอิสรภาพจนถึงเวลาที่เที่ยงคืน วันที่ 10 เมษายน เมื่อถูกนำตัวไปปล่อยที่บริเวณห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งในเขตตาสมาริญาส

⁴¹ ฟิลิปปินส์: นักเคลื่อนไหวทางสังคมอีกคนหนึ่งหลบหนีความพยายามเอาชีวิตรอด คำร้องเรียนของนักเคลื่อนไหวสูงอายุเกี่ยวกับการถูกทหารลักพาตัวที่ยังยืดเยื้อ คำอุทธรณ์เร่งด่วนต่อกรมสิทธิมนุษยชนแห่งเอเชีย 14 มีนาคม พ.ศ. 2550 <http://www.ahrchk.net/ua/mainfile.php/2007/2391/>

หลังถูกปล่อยตัว ลูร์ดสเล่าว่าเธอถูกสอบปากคำและบังคับให้สารภาพว่าเป็นสมาชิกองค์กรฝ่ายซ้าย ผู้จับตัวยังบังคับให้เธอสารภาพว่าองค์กรของเธอคือ Ugnayan ng Maralita para sa Gawa at Adhikain Federation มีความสัมพันธ์กับกลุ่มฝ่ายซ้าย เพราะถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มเหล่านั้นก็คงไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตั้งแต่ช่วงปี 1980 ลูร์ดสจึงเข้าแจ้งความดำเนินคดีต่อทหารเหล่านี้ที่ เป็นผู้ลักพาตัวเธอและกักขังเธอโดยมิชอบด้วยกฎหมาย⁴¹

2.4 การกักขังในสถานบำบัดทางจิต

การเคลื่อนไหวทางสังคมที่พวกเขาอาจทำให้ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ถูกบังคับกักขังในสถานบำบัดทางจิต บางคนอาจถูกบังคับให้รับการบำบัดทางแพทย รวมทั้งการใช้ที่มีผลต่อระบบประสาท การกล่าวหาว่าเป็นโรคทางจิตเพื่อกักขังพวกเขาไว้ในสถานบำบัดทางจิตเป็นรูปแบบหนึ่งของการลงโทษ โดยบางครั้งเป็นการสมคบคิดระหว่างตำรวจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสมาชิกครอบครัว ตัวอย่างเช่น ในหลายกรณี ผู้ปกป้องสิทธิที่เป็นหญิงรักหญิงน้อยต้องถูกกักขังในสถานบำบัดทางจิตและถูกบังคับให้รับ “การรักษาเพื่อแก้ไขความสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน”⁴²

อุซเบกิสถาน

ลิเดีย โวลโกบรุน (Lydia Volkobrun) นักเคลื่อนไหวอายุ 69 ปีถูกจับกุม เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2549 และปัจจุบันยังถูกกักตัวอยู่ในโรงพยาบาลจิตเวชในกรุงทชเคนท์ ในฐานะอดีตเจ้าหน้าที่กรมตำรวจ เธอเคยเขียนคำร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีขอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายครั้ง ในปี พ.ศ. 2547 ปีเดียวเธอถูกกักตัวในโรงพยาบาลจิตเวชถึงสองครั้ง⁴³

รัสเซีย

หลังจากถูกกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยกองกำลังรัสเซีย หญิงคนหนึ่งถูกขู่ว่าจะโดนส่งตัวเข้าโรงพยาบาลจิตเวชหากยังทำงานกับองค์กรเยาวชนหญิงรักหญิงต่อไป เมื่อเธอไปเยี่ยมเพื่อนหญิงที่ถูกกักตัวอยู่ในสถานบำบัดทางจิตแห่งหนึ่ง เธอถูกหมายหัวว่า “ต้องสงสัยว่าเป็นหญิงรักหญิง” และถูกสั่งให้ไปรักษาแบบคนไข้นอกในคลินิกแห่งหนึ่ง เมื่อเธอไม่ไปตามนัด เธอก็ได้รับจดหมายราชการเรียกว่า “หมายเรียกตัว” ซึ่งขู่จะส่งเธอเข้าสถานบำบัดทางจิต⁴⁴

3. การโจมตีต่อสถานะบุคคลและชื่อเสียง

ประเภทนี้ชี้ให้เห็นขีดถึงการละเมิดสิทธิต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง โดยไม่ให้ความเคารพต่อความเป็นผู้หญิงหรืออัตลักษณ์ทางเพศหรือพยายามทำลายชื่อเสียงทางวิชาชีพหรือส่วนตัว การทำทารุณกรรมเหล่านี้จำนวนมากมีลักษณะทางเพศ หรือมีความลึกซึ้งส่วนตัวที่ทำให้มีผลกระทบกระเทือนอารมณ์และจิตใจของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงรุนแรงกว่าอย่างอื่น นอกจากเป็นการละเมิดสิทธิของพวกเขาในฐานะผู้ปกป้องสิทธิแล้วการกระทำเหล่านี้จำนวนมากยังเป็นการจำกัดอย่างรุนแรงต่อบรรยากาศการทำงานของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

3.1 การขู่ คำเตือน และการยื่นคำขาด

โดยทั่วไปแล้ว การถูกข่มขู่เป็นความเสี่ยงที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญในการทำงานอยู่แล้ว ซึ่งรวมถึงการขู่สังหารต่อตนเอง เพื่อนร่วมงาน หรือผู้ใกล้ชิด เช่นสมาชิกครอบครัว (ดูหัวข้อ 4.2 ข้างล่างเกี่ยวกับการทำร้ายสมาชิกครอบครัว) ในบางกรณี สามีอาจขู่ฟ้องหย่าหรือแยกทาง หรือสามีและสมาชิกครอบครัว คนอื่นอาจขู่

⁴² ในประเทศจำนวนมาก การรักเพศเดียวกันไม่ถูกจัดว่าเป็น “อาการทางการแพทย์” และถูกถอดออกจากบัญชีโรคทางร่างกายและทางจิต แต่ยังมีผู้ให้บริการทางแพทย์ที่ใช้วิธีการที่เรียกว่า “บำบัดชอมแซม” ซึ่งบางครั้งใช้การรักษาด้วยยาแบบบังคับและไม่สมัครใจ ไม่มีหลักฐานใดที่สนับสนุนว่าการรักเพศเดียวกัน สามารถเปลี่ยน (“รักษาหาย”) ได้ด้วยวิธีการเช่นนี้ และมาตรการแทรกแซงทางการแพทย์รูปแบบนี้มักถูกนับเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อานรายละเอียดได้จากหนังสือรายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ เรื่องการสมคบคิดปิดปากเงียบ: การทรมานและการปฏิบัติมิชอบเนื่องจากอัตลักษณ์ทางเพศ องค์การนิรโทษกรรมสากล (พ.ศ. 2543) <http://web.amnesty.org/library/index/engact40016200>

⁴³ <http://www.defendingwomendefendingrights.org>

⁴⁴ องค์การนิรโทษกรรมสากล (พ.ศ. 2543)

ด้วยการใช้กำลังเพื่อทำให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงหยุดเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเมือง

การแยกแยะระหว่างการขู่ที่เป็นความเสี่ยงต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงกับการขู่ที่เป็นการละเมิดสิทธิในตัวเองเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ในขณะที่การขู่มักเป็นไปเพื่อการเตือนหรือการข่มขู่เหยื่อ และมาก่อนการละเมิดสิทธิจริงเพื่อให้เหยื่อรู้สึกกลัวแหลม โดยคำขู่อาจถูกส่งไปที่องค์กรสิทธิผู้หญิงก่อนที่จะมีการทำร้ายดังในตัวอย่างข้างล่างนี้ แต่ในขณะเดียวกัน การขู่ในตัวของมันเองบางครั้ง ไม่ว่าจะเพื่อเตือนหรือเพื่อข่มขู่เหยื่ออาจนับเป็นการละเมิดสิทธิที่ห้ามกระทำภายใต้กฎหมาย ซึ่งรวมถึงการคุกคามทางจิตวิทยาและการคุกคามทางเพศ การกล่าวหามิ่นประมาท และการประจานรูปแบบอื่นๆ

มาลี

ในประเทศมาลี ซึ่งมีการประมาณว่าเด็กผู้หญิงและผู้หญิง 80 เปอร์เซ็นต์ต้องผ่านการฉ้อฉลหรือข่มขู่เหยื่อ และนักเคลื่อนไหวผู้ต่อต้านประเพณีดังกล่าวตกเป็นเป้าของการขู่สังหาร ฟาตูมาตา ลีเร (Fatoumata Sire) นักเคลื่อนไหวคนหนึ่งกล่าวว่า “ฉันเคยถูกขู่สังหาร มีคนพยายามเผาบ้านของฉัน เคยเกิดเหตุรถชนสามครั้ง และทุกๆ วัน สถานีวิทยุอิสลามในบามาโกบูตตาส่งสัญญาณออกมา”⁴⁵

⁴⁵ http://news.bbc.co.uk/1/hi/programmes/crossing_continent/662565.stm

⁴⁶ องค์กรนิรโทษกรรมสากล Press Release Amnesty International Index: EUR 70/018/2005 (Public) News Service No: 317 วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 Amnesty International Index: EUR 70/016/2005 29 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 <http://web.amnesty.org/library/Index/ENGEUR700182005?open&of=ENG-346>

เซอร์เบีย มอนเตเนโกร

องค์กรหญิงชุดดำ เป็นองค์กรต่อต้านสงครามของผู้หญิง ซึ่งต่อต้านการมีส่วนร่วมของเซอร์เบียในสงครามคาบสมุทรบอลข่าน ตั้งแต่ พ.ศ. 2534 ในขณะที่เข้าร่วมวันครบรอบการสังหารหมู่สเรเบรนิกา องค์กรหญิงชุดดำได้รับคำขู่สังหารสิบครั้งต่อวันและในวันครบรอบนั้นมีการขว้างระเบิดน้ำตาไปในพิธีรำลึกที่ทางกลุ่มจัดขึ้นและมีสมาชิกขององค์กรสิทธิมนุษยชนภาคประชาชนอื่นๆ เข้าร่วม องค์กรหญิงชุดดำยังตกเป็นเป้า การทำร้ายของผู้มีบทบาทที่มีไซภาครัฐ รวมทั้งขบวนการมาตุภูมิแห่งเซอร์เบีย องค์กรลัทธิชาตินิยมหัวรุนแรงของเยาวชนชาวจัด เช่น Obraz (เกียรติยศ) และองค์กรชาตินิยมหัวรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับคริสตจักรออร์โธดอกซ์⁴⁶

3.2 การคุกคามทางจิตใจ

รูปแบบและประเภทต่างๆ ของการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการทำทารุณกรรมต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเกือบทั้งหมดอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจของพวกเขา การคุกคามทางจิตใจซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้างความหวาดกลัวหรือทำให้รู้สึกอ่อนแอไร้อำนาจ เป็นรูปแบบที่รุนแรงของการทำทารุณกรรม และอาจนำไปสู่รูปแบบของความรุนแรงต่อสตรีที่ถูกห้ามภายใต้ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรี ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการ และ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกๆ รูปแบบ ข้อเสนอแนะ 19 นอกจากนี้ข้อ 12 ของปฏิญญา

สหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนยังคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง จากความรุนแรงในรูปแบบนี้

พิจ

มีการขู่จะใช้ความรุนแรงรวมไปถึงการข่มขืน ต่อองค์การสิทธิมนุษยชนและนักเคลื่อนไหวรายบุคคลที่แสดงความเห็นต่อต้านการรัฐประหารที่เกิดขึ้นในพิจเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 สำนักงานของขบวนการสิทธิผู้หญิงพิจ และสมาชิกคณะกรรมการบริหาร อิมรานา จาลาล (Imrana Jalal) เคยได้รับคำขู่จากผู้อ้างตัวเป็นข้าราชการทหารอิมรานาซึ่งเป็นนักเคลื่อนไหวและนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนได้รับคำขู่ทางโทรศัพท์หลังจากองค์การของเธอออกแถลงการณ์ต่อต้านรัฐประหารอิมรานากล่าวว่า: “ฉันได้รับโทรศัพท์จากผู้ขายนิรนามที่ขู่ว่าจะข่มขืนฉันและพยายามที่จะข่มขู่ฉัน” เมื่อเธอถามชายคนนั้นว่าเขาเป็นใคร ชายคนนั้นพูดว่า เขาจะ “ทำให้ฉันหุบปากตลอดไป” และ “ให้ฉันรอดู เพราะพวกเขาจะมาเอาตัวฉันไป”⁴⁷

⁴⁷ ขบวนการสิทธิสตรีพิจ วันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2549 <http://www.furwm.org.fi>

3.3 การขู่กรโชกทรัพย์และการรีดไถ

การขู่กรโชกทรัพย์ คือการขู่ว่าจะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหนึ่งนอกเสียจากว่าผู้ขู่จะได้บางอย่างตามที่เรียกร้อง ข้อมูลนั้นมักมีลักษณะที่ทำให้ยับยั้งหรือเสื่อมเสียทางสังคม การขู่กรโชกทรัพย์มักเกิดขึ้นพร้อมกับการรีดไถซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อการได้มาซึ่งเงินทอง ทรัพย์สิน หรือบางอย่างที่มีค่าของเหยื่อ แม้ว่ากรรีดไถเป็นความผิดต้องโทษในประเทศจำนวนมาก แต่การขู่กรโชกทรัพย์กลับไม่เป็นการผิดกฎหมายในหลายประเทศ

การขู่กรโชกทรัพย์ที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมักประสบคือการคุกคามต่อความเป็นส่วนตัว นักเคลื่อนไหวที่เป็นหญิงรักหญิง ชายรักชาย หรือบุคคลข้ามเพศภาวะและผู้ปกป้องสิทธิทางเพศ มีความเสี่ยงเป็นพิเศษต่อการทำทารุณกรรมรูปแบบนี้ เนื่องจากไม่สามารถพูดถึงเพศมุ่งสมานของตนทั้งที่เป็นจริงหรือที่ผู้อื่นคิดเอาเอง ในบางกรณีพวกเขาถูกขู่กรโชกทรัพย์แม้แต่โดยเพื่อนร่วมงานในขบวนการ สิทธิมนุษยชนและสิทธิสตรี ทั้งนี้เพื่อมิให้พวกเขาประเด็นสิทธิความหลากหลายทางเพศซึ่งถูกมองว่าเป็นประเด็นอันตรายหรือสร้างความแตกแยกทางการเมืองการบ้านทิกเป็นเอกสารเกี่ยวกับการขู่กรโชกทรัพย์ซึ่งมีเจตนาปิดปากเหล่านี้เป็นเรื่องยากลำบากเพราะผู้ปกป้องสิทธิมักไม่ต้องการรายงานเหตุที่เกิดขึ้น

3.4 การคุกคามทางเพศ

การคุกคามทางเพศคือการได้รับความสนใจในลักษณะทางเพศ ที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งรวมพฤติกรรมต่างๆ ตั้งแต่การละเมิดเล็กน้อย การสร้างความรำคาญไปจนถึงการทำทารุณกรรมร้ายแรง ซึ่งอาจรวมไปจนถึงการบังคับให้กระทำการกิจกรรมทางเพศ การกระทำนี้เป็นการแสดงออกของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่าง

ชายกับหญิง และนับว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการเลือกปฏิบัติที่ถูกระงับภายใต้ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ นอกจากนี้ยังเป็นรูปแบบหนึ่งของการทำทารุณกรรมทางเพศและทางจิตใจ ซึ่งเป็นความผิดต้องโทษภายใต้กฎหมายอาญาหรือกฎหมายการจ้างงานในหลายประเทศ

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมีความเสี่ยงต่อการคุกคามรูปแบบนี้เนื่องจากเพศภาวะ และในหลายกรณีเนื่องจากงานที่ทำ การคุกคามทางเพศหลายเหตุการณ์เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานที่ไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ความประพฤติและไม่มีมาตรการป้องกันการคุกคามทางเพศ ผู้ปกป้องสิทธิของผู้หญิงได้กล่าวถึงสถานการณ์ที่ยากลำบากเป็นพิเศษเมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยเพื่อนร่วมงานชายในหมู่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ด้วยกันเอง บางคนเป็นเหยื่อการคุกคามทางเพศโดยเจ้าหน้าที่รัฐในระหว่างถูกจับกุม หรือควบคุมตัวที่เลวร้ายไปกว่านั้น ยังมีการทักท้วงเอาเองว่าผู้ปกป้องสิทธิทางเพศไม่มีอันตรายจากการทำทารุณกรรมประเภทนี้ หรือการทำงานด้านสิทธิทางเพศเป็นการหาเรื่องใส่ตัวหรือทำให้การคุกคามชนิดนี้เป็นเรื่องให้อภัยได้

⁴⁸ การใส่ร้ายทางเพศ และการใส่ร้ายต่อหญิงรักหญิง ถูกตั้งชื่อและอภิปรายจากมุมมองสิทธิมนุษยชนเป็นครั้งแรกโดยซินเธีย รอทไฮลด์ในหนังสือ เขียนตีแผ่: เพศวิถีถูกใช้โจมตีองค์กรสตรีได้อย่างไร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนชายรักชายและหญิงรักหญิงสากล และศูนย์เพื่อความเป็นผู้นำสตรีสากล (พ.ศ. 2548)

3.5 การใส่ร้ายทางเพศ (Sexuality baiting)⁴⁸

การใส่ร้ายทางเพศคือยุทธศาสตร์ที่ใช้อคติเกี่ยวกับเพศวิถีโดยใช้คำพูดโจมตีผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิงเพื่อปิดปาก ช่มชู้ หรือทำให้เสื่อมเสีย หรืออับอาย ด้วยเจตนาเพื่อข่มขู่หรือทำให้ท้อถอยในการทำงาน การกระทำในลักษณะนี้มียุทธศาสตร์ใช้อคติเกี่ยวกับบทบาททางเพศภาวะและเพศวิถีของผู้หญิงเป็นเครื่องมือเพื่อหวังผลทางการเมืองและออกแบบมาเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของนักเคลื่อนไหว และข่มขู่หรือทำลายองค์กร เครือข่าย และวาระทางการเมืองของพวกเขา

ผู้หญิงที่ปกป้องสิทธิต่างๆ ล้วนตกเป็นเป้าของการกระทำนี้ ไม่ใช่เพียงแค่นักเคลื่อนไหวด้านสิทธิทางเพศเท่านั้น ข้อกล่าวหาที่ซ้ำมักเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับเพศวิถีหรือบทบาททางสังคมด้านการเจริญพันธุ์ของผู้หญิง ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจะถูกตราหน้าว่าเป็น “ผู้หญิงชั่ว” “แม่เลว” “ผิดธรรมชาติ” “ผิดปกติ” “เบี่ยงเบน” “ตายด้าน” “เป็นหมัน” “เกลียดผู้ชาย” หรือ “แม่มด” ในบางสถานการณ์ พวกเขาถูกกล่าวหาว่าส่งเสริมวัฒนธรรม “ตะวันตก” หรือ “ต่างดาว” เป็นพวกต้านศาสนา และเป็นสาเหตุของการแตกแยกของครอบครัวหรือเป็นภัยต่อรัฐ

การใส่ร้ายต่อหญิงรักหญิง (Lesbian baiting) เป็นรูปแบบที่รุนแรงเป็นพิเศษ การใส่ร้ายทางเพศ ในหลายวัฒนธรรม การเรียกว่าเป็นหญิงรักหญิง (ไม่ว่าจะเป็นความจริงหรือไม่) เป็นข้อกล่าวหาที่ร้ายแรงที่สุดเท่าที่จะกล่าวหาได้ในการทำลายชื่อเสียงของผู้ปกป้องสิทธิ ในหลายประเทศ นักเคลื่อนไหวที่เป็นหญิงรักหญิง ชายรักชาย หรือ

บุคคลข้ามเพศภาวะถูกกล่าวหาว่า ผิดศีลธรรม วิปริต หรือเป็นพวกละเมิดทางเพศต่อเด็ก
ข้อกล่าวหาที่พบได้ในทวีปแอฟริกาตอนักเคลื่อนไหวเหล่านี้ คือ การกล่าวหาพวกเขาว่า
“ไม่เป็นแอฟริกัน” ราวกับว่าความตึงตึงต่อเพศเดียวกันเป็นการทำลายความสัมพันธ์กับรัฐ
หรือรัฐเองมีเพศมุ่งสมานที่ทุกคนในอาณาเขตต้องยึดปฏิบัติตาม

การใส่ร้ายทางเพศและการใส่ร้ายต่อหญิงรักหญิง มีผลกระทบไม่เพียงแต่บุคคล
ที่ตกเป็นเป้า แต่ยังรวมไปถึงสมาชิกครอบครัวและเพื่อนร่วมงานผู้อาจต้องถูกทำลาย
ความน่าเชื่อถือไปด้วยพร้อมกัน ดังนั้นผู้ปกป้องสิทธิจำเป็นต้องใช้ความระมัด ระวัง
ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการสนองตอบการกระทำเหล่านั้นว่า ควรจะปฏิเสธข้อกล่าวหา
และยอมเสี่ยงที่จะถูกกระทำมากขึ้น หรือควรจะสนองตอบด้วยการวางเฉย เพื่อที่จะ
ไม่เพิ่มความชอบธรรมให้กับผู้กระทำและถ้าเลือกที่จะสนองตอบจะสามารถปฏิเสธ
ข้อกล่าวหาพร้อมๆ กับการทำลายอคติที่ฝังอยู่ในนั้นได้อย่างไร

เคนยา

ฮาบีบา อีสแซค (Habiba Issack) สมาชิกของ Barrow International Women
and Youth Affairs ในประเทศเคนยากล่าวว่า: ฉันเริ่มการต่อสู้ด้านสิทธิมนุษยชน
เมื่อวันหนึ่งตื่นขึ้นมาแล้วพบว่าลูกสาวถูกบังคับให้โดนขริบอวัยวะเพศในระหว่างที่ฉัน
ไม่อยู่ทุกๆ ที่ฉันไม่เห็นด้วย เมื่อฉันเริ่มมีความคิดที่จะรณรงค์ต่อต้านการขริบอวัยวะ
เพศหญิงเป็นครั้งแรก ก็ได้รับการต่อต้านและความเป็นอริอย่างเปิดเผยจากชุมชน

องฉันเอง ฉันถูกกล่าวหาว่าเอาค่านิยมตะวันตก
มาแทนที่วัฒนธรรมโซมาลี ผู้นำศาสนาบางคน
ก็ต่อต้านการรณรงค์ของฉันด้วยเพราะพวกเขา
เชื่อว่าการขริบเป็นพิธีกรรมทางศาสนา
ฉันกลายเป็นหัวข้อสนทนาทั้งในเมือง ในตลาด
และในมัสยิด และถูกตั้งชื่อเล่นอย่างเหยียด
หยามให้ว่า ฮาบีบา “คินทีรี” แปลว่า ฮาบีบา
“ปุ่มกระสัน” เรื่องเหล่านี้ไม่ได้ทำให้ฉันท้อถอย
ในการต่อสู้เพื่อสิทธิผู้หญิงซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชน

แต่มันมีผลต่อลูกสาวของฉันทางสังคมและการศึกษา เพราะเธอต้องย้ายโรงเรียน
จากทางภาคเหนือไปอยู่ภาคตะวันตกของประเทศ⁴⁹

⁴⁹ องค์การนิรโทษกรรมสากล
Amnesty International
Index:AFR 04/001/2006 6
กรกฎาคม พ.ศ. 2549 [http://
web.amnesty.org/library/
Index/ENGAFR040012006?
open&of=ENG-347](http://web.amnesty.org/library/Index/ENGAFR040012006?open&of=ENG-347)

3.6 การกล่าวหมิ่นประมาท การประจาน การตราหน้า และการสาตโคลน

การกล่าวหมิ่นประมาท คือ การหมิ่นศักดิ์ศรีด้วยคำพูด สัญลักษณ์ หรือท่าทาง และ
มีเจตนาทำลายความน่าเชื่อถือหรือชื่อเสียงของผู้ถูกหมิ่นประมาท การกล่าวหมิ่น
ประมาทอาจอยู่ในลักษณะทางเพศหรือเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวอื่นๆการกล่าวหมิ่นประมาท
การตราหน้า และรูปแบบอื่นๆ ของการประจานถูกใช้เป็นวิธีทำลายภาพพจน์ทางสังคม
และชื่อเสียงของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง เป้าหมายคือเพื่อบั่นทอนหรือสร้าง

ความกังวลต่อความน่าเชื่อถือ ความมีศีลธรรมและบุคลิกลักษณะของพวกเธอเพื่อเป็นการทำลายพลังของพวกเธอ ในบางประเทศการกล่าวหมิ่นประมาทและการโจมตีต่อชื่อเสียงลักษณะอื่นๆ ถูกจัดเป็นความผิดอาญา ผู้ปกป้องสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการทำทารุณกรรมเหล่านี้ภายใต้ข้อ 12 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน

เนปาล

“เสียงเพื่อความเปลี่ยนแปลง” เป็นองค์กรของหญิงอพยพชาวภูฏานและครอบครัวที่พิทักษ์สิทธิของผู้ลี้ภัยชาวภูฏาน เมื่อปี พ.ศ. 2549 ข้อมูลอันเป็นเท็จเกี่ยวกับองค์กรผู้หญิงแห่งนี้ถูกป้อนให้กับทางราชการเพื่อสร้างความชอบธรรมในการจำกัดการทำกิจกรรมของพวกเธอภายในค่ายผู้ลี้ภัย เมื่อปี พ.ศ. 2549 รัฐบาลเนปาลกล่าวหาองค์กรนี้อย่างเปิดเผยว่าใช้งานเพื่อบงกชนักกิจกรรมทางการเมืองของผู้นำฝ่ายค้านภูฏาน Tek Nath Rizal ผลจากการประกาศของรัฐบาลคือผู้นำและสมาชิกขององค์กรถูกขู่ว่าจะถูกตำรวจจับกุม และยังถูกโจมตีโดยสมาชิกชุมชนชาวภูฏานในประเทศเนปาลซึ่งมีความสัมพันธ์กับรัฐบาลเนปาล⁵⁰

⁵⁰ Rupa Rai ผู้เข้าร่วมการประชุมหารือผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ณ กรุงกาฐมาณฑุ ประเทศเนปาล วันที่ 12-15 มกราคม พ.ศ. 2550

3.7 วาทะสร้างความเกลียดชัง

การแบ่งแยกระหว่างเสรีภาพในการพูดกับการยุยงให้เกิดความรุนแรงเป็นเรื่องที่ถกเถียงกันมาก บางประเทศกำหนดโทษต่อวาทะสร้างความเกลียดชัง ในขณะที่ประเทศอื่นๆ เลือกที่จะไม่ตีกรอบเสรีภาพในการพูด วาทะสร้างความเกลียดชังเป็นการแสดงออกที่ใช้เพื่อการข่มขู่ ศักดิ์ศรี ชุมชนหรือยุยงให้เกิดความรุนแรงหรือการกระทำอันมีอคติและรวมถึงการเรียกร้องให้ใช้ความรุนแรงทางร่างกายต่อบุคคล หรือกลุ่มบุคคลอย่างเฉพาะเจาะจง บางครั้งผู้นำชุมชนรวมทั้ง แต่ไม่จำกัดเฉพาะ ข้าราชการการเมืองหรือผู้นำทางศาสนาเองกลับเป็นผู้ใช้วาทะสร้างความเกลียดชังเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับวาระทางการเมืองของตน วาทะเหล่านี้สามารถทำให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงตกอยู่ในความเสี่ยงร้ายแรง เพราะเป็นการสร้างบรรยากาศทางการเมืองหรือทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่ความเชื่อว่าการทำร้ายผู้เป่าหมายของวาทะเหล่านี้จะได้รับความชอบธรรมและไม่ต้องถูกลงโทษ

3.8 การตราบาป การแบ่งแยก และการคว่ำบาตร

การตราบาปและข้อจำกัดที่กระทำโดยครอบครัวหรือชุมชนเป็นข้อจำกัดอย่างร้ายแรงที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญในการทำงาน ผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิง และนักเคลื่อนไหวที่เป็นหญิงรักหญิง ชายรักชาย หรือบุคคลข้ามเพศภาวะได้รับประสบการณ์ถูกตีตราบาปเนื่องจากเพศภาวะเพศมุ่งสมานหรืออัตลักษณ์ทางเพศ บางคนถูกกดดันให้เลือกระหว่างการถูกโดดเดี่ยวจากครอบครัวหรือคนรักกับการละทิ้งการเคลื่อนไหวทางสังคมและกลับสู่ “บทบาททางเพศตามประเพณี” ผู้มีอิทธิพลในชุมชนหรือสมาชิกครอบครัวมักเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำเหล่านี้ และรัฐมักไม่สนใจหรือไม่มีปฏิกิริยาต่อการทำทารุณกรรมประเภทนี้

นอกจากทำให้เกิดข้อจำกัดต่อการทำงานของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงแล้ว การแบ่งแยกและการคว่ำบาตรยังนับเป็นการฝ่าฝืนข้อ 11 ของปฏิญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของผู้ปกป้องสิทธิ หากทำให้นักเคลื่อนไหวนั้นต้องละทิ้ง “การปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกกฎหมาย” อันเป็นผลจากการทำทารุณกรรมเหล่านี้ นอกจากนี้การทำทารุณกรรมเหล่านี้ยังอาจกลายเป็นการกระทำแบบเลือกปฏิบัติโดยใช้เพศหรือเพศภาวะ ซึ่งถูกห้ามภายใต้ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

ยูกันดา

จูเลียต วิคเตอร์ มูกาซา (Juliet Victor Mukasa) ประธานกลุ่มชนกลุ่มน้อยทางเพศยูกันดา เป็นนักเคลื่อนไหวผู้มีความหลากหลายทางเพศอายุ 30 ปีในประเทศยูกันดา เธอกล่าวว่า: “ฉันเป็นหญิงรักหญิงและเกือบจะไม่เคยปิดบัง ฉันได้เผชิญกับปัญหามากมาย ทั้งสูญเสียครอบครัวและเพื่อนเมื่อพวกเขาเห็นว่าฉันเป็นหญิงรักหญิง ครั้งหนึ่งครอบครัวของฉันเคยขอให้ฉันเลิกใช้นามสกุลของครอบครัวเพราะมันทำให้พ่อที่ตายไปแล้วต้องอับอายเพราะมูกาซาเป็นชื่อของพ่อ แสดงว่าพ่อที่ตายไปแล้วมีความหมายต่อครอบครัวของฉันมากกว่าตัวฉันที่ยังอยู่ นี่ทำให้ฉันคิดว่าคนรักเพศเดียวกันถูกมองว่าตายไปแล้วมากกว่าคนตายเสียอีก”⁵¹

⁵¹ *พื้นที่ภูมิภาคแอฟริกาตะวันออก และตะวันออกเฉียงเหนือ “ปกป้องผู้ปกป้องสิทธิ”: การประชุมผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ณ เมืองเอ็นเท็บเบ ประเทศยูกันดา วันที่ 30 ตุลาคม - 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 Amnesty International Index: AFR 04/001/2006*

4. การรุกรานความเป็นส่วนตัว และการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพส่วนตัว

4.1 การบุกค้นสำนักงานหรือบ้าน

การบุกค้นเป็นรูปแบบหนึ่งของการตรวจค้น ซึ่งผู้มีอำนาจรัฐสามารถกระทำได้อย่างชอบด้วยกฎหมายไม่ว่ามีหรือไม่มีหมายค้นก็ตาม กฎหมายรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอาญาในหลายประเทศอนุญาตให้ตำรวจและเจ้าหน้าที่รักษากฎหมายอื่นๆ ทำการบุกค้นได้หากมีหมายค้น หรือเป็นการค้นโดยไม่มีหมายที่ได้รับอนุญาต อย่างไรก็ตาม มีหลายกรณีของการบุกค้นสำนักงานและบ้านของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่มีชอบด้วยกฎหมาย การบุกค้นเหล่านี้กระทำโดยไม่มีหมายค้นหรือกระทำเกินกว่าขอบเขตของการค้นโดยไม่มีหมาย และนอกจากนี้บางครั้งยังมีการยึดและทำลายทรัพย์สินอีกด้วย

สำนักงานและบ้านของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงก็ถูกบุกค้นเช่นเดียวกัน การบุกค้นกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ และในหลายกรณีเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายสองอย่างคือเป็นการคุกคามผู้ปกป้องสิทธิและในขณะเดียวกันก็เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพวกเขา องค์กรของพวกเขและผู้ที่พวกเขาติดต่อ ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้ข้อ 17 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง บางครั้งในระหว่างการบุกค้นเหล่านี้ ยังเกิดการจับกุมโดยมีชอบด้วยกฎหมายหรือแม้แต่การข่มขืนหรือการทารุณกรรมทางเพศต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง นอกจากนี้ การบุกค้นในครอบครัวของการจัดแ่งะโจรกรรมทรัพย์สินก็ยังเกิดมากขึ้นเรื่อยๆ

ละตินอเมริกา

รูธ เดลวาเย โคบาร์ (Ruth del Valle Cobar) ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจากองค์กร Movimiento Nacional por los Derechos Humanos ในกัวเตมาลาให้การต่อศาลว่า: การบุกค้นและการจัดแจงเข้าที่ทำงานขององค์กรสิทธิมนุษยชน หรือบ้านมีจำนวนมากขึ้น และรายงานของเหตุการณ์เหล่านี้เป็นจำนวนมากได้รับการบันทึกในกัวเตมาลาและโคลัมเบีย Amnesty International Index นอกจากนี้ในเอกวาดอร์ ปานามา และเม็กซิโกก็มีจำนวนมากจนน่าวิตก ในระหว่างการบุกค้นเหล่านี้ ผู้บุกค้นมักได้ข้อมูลสำคัญต่างๆ เช่นเกี่ยวกับพยานในคดี หรือรายละเอียดจำเพาะของบุคคลและอื่นๆ โดยในเกือบทุกกรณี ของมีค่าจะไม่ถูกแตะต้อง แต่ข้อมูล คอมพิวเตอร์ถูกคัดลอกและไฟล์ถูกลบ เทคนิคการหาข่าวกรองประเภทนี้ถูกใช้เพื่อนำไป ประกอบข้อมูลที่รัฐมีอยู่แล้วเกี่ยวกับองค์กรผู้ปกป้องสิทธิด้วยจุดมุ่งหมายบั่นทอนการทำงานและรบกวนการทำการกิจกรรมของพวกเขาหลังเกิดเหตุแทบไม่มีการสืบสวนต่อการจัดแจงที่เกิดขึ้น และตำรวจมักจะไม่เคยแม้แต่มาตรวจดูที่เกิดเหตุ โดยอ้างว่า การบุกค้นนั้นไม่สำคัญ ไม่คุ้มค่าต่อการทนายมี⁵²

⁵² รูธ เดลวาเย โคบาร์ ความรุนแรงโดยภาครัฐต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในละตินอเมริกา: คู่มือรวมข้อมูลผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง (พ.ศ. 2549) หน้า 31-34 หรือดูได้ที่ <http://www.defending-women-defendingrights.org/resources.php>

4.2 การทำร้ายและข่มขู่ครอบครัวและสมาชิกชุมชน

การพุ่งเป้าไปยังบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิง เช่นสมาชิกครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และสมาชิก ชุมชนที่พวกเขาทำงานด้วย มีแนวโน้มที่จะเป็นการข่มขู่และปิดปากผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้กระทำผิดรู้ว่าผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงพร้อมที่จะเผชิญความเสี่ยงต่อความปลอดภัยส่วนตัวในระดับหนึ่ง แต่อาจไม่พร้อมที่จะเห็นคนที่รักหรือผู้อื่นที่ใกล้ชิดต้องได้รับอันตรายจากการเคลื่อนไหวทางสังคมของพวกเขาการคุกคามเหล่านี้สามารถนับได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ภายใต้ข้อ 17 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองหรือเป็นความผิดอาญาในบางท้องที่ สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง สิ่งเหล่านี้อาจเป็นความเสี่ยงหรือข้อจำกัดสิทธิที่เธอต้องเผชิญในการทำงาน

เดิร์กเมนีสถาน

ผู้แทนพิเศษสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนได้ทำการอุทธรณ์เร่งด่วนในคดีของโอกุลซาปาร์ มูราโดวา (Ogulsapar Muradova) นักข่าวสถานีวิทยุ Radio Free Europe/Radio Freedom และอดีตสมาชิกมูลนิธิเดิร์กเมนีสถานเฮลซิงกิ ซึ่งเป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนแห่งหนึ่ง เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2549 โอกุลซาปาร์ มูราโดวาถูกเจ้าหน้าที่ ตำรวจจับกุมโดยไม่มีหมายจับ หลังจากเธอถูกจับกุม เจ้าหน้าที่กระทรวงความมั่นคงแห่งชาติ สั่งให้ลูกๆ ของเธอส่งมอบเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องโทรสารและโทรศัพท์มือถือของเธอ แต่พวกเขาปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือและถูกจับกุมตัวไปด้วยในวันรุ่งขึ้น⁵³

⁵³ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานีที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 4 ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2550 (A/HRC/4/37/Add.1) ย่อหน้า 302

5. การใช้บทบัญญัติและการปฏิบัติทางกฎหมายเพื่อจำกัดการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้หญิง

การเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงถูกกำหนดโดยกฎหมายที่รัฐนำมาใช้และการทำงานของฝ่ายตุลาการในประเทศนั้นๆ นอกจากนี้ในท้องที่จำนวนมาก ยังมีผลของกฎหมายจารีตประเพณีและกรอบกฎหมายที่มีรากฐานมาจากศาสนาหรือวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความเชื่อเคร่งครัดในเรื่องบทบาท และพฤติกรรมทางเพศบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมหรือทางศาสนาเหล่านี้สามารถถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมต่อการควบคุมและการลงโทษของรัฐในเรื่องเกี่ยวกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและยังเป็นข้อจำกัดในการทำงานของพวกเขา

5.1 การใช้กฎหมายจารีตประเพณีและกรอบทางกฎหมายที่มีพื้นฐานจากศาสนาในทางจำกัด

ข้อ 5 ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบระบุอย่างชัดเจนได้ถึงมิได้ถึงหน้าที่รับผิดชอบของรัฐในการดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งหมดในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความประพฤติทางสังคมและวัฒนธรรมที่เลือกปฏิบัติต่อสตรี ดังที่ได้อภิปรายแล้วในบทที่ 6 “แนวคิดสัมพัทธภาพทางวัฒนธรรม” เป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ทางกฎหมายภายใต้อนุสัญญานี้ แต่แม้ว่าจะมีการห้ามดังกล่าว บรรทัดฐานและข้อปฏิบัติตามประเพณีที่มีพื้นฐานทางศาสนาหรือวัฒนธรรมที่ช่วยค้ำจุนความเหนียวแน่นของผู้ชายยังมีอยู่มากมายและจำกัด การเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

กฎและข้อปฏิบัติตามจารีตประเพณียังมีผลบังคับควบคุมไปกับระบบกฎหมายที่เป็นทางการในหลายประเทศระบบกฎหมายกึ่งทางการนี้ถูกควบคุมโดยผู้อาวุโสในหมู่บ้านศาลศาสนา หัวหน้าเผ่าตามประเพณีหรือโครงสร้างครอบครัวที่บางครั้งได้รับอำนาจอย่างเป็นทางการจากรัฐ หรือบางครั้งก็ไม่ใช่ทางการแต่ด้วยความชอบธรรมทางสังคมระบบควบคุมเหล่านี้ที่มักคู่ขนานไปกับกฎหมายบทบัญญัติ ทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมบรรทัดฐานและข้อปฏิบัติในชุมชน ตัวอย่างหนึ่งของบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมคือกฎเย็บ เกี่ยวกับการแต่งกายสำหรับชายและหญิง ซึ่งมีอยู่ในวัฒนธรรมส่วนใหญ่เกือบทั้งหมด ร่างกายของผู้หญิงถูกควบคุมโดยกฎระเบียบที่แจ่มแจ้งอย่างชัดเจนว่าพวกเขาใส่อะไรได้หรือใส่อะไรไม่ได้ หรือมีฉะนั้นก็โดยบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมไม่เปลี่ยนลักษณะอักษรที่สะท้อนกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมที่กำหนดการแต่งกายที่ “เหมาะสม” ในที่สาธารณะ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเป็นเป้าโจมตีหากไม่ปฏิบัติตามข้อจำกัดเหล่านี้

การคว่ำบาตรหรือการทำร้ายที่กระทำโดยผู้นำตามประเพณีหรือผู้นำทางศาสนามีความรุนแรงเพราะพุ่งเป้าไปที่ความมีศีลธรรมและทำให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเป็นเป้าของการดำเนินคดีเช่นอย่างโหดร้ายในสังคม ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ที่ท้าทายการละเมิดสิทธิผู้หญิงซึ่งได้รับความชอบธรรมจากวัฒนธรรม ประเพณี หรือจารีต เช่น การคลุมถุงชน หรือการเอนอวัยวะเพศหญิงมักตกเป็นเป้าบ่อยที่สุด ผู้ปกป้องสิทธิที่ทำงานด้านสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิทางเพศก็ตกเป็นเป้าเป็นพิเศษ เพราะการเคลื่อนไหวทางสังคมของพวกเขามองว่าเป็นการคุกคาม ศาสนา วัฒนธรรม และ “ศักดิ์ศรี”

อินโดนีเซีย

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในจังหวัดอาเจห์ตกเป็นเป้าจากการไม่ใช้ผ้าคลุมหน้า ซึ่งเป็นข้อบังคับภายใต้กฎหมายท้องถิ่น เมื่อวันที่กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ผู้หญิงนักเคลื่อนไหวสี่คนถูกจับกุมเนื่องจากไม่คลุมหน้าในระหว่างที่พูดคุยกันหน้าห้องพัก ในโรงแรมที่พวกเธอมาเข้าร่วมการอบรม พวกเธอถูกแห่ประจานไปจนถึงศาลากลาง และในระหว่างการสอบปากคำ หัวหน้าตำรวจศาสนาในเขตนั้นเรียกพวกเธอว่า “สำส่อน” และ “เป็นความชั่วร้ายต่อผู้หญิงอาเจห์ทั้งหมด” พวกเธอจึงเข้าแจ้งความต่อตำรวจท้องถิ่น แต่กลับได้รับการปฏิบัติอย่างหยาบคายและถูกสั่งให้ถอนแจ้งความ เมื่อคดีไปถึงสำนักงานอัยการก็ถูกสั่งไม่ฟ้องโดยอ้างว่าไม่มีหลักฐานเพียงพอ หน่วยงานรัฐบาลบางแห่งใช้กรณีที่พวกเธอถูกจับกุมเป็นตัวอย่างว่า “การมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวด้านสิทธิผู้หญิง” อาจเป็นภัยคุกคามต่อศีลธรรมของผู้หญิงอาเจห์⁵⁴

⁵⁴ แอนดี เย็นตริยานี (Andy Yentriyani) ผู้เข้าร่วมการประชุมหารือว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย วันที่ 27-28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550

5.2 การทำให้เป็นความผิดอาญาและการดำเนินคดีอาญา

รายงานผู้แทนพิเศษว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนต่อสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2546 ตั้งข้อสังเกตว่า “ข้อจำกัดต่อผู้ปกป้องสิทธิถูกสร้างความชอบธรรมว่าเป็นมาตรการเพื่อความมั่นคงและต่อต้านการก่อการร้าย ในขณะที่ในหลายกรณี มีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนว่าเป็นไปเพื่อการปกปิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่อาจถูกผู้ปกป้องสิทธิสืบสวนค้นพบและเปิดเผย หรือเพื่อลงโทษผู้ปกป้องสิทธิเนื่องจากงานสิทธิมนุษยชนที่ทำ และเพื่อเตือนมิให้ผู้อื่นสานต่องานนั้น”⁵⁵ เธอได้เน้นถึงแนวโน้มที่รัฐใช้ระบบกฎหมายเพื่อทำให้งานของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเป็นความผิดอาญาเมื่อเร็วๆ นี้ และทำให้พวกเธออยู่ในความเสี่ยงใหญ่หลวง

⁵⁵ รายงานผู้แทนพิเศษสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เสนอต่อสมัชชาใหญ่สหประชาชาติประชุมครั้งที่ 58 วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2546 (A/58/380)

การทำให้เป็นความผิดอาญามีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในด้านหนึ่งนั้น ผู้ที่ทำงานในสถานการณ์ความขัดแย้งอาจได้รับผลกระทบจากกฎหมายความมั่นคงที่รัฐบาลประกาศใช้อย่างมากมาย โดยหลายคนถูกกล่าวหาว่าเข้าข้างศัตรูและทำลายความมั่นคงของชาติ แต่ในอีกด้านหนึ่งนั้นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ไม่ได้ทำงานในสถานการณ์ความขัดแย้งอาจถูกดำเนินคดีหากประเด็นที่พวกเธอทำงานอยู่ถูกประกาศว่าผิดกฎหมายตัวอย่างเช่นผู้ที่ช่วยเหลือแรงงานอพยพไร้เอกสารถูกตั้งข้อหาช่วยเหลือคนหลบหนีเข้าเมืองและให้ที่หลบซ่อน ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่พิทักษ์สิทธิในการยุติการตั้งครรภ์หรือสิทธิของคนรักเพศเดียวกันต้องเผชิญกับการดำเนินคดีในประเทศที่สิทธิเหล่านั้นไม่ได้รับการยอมรับ

ประเทศไทย

ภายใต้กฎหมายตรวจคนเข้าเมืองของไทย การลักลอบขนย้าย การให้ที่หลบซ่อน หรือพักพิงต่อคนต่างด้าวที่หนีเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายต้องถูกลงโทษปรับและ/หรือจำคุก จึงเป็นการยากลำบากอย่างมากต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในการปกป้องสิทธิของผู้อพยพและแรงงานอพยพในประเทศไทย แม้ว่าจะมีการยกเว้น ในบางกรณีเพื่ออนุญาตการให้ความช่วยเหลือชั่วคราวต่อเหยื่อของการค้ามนุษย์แต่ไม่มีระบบการยกเว้นกฎหมายนี้สำหรับผู้อพยพที่ปกป้องสิทธิผู้ใช้แรงงานโยกย้ายถิ่นฐานหรือในสถานการณ์ที่ผู้อพยพหญิงต้องเข้าหากระบวนการยุติธรรมเมื่อตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศ⁵⁶

⁵⁶ มูลนิธิเพื่อสุขภาพและการเรียนรู้ของแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์ (Migrant Action Project Foundation) ประเทศไทย <http://www.mapfoundation.com.org/>

อินโดนีเซีย

ไรอานา ดิอานี (Raihana Diani) เป็นหัวหน้าองค์กร Organisasi Perempuan Aceh Demokratik องค์กรสิทธิผู้หญิงที่รณรงค์เพื่อการเพิ่มพลังของผู้หญิงทั้งทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจพร้อมกับสมาชิกอื่นๆ ขององค์กรอีกหกคน ถูกควบคุมตัวในบันดาอาเจห์ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2545 ในระหว่างการประท้วงอย่างสงบเพื่อเรียกร้องการปฏิรูปการเมืองและการลาออกของประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดี เธอถูกตั้งข้อหา “หมิ่นประธาณูปติ” ภายใต้มาตรา 134 และ 137 ของประมวลกฎหมายอาญาประเทศอินโดนีเซีย ทั้งสองมาตรามีโทษจำคุกรวมกันไม่เกินหกปี⁵⁷

⁵⁷ รายงานผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนฮินา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 59 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 (E/CN.4/2003/104/Add.1) ย่อหน้า 313

อุซเบกิสถาน

ทาดจิบาเอวา มุตาบาร์ (Tadjibaeva Mutabar) ประธานองค์กรสิทธิมนุษยชน “Flaming Hearts Club” ถูกจับกุมเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2548 หนึ่งวันก่อนที่เธอมีกำหนดการเดินทางไปประเทศไอร์แลนด์เพื่อเข้าร่วมการประชุมว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน เธอถูกตั้งข้อหาขู่กรโชกด้วยสาเหตุทางการเมือง และถูกตัดสินจำคุกแปดปีจากการทำ “กิจกรรมต่อต้านรัฐบาล” และรับเงินจากรัฐบาลตะวันตกเพื่อ “ทำลายความสงบเรียบร้อยของสังคม” เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2549 เธอถูกพบว่ามีความผิดใน 13 ข้อหารวมทั้งเป็นภัยต่อความสงบสุขของประชาชน หลอกหลวงประชาชน ลักทรัพย์ และขู่กรโชกทรัพย์จากนักธุรกิจท้องถิ่น⁵⁸

⁵⁸ องค์กรฟรอนท์ไลน์ <http://www.frontlinedefenders.org/node/932>

ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงออก เรียกร้องให้ยกเลิกความผิดอาญาสำหรับการหมิ่นประมาท และยกเลิกกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ภายใต้ข้อ 6 ยังคุ้มครองสิทธินี้ด้วย ข้อ 8 ของปฏิญญายังระบุอย่างชัดเจนว่าผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถเสนอคำวิจารณ์หรือข้อเสนอดังกล่าวต่อองค์กรรัฐบาลหรือหน่วยงานเกี่ยวกับกิจการสาธารณะใดๆ เพื่อให้เกิดความสนใจในการทำงานของหน่วยงานที่ขัดขวางหรือชะลอการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่รัฐได้อ้างกฎหมายว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาท โฆษณาหมิ่นประมาท การให้ข่าวสารหลอกหลวง และการยุยง เพื่อสกัดกั้นการใช้เสรีภาพนี้ของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

และตอบโต้การที่พวกเธอวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลด้วยการใช้ชอล์กกล่าวหาโคมลอย หรือเป็นเท็จภายใต้กฎหมายเหล่านี้

บาห์เรน

กาดา ยูซิฟ จามเชียร์ (Ghada Yusif Jamsheer) นักเคลื่อนไหวสิทธิผู้หญิงอายุ 38 ปีเป็นหัวหน้าคณะกรรมการการร้องทุกข์ของผู้หญิงซึ่งเป็นเครือข่ายนักเคลื่อนไหวที่เรียกร้องการปฏิรูปกฎหมายครอบครัวและศาลครอบครัวของบาห์เรน ในช่วงสี่ปีที่ผ่านมา เธอได้จัดการประท้วง การเผาระวัง และการอดอาหารเพื่อให้สาธารณชนหันมาสนใจถึงการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงที่ฝังรากอยู่ในระบบศาลครอบครัว เธอยังได้ยื่นคำร้องเรียนจำนวนมากต่อกระทรวงยุติธรรมและสำนักราชเลขาธิการพระมหากษัตริย์เพื่อรายงานการปฏิบัติหน้าที่มีขอบของผู้พิพากษาบางคน จามเชียร์ถูกตั้งชอล์กกล่าวหาจากการวิพากษ์วิจารณ์ผู้พิพากษาศาลครอบครัวจำนวนสามกระเทง หากถูกตัดสินว่ามีความผิดจริง เธอจะต้องโทษจำคุกสูงถึง 15 ปี⁵⁹

⁵⁹ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 61 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 (E/CN.4/2006/95/Add.1) ย่อหน้า 25

5.3 การสืบสวน การสอบสวน การสอดแนม และขึ้นบัญชีดำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

เนื่องจาก ‘สงครามต่อต้านการก่อการร้าย’ ดังที่ได้อภิปรายไปแล้วในบทที่ 2 หลายประเทศได้ออกกฎหมายสร้างความชอบธรรมให้การสอดแนมโดยไม่มีคำสั่งศาล การสืบสวนโดยไม่มีที่ตั้งชอล์กกล่าวหาหรือการสอบสวนผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยมิชอบ นอกจากนี้ยังมีกรกล่าวหาว่าบางรัฐบาลได้จัดทำ “บัญชีดำ” ซึ่งเป็นบัญชีรายชื่อ นักเคลื่อนไหวที่เป็นเป้าหมายของการวิสามัญฆาตกรรมหรือข้อจำกัดต่างๆ โดยรัฐบาล การกระทำเหล่านี้ถูกห้ามภายใต้ข้อ 12 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงตกเป็นเป้าของสืบสวนอย่างมิชอบโดยตำรวจ และเจ้าหน้าที่รักษากฎหมายอื่นๆ ระหว่างการสืบสวน พวกเธออาจถูกสอบปากคำเกี่ยวกับกิจกรรม วัตถุประสงค์และผู้ที่เกี่ยวข้อง และยังอาจถูกเตือนว่ากิจกรรมของพวกเธอถูกเฟื่องเสียงว่าน่าสงสัย และพวกเธอกำลังตกเป็นเป้าของการใช้กำลังการข่มขู่เหล่านี้ มีเจตนาทำให้พวกเธอรู้สึกกลัวแหลมต่ออันตราย

ในการถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของพวกเธอ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงยังถูกสอดแนมอย่างไร้สาเหตุ เพื่อเป็นวิธีข่มขู่พวกเธอหรือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมของพวกเธอ บางครั้งเป็นการกระทำแบบลับๆ โดยหน่วยข่าวกรองหรือเจ้าหน้าที่ นอกเครื่องแบบ แต่ในกรณีอื่นๆ เป็นการกระทำอย่างเปิดเผย และทำให้ผู้ปกป้องสิทธิรู้ตัวว่ากำลังถูกจับตามองอยู่ตลอดเวลา ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการเผาระวังการติดต่อโทรศัพท์ อีเมล และการสื่อสารอื่นๆ บางครั้งถูกนำมาใช้ในภายหลังเพื่อตั้งชอล์กกล่าวหาอันเป็นเท็จต่อพวกเธอ

5.4 การบัญญัติกฎหมายเฉพาะเพื่อใช้กับองค์กรพัฒนาเอกชน

ข้อ 5 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนให้การคุ้มครองสิทธิของบุคคลและกลุ่มบุคคลในการจัดตั้งและมีส่วนร่วมในองค์กรพัฒนาเอกชน ข้อ 11 ยังคุ้มครองสิทธิในการประกอบอาชีพอย่างสุจริต แต่นักเคลื่อนไหวกลับต้องเผชิญกับการออกมาตรการควบคุมพิเศษที่มีผลต่อการปฏิบัติงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีเจตนาเพื่อยับยั้งการทำงานของพวกเธอ ข้อจำกัดเหล่านี้ถูกทำให้ชอบธรรมโดยใช้เรื่องความมั่นคงของรัฐ ซึ่งเป็นเรื่องยากที่ประชาสังคมจะทำทนาย และนำไปสู่วิธีในการควบคุมองค์กรพัฒนาเอกชนอย่างไม่โปร่งใส

ผู้แทนพิเศษสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน แจกแจงถึงวิธีการต่างๆ ของการควบคุมเหล่านี้ซึ่งนำไปสู่การละเมิดสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิ ได้แก่: การเอาโทษทางอาญากับกลุ่มที่ไม่ได้จดทะเบียน การตั้งข้อกำหนดที่ทำให้จดทะเบียนยากลำบากแสนสาหัส การปฏิเสธการจดทะเบียนโดยเหตุผลคลุมเครือ การเพ่งเล็งของรัฐต่อจุดมุ่งหมายหรือกิจกรรมขององค์กรอย่างไร้เหตุผลสมควร การตั้งข้อจำกัดต่อองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศ การข่มขู่หรือการยุบองค์กร การตั้งข้อจำกัด ทุนสนับสนุน⁶⁰

⁶⁰ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ที่เสนอต่อสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ครั้งที่ 59 วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2547 (A/59/401)

กฎหมายที่จำกัดสิทธิเหล่านี้นับได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ตัวอย่างเช่น การรณรงค์เพื่อสิทธิมนุษยชนผู้หญิงอาจถูกกีดขวางการปฏิบัติงานเมื่อองค์กรผู้หญิงถูกบีบบังคับให้ลดการทำกิจกรรมหรือปิดตัวลง เนื่องจากการถูกตัดงบประมาณโดยรัฐสภาที่พุ่งเป้าไปยังองค์กรซึ่งรณรงค์ในประเด็นที่เป็นที่ถกเถียง เช่น สิทธิด้านอนามัยเจริญพันธุ์และเพศวิถี

สหรัฐอเมริกา

หลังจากการโจมตี 9/11 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติข้อจำกัดด้านกฎหมายและด้านการเงินจำนวนหนึ่งต่อองค์กรที่ให้ทุนสนับสนุนกลุ่มต่างๆ นอกสหรัฐอเมริกา โดยใช้เหตุผลด้านการต่อต้านการก่อการร้าย ภายใต้นโยบายเหล่านี้ องค์กรที่ให้ทุนสนับสนุนต้องพิสูจน์ว่ากลุ่มที่ได้รับทุนไม่มีส่วนใดๆ เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย แต่กลุ่มสิทธิทางเพศ และอนามัยเจริญพันธุ์กลับต้องติดร่างแหไปกับข้อจำกัดเหล่านี้ เมื่อผู้ปกป้องสิทธิการทำแท้งหรือประเด็นความเสมอภาคทางเพศอื่นๆ ถูกตีตราจากรัฐบาลตนเองว่า เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ การถูกตราหน้าโดยอำนาจในประเทศจึงอาจยับยั้งความสามารถของกลุ่มผู้ปกป้องสิทธิในการรับทุนจากต่างประเทศ⁶¹

⁶¹ ซินเธีย รอดโฮลด์ในหนังสือตีแผ่: เพศวิถีถูกใช้โจมตีองค์กรสตรีได้อย่างไร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนชายรักชาย และหญิงรักหญิงสากล และศูนย์เพื่อความเป็นผู้นำสตรีสากล (พ.ศ. 2548)

5.5 การคว่ำบาตรในที่ทำงาน

ผู้พิพากษา อัยการและข้าราชการอื่นๆ ซึ่งดำรงความเป็นอิสระจากผลประโยชน์ของรัฐ และเลือกที่จะยื่นหยัดสนับสนุนและคุ้มครองสิทธิผู้หญิงบางครั้งต้องถูกลงโทษ

เนื่องจากจุดยืนดังกล่าว ในการละเมิดสิทธิของพวกเธอภายใต้ข้อ 11 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้ปกป้องสิทธิเหล่านี้ต้องถูกคว่ำบาตรในที่ทำงานเนื่องจากการพิทักษ์สิทธิมนุษยชนของผู้หญิง การคว่ำบาตรนี้อาจมีผลเฉพาะเจาะจงต่อวิชาชีพของพวกเธอและขัดขวางการรณรงค์ เพื่อสิทธิผู้หญิงในที่สุด

สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงแล้ว การคว่ำบาตรเหล่านี้เป็นการบั่นทอนแรงสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางสังคมของพวกเธอจึงมีความหมายเท่ากับข้อจำกัดในการทำงานของพวกเธอ

6. การละเมิดเสรีภาพของสตรีในการแสดงออก การสมาคม และการชุมนุม

สิทธิเสรีภาพในการแสดงออก สมาคม และการชุมนุมของผู้ปกป้องสิทธิเป็นรากฐานของความสามารถของพวกเธอในการจัดตั้งกลุ่ม เมื่อสิทธิเหล่านี้ถูกคุกคามพื้นที่ในการทำงานพิทักษ์สิทธิก็ถูกจำกัดวงแคบและการเข้าร่วมกับประชาสังคมก็ถูกจำกัด เมื่อการเลือกปฏิบัติทางเพศมีบทบาทอยู่ด้วย ความสามารถของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงก็ยิ่งถูกทำให้อ่อนแอลง

6.1 การจำกัดเสรีภาพในการสมาคม

ข้อ 5 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนรับรองอย่างชัดเจนถึงสิทธิของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการจัดตั้งเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในองค์กรพัฒนาเอกชน อย่างไรก็ตาม เสรีภาพดังกล่าวมักถูกจำกัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงที่ทำงานในสภาพแวดล้อมซึ่งบทบาทของผู้หญิงในกิจการสาธารณะเป็นที่กังขา หรือเมื่อประเด็นที่พวกเธอเคลื่อนไหวเรียกร้องถูกมองว่าเป็นภัยต่อผู้มีอำนาจ การแก้แค้นต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง เนื่องจากพวกเธอมีส่วนร่วมในองค์กรและขบวนการภาคประชาชน ควรได้รับการบันทึกเป็นเอกสารว่าเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการสมาคมด้วย

วิธีที่มีประสิทธิภาพเป็นพิเศษในการสกัดกั้นเสรีภาพในการสมาคม คือ การห้ามจดทะเบียนองค์กร ในกรณีนี้เคลื่อนไหวประเด็นความหลากหลายทางเพศ ข้ออ้างว่าการรักเพศเดียวกันเป็นสิ่งผิดกฎหมายในประเทศนั้นสามารถถูกยกเป็นข้อห้ามมิให้นักเคลื่อนไหวจัดตั้งองค์กรและปฏิบัติงานอย่างถูกกฎหมาย กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศบางกลุ่มจำเป็นต้องปฏิบัติงาน “แบบใต้ดิน” หรือแอบมีสำนักงานในสถานที่ส่วนตัวเพื่อให้ความปลอดภัยต่อสมาชิกและป้องกันการเพ่งเล็งจากสายตาดำรวจและเจ้าหน้าที่รัฐบาลอื่นๆ การแทรกแซงกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนอย่างเกินควรโดยภาครัฐอาจนับได้ว่าเป็นการละเมิดเสรีภาพนี้โดยตรง

พม่า

หลังการตีพิมพ์หนังสือ “ใบอนุญาตข่มขืน” (License to Rape) ซึ่งบันทึกเรื่องราวการข่มขืนผู้หญิงฉานโดยทหารกองทัพพม่า เครือข่ายปฏิบัติการเพื่อผู้หญิงไทยใหญ่ (Shan Women’s Action Network) ก็กลายเป็นเป้าของการโจมตี สื่อมวลชนที่เป็นกระบอกเสียงของรัฐบาลพม่าเริ่มประณามรายงานในหนังสือนี้และโจมตี เหล่าผู้เขียนโดยกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อการร้ายและพวกลักลอบค้ายาเสพติด สมาชิกหน่วยข่าวกรองของไทยจึงเริ่มเตือนเครือข่ายปฏิบัติการเพื่อผู้หญิงไทยใหญ่ให้ระวังตัว

ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2545 รองนายกรัฐมนตรีของไทยประกาศอย่างเป็นทางการว่ากลุ่มต่างๆ ที่ใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการต่อต้านรัฐบาลพม่าจะต้องประสบผลลัพธ์อย่างรุนแรง สำนักงานหลายแห่งของกลุ่มชาวพม่าในจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งเครือข่ายปฏิบัติการเพื่อผู้หญิงไทยใหญ่ ถูกเตือนให้ระวังความปลอดภัย บางแห่งรวมทั้งเครือข่ายปฏิบัติการเพื่อผู้หญิงไทยใหญ่เองต้องปิดสำนักงานโดยสิ้นเชิง ประมาณหนึ่งสัปดาห์โดยสื่อกระแสหลักแต่แอบทำงานอยู่ข้างใน สมาชิกส่วนใหญ่ของเครือข่ายไม่กล้านอนพักที่สำนักงานแต่ไปอาศัยอยู่กับเพื่อนแทน

วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2545 เจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยพิเศษสองนายจากจังหวัดเชียงใหม่นัดพบกับสมาชิกก่อตั้งคนหนึ่งของเครือข่ายปฏิบัติการเพื่อผู้หญิงไทยใหญ่และแจ้งให้ทราบว่ามีคำสั่งจากกรุงเทพให้ปิดเครือข่ายปฏิบัติการเพื่อผู้หญิงไทยใหญ่และองค์กรอื่นๆ ที่ร่วมกันเขียนรายงานในหนังสือดังกล่าว ด้วยความกลัวผลที่อาจตามมาองค์กรต่างๆ จึงปฏิบัติตามคำสั่งและย้ายออกจากสำนักงานภายในเวลาสองวันตั้งแต่นั้นมาเครือข่ายปฏิบัติการเพื่อผู้หญิงไทยใหญ่ ต้องย้ายสำนักงานไปที่แห่งใหม่ทุกๆ ปี ตราบจนกระทั่งเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2548

เอธิโอเปีย

สมาคมกฎหมายผู้หญิงเอธิโอเปีย (Ethiopian Women Law Association) ถูกบังคับให้ระงับกิจกรรมทั้งหมดเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2544 “จนกว่าจะแจ้งให้ทราบต่อไป” เนื่องจากกระทรวงยุติธรรมมีความเห็นว่า สมาคมได้ “กระทำการนอกเหนืออาณัติและแนวปฏิบัติเรื่องกฎเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่” คำสั่งนี้ถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับการที่สมาคมกฎหมายผู้หญิงเอธิโอเปียจัดการเดินขบวนหน้าสำนักงานนายกรัฐมนตรีเมเลส เซนาริ และหน้ารัฐสภา ในปี พ.ศ. 2544 โดยในครั้งนั้นผู้หญิงนับพันคนทำการประท้วงต่อต้านความรุนแรงต่อผู้หญิงและเรียกร้องให้มีกฎหมายที่เข้มงวดต่อความผิดข่มขืนและการทำทารุณกรรมทางเพศ และบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ⁶²

⁶² รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อีนา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 58 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 (E/CN.4/2002/106) ย่อหน้า 165 (E/CN.4/2002/106) หน้า 37

สหรัฐอเมริกา

กลุ่มสิทธิมนุษยชนบางกลุ่มถูกทางการลงโทษเนื่องจากการทำงานพิทักษ์สิทธิ แม้ว่ากลุ่มเหล่านี้จะปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา องค์กร

ที่ทำงานด้านเอชไอวี/เอดส์ สิทธิความหลากหลายทางเพศ และสิทธิทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์จำนวนมากกลายเป็นเป้าของการสอบบัญชีการเงินโดยหน่วยงาน รัฐบาลกลางอย่างช้าแล้วช้าเล่า เมื่อปีพ.ศ. 2547 องค์กรพิทักษ์สิทธิเยาวชน (Advocates for Youth) ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่มุ่งทำงานด้านสิทธิทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ของชนหนุ่มสาวตกเป็นเป้าการสอบบัญชีการเงินโดยกรมบริการ สุขภาพและมนุษย์ถึงสามครั้งภายในปีเดียว⁶³

⁶³ (E/CN.4/2002/106)

6.2 การสร้างข้อจำกัดในการรับทุนสนับสนุน

สิทธิในการยื่นขอ ได้รับ และใช้ทุนสนับสนุนซึ่งได้รับการรับรองโดยข้อ 13 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนมีความหมายว่ารัฐควรให้ผู้ปกป้องสิทธิสามารถเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อใช้ในจุดมุ่งหมายด้านสิทธิมนุษยชน และการทำกิจกรรมอย่างสงบ โดยไม่มีข้อจำกัดสิทธิเกินควร อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจำนวนมาก สิทธินี้กลับถูกละเมิดโดยรัฐเอง นอกจากนี้ผู้มีบทบาทนอกภาครัฐที่มีผลประโยชน์โดยตรงในการสกัดกั้นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจากการทำกิจกรรมยังพยายามที่จะทำลายความน่าเชื่อถือขององค์กรของพวกเขาเพื่อสกัดกั้นมิให้พวกเขาได้รับทุนสนับสนุน

การสร้างข้อจำกัดในด้านทุนสนับสนุนรวมถึง: การควบคุมทุนที่ให้การสนับสนุนอย่างเกินควร เช่นต้องได้รับอนุญาตจากรัฐบาลก่อน การกำหนดให้ทำรายงานอย่างยุ่งยาก และเกินควร ซึ่งเป็นผลทำให้ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งได้ การห้ามรับทุนสนับสนุนจากต่างชาติอย่างเด็ดขาด การดำเนินมาตรการทางภาษีควบคุมอย่างเกินเหตุ เนื่องจากองค์กรสตรีส่วนใหญ่ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2548) ปฏิบัติการด้วยงบประมาณสองหมื่นถึงห้าหมื่นเหรียญสหรัฐ (ประมาณ 700,000 ถึง 1,750,000 บาท)⁶⁴ การตั้งข้อจำกัดด้านทุนสนับสนุนเหล่านี้จึงมีผลกระทบอย่างเห็นได้ทันทีต่อการทำงานขององค์กรและต่ออารณงค์เพื่อสิทธิสตรีอย่างสำคัญ

⁶⁴ เงินทุนเพื่อสิทธิสตรีอยู่ที่ไหน? การประเมินทรัพยากรและบทบาทขององค์กรผู้บริจาคในการส่งเสริมสิทธิสตรี และสนับสนุนองค์กรสิทธิสตรีสมาคมเพื่อสิทธิสตรีในงานพัฒนา และ Just Associates กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549

เบลารุส

เมื่อปี พ.ศ. 2541 สมาคมนักกฎหมายสตรีแห่งเบลารุส (Belarussian Association of Women Lawyers) ถูกรัฐบาลเพ่งเล็งเนื่องจากได้รับทุนจากต่างชาติ เพื่อจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนองค์กรตกเป็นเป้าของการสอบภาษีที่กินเวลาประมาณห้าเดือน เจ้าหน้าที่กรมสรรพากรพบความผิดพลาดเป็นเงินจำนวนประมาณ 3 ยูโร (ประมาณ 150 บาท) ในระหว่างนั้น ประธานขององค์กร กาลินา เดรเบโซวา (Galina Drebezova) ต้องใช้เวลาและความอดทนเป็นอย่างมากในการยื่นและอธิบายเอกสารและตัวเลขที่เกี่ยวข้องเรื่องต่างๆ นอกจากนี้ มีรายงานว่าเจ้าหน้าที่ ท้องถิ่นไม่ยินยอมอนุญาตให้สมาคมนักกฎหมายผู้หญิงแห่งเบลารุสใช้สถานที่ของเทศบาลในการจัดสัมมนาและกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนอื่นๆ⁶⁵

⁶⁵ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 58 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 (E/CN.4/2002/106) ย่อหน้า 27

ออสเตรเลีย

ในออสเตรเลีย กลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิดกับชายสองคนที่ถูกตั้งข้อกล่าวหาว่ามีเพศสัมพันธ์กับเด็กและกำลังอยู่ในระหว่างรอการพิจารณาคดีในศาลประเทศกัมพูชา สร้างกระแสทำการณรงค์ต่อต้าน ศูนย์ช่วยเหลือวิกฤตสตรีกัมพูชา (Cambodian Women's Crisis Centre) โดยผู้ณรงค์เหล่านั้นอ้างว่า ศูนย์เป็นผู้จ้างหญิงสาว เพื่อใส่ร้ายชายทั้งสองซึ่งยืนยันความบริสุทธิ์ของตนเอง การณรงค์พุ่งเป้าไปยังรัฐบาล ออสเตรเลียซึ่งมีปฏิกริยาสนองตอบว่าจะทบทวนว่าเคยให้ทุนสนับสนุนแก่องค์กรนี้หรือไม่ โชคดีที่ไม่มีกรกระทำใดๆต่อศูนย์ เนื่องจากรัฐบาลออสเตรเลียตรวจสอบแล้ว ไม่พบว่ามีการให้ทุนสนับสนุนองค์กรนี้แต่อย่างใด

6.3 การจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก

การให้หลักประกันเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน มีจาริกอยู่ในบทบัญญัติของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยข้อ 6 รับรองสิทธิในการตีพิมพ์และเผยแพร่ข้อมูลและรายงาน แสดงออก ความคิดเห็น และดึงความสนใจของประชาชนเข้าสู่ประเด็นสิทธิมนุษยชน ส่วนข้อ 7 รับรองสิทธิในการอภิปราย แนวความคิดใหม่ๆ และข้อ 8 รับรองสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิ ในการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะโดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

การกดขี่เสรีภาพในการแสดงออกของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอาจมาในรูปแบบต่างๆ มากมาย บางรูปแบบได้เน้นให้เห็นชัดไปแล้วในประเภทที่ผ่านมา อันที่จริงเป้าหมาย ของการทำร้ายผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงส่วนใหญ่คือการปิดปากพวกเธอให้เงียบผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ถูกข่มขู่บางครั้งใช้วิธีปิดปากตัวเองเพื่อเป็นการปกป้องตัวเอง และผู้อื่นที่ใกล้ชิด

มอริเชียส

ลินด์ซีย์ คอลเลน (Lindsey Collen) เป็นนักเขียนและสมาชิกสหภาพแรงงานและขบวนการสิทธิสตรี เมื่อปี พ.ศ. 2537 เธอถูกข่มขู่และคุกคามโดยกลุ่มเคร่งศาสนา และนักการเมือง หลังจากตีพิมพ์นวนิยายเรื่อง “การข่มขืนสีตา” (The Rape of Sita) ซึ่งถูกแปลความหมายว่าเป็นการให้ร้ายเทพเจ้าสีตาของชาวฮินดู ทั้งๆ ที่มีเจตนาชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงที่ถูกข่มขืนไม่จำเป็นต้องเสีย “คุณค่า” เสมอไป นวนิยายเรื่องนี้ถูกประณามและสั่งห้ามเผยแพร่โดยนายกรัฐมนตรีซึ่งเรียกร้องให้มีการดำเนินคดีกับเธอ⁶⁶

⁶⁶ Human Rights Watch <http://www.hrw.org/reports/1995/WR95/HRWGEN-07.htm>

6.4 การจำกัดการเข้าถึงข้อมูล

ตั้งแต่บัญญัติไว้ในข้อ 6 และ 14 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน การเข้าถึงข้อมูลเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ในการทำให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน

สามารถทำหน้าที่ในการเฝ้าระวังและการรณรงค์เรื่องสิทธิ การเข้าถึงข้อมูลรวมถึงความสามารถในการรวบรวมข้อมูลด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตีพิมพ์รายงานและได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนด้านหนึ่งอย่างเจาะจง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลในการทำให้สิทธิมนุษยชนเกิดบังเกิดผลในระดับชาติ

อีกด้านหนึ่งของสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลที่รวมอยู่ในข้อ 9 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน คือสิทธิในการสังเกตการณ์การพิจารณาคดี สิทธินี้รับรองว่าผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงควรได้รับอนุญาตให้สังเกตการณ์การพิจารณาคดีในศาลเพื่อพิจารณาว่าเป็นไปตามกฎหมายระดับชาติและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ในหลายประเทศ การเข้าถึงศาลมีข้อจำกัด เนื่องจากอคติเพศชายที่มีอยู่ทั่วไปในระบบกฎหมาย ดังนั้นข้อจำกัดนี้อาจนำไปสู่การปฏิเสธความยุติธรรมต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

การเข้าถึงข้อมูลหรือการเข้าถึงไม่เพียงพอเป็นการลดทอนความสามารถของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในการวิเคราะห์และให้ข้อสรุปเกี่ยวกับประเด็นสถานการณ์ สิทธิมนุษยชนที่พวกเขาทำอยู่ และเรียกร้องการรับผิดชอบจากผู้กระทำผิดกฎหมายความมั่นคงภายในซึ่งมักนำมาใช้เพื่อปฏิเสธสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลและเพื่อดำเนินคดีที่พวกเขาพยายามเสาะหาหรือเผยแพร่ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรัฐและการกระทำของรัฐ ควรต้องถูกยกเลิก ทั้งนี้เป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องยกเลิกการไม่ลงโทษกับผู้ละเมิดและต้องให้ความคุ้มครองต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

6.5 การจำกัดการติดต่อสื่อสารกับองค์กรระหว่างประเทศ

ข้อ 9 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน รับรองว่าผู้ปกป้องสิทธิมีสิทธิในการเข้าถึงและสื่อสารอย่างไม่ถูกปิดกั้นกับองค์กรระหว่างประเทศ ที่มีความเชี่ยวชาญทั่วไปหรือจำเพาะในประเด็นสิทธิมนุษยชนต่างๆ อย่างไรก็ตาม ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงผู้ให้ข้อมูลต่อองค์กรเหล่านี้กลับต้องทำงานด้วยความเสี่ยงผู้ปกป้องสิทธิตกเป็นเป้าและถูกกล่าวหาว่าทรยศต่อชาติเนื่องจากมอบข้อมูลสำคัญด้านสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศของตนให้กับองค์กรหรือหน่วยงานต่างชาติ บางคนถูกทำร้ายอย่างรุนแรงหลังจากการใช้สิทธิในการแบ่งปันข้อมูลดังกล่าว

⁶⁷ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 59 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 (E/CN.4/2003/104/Add.1) ครั้งที่ 60 23 มีนาคม พ.ศ. 2547 (E/CN.4/2003/104/Add.1) และครั้งที่ 61 วันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2548 (E/CN.4/2005/101/Add.1)

รัสเซีย

ลิบคาน บาซาเยวา (Lybkan Bazayeva) ถูกทำร้าย โดยกลุ่มชายติดอาวุธ 20-25 คนในเครื่องบินพรางตัวที่บุกเข้ามาในบ้านของเธอเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 การทำร้ายนี้เกิดขึ้นหลังจากเธอยื่นคำฟ้องต่อรัฐบาลรัสเซียในศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปเกี่ยวกับเหตุการณ์ในเชชเนีย ซึ่งอยู่ในสถานการณ์ความขัดแย้งที่ใช้อาวุธจากการต่อสู้ระหว่างกองทัพรัสเซียกับขบวนการปลดปล่อย⁶⁷

6.6 การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุม

รายงานของผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ต่อสมัชชาใหญ่ สหประชาชาติ ครั้งที่ 61 เมื่อปีพ.ศ. 2549 นำเสนอการวิเคราะห์เชิงลึกในเรื่องการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมของผู้ปกป้องสิทธิ⁶⁸ ซึ่งแม้ว่าสิทธินี้ได้ได้รับความคุ้มครองภายใต้ข้อ 5 และ 12 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน แต่กลับมีรายงานการละเมิดสิทธินี้หลายกรณีจากผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

⁶⁸ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อินา จิลานี ที่เสนอต่อสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ครั้งที่ 61 วันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2549 (A/61/312)

ดังที่ได้ตั้งข้อสังเกตไว้แล้วในระบบการจำแนกประเภทนี้ ระบบการการแบ่งแยกประเภทของงานโดยยึดตามเพศชายกับหญิงยังปรากฏผลในรูปการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมของผู้หญิงในหลายท้องที่ ผู้หญิงไม่มีสิทธิเท่าเทียมในการเข้าถึงชีวิตสาธารณะรวมทั้งเสรีภาพในการจัดและเข้าร่วมประชุม ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ที่ยอมเสี่ยงเพื่อให้ความเห็นของตนได้รับการรับฟังจากสาธารณชนต้องเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายจากเพศภาวะของพวกเธอ

ในบางแห่ง สิทธิในการชุมนุมของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงยังถูกละเมิดโดยการจำกัดความสามารถในการริเริ่มหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชน ข้อจำกัดนี้รวมถึงข้อกำหนดให้ต้องขออนุญาตก่อนการจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมหรือเรียกผู้เข้าร่วมมาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสอบปากคำ ผู้มีอำนาจที่บังคับใช้กฎหมายทางศาสนาหรือกฎหมายตามประเพณีอาจห้ามผู้หญิงร่วมปะปนกับผู้ชายในระหว่างการประชุม

ยิ่งไปกว่านั้น มีการใช้กำลังเกินกว่าเหตุเพื่อก่อความประทุษร้ายและการรวมตัวกันอย่างสงบของนักเคลื่อนไหว การทำร้ายบนฐานของเพศภาวะ เช่น การทำร้ายทางเพศระหว่างการใช้กำลังเข้าสลายการเดินขบวนอย่างสงบ นี่คือการละเมิดสิทธิในการชุมนุมและยังอาจปะทุกลายเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตหรือความบริบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอีกจำนวนมาก

รัฐบาลบางประเทศยังมีระเบียบที่กำหนดไว้ว่าใครสามารถเดินขบวนได้บ้าง และในประเด็นอะไร หากการเดินขบวนอย่างสงบต้องมีการขออนุญาตก่อนผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมักไม่ได้รับอนุญาตด้วยเหตุผลไม่ชอบมาพากลหรือโดยไม่มีเหตุผลสมควรสารพัน เนื่องจากไม่มีการยอมรับในสถานะเป็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของพวกเธอ

อาเซอร์ไบจัน

ผู้หญิงจำนวนหนึ่งรวมทั้งนักร้อง ฟลอร่า เคริโมวา (Flora Kerimova) ซึ่งเป็นประธานของสมาคมคุ้มครองสิทธิสตรี (Dilara Aliyeva Society to Protect Women's Rights) ได้จัดการนั่งเจ็บประท้วงต่อความรุนแรงของตำรวจในจัตุรัสสาธารณะในกรุงบากู

เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2544 พวกเขาถูกทำร้ายโดยชายในชุดพลเรือน โดยก่อนหน้านั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจได้พยายามสกัดกั้นไม่ให้มีการประท้วง มีผู้ชายกลุ่มหนึ่งปรากฏตัวที่จัตุรัสและใช้กำลังพยายามยึดและทำลายป้ายประท้วงและบิดกระชากแขน ผู้หญิงนักเคลื่อนไหวบางคนทำให้พวกเขาบาดเจ็บ มีรายงานว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มใหญ่ยืนมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากบริเวณใกล้เคียงแต่ผู้กำกับสถานีตำรวจห้องที่ซึ่งอยู่ในที่เกิดเหตุด้วยกลับระบุว่าผู้หญิงเหล่านั้นเป็นผู้ช่วยทำให้เกิดความรุนแรงขึ้นเอง⁶⁹

⁶⁹ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ฮีนา จิลานี

ประเทศไทย

เรวดี ประเสริฐเจริญสุข เป็นนักเคลื่อนไหวคนหนึ่ง โดยในปี พ.ศ. 2543 ในขณะที่เธอเป็นหัวหน้ามูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งประเทศไทย เธอได้ตั้งข้อสังเกตถึง “บรรยากาศการต่อต้านองค์กรพัฒนาเอกชน” ที่บ่มเพาะโดยรัฐบาลทักษิณ เธอเล่าเรื่องการเดินขบวนประท้วงทอก๊าซที่รัฐบาลกำลังก่อสร้างเนื่องจากจะเกิดปัญหา มลภาวะและการรบกวนต่อชีวิตชุมชนในท้องถิ่น ในระหว่างการประท้วงนี้ ตำรวจได้ทำร้ายหญิงที่ถือไมโครโฟนคนหนึ่ง แม้ว่ากล้องโทรทัศน์จะสามารถจับภาพขณะตำรวจกำลังฉีกเสื้อผ้าหญิงคนนี้ แต่การแพร่ภาพของโทรทัศน์ได้ตัดการกระทำ ความรุนแรงของตำรวจออกไป ปฏิกริยาของรัฐบาลต่อเหตุการณ์นี้คือการป้ายความผิดให้กับชาวบ้านและนักเคลื่อนไหวองค์กรพัฒนาเอกชน จากคำบอกเล่า ของเรวดีนั้นรัฐบาลอ้างว่า “ผู้หญิงเหล่านี้ทำการฉีกเสื้อชั้นในของตัวเองเพื่อที่จะได้ออกทีวี”⁷⁰

⁷⁰ ฮินเดีย รอทโฮลด์ในหนังสือตีแผ่: เพศวิถีถูกใช้โจมตีองค์กรสตรีได้อย่างไร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ชายรักชายและหญิงรักหญิงสากล และศูนย์เพื่อความเป็นผู้นำสตรีสากล (พ.ศ. 2548) หน้า 78 และ 79

อุซเบกิสถาน

องค์กรสิทธิผู้หญิง “คณะแม่ผู้ต่อต้านโทษประหารและการทรมาน” เตรียมจัดประชุมเรื่องโทษประหารในกรุงทชเคนท์ เมื่อปี พ.ศ. 2546 อย่างไรก็ตาม การประชุมนั้นถูกเจ้าหน้าที่สกัดกั้นมิให้เกิดขึ้น โดยอ้างเหตุว่าเป็นการประชุมที่จัดโดยสมาคมที่ไม่ได้จดทะเบียน⁷¹

⁷¹ องค์กรนิรโทษกรรมสากล Press Release News Flash Amnesty International Index: EUR 62/020/2003 (Public) News Service No: 276 วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2546 <http://web.amnesty.org/library/Index/ENGEUR620202003?open&of=ENG-392>

7. การจำกัดเสรีภาพในการเดินทางอย่างเจาะจงต่อผู้หญิง

ข้อ 13 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และข้อ 12 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองรับรองอิสรภาพ ในการเดินทางแก่มนุษย์ทุกคน โดยให้หลักประกันแก่เสรีภาพในการออกจากประเทศใดๆ รวมทั้งประเทศของตัวเอง นอกจากนี้ยังกล่าวโดยเฉพาะว่าสิทธิเหล่านี้ต้องไม่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดใดๆ ยกเว้นในกรณีจำเป็นต่อการป้องกันความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยของสังคม การสาธารณสุขหรือศีลธรรม นอกจากนี้ ข้อจำกัดเหล่านี้ต้องตีความโดยเคร่งครัด โดยต้องถูกกำหนดโดยกฎหมายและสอดคล้องกับสิทธิอื่นๆ ที่ได้รับการรับรองในอนุสัญญา

ในบางกรณี ความคล่องตัวในการเดินทางของผู้หญิงถูกจำกัดเนื่องจากเพศภาวะ ชุมชนเป็นผู้บังคับสร้างบรรทัดฐานทางสังคมซึ่งกำหนดขอบเขตการเดินทางของผู้หญิง ข้อจำกัดทางวัฒนธรรมหรือศาสนาในหลายกรณีอาจเป็นการละเมิดสิทธิของผู้หญิง

ในการมีอิสรภาพในการเดินทางที่มีหลักประกันภายใต้ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือก ประดิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และตราสารระหว่างประเทศสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ข้อจำกัดเหล่านี้แสดงให้เห็นการขาดความเคารพในสิทธิผู้หญิง ซึ่งอาจทำให้ผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอยู่ในความล่อแหลมต่อการถูกกระทำร้าย

7.1 การสร้างเงื่อนไขในการอนุญาตหรือปฏิเสธให้เดินทางไปต่างประเทศ

ถึงแม้ว่าจะมีหลักประกันต่อสิทธิมนุษยชนสากลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนของผู้หญิงกลับถูกกำหนดให้ขออนุญาตเพื่อการเดินทางไปต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับการณรงค์สิทธิผู้หญิงในบางกรณีการขออนุญาตถูกปฏิเสธด้วยข้ออ้างคลุมเครือ เกี่ยวกับ “การปกป้องความมั่นคงของประเทศ” นอกจากนี้ยังมีวิธีการอื่นๆ ที่แนบเนียน มากกว่านั้นในการขัดขวางการเดินทางไปต่างประเทศ นั่นคือการสร้างอุปสรรคด้วย มาตรการทางปกครองหรือการถ่วงเวลาการออกหนังสือเดินทาง

มาเลเซีย

ในปีพ.ศ. 2539 มีการตั้งข้อหาต่อไอรีน เฟร์นันเดซ (Irene Fernandez) หลังจาก ที่เธอเปิดโปงชีวิตที่ยากลำบากของแรงงานต่างถิ่นที่อยู่ในค่ายกักกันของมาเลเซีย ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 ไอรีนถูกพิพากษาจำคุก 12 เดือน เธอจึงยื่นอุทธรณ์ ต่อศาลฎีกาโดยขณะนี้เรื่องยังอยู่ในศาล ในระหว่างนี้หนังสือเดินทางของไอรีนถูกยึด เอาไว้ทำให้เธอต้องยื่นขออนุญาตต่อศาลให้คืนหนังสือเดินทางให้เธอทุกครั้งที่ต้องการ เดินทางออกนอกประเทศ⁷²

⁷² [http://tenaganita. disagrees.net/info](http://tenaganita.disagrees.net/info)

ปากีสถาน

เมื่อปี พ.ศ. 2545 มาย (Mai) ซึ่งมีอายุ 18 ปี ในตอนนั้น ถูกข่มขืนตามคำสั่งของสภาเผ่า หลังจากที่มีการเห็น น้องชายอายุ 11 ปีของเธออยู่ตามลำพังกับเด็กหญิง จากอีกวาระหนึ่ง คดีนี้ได้รับความสนใจเป็นพิเศษในฐานะ เป็น “อาชญากรรมของเกียรติยศ” (crime of honor) โดยศาลเผ่า อ้างความชอบธรรม ในการสั่งให้ มายถูกข่มขืนเพื่อเป็นการลงโทษ คดีนี้ถูกนำขึ้นสู่ศาลยุติธรรม และมายขึ้นให้การเพื่อเอาผิดกับ ผู้กระทำผิด ผลของคดีนี้คือเธอได้รับเงิน

ค่าทนายจากรัฐบาลและนำเงินที่ได้รับนี้ไปสร้างโรงเรียน เธอยังได้พูดถึงความหวังที่จะ สร้างบ้านพักสำหรับผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง

⁷³ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ฮีนา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 62 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2549 (E/CN.4/2006/95/Add 1) ย่อหน้า 407

คดีของมายได้รับความสนใจจากนานาชาติ และเธอได้รับเชิญให้ไปเล่าประสบการณ์ของเธอในสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม เธอกลับพบว่าไม่มีชื่ออยู่ใน “บัญชีควบคุมการออกนอกประเทศ” ของปากีสถาน เธอถูกขัดขวางไม่ให้ออกจากบ้านและถูกตำรวจจับตามองอย่างเข้มงวด หลังจากนั้นเธอถูกเจ้าหน้าที่รัฐบาลนำตัวไปยังสถานที่ไม่เปิดเผย รัฐบาลมีแถลงการณ์ต่อสื่อมวลชนว่า เธอมีอิสรภาพที่จะเดินทางไปที่ใดก็ได้ตามต้องการ แต่จะต้องมีตำรวจติดตามตลอดเวลาเพื่อความปลอดภัยของเธอเอง อย่างไรก็ตาม เธอบอกว่า ถูกกักตัวจากรัฐบาลให้ถอนคำขอวีซ่าเพื่อไปเยือนสหรัฐอเมริกา ยังมีรายงานว่ารัฐบาลยึดหนังสือเดินทางของเธอไปทำให้ไม่สามารถเดินทางไปต่างประเทศได้ หลังจากนั้นประมาณหนึ่งสัปดาห์ ประธานาธิบดีปากีสถาน อ้างว่าได้ห้ามเธอเดินทางเพื่อปกป้องภาพพจน์ของปากีสถานในต่างประเทศ⁷³

7.2 การจำกัดหรือการขัดขวางการเดินทางภายในประเทศ

หลายประเทศยังมีข้อบังคับเพื่อจำกัดการเดินทางภายในประเทศ การควบคุมจากทางการรวมถึงการบังคับใช้ใบผ่านทางและการตั้งจุดตรวจต่างๆ เป็นการขัดขวางมิให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถเดินทางได้อย่างอิสระภายในประเทศเพื่อทำเป็นเอกสารการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง การขัดขวางมิให้พวกเขาเข้าถึงผู้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อ ทำเป็นเอกสารการละเมิดสิทธิ หรือให้ความช่วยเหลือหรือการเยียวยาฉุกเฉินอาจมีผลติดตามร้ายแรงต่อพลเมืองที่ตกอยู่ในสถานการณ์ความเสี่ยง ข้อจำกัดเหล่านี้ยังทำให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงตกอยู่ในความเสี่ยงเป็นพิเศษจากการทำทารุณกรรมทางเพศหรือรูปแบบอื่นๆ ของการทำทารุณกรรม เนื่องจากพวกเขาต้องพึ่งพาทุกอย่างจากข้าราชการทหารกลุ่มติดอาวุธ หรือเจ้าหน้าที่ความมั่นคงอื่นๆ ที่ควบคุมพื้นที่ความขัดแย้งนั้นๆ

7.3 การปฏิเสธการให้วีซ่าเพื่อเดินทาง

รัฐบาลของประเทศเจ้าภาพใช้วิจารณญาณในการให้หรือปฏิเสธวีซ่าเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่ในหลายกรณี การใช้วิจารณญาณนี้ถูกนำไปใช้ในการปฏิเสธวีซ่าโดยพลการ การปฏิเสธวีซ่ามักไม่มีการแจ้งเหตุผลอย่างชัดเจน บางครั้งรัฐบาลเจ้าภาพใช้สิทธิพิจารณาในการขัดขวางมิให้ผู้ปกป้องสิทธิที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างหนักสามารถเดินทางไปต่างประเทศได้ บางครั้งการปฏิเสธนี้ มีนัยแสดงอคติที่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงและบุคคลอื่นๆ ซึ่งเป็นการละเมิดอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบหรืออนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

อินเดีย

เมื่อปี พ.ศ. 2548 สมาชิกผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก จัดการประชุมหารือในหมู่ผู้หญิงชาวเอเชียหลังจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์ซึนามิ ผู้หญิงดาลิตจากรัฐทมิฬนาฑูของอินเดียได้รับเชิญเข้าการประชุมนี้ด้วย อย่างไรก็ตาม รัฐบาล

อินเดียปฏิเสธ วีซ่าและเอกสารเดินทางของพวกเธอ ด้วยสาเหตุว่า “ผู้หญิงไร้การศึกษาไม่ควรเดินทางไปต่างประเทศ (ดาลีตคือคนที่มีวรรณะต่ำสุด (ที่รู้จักในภาษาไทยว่า จัณฑาล - บ.ก.) หรือเป็นพวก “ห่ามแต่ต้อง” พวกเขาและเธอมักถูกทักท้วงว่าไร้การศึกษา เนื่องจากเป็นสมาชิกชายขอบของสังคมอินเดีย)⁷⁴

⁷⁴ สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก www.apwld.org

7.4 การเนรเทศ

ประเทศเจ้าภาพมีสิทธิในการเนรเทศคนต่างด้าวที่ไม่พึงปรารถนา ออกนอกประเทศอย่างไรก็ดีในบริบทของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงแล้ว การเนรเทศหรือการขู่ว่าจะเนรเทศถูกใช้เป็นวิธีในการลงโทษหรือรูปแบบของการข่มขู่ ตัวอย่างเช่น ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจากพม่าที่ขอลี้ภัยในประเทศไทยโดยมีสถานภาพการเข้าเมืองไม่ชัดเจนต้องอยู่ในความหวาดกลัวว่าจะถูกเนรเทศตลอดเวลาหากพวกเธอ วิพากษ์วิจารณ์ การทำงานหรือผลประโยชน์ทางการเมืองของรัฐบาลประเทศเจ้าภาพมากเกินไป ผู้ปกป้องสิทธิเองที่ทำงานด้านสิทธิของผู้อพยพ ผู้ลี้ภัย หรือผู้อพยพ หากไม่มีสถานะถาวร เป็นผู้เข้าเมืองหรือพลเมืองในประเทศเจ้าภาพก็ตกอยู่ในความล่อแหลมการเนรเทศเช่นเดียวกัน

8. การไม่ยอมรับว่าเกิดการละเมิดสิทธิ และการปล่อยผู้กระทำผิดให้ลอยนวล

ข้อ 9 ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนกำหนดให้รัฐภาคีให้การเยียวยาและความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนของพวกเธอ ตามข้อ 2 ของปฏิญญา รัฐภาคียังมีภาระหน้าที่ในการสร้างสภาพแวดล้อมให้นักเคลื่อนไหวสามารถปกป้องสิทธิมนุษยชนได้อย่างความปลอดภัย หน้าที่นี้ไม่ใช่เพียงเฉพาะต่อสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้กระทำผิด แต่ยังรวมถึงเมื่อเป็นเรื่องของผู้มีบทบาทอื่นๆ ที่มีไปภาครัฐและผู้กระทำที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวด้วย ข้อ 12 ยังกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของรัฐในการคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ถูกแค้นเนื่องจากการเคลื่อนไหวของพวกเธอ

ผู้ปกป้องสิทธิเผชิญกับความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนเมื่อต้องเกี่ยวข้องกับรัฐ: ข้อต่างๆ ที่กล่าวถึงแล้วนั้นระบุให้รัฐเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือขั้นพื้นฐานเมื่อมีการละเมิดสิทธิต่อพวกเธอ แต่ในบางกรณีรัฐอาจเป็นผู้กระทำผิดในการละเมิดสิทธิเหล่านี้เสียเอง ผู้ปกป้องสิทธิบางคนถึงกับต่อต้านความคุ้มครองโดยตรงจากสถาบันของรัฐ เนื่องจากองค์กรเหล่านี้เองที่ต้องรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิของพวกเธอท้ายที่สุดแล้ว มาตรการความคุ้มครองที่รัฐให้ต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนยังห่างไกลจากคำว่าเพียงพออย่างมาก

ละตินอเมริกา

เมื่อปี พ.ศ. 2547 การประชุมหารือว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน พื้นภูมิภาคละตินอเมริกา ครั้งที่สาม ที่นครเซาเปาโล ประเทศบราซิล ได้ประกาศว่า “โครงการภาครัฐ

และกลไกความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ควรให้หลักประกันไม่เฉพาะต่อความปลอดภัยของบุคคลแต่รวมถึงความต่อเนื่องในการทำงานของพวกเขา โครงการเหล่านี้ควรบูรณาการการป้องกันการทำร้ายและการบังคับใช้นโยบายในเชิงรุก เพื่อให้ผู้กระทำผิดจำนนต่อเหตุผลและถูกนำตัวมาลงโทษ ไม่ว่าจะเป็นผู้มีบทบาทภาครัฐหรือมิใช่ภาครัฐ แลกเปลี่ยนนี้มาจากความกังวลของผู้ปกป้องสิทธิจากโคลัมเบีย และกัวเตมาลาเป็นหลัก เนื่องจากมาตรการความคุ้มครองที่รัฐมิให้มันเป็นเรื่องที่ไม่เพียงพอ หากไม่มีความพยายามอย่างจริงจังในการดำเนินคดีและลงโทษต่อผู้ทำร้ายผู้ปกป้องสิทธิ⁷⁵

⁷⁵ <http://www.ishr.ch>

ดังที่ได้อภิปรายในบทก่อนๆ ความไม่เสมอภาคและการเลือกปฏิบัติทางเพศ เป็นสาเหตุส่วนหนึ่งของการไม่ยอมรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและการละเมิดสิทธิของพวกเขา ออกดีต่อผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิง และหญิงรักหญิง บุคคลข้ามเพศภาวะ และนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิทางเพศอื่นๆ นำไปสู่การขาดความเข้าใจลึกซึ้งต่อลักษณะที่ชัดเจนของการทำทารุณกรรม ในหลายกรณีความสำคัญของความสัมพันธ์ในระบบปีตาธิปไตยที่ฝังรากอยู่ในการละเมิดเหล่านี้กลับถูกเพิกเฉย หรือความซับซ้อนของความสัมพันธ์กับและระหว่างผู้กระทำผิดถูกกลบเกลื่อน และมักไม่มีการรายงานผลร้ายแรงที่ติดตามมาจากการละเมิดสิทธิเหล่านี้หรือผลของการไม่ยอมรับความผิดเหล่านี้

มีความเป็นไปได้ไม่น้อยที่ผู้มีบทบาทภาครัฐจะให้การบรรเทาทุกข์ที่เหมาะสมสำหรับการละเมิดสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่มีฐานของเพศภาวะหรือเป็นเรื่องเพศภาวะ นี่คือการปฏิบัติที่มีกฎหมายต่อต้านการทำทารุณกรรม หรือกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติใดๆ เจาะจงเพื่อลงโทษอาชญากรรมเหล่านี้เป็นผลให้ผู้หญิงถูกปล่อยให้เคืองคว้างโดยปราศจากการเยียวยา ตำรวจและผู้มีบทบาทอื่นๆ ในระบบยุติธรรมอาจมีอคติต่อผู้หญิงซึ่งแสดงอยู่ในรูปการปฏิเสธไม่ยอมรับว่าการกระทำนั้นเป็นอาชญากรรมหรือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน การลังเลที่จะสืบสวนความผิด หรือความล้มเหลวที่จะให้ความยุติธรรมกับเหยื่อ

ผลที่ตามมา คือการไม่ลงโทษต่อผู้กระทำกลายเป็นอุปสรรคหลักที่ขัดขวางการให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงไม่สามารถแสวงหาความยุติธรรมและภาวะความรับผิดชอบต่อการทำทารุณกรรมต่อพวกเขา ความกลัวการถูกแก้แค้นทั้งต่อตนเอง สมาชิกครอบครัวหรือเพื่อนร่วมงานจากผู้กระทำผิดที่ลอบย่นวลทำให้พวกเขาจำนวนมากไม่ยอมรับรายงานการทำร้ายเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องยุติการไม่เอาผิดเช่นนี้และเรียกร้องให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษและทำให้รัฐรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิ

ฟิลิปปินส์

เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2550 ซีเซ บุสตามันเต กานดิเนา (Siche Bustamante-Gandinao) กำลังนั่งเกวียนกลับบ้านพร้อมกับสามีและลูก ห่างจากค่ายทหารซีเล มีซามิส ออเรียนเตล (Silay Misamis Oriental) เพียง 50 หลา ชายคนหนึ่งขึ้นแข่งหน้า หันหลังกลับมาแล้วยิงซีเซสี่ครั้ง เธอเสียชีวิตก่อนถึงโรงพยาบาล

สิ่งที่ทำให้คดีนี้แตกต่างจากการที่นักเคลื่อนไหวท้องถิ่นหลายร้อยคนของฟิลิปปินส์ ถูกยิงโดยมือปืนนิรนามในหลายปีที่ผ่านมา คือการที่ซีเซขึ้นให้การอย่างกล้าหาญ ในระหว่างการเยือนฟิลิปปินส์ของผู้แทนพิเศษสหประชาชาติว่าด้วยการทำวิสามัญฆาตกรรม เกี่ยวกับพ่อของสามีเธอที่ถูกฆาตกรรมก่อนหน้านี้

ซีเซเป็นสมาชิกของกลุ่มปาร์ตี้ลิสต์บายันมูนา (Bayan Muna) และเป็นนักเคลื่อนไหว คนที่ 14 ที่ถูกสังหารในฟิลิปปินส์ในปีนั้น ดาลมาซิโอ พ่อสามีของเธอซึ่งเป็นผู้นำชนบท ถูกสังหารในลักษณะเดียวกันในเดือนกุมภาพันธ์ ไม่มีบุคคลหรือกลุ่มใดออกมาแสดงความรับผิดชอบต่อการสังหาร แต่กลุ่มกองกำลังไทยกองทัพว่าเป็นผู้กระทำ⁷⁶

⁷⁶ Urgent Action Karapatan Public Data วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2550

ระบบการจำแนกประเภทนี้มีเจตนาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการรณรงค์สิทธิระดับนานาชาติเพื่อยุติการไม่เอาผิดต่อผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชน เราคาดหวังให้เป็นจุดริเริ่มของการบันทึกเป็นเอกสารการละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรมอย่างเจาะจงต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ด้วยการเป็นคู่มืออ้างอิงการระบุถึงความโหดร้ายเหล่านี้ คู่มือนี้หวังจะนำผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและทำให้เกิดการคุ้มครองต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ดียิ่งขึ้น

บทที่ 7 : การบันทึกเป็นเอกสารถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการทำทารุณกรรม

การบันทึกเป็นเอกสารเป็นขั้นตอนแรกในการแสวงหาความยุติธรรม หากไม่มีการบันทึกเป็นเอกสารอย่างเหมาะสม ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนก็ไม่สามารถได้รับการบรรเทาทุกข์หรือการเยียวยาได้ ดังนั้นหากผู้พิทักษ์สิทธิต้องการดำเนินคดีอย่างใดต่อเหตุการณ์ละเมิดสิทธิก็มีความจำเป็นที่จะต้องบันทึกเหตุการณ์ ผู้กระทำผิดและผู้ถูกกระทำ ซึ่งมีความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง เนื่องจากการละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรมต่อพวกเธอมักไม่ค่อยถูกนับว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือในหลายกรณีไม่ได้รับการยอมรับว่าร้ายแรง เพียงพอที่จะต้องได้รับการบรรเทาทุกข์ ดังที่ได้กล่าวถึงแล้วในบทก่อนๆ

มีเครื่องมือหลายอย่างที่ใช้จัดทำเอกสารด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งคู่มือว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน และหนังสืออ้างอิงว่าด้วยการบันทึกการละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรมต่อผู้หญิง เนื้อหาบทนี้จะได้กล่าวถึงคู่มือและหนังสืออ้างอิงบางเล่มและเพื่อเป็นการต่อยอดจากเครื่องมือจัดทำเป็นเอกสารเหล่านี้ เนื้อหาจึงจะมุ่งความสนใจเป็นพิเศษให้กับเรื่องความสำคัญของการจัดทำเป็นเอกสารต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและให้ข้อชี้แนะเชิงปฏิบัติเพื่อนำไปใช้กับการบันทึกเป็นเอกสารในกรณีของพวกเธอ นอกจากนี้ยังจะอภิปรายถึงข้อควรระวังด้านจริยธรรมของการบันทึกเป็นเอกสารการทำทารุณกรรมบนฐานของเพศภาวะและแบบเจาะจงเพศอีกด้วย

การบันทึกเป็นเอกสารคืออะไร

การบันทึกเป็นเอกสาร (documentation) คือการบันทึกเหตุการณ์ เหตุหรือประสบการณ์ซึ่งเหมือนกับสิ่งที่เราทำเมื่อเราถ่ายรูป ตัดบทความที่น่าสนใจจากหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร จดบันทึกไดอารี่หรือถ่ายทอดเรื่องราวให้กับคนที่ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ได้รับฟัง แต่ละคนต่างมีเหตุผลต่างๆ กันในการเก็บบันทึกประสบการณ์ในงานด้านสิทธิมนุษยชน การบันทึกเป็นเอกสารคือการบันทึกประสบการณ์และเหตุของการละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรมที่เกิดขึ้น เป้าหมายหลักคือการสร้างบันทึกที่สมบูรณ์ ถูกต้องแม่นยำ เชื่อถือได้และชัดเจนเกี่ยวกับความโหดร้ายที่กล่าวอ้างถึง

คู่มือและหนังสืออ้างอิงเกี่ยวกับการบันทึกเป็นเอกสารสิทธิมนุษยชน

คู่มืออบรมด้านการเฝ้าระวังสิทธิมนุษยชน สำนักงานข้าหลวงใหญ่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและห้องสมุดสิทธิมนุษยชนมหาวิทยาลัยมินเนโซตา (พ.ศ. 2549) www.ohchr.org/english/about/publications/docs/train7_a.pdf

คู่มือความคุ้มครอง สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน หน่วยสันติภาพนานาชาติและองค์การฟรอนท์ไลน์ (พ.ศ. 2548) <http://www.frontlinedefenders.org/manual/en/>

คู่มือผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน โครงการอบรมการทูต (พ.ศ. 2545) <http://www.austlii.edu.au/au/other/HRLRes/2001/1/>

การสืบสวนการละเมิดสิทธิผู้หญิงในสถานการณ์ความขัดแย้งที่ใช้อาวุธ Agn's Callamard องค์การนิรโทษกรรมสากล และศูนย์เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนนานาชาติ (พ.ศ. 2544) www.dd-rd.ca/site/_PDF/publications/women/Non-State.pdf

การบันทึกเป็นเอกสารการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยเจ้าหน้าที่รัฐ: ความรุนแรงทางเพศ Agn's Callamard องค์การนิรโทษกรรมสากล และศูนย์เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนนานาชาติ (พ.ศ. 2544) www.dd-rd.ca/site/_PDF/publications/women/StateAgents.pdf

การบันทึกเป็นเอกสารการละเมิดสิทธิมนุษยชนผู้หญิงโดยผู้มิชอบด้วยกฎหมาย: ยุทธศาสตร์สำหรับนักเคลื่อนไหวจากชุมชนมุสลิม Jan Bauer และ Anissa H'lie กลุ่มผู้หญิงภายใต้กฎหมายมุสลิม และศูนย์เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนนานาชาติ (พ.ศ. 2549) http://www.dd-rd.ca/site/_PDF/publications/women/Non-State.pdf

ลูกขึ้นต่อได้: การเคลื่อนไหวด้านสิทธิผู้หญิงท่ามกลางความขัดแย้ง Jane Barry กองทุนฉุกเฉินเพื่อสิทธิมนุษยชนผู้หญิง (พ.ศ. 2548) <http://www.urgentactionfund.org/publications.html>

การใช้กลไกและกระบวนการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ: คู่มือออนไลน์สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน องค์การฟรอนท์ไลน์ www.frontline.defedners.org/manual

การรายงานการสังหารในฐานะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน Kate Thompson และ Camille Giffard ศูนย์สิทธิมนุษยชน มหาวิทยาลัยเอสเส็กซ์ (พ.ศ. 2545) www.essex.ac.uk/reportingkillingshandbook/englishreporting_killings_handbook.pdf

การวิจัยความรุนแรงต่อสตรี: คู่มือเชิงปฏิบัติสำหรับนักวิจัยและนักเคลื่อนไหว Mary Ellsberg และ Lori Heise องค์การอนามัยโลก และ PATH (พ.ศ. 2548) <http://www.path.org/publications/pub.php?id=1175>

ทำไมผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจึงควรทำการบันทึกเป็นเอกสาร

เพื่อตัวเราเอง การบันทึกเป็นเอกสารเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางประวัติศาสตร์และการสร้างความทรงจำร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งทำให้ได้บันทึกประสบการณ์ในฐานะผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนและในฐานะผู้หญิง หากไม่มีบันทึกของการละเมิดสิทธิที่กระทำต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง พวกเขาจะไม่ได้รับการยอมรับและงานของพวกเขาในฐานะผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนก็จะไม่เป็นที่รู้จักนอกจากนี้ยังเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนรุ่นลูกหลาน เพื่อให้ผู้หญิงจะไม่กลายเป็นเหยื่อนิรนามที่ถูกลืมและเพื่อที่คณาจารย์ของพวกเขาทั้งหมดในการปกป้องสิทธิมนุษยชนจะได้รับการจารึกไว้ ในประวัติศาสตร์

การบันทึกเป็นเอกสารยังเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับให้เหยื่อและผู้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อได้เล่าเรื่องราวของพวกเขา โดยแน่ใจว่าตัวตนของพวกเขาจะได้รับการปิดเป็นความลับและคำให้การของพวกเขาจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม และการสมานฉันท์ การบันทึกเป็นเอกสารยังให้โอกาสแก่ผู้หญิงที่เป็นเหยื่อและผู้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อได้เชื่อมโยงประสบการณ์ของพวกเขาไปพร้อมกับประสบการณ์ของคนอื่นๆ เพื่อให้กำลังใจซึ่งกันและกันและกระทำการใดๆ เป็นกลุ่มก้อน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้พวกเขาได้ระบุถึงความจำเป็นโดยเฉพาะ เพื่อผนวกไว้ในกระบวนการบรรเทาทุกข์เหยื่อในอนาคต

การบันทึกเป็นเอกสารยังสามารถเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยให้รากฐานสำหรับการสะท้อนความคิดและการประเมิน เป็นการเปิดหนทางในการทำความเข้าใจต่อรูปแบบใหม่ๆ ของการละเมิดสิทธิมนุษยชนผู้หญิง และสร้างกลไกใหม่ในการเยียวยาและบรรเทาทุกข์ และจุดประกายความคิดในเรื่องความเสี่ยงและความล่อแหลม ที่เฉพาะเจาะจงต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และปูทางให้การพัฒนามาตรการแทรกแซงและยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในบริบทของพวกเขา

เพื่อแสวงหาความยุติธรรมและการบรรเทาทุกข์ การบันทึกเป็นเอกสารอาจเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการตรวจสอบรูปแบบการละเมิดสิทธิอย่างเป็นระบบและไตร่ตรองไว้ก่อนต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและการเรียกร้องภาระความรับผิดชอบต่อผู้กระทำผิด การบันทึกเป็นเอกสารที่ถูกต้องแม่นยำและเชื่อถือได้ทำให้สามารถเข้าถึงกระบวนการกฎหมายอย่างเป็นทางการทั้งระดับประเทศ ระดับพื้นภูมิภาค และระดับนานาชาติ และเป็นปฏิบัติที่เข้มแข็งต่อการไม่ลงโทษต่อผู้กระทำผิด โดยทำให้เป็นการแน่นอนว่ามีขั้นตอนต่างๆ ในการนำตัวผู้กระทำผิดมารับผิดชอบและเป็นหลักประกันว่าประวัติศาสตร์ความโหดร้ายที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องประสบจะไม่ซ้ำรอย

ผู้หญิงที่เป็นเหยื่อและผู้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อของการละเมิดสิทธิสามารถใช้การบันทึกเป็นเอกสารช่วยสร้างความยุติธรรมได้ในขั้นตอนของการฟื้นฟู การกลับคืนถิ่น การสมานฉันท์ และการรักษาบาดแผลทางใจ สำหรับผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิงที่เคยเป็นเหยื่อของการทำทารุณกรรมนั้นการบันทึกเป็นเอกสารช่วยให้กำลังใจต่อการเปลี่ยนแปลงของเธอ โดยให้เธอมีสิทธิมีเสียงในการบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง และรับรองศักดิ์ศรีและความเข้มแข็งของเธอในการดำเนินชีวิตต่อไป การบันทึกเป็นเอกสารอาจช่วยกระตุ้นให้พยานผู้เห็นเหตุการณ์ก้าวออกมาพูดความจริงและทำลาย วัฒนธรรมความเงียบที่มักเกิดขึ้นโดยเฉพาะต่อผู้หญิงที่เป็นเหยื่อและผู้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อ

การจัดทำเป็นเอกสารอะไรบ้าง

ระบบจัดทำเป็นเอกสารและตรวจสอบสิทธิมนุษยชนต่างๆ ต้องใช้ข้อมูลที่ต่างกัน และยังมีประเภทข้อมูลที่ต่างกันขึ้นอยู่กับแหล่งที่มา เช่น รายงานจากสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ

โทรศัพท์และสื่ออื่นๆ ภาพถ่าย การบันทึกเสียง การบันทึกวิดีโอ คำให้การของเหยื่อและผู้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อ รายงานขององค์กรรัฐบาล หน่วยงาน องค์กรความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม หน่วยงานสหประชาชาติ เป็นต้น โดยสามารถใช้แหล่งที่มาทั้งหมดหรือเฉพาะบางแหล่ง ชนิดของข้อมูลที่จำเป็นยังขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย ของการบันทึกเป็นเอกสาร ตัวอย่างเช่น ความเคร่งครัดและชนิดของข้อมูลสำหรับการยื่นฟ้องคดีต่อศาลย่อมแตกต่างจากที่ใช้ในการบันทึกเหตุสำหรับฐานข้อมูลขององค์กรตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนั้นชนิดของข้อมูลที่จะรวบรวมจึงต้องขึ้นอยู่กับการนำไปใช้งานต่อไปด้วย

แบบฟอร์มบันทึกเหตุการณ์ละเมิดสิทธิสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ชื่อและรายละเอียดของผู้ที่อ้างว่าเป็นเหยื่อ นอกจากชื่อและอาชีพแล้วการบันทึกเพศ อายุ สัญชาติ ศาสนา เชื้อชาติ เพศมุ่งสมาน/อัตลักษณ์ทางเพศและสถานะอื่นๆ ยังมีความสำคัญ เนื่องจากอาจเป็นสาเหตุของการเลือกปฏิบัติซ้ำซ้อน หรือทำให้รูปแบบของการละเมิดสิทธิหรือการทำทารุณกรรมต่อเหยื่อมีความรุนแรงขึ้น (ดังที่อภิปรายแล้วในบทที่ 3 ในหัวข้อความโยงโย)

เหยื่ออาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กร สำหรับองค์กร ต้องบันทึกเกี่ยวกับผู้ติดต่อหรือสถานที่ติดต่อ

ประเภทสิทธิมนุษยชนที่เหยื่อทำงานเกี่ยวข้องอยู่ เหยื่อ (บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร) ทำกิจกรรมสิทธิมนุษยชนประเภทใด? บรรยายรายละเอียด

การละเมิดสิทธิที่มีการอ้างว่าเกิดขึ้นกับเหยื่อ ทุกรายการประเภทต่างๆ ของการละเมิดสิทธิ ความเสี่ยง และข้อจำกัดที่เผชิญโดยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ในบทที่ 6

เหตุการณ์การละเมิดสิทธิ อะไรเกิดขึ้น? ที่ไหน? เมื่อไหร่? อาจเป็นการละเมิดสิทธิครั้งเดียว หรือการละเมิดอย่างต่อเนื่องก็ได้ สถานการณ์ปัจจุบันเป็นอย่างไร?

ปัจจัยอะไรในบริบทหรือสภาพแวดล้อม ดังที่กล่าวถึงในบทที่ 2 เกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์การละเมิดสิทธินี้บ้าง?

ผู้กระทำผิด ดังที่จะอภิปรายในบทที่ 8 ผู้ละเมิดสิทธิอาจจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้กระทำที่มีใช้ภาครัฐ เช่น ทหารอิสระ สมาชิกกลุ่มหัวรุนแรง กลุ่มผู้เคร่งคัมภีร์ หรือผู้กระทำที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว เช่น สมาชิกชุมชนหรือครอบครัว

การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ ได้มีการรายงานเหตุการณ์ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ทราบหรือไม่? มีการดำเนินการอย่างไร? ได้มีการเปิดเผยการละเมิดสิทธิ ที่ถูกกล่าวอ้างนี้ให้เป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะหรือไม่ เช่น ได้มีการแจ้งให้กลุ่มสิทธิมนุษยชนอื่นๆรับทราบหรือไม่?

ความเชื่อมโยงระหว่างการละเมิดสิทธิกับงานด้านสิทธิมนุษยชน ทำไมจึงคิดว่า การละเมิดสิทธิที่มีการกล่าวอ้างถึงนั้นเกิดขึ้นเพื่อตอบโต้การทำงานด้านสิทธิมนุษยชนของเหยื่อ?

สถานการณ์ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ อาจเป็นข้อมูลภูมิหลังเกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปของผู้หญิงในประเทศหรือในท้องที่ รวมทั้งข้อมูลเชิงสถิติด้านสถานะของผู้หญิง การให้หลักประกันทางกฎหมายเรื่องความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ

ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายภายในประเทศ อนุสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
ที่ประเทศได้ลงนามและให้สัตยาบัน เป็นต้น

แหล่งที่มาของข้อมูล (เป็นความลับ) ใครเป็นผู้รวบรวมและประมวลข้อมูล?
ใครเป็นผู้ยื่น ข้อมูล (อาจเป็นบุคคลหรือองค์กร)? มีหลักฐานในรูปแบบอื่นๆ หรือไม่
(เช่น คำให้การของพยานหลักฐานทางนิติเวช หรือเวชระเบียน รูปภาพ เป็นต้น)

ความลับ หากทราบข้อมูลเพิ่มเติม (เช่น การรู้ตัวผู้กระทำผิด) หรือมีเหตุการณ์
ใหม่เกิดขึ้น (เช่น เขยื้อได้รับการปล่อยตัวจากการกักขังหน่วงเหนี่ยว) บรรยายรายละเอียด
ตามที่จำเป็น

แบบฟอร์มในกรอบนี้ชี้ให้เห็นชัดถึงข้อมูลสำคัญบางอย่างที่จำเป็นต่อการบันทึก
กรณีการละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรมที่เฉพาะเจาะจงต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน
ของผู้หญิง แบบฟอร์มนี้ถูกพัฒนาขึ้นครั้งแรกโดยสำนักงานผู้แทนพิเศษสหประชาชาติว่า
ด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน และถูกดัดแปลงเพื่อให้เห็นชัดเจนถึงลักษณะความเจาะจง
เฉพาะภาวะของการละเมิดสิทธิและผลที่ติดตามมาต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

หลังจากกรอกแบบฟอร์มเสร็จสิ้นแล้ว จำเป็นต้องวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดูว่ามีสิ่งใด
ขาดหายไปหรือไม่ และมีความจำเป็นในการรวบรวมหลักฐานเพิ่มเติมหรือไม่ ยังมีหลักฐาน
สนับสนุนสอดคล้องกันมากเท่าไร (เช่น หลักฐานทางร่างกายสนับสนุนคำให้การ) ขอกกล่าวหา
ก็ยังมีน้ำหนักเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น การสอบยืนยันความน่าเชื่อถือแหล่งข้อมูล และทำการ
ตรวจสอบยืนยันกับแหล่งอื่นๆ ก็เป็นเรื่องสำคัญยิ่งแหล่งข้อมูลห่างจากเหยื่อหรือเหตุการณ์
มากเท่าไร ก็ยิ่งอาศัยข้อมูลได้น้อยลงเท่านั้น แม้ว่าความลึกลับในรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ
เป็นเรื่องที่พบได้บ่อย แต่การขัดแย้งกันในตัวข้อมูลควรต้องได้รับการตรวจสอบโดยทันที
ความลึกลับจำนวนมากอาจมีผลต่อคุณภาพโดยรวมของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญเช่นเดียวกันในกระบวนการบันทึกเป็นเอกสาร
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพิจารณาว่าการละเมิดสิทธิมีรูปแบบซ้ำๆ หรือไม่ ความเข้มงวด
ของการวิเคราะห์อาจมีผลต่อลักษณะขอกกล่าวหา ระดับภาระความรับผิดชอบ
ของผู้กระทำผิด และวิถีทางในการเยียวยาหรือบรรเทาทุกข์ ตัวอย่างเช่น:

ในประเทศตุนิเซีย หนังสือพิมพ์อัลฮาดาศ ได้ลงชุดบทความสอดโคลนต่อสมาคม
ผู้หญิงประชาธิปไตยตุนิเซียและสมาชิก และตีพิมพ์ภาพถ่ายของนักผู้หญิงนิยมแนวหน้า
ของตุนิเซียทุกคน พร้อมคำถามจากผู้เขียนว่า “ทำไมผู้หญิงพวกนี้ถึงยังไม่แต่งงาน?”
คณะกรรมการบริหารสมาคมได้เขียนจดหมายประท้วงอย่างเป็นทางการไปยัง หนังสือพิมพ์
แต่กลับทำให้เกิดการดูหมิ่นมากยิ่งขึ้น โดยสมาชิกสมาคมถูกกล่าวหาว่า เกลียดผู้ชาย
ต้องการสร้างสังคมผู้หญิงเพื่อผู้หญิง และบั่นทอนศาสนา วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคม
ของรัฐตุนิเซีย สมาชิกของสมาคมรายงานว่าตำรวจเพิ่มการคุกคามและการสอดแนม
สำนักงานของพวกเขาโดยตำรวจในระหว่างและหลังจาก ถูกโจมตีจากสื่อ⁷⁷

⁷⁷ ซินเธีย รอดโซลด์ในหนังสือ
“เขียนตีแผ่: เพศวิถีถูกใช้โจมตี
องค์กรสตรีได้อย่างไร” คณะ
กรรมการสิทธิมนุษยชน
ชายรักชายและหญิงรักหญิง
สากล และศูนย์เพื่อความเป็น
ผู้นำสตรีสากล (พ.ศ. 2548)
หน้า 27 – 28

จากตัวอย่างนี้รูปแบบการละเมิดสิทธิแสดงให้เห็นว่าผู้ที่กระทำผิดมิใช่แค่สื่อมวลชน หากแต่เจ้าหน้าที่รัฐก็มีส่วนร่วมด้วย ในแง่ของข้อกล่าวหาการกระทำเหล่านี้มิใช่ เป็นเพียงแค่การละเมิดสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม แต่ยังเป็นรูปแบบ ของการใส่ร้ายทางเพศหรือการใช้เพศภาวะโจมตีงานการจัดตั้งเพื่อสิทธิมนุษยชนผู้หญิง การประเมินข้อมูลต่างๆ อาจใช้เป็นปัจจัยในการตัดสินใจว่าจะตอบโต้อย่างไร ดังเช่น การส่งจดหมายประท้วงไปยังหนังสือพิมพ์อัลฮาดาธในตัวอย่าง ข้างต้น

มีข้อควรพิจารณาทางจริยธรรมอะไรบ้างในการบันทึกเป็นเอกสาร

ข้อควรระลึทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ ของการจัดทำเป็นเอกสารไปใช้ การใช้ข้อมูลและหลักฐานที่รวบรวมจากการบันทึก เป็นเอกสารเพื่อเปิดเผยต่อสาธารณะ เช่น เพื่อการรณรงค์หรือเพื่อฟ้องต่อศาลมักเป็น สาเหตุหลัก แต่โดยเฉพาอย่างยิ่งในบริบทของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ซึ่งความผิดส่วนใหญ่มีลักษณะทางเพศ กระบวนการบันทึกเป็นเอกสารและวัตถุประสงค์ ที่จะนำไปใช้ต้องใช้พิจารณาอย่างระมัดระวัง ดังนั้นในการบันทึกเป็นเอกสารกรณี ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ควรปฏิบัติตามหลักการต่อไปนี้ เพื่อมั่นใจว่าการบันทึกเป็นเอกสารเป็นไปตามหลักจริยธรรม:

- **โปร่งใส** จุดมุ่งหมายของโครงการบันทึกเป็นเอกสารต้องได้รับการอธิบาย อย่างสมบูรณ์ต่อผู้ให้ข้อมูล

- **รักษาความลับเหนืออื่นใด** ต้องมีหนังสือยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร จากเจ้าของเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่บันทึก เชื่อต้องให้ความยินยอมก่อนที่ข้อมูล เกี่ยวข้องกับกรณีจะถูกนำไปใช้และเผยแพร่

หากเชื่อไม่ต้องการให้ใช้ข้อมูลความประสงค์นั้นต้องได้รับการปฏิบัติตามเป็นเรื่อง สำคัญที่ต้องอธิบายให้เชื่อเข้าใจว่าข้อมูลจะถูกนำไปใช้อย่างไรและผลที่อาจเกิดขึ้น เมื่อมีการถูกเปิดเผยต่อสาธารณะ

- **รับผิดชอบต่อการกระทำของตน** การรักษาศักดิ์ศรีและความปลอดภัยของเหยื่อ ถือเป็นสิ่งสำคัญร่วมกับข้อพิจารณาอื่นๆ ในการนำข้อมูลจากการบันทึกเป็นเอกสารไปใช้ แม้ว่างานจัดทำเป็นเอกสารสิทธิมนุษยชนจะมีอันตรายอยู่ในตัวระดับหนึ่ง แต่ยังคงใช้ ความระมัดระวังอย่างที่สุดเพื่อจะไม่เพิ่มความเสี่ยงโดยไม่จำเป็น ไม่ว่าจะสำหรับผู้จัดทำ เอกสาร องค์กร เหยื่อ หรือพยาน

- **ให้ความสำคัญต่อความเป็นเอกเทศของเหยื่อ/ผู้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อ** ควรใช้ความพยายามอย่างถึงที่สุดเพื่อปรึกษากับผู้ให้ข้อมูลในทุกขั้นตอนของกระบวนการ เพื่อที่จะให้เขาหรือเธอมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการบันทึกเป็นเอกสาร

- **รับประกันความปลอดภัยและความมั่นคง** โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ได้ซึมซับเอาวัฒนธรรมความหวาดกลัวและการปิดปากเงียบ เข้าไว้ภายในความปลอดภัยของผู้ที่ออกมาเปิดเผยข้อมูลเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงเป็น อันดับแรกทันทีที่ผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิงเปิดเผยข้อมูลเธออาจรู้สึกไม่ปลอดภัยและขอย้ายที่อยู่

ประเด็นนี้ควรได้รับการพิจารณาอย่างจริงจังโดยเฉพาะ ในสถานการณ์ที่ทางการไม่มีโครงการคุ้มครองพยานหรือโครงการที่มีอยู่ไม่มีประสิทธิภาพ

ความปลอดภัยยังมีได้หมายถึงเพียงแค่การคุ้มครองผู้ให้ข้อมูล แต่รวมถึงการรักษาหลักฐาน ซึ่งทำได้หลายวิธี วิธีเบื้องต้นที่สุดคือการทำสำเนาเอกสารทั้งหมดและนำข้อมูลไปเก็บในที่ปลอดภัยซึ่งมีกฎระเบียบให้ผู้ที่กำหนดไว้จำนวนจำกัดเท่านั้นจะเข้าถึงได้ องค์กรที่ทำงานด้านจัดทำเอกสารควรกำหนดนโยบายและขั้นตอนต่างๆ เพื่อเก็บรักษาข้อมูลให้ปลอดภัย

● **มีความละเอียดอ่อนในเรื่องเพศภาวะและวัฒนธรรมตลอดเวลา** การป้ายความผิดให้กับเหยื่อและทำให้อับอายโดยเฉพาะในกรณีความรุนแรงทางเพศได้ทำให้เกิดวัฒนธรรมของการปิดปากเงียบในหมู่ผู้หญิงและผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่เคยประสบกับการทำทารุณกรรม กรณีความรุนแรงทางเพศ โดยเฉพาะหากกระทำโดยสมาชิกครอบครัวหรือชุมชนเป็นกรณีที่ยากที่สุดในการเก็บบันทึก เนื่องจากเหยื่อไม่ต้องการเปิดเผยสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะอาจทำให้เกิดความอับอาย ความเสื่อมเสียหรือเกิดการละเมิดสิทธิซ้ำอีก

นอกจากนี้ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมักจะลังเลที่จะพูดถึงตัวเองและอันตราย ที่เผชิญเพราะคิดว่าเป็นส่วนหนึ่งของงาน พวกเขาไม่ต้องการดึงดูดความสนใจเข้าหาตัวเอง และออกจากประเด็นหรือผู้คนที่พวกเขาทำงานให้ ดังนั้นผู้จัดทำเอกสารต้องมีความใส่ใจต่อข้อกังวลเหล่านี้ และไม่เก็บข้อมูลจนกว่าเหยื่อจะพร้อมให้ข้อมูลด้วยตนเอง การมีผู้คอยให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาอาจเป็นสิ่งจำเป็นในบางสถานการณ์ ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนไม่เฉพาะแต่ผู้ปกป้องสิทธิที่เป็นผู้หญิง มีเดิมพันสูงในการบันทึกเป็นเอกสารการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการทำทารุณกรรมอย่างถูกต้อง เพราะการบันทึกเป็นเอกสารมีความสำคัญในการเรียกร้องภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และในความพยายามที่จะยุติวัฒนธรรมการไม่ลงโทษผู้กระทำความโหดร้ายด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงแล้ว กระบวนการนี้มีความสำคัญต่อการรณรงค์ให้เป็นที่ยอมรับและเรียกร้องให้เกิดความคุ้มครองอย่างเพียงพอและเหมาะสมต่อพวกเขาอีกด้วย

ทั้งนี้ต้องพึงสังเกตว่า การบันทึกเป็นเอกสารด้านสิทธิมนุษยชนมีความเสี่ยงอย่างมหันต์ ผู้เข้าร่วมในการประชุมหรือได้ยกข้อกังวลเกี่ยวกับอันตรายที่พวกเขาได้เคยเผชิญเมื่อทำการบันทึกเป็นเอกสารการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงแต่พวกเขาบอกว่า การบันทึกเป็นเอกสารที่เจาะจงต่อประเด็นเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศยิ่งอันตรายมากกว่า เพราะทำให้พวกเขาตกอยู่ในความเสี่ยงต่อชีวิตโดยเฉพาะในประเทศที่ปกครองด้วยกลุ่มศาสนาหัวรุนแรงหรือกลุ่มเคร่งครัด ดังนั้นการใช้คู่มือนี้ในบริบทดังกล่าวควรกระทำด้วยความระมัดระวังอย่างสูงและความเสี่ยงที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญ เมื่อรณรงค์เพื่อสิทธิความหลากหลายทางเพศต้องได้รับการคำนึงถึงอย่างจริงจัง

บทที่ 8 : การนิยามภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และความยุติธรรม

กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศกำหนดพันธกรณีหลักต่อรัฐภาคีสามประการ คือ เคารพ ค้ำครองและทำให้บังเกิดผล พันธกรณีในการให้ความเคารพ ได้แก่การยอมรับสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นทางการ อีกทั้งยอมรับพันธกรณีของเจ้าหน้าที่ รัฐทั้งหมดในการเว้นจากการกระทำใดๆ ที่จะเมิดสิทธิมนุษยชน พันธกรณีในการค้ำครองมีความหมายในการให้จัดตั้งสถาบันและพัฒนามาตรการเพื่อป้องกันลงโทษ และบรรเทาทุกข์ต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งหมด ไม่ว่าจะกระทำโดยผู้มิชอบตามกฎหมายหรือมิใช่ภาครัฐ และท้ายสุด พันธกรณีในการทำให้บังเกิดผลหมายถึงภาระหน้าที่ของรัฐภาคีในการพัฒนา มาตรการและนโยบายที่จำเป็นในการให้มนุษย์ทุกคนมีโอกาส ในการได้รับสิ่งจำเป็นตามที่กำหนดในตราสารสิทธิมนุษยชนต่างๆ ที่ไม่สามารถได้มาเอง ด้วยความพยายามส่วนตัว

เนื้อหาบทนี้อธิบายพันธกรณีทั้งสามนี้ต่อรัฐภาคี แต่มุ่งความสนใจไปที่ภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้และความยุติธรรมต่อสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง โดยอธิบายความหมายอย่างกว้างของความยุติธรรมที่เกิดจากการณรงค์เพื่อสิทธิมนุษยชนผู้หญิง ซึ่งนิยามภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ว่าไม่ใช่แค่เพียงการเรียกร้องการลงโทษ แต่ยังรวมถึงรูปแบบอื่นๆ ของการเยียวยา และการบรรเทาทุกข์ด้วย

ภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้คืออะไร

ภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) หมายถึงพันธกรณีในการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนและพร้อมรับความยุติธรรมต่อการกระทำนั้น ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รัฐมีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการละเมิดสิทธิใดๆ ที่เกิดจากการกระทำหรือนโยบายของรัฐ ภายในอาณาเขต หรือในต่างประเทศ นอกจากนี้แล้ว รัฐมีความรับผิดชอบอันเป็นที่สุดต่อการทำทารุณกรรมโดยผู้มิชอบที่มีใช่ภาครัฐ หรือผู้มิชอบที่ใกล้เคียง อันเนื่องจากการที่รัฐขาดกระบวนการอันละเอียดถี่ถ้วนในการป้องกัน ควบคุม หรือลงโทษการละเมิดสิทธิ หรือเนื่องจากล้มเหลวต่อพันธกรณีในการค้ำครองสิทธิมนุษยชน

เมื่อเปรียบเทียบกับภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของรัฐแล้ว ภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้โดยตรงของผู้มิชอบที่มีใช่ภาครัฐภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศยังอยู่ห่างไกลจากข้อยุติ ความคิดเห็นแบบดั้งเดิมยืนยันกันว่ารัฐเท่านั้นที่อยู่ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ดังนั้นมีแต่รัฐบาลเท่านั้นที่มีพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนและสามารถถูกเอาผิดต่อการละเมิดสิทธิใดๆ อย่างไรก็ตามสิ่งที่เสียไม่พอใจภายในหมู่นักสิทธิมนุษยชนต่อแนวทางนี้มีมากขึ้นเรื่อยๆ โดยกล่าวว่า การยืนยันการให้ภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้โดยตรงตกอยู่กับรัฐบาลเท่านั้นทำให้เกิดบรรยากาศอันตรัยอันเนื่องมาจากการไม่เอาผิดกับผู้กระทำที่มีใช่ภาครัฐ

กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศได้รับรองถึงหน้าที่รับผิดชอบของบุคคล ต่อความผิดอาญาบางอย่างเช่น การค้าทาส อาชญากรรมสงคราม การสังหาร ล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ การทำให้หายสาบสูญ และการทรมาน รัฐจำนวนมาก นักวิชาการสิทธิมนุษยชน และองค์กรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศได้รับเอาความเชื่อที่ว่า อย่างน้อยที่สุดผู้มิบบทบาทที่มีใช้ภาครัฐยังต้องเคารพบรรทัดฐาน สิทธิมนุษยชน มิฉะนั้น พวกเขาพึงถูกวิพากษ์วิจารณ์และตราหน้าในฐานะ “ผู้ทำร้าย” (แทนที่จะเป็น “ผู้ละเมิดสิทธิ”) ความคิดเห็นนี้ใช้คำว่า “การละเมิดสิทธิ” แต่เฉพาะกับการกระทำผิดโดยรัฐบาล เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการให้การยอมรับหรือสถานะทางกฎหมาย เกินควรต่อผู้ที่มีใช้รัฐภายใต้กฎหมาย ระหว่างประเทศ

จากการที่มีความกังวลเพิ่มขึ้นทั่วโลกเกี่ยวกับการก่อการร้าย และการยอมรับ ความจำเป็นในการมีกรอบปฏิบัติเรื่องภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ระหว่างประเทศ ต่อผู้ที่กระทำหรือมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย รัฐบางแห่งและหน่วยงานสหประชาชาติ บางองค์กรได้แสดงความเต็มใจในการกำหนดพันธกรณีสิทธิมนุษยชนให้รวมถึงผู้มีการกระทำ ที่มีใช้ภาครัฐโดยทั่วไป และอย่างเจาะจงต่อกลุ่มติดอาวุธ รวมทั้ง ผู้มีส่วนร่วมในการ ก่อการร้ายด้วย

พวกเขาตระหนักว่าผู้กระทำหรือมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายเป็นผู้ละเมิด (ไม่ใช่ เพียงผู้ทำร้าย) ต่อสิทธิมนุษยชน ผู้ที่ยืนยันความคิดเห็นนี้อ้างว่าบุคคลเกิดมามีสิทธิมนุษยชน ในตัวและสิทธิมนุษยชนนี้มาพร้อมกับภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ ด้วยฐานะสถานะ บุคคลภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศและความสามารถมีสิทธิและพันธกรณี พวกเขา จึงสามารถมีภาระรับผิดชอบโดยตรงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน ด้วยเช่นกัน⁷⁸ จุดยืนนี้ เป็นการเข้าใกล้ที่สุดเท่าที่เคยมีมาต่อข้อเรียกร้องของผู้รณรงค์สิทธิผู้หญิงในการให้ผู้ มิบบทบาทที่มีใช้ภาครัฐต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนผู้หญิง

⁷⁸ Andrew Clapham พันธกรณี สิทธิมนุษยชนของผู้มิบบทบาทที่มีใช้ภาครัฐ Oxford University Press: Academy of European Law European University Institute United Kingdom หน้า 38-40

ใครคือผู้กระทำผิดที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

รัฐ ผู้กระทำผิดในประเภทนี้มีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับโครงสร้างรัฐ ผู้มิบบทบาท ภาครัฐรวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐทั้งหมดและองค์กรของฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ หรือตุลาการ ตัวอย่างเช่น คำร้องเรียนของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจำนวนมากนั้น เป็นการร้องเรียนต่อตำรวจผู้ทำการจับกุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย กักขังหน่วงเหนี่ยว โดยพลการ หรือใช้กำลังอย่างเกินขอบเขตหรือโดยไม่แยกแยะเพื่อสลายการเดินขบวน เจ้าหน้าที่หน่วยข่าวกรองของรัฐยังถูกกล่าวหาว่าทำการบุกค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และพัวพันการคัดลอกหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ขององค์กรสิทธิมนุษยชนและสิทธิผู้หญิง

นอกจากนี้ยังมีกองทัพในบางประเทศที่ถูกระบุว่าใช้การข่มขืนผู้หญิงรวมทั้งผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนของผู้หญิง เป็นรูปแบบหนึ่งของอาวุธที่ใช้ในสงครามและการทรมาน ยิ่งไปกว่านั้น แนวโน้มในปัจจุบันยังพบว่ามีการเกี่ยวพันถึงศาลและสมาชิกคณะอัยการและ

ฝ่ายตุลาการที่ตั้งข้อกล่าวหาโคโมลอยต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน หรือการใช้การดำเนินคดีในศาลเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของนักเคลื่อนไหวอีกด้วย หน่วยงานของรัฐบาลเอง เช่นกระทรวงมหาดไทยก็ยังคงมีการละเมิดสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนด้วยการห้ามจัดตั้งกลุ่มและสมาคมด้านสิทธิมนุษยชน⁷⁹

⁷⁹ Ruth del Valle Cbar ความรุนแรงของรัฐต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในละตินอเมริกา รวมข้อมูลผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง (พ.ศ. 2549) หน้า 33-34 หรือดูได้ที่ <http://www.defendingwomen-defendingrights.org/resources.php>

แต่เส้นแบ่งระหว่างผู้มีบทบาทภาคีรัฐกับมิใช่ภาครัฐมักไม่ชัดเจนตัวอย่างในประเทศ เช่น โคลัมเบียและศรีลังกา มีหลักฐานว่ากลุ่มทหารอาสาสมัครที่สัมพันธ์กับรัฐบาลแม้ว่าความสัมพันธ์นี้อาจถูกปกปิดเป็นอย่างดี แม้ทหารอาสาอาจจะดูเหมือนเป็นผู้มีบทบาทอิสระอยู่นอกเหนืออำนาจรัฐ แต่ในความเป็นจริงมักปฏิบัติการโดยได้รับการยินยอมและการสนับสนุนของนักการเมือง กองกำลังความมั่นคง และบุคคลและกลุ่มอื่นๆ ที่มีอิทธิพลทางสังคม

ใครเป็นผู้มีภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ต่อคนไร้สัญชาติ

“ฉันเกิดที่ภูฏาน แต่รัฐบาลภูฏานบอกว่าฉันไม่ใช่คนภูฏาน จากนั้นฉันลี้ภัยไปอยู่ที่ประเทศเนปาล แต่รัฐบาลเนปาลบอกว่าฉันไม่มีสิทธิอยู่ที่นั่น แล้วฉันจะอ้างสิทธิในฐานะผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิงที่รับรองภายใต้ปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนได้ที่ไหน?” (รูปา รાય ผู้เข้าร่วมการประชุมหารือผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง วันที่ 12-15 มกราคม พ.ศ. 2550 ณ กรุงกาฐมาณฑุ ประเทศเนปาล)

การไร้รัฐ เป็นสถานการณ์ของบุคคลที่ไม่มีสัญชาติหรือความเป็นพลเมืองในประเทศใดๆ ภาวะนี้เกิดมากเป็นพิเศษกับผู้หญิงและเด็กซึ่งรับความเป็นพลเมืองและสัญชาติมาจากสามีและเมื่อหย่าขาดจากสามีเธอและลูกจึงอาจถูกกลืนความเป็นพลเมืองโดยอัตโนมัติ ข้อ 9 ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกประติบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบได้ห้ามเหตุการณ์ลักษณะนี้ไว้อย่างชัดเจน และให้ผู้หญิงมีสิทธิเสมอภาคกับผู้ชายในการได้เปลี่ยนหรือรักษาสัญชาติของพวกเขา อย่างไรก็ตามก็ดีผู้หญิงจำนวนมากก็ยังคงถูกเลือกปฏิบัติในลักษณะนี้อยู่ดี

ถึงแม้ว่าจะไม่นับเป็นคนไร้รัฐในทางกฎหมาย แต่ยังมีคนจำนวนมากในหลายส่วนของโลกที่ถูกขมขื่น ถูกค้า หรือลี้ภัยข้ามพรมแดนโดยไม่มีเอกสารที่ถูกต้องการอพยพของผู้ไม่มีเอกสารจำนวนมากเหล่านี้เกิดจากสถานการณ์ความขัดแย้งในประเทศของตน การต้องโยกย้ายที่อยู่เพราะภัยธรรมชาติ การค้ามนุษย์ หรือ การอพยพอย่างผิดปกติเพื่อหางานทำและสภาวะความเป็นอยู่

เมื่อปราศจากเอกสารเพื่อพิสูจน์ว่ามาจากประเทศใดหรือเป็นพลเมืองของประเทศใด คนเหล่านี้ต้องอยู่ในสภาพไม่ปรากฏสัญชาติ แม้แต่เมื่อแสดงตัวเป็นพลเมืองของรัฐหนึ่งรัฐนั้นก็อาจปฏิเสธการกล่าวอ้างนั้นหรือรัฐที่ทำงานอยู่อาจไม่ยอมรับสถานะทางกฎหมายใดๆ ของพวกเขาเลย สถานการณ์เช่นนี้สร้างปัญหารุนแรง สำหรับคนกลุ่มนี้และสำหรับผู้ปกป้องสิทธิ เพราะไม่สามารถแสวงหาความคุ้มครองจากรัฐใดๆ หรือเรียกร้องรัฐถึงพันธกรณีภายใต้ปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนได้

ผู้กระทำที่มีโชภาครรัฐ ผู้มีบทบาทที่มีโชภาครรัฐเป็นบุคคล กลุ่มบุคคลหรือสมาชิก ที่มีโชเจ้าหน้าทีรัฐหรือถูกจ้างโดยองค์กรหรือโครงการใดของรัฐ ทั้งนี้รวมถึงบุคคล กลุ่มกองกำลังทั้งติดอาวุธและไม่ติดอาวุธ สมาชิกกลุ่มหัวรุนแรง และกลุ่มเคร่งคัมภีร์ สื่อมวลชน และภาคเอกชนอื่นๆ สำหรับในระดับนานาชาติ ผู้กระทำประเภทนี้ยังรวมถึง สถาบันทางการเงินระหว่างประเทศ องค์กรผู้บริจาค องค์กรการกุศล สถาบันและ เครือข่ายศาสนาต่างๆ

⁸⁰ Marieme Helie Lucas เมื่อ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง เเผชิญผู้กระทำที่มีโชภาครรัฐ รวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนของผู้หญิง (พ.ศ. 2549) หน้า 35 <http://www.defending-women-defending-rights.org/resources.php>

⁸¹ รายงานการประชุมหรือว่า ด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ของผู้หญิง ร่วมกับผู้แทนพิเศษ เลขาธิการสหประชาชาติว่า ด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก องค์กรนิรโทษกรรมสากล และ International Women's Rights Action Watch (IWRAP-AP) วันที่ 4-6 เมษายน พ.ศ. 2546 หน้า 14

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจำนวนมากได้เล่าเหตุการณ์ละเมิดสิทธิ โดยกองกำลังทหารอาสา ทั้งกระทำเองหรือสมคบคิดกับรัฐบาล การทำทารุณกรรม อันโหดร้ายที่กองกำลังเหล่านี้กระทำต่อพวกเธออย่างหนึ่งคือการใช้ความรุนแรงทางเพศ เพื่อทำลายศักดิ์ศรีของผู้หญิงและชุมชนของศัตรู ตัวอย่างเช่น การสังหารผู้หญิง ในระหว่างการปกครองของกลุ่มเคร่งคัมภีร์ที่ติดอาวุธในอัลจีเรีย กลุ่มอิสลามติดอาวุธ ทำร้ายผู้หญิงในฐานะผู้ปกป้องสิทธิและในฐานะที่เป็นผู้หญิง⁸⁰ หรืออย่างเช่น ในรัสเซีย ที่แก๊งค์อาชญากรรมซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของผู้กระทำผิดที่มีโชภาครรัฐทำการแทรกซึม และสร้างสถานการณ์ความรุนแรงในระหว่างการชุมนุมประท้วงที่จัดโดยผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชน

นอกจากนี้ในบริบทของโลกาภิวัตน์ มีปรากฏการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่กระทำโดยบริษัทข้ามชาติเพิ่มมากขึ้น ฟาติมา เบอร์นาด (Fatima Burnad) ผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นหญิงดอลิตได้ตั้งข้อสังเกตถึง “การที่นักเคลื่อนไหวต้องเผชิญ ความยากลำบากมากยิ่งขึ้นในการจัดการประท้วงต่อต้านโครงการพัฒนาที่ทำให้ชาวบ้าน เดือดร้อน” เธอเล่าว่า พวกเธอถูกทำร้ายโดยกองกำลังความมั่นคงของรัฐและพวกนักเลง ที่บริษัทเอกชนจ้างมา⁸¹

ผู้กระทำที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว เมื่อเทียบกับผู้กระทำที่มีโชภาครรัฐอื่นๆ แล้วผู้กระทำที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นผู้กระทำผิดที่เหยื่อมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด หรือได้สร้างความสัมพันธ์แบบไว้นือเชื่อใจ มีกรณีจำนวนมากที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ของผู้หญิงถูกขังอยู่ในบ้าน เพื่อ “ความคุ้มครอง” ถูกกักขังในสถานบำบัดทางจิต ถูกบังคับ ให้แต่งงานและตั้งครรรภ์ และรูปแบบอื่นๆ ของการทำทารุณกรรมจากครอบครัวและ สมาชิกชุมชน ผู้กระทำที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวในครอบครัวรวมถึงญาติ (พ่อแม่ พี่น้อง สมาชิกครอบครัวอื่นๆ) และสามี (โดยการแต่งงานหรือการอยู่ด้วยกันตามกฎหมายจารีต ประเพณี) ผู้อาจกระทำผิดอื่นๆ ในชุมชน ได้แก่ เพื่อนบ้าน ผู้นำทางศาสนา ผู้นำสภาชุมชน เช่น จีรกาและปัญญาต์ หรือสภาผู้อาวุโสของชุมชนพื้นเมือง

ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีได้กล่าวเฉพาะเจาะจงในวาระ สิทธิมนุษยชนถึงบทบาทของคนใกล้ชิดในการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ข้อ 2 ของปฏิญญา ให้นิยามความหมายของความรุนแรงต่อผู้หญิงที่รวมถึง “ความรุนแรงทางร่างกาย

ทางเพศและทางจิตใจที่เกิดในครอบครัว” และยังคงครอบคลุมถึงการห้ามใช้ความรุนแรง “ภายในชุมชน รวมทั้งการข่มขืน การทำทารุณกรรมทางเพศ การคุกคามทางเพศ และการข่มขืนในสถานที่ทำงาน...” สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง สถานที่ทำงานนี้ รวมถึงขบวนการที่พวกเขาเข้าร่วมงานอยู่ ซึ่งไม่ใช่ว่าจะปลอดภัยเสมอไป จากการถูกทำทารุณกรรม แม้จากเพื่อนร่วมงานชายที่ไว้ใจ

ความยุติธรรมสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงคืออะไร

ความเข้าใจทั่วไปต่อคำว่า ความยุติธรรม คือความเป็นธรรมหรือเที่ยงธรรม ที่ตั้งอยู่บนหลักการของการลงโทษการกระทำผิดใดๆ ต่อผู้อื่น ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงการละเมิดสิทธิส่วนใหญ่ การเยียวยาได้แก่การร้องทุกข์ต่อตำรวจ การแจ้งดำเนินคดี การฟ้องร้องคดีเพื่อพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาทำผิด การละเมิดสิทธิ จากนั้นจึงเป็นการส่งลงโทษผู้กระทำผิดโดยผู้พิพากษาหรือคณะลูกขุนในที่สุด โดยมากมักถือกันว่าการลงโทษเป็นการแก้ไขสิ่งที่ผิดให้เป็นถูก ในกรณีส่วนมากกระบวนการนี้อาจมีประสิทธิภาพในการนำความยุติธรรมมาสู่ทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ แต่ยังมีกรณีอื่นๆ ที่กระบวนการกลับนำความอึดอัดคับข้องใจมาสู่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจำนวนมาก

นักสตรีนิยมทั้งหลายแย้งว่า แนวความคิดเรื่องความยุติธรรมของผู้หญิง ในบริบทความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้นมีขอบเขตมากกว่าการลงโทษผู้กระทำผิด ตัวอย่างเช่น หลังถูกทำร้ายทางเพศ ผู้หญิงจำนวนมากให้ความสำคัญต่อความคุ้มครองและการป้องกันมิให้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงอีก รวมทั้งการกลับคืนเข้าสู่ชุมชนอีกครั้ง มากกว่าความสำคัญของการลงโทษผู้กระทำผิด ในทำนองเดียวกัน ความยุติธรรมสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงก็เป็นเรื่องการป้องกันการเกิดเหตุซ้ำและความคุ้มครองเสียมากกว่า ดังนั้นความยุติธรรมจึงมิใช่เป็นเพียงเรื่องของการเยียวยา จากศาลหรือระบบยุติธรรม แต่เป็นเรื่องของการบรรเทาทุกข์ ซึ่งรวมทั้ง ค่าชดเชย ค่าทำขวัญ และในกรอบปฏิบัติเรื่องความยุติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่าน ยังรวมถึงความสมานฉันท์และการสมานแผลทางจิตใจ

ความยุติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice) เป็นแนวความคิดใหม่เรื่องความยุติธรรมในสถานการณ์ความขัดแย้งเพื่อจัดการกับความโหดร้ายที่มีวงกว้าง หรือมีความต่อเนื่อง ในสถานการณ์เช่นนี้สภาพแวดล้อมของความสยดสยองและความหวาดกลัวที่มีอยู่โดยทั่วไปทำให้มีความยากลำบากและอันตรายในการสืบสวนการละเมิดสิทธิ และแทบไม่มีการร้องทุกข์อย่างเป็นทางการในระหว่างที่เกิดการละเมิดสิทธิ ระบบความยุติธรรมนี้ถูกพัฒนาเพื่อใช้ในประเทศที่กำลังเปลี่ยนผ่านสถานการณ์จากความขัดแย้งที่ใช้อาวุธไปสู่การปกครองด้วยสันติภาพและประชาธิปไตย และมีเจตนาเพื่อสนองตอบประเด็นภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงหรือเป็นระบบในระหว่างสถานการณ์ความขัดแย้ง โดยไม่ใช่เพียงการดำเนินคดีทางกฎหมาย แต่ยังใช้วิธีการสมานฉันท์ การสร้างความไว้วางใจกันใหม่ในหมู่ประชาชน และการสร้างชีวิตปกติสุขขึ้นมาใหม่

แนวความคิดริเริ่มเรื่องความยุติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่าน ใช้กับบุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบที่อยู่นอกระบบกฎหมายอย่างเป็นทางการเพื่อให้เกิดภาวะความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ต่อการทำทารุณกรรม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจสภาพความเป็นจริงว่า อาจไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมารับความยุติธรรมได้ตลอดไป เนื่องจากเงื่อนไขความเคร่งครัดทางเทคนิคของหลักฐานและจำนวนผู้กระทำผิดที่มีกมียูมมหาศาล ตัวอย่างในที่นี่ได้แก่ คณะกรรมการสืบหาความจริงที่ตั้งขึ้นเพื่อระบุตัวผู้กระทำผิดและเพื่อให้เกิดการยอมรับว่ามีการละเมิดสิทธิเกิดขึ้นจริง

ภาวะความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ภายใต้ความยุติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่าน

การนำตัวผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนมารับผิดชอบมีหลายวิธี แนวทางหลักๆ สำหรับความยุติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่าน อาจใช้แนวทางใดแนวทางหนึ่งต่อไปนี้ หรือใช้หลายแนวทางผสมผสานกัน:

- นำผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนมาดำเนินคดีทั้งภายในประเทศ ระหว่างประเทศ หรือทั้งสองอย่างพร้อมกัน
- สืบหาความจริงเกี่ยวกับลักษณะและระดับของความรุนแรงที่แท้จริงของการละเมิดสิทธิในอดีต โดยใช้แนวความคิดให้ประชาชนออกมาเล่าความจริง รวมทั้งจัดให้มีคณะกรรมการสืบค้นความจริงระดับชาติและนานาชาติ
- ให้การชดเชยต่อเหยื่อของการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งการชดเชย ใช้คืน การทำให้กลับสู่สภาพเดิม การฟื้นฟู และการชดเชยเชิงสัญลักษณ์
- การปฏิรูปสถาบัน โดยหนึ่งในมาตรการเหล่านี้คือ การตรวจสอบและไล่ข้าราชการที่ประพฤติมิชอบทุจริตหรือไร้สมรรถภาพในหน่วยงานตำรวจ และความมั่นคง กองทัพ และสถาบันราชการอื่นๆ รวมทั้งในฝ่ายตุลาการให้ออกจากราชการ กระบวนการตรวจสอบนี้เป็นไปเพื่อคัดกรองผู้กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเกี่ยวข้องกับการทุจริตออกจากบริการสาธารณะต่างๆ
- ส่งเสริมความสมานฉันท์ภายในชุมชนที่แตกแยก รวมทั้งช่วยเหลือเหยื่อในเรื่องกลไกยุติธรรมแบบดั้งเดิมและช่วยสร้างสังคมขึ้นมาใหม่
- ก่อสร้างอนุสรณ์สถานหรือพิพิธภัณฑ์เพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ในอดีต
- คำนึงถึงการทำทารุณกรรมบนฐานของเพศภาวะโดยเฉพาะเพื่อเสริมสร้างความยุติธรรมให้กับผู้หญิงที่เป็นเหยื่อ (International Center for Transitional Justice <http://www.ictj.org/en/tj/>)

ในแนวทางความยุติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่าน มีการขยายความการบรรเทาทุกข์ให้หมายถึงไม่เพียงแต่การชดเชยเป็นตัวเงินต่อความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดสิทธิตามปกติ แต่ยังรวมไปถึง: การทำให้กลับสู่สภาพเดิมเสมือนกับการละเมิดสิทธิไม่ได้เกิดขึ้น การฟื้นฟู เช่น ให้การดูแลสุขภาพด้านการแพทย์และจิตวิทยาหรือการสนับสนุนต่อเหยื่อเพื่อให้สามารถสร้างชีวิตความเป็นอยู่ขึ้นมาใหม่ สิทธิในการได้รับรู้ความจริง และการให้หลักประกันว่าประวัติศาสตร์จะไม่มี การซ้ำรอยซึ่งรวมถึงการยอมรับการละเมิดสิทธิต่อสาธารณะ

ศาลพิเศษอาชญากรรมสงครามระหว่างประเทศของผู้หญิงว่าด้วยการใช้ผู้หญิงเป็นทาสทางเพศของกองทัพญี่ปุ่น เป็นความพยายามที่สำคัญอย่างหนึ่งของกลุ่มสิทธิผู้หญิงและสิทธิมนุษยชนด้านความยุติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่าน เพื่อดำเนินการต่อความโหดร้ายของกองทัพญี่ปุ่นต่อ “นางบำเรอ” หรือเหยื่อซึ่งเป็นทาสทางเพศในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง⁸² คณะกรรมการเพื่อสืบค้นความจริงและเพื่อความยุติธรรมที่ถูกตั้งขึ้นในหลายประเทศในแถบละตินอเมริกาและทวีปแอฟริกา ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง

⁸² VAW-Net Japan: <http://www1.jca.apc.org/vaww-net-japan/english/women-s-tribunal2000/whatstri-bunal.html>

สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ความยุติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่านซึ่งมีแนวทางแตกต่างออกไปในเรื่องภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้นั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะให้การเยียวยาและการบรรเทาทุกข์ในลักษณะต่างๆ ต่อการละเมิดสิทธิที่พวกเขาประสบซึ่งไม่มีอยู่ในแนวความคิดเรื่องความยุติธรรมของระบบกฎหมายที่เป็นทางการ เรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยผู้กระทำที่มีไซภาครรัฐและผู้กระทำที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว เพราะเปิดหนทางความเป็นไปได้ในการเอาผิดโดยตรงกับผู้กระทำที่มีไซภาครรัฐสำหรับการละเมิดสิทธิภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศโดยการกำหนดรูปแบบอื่นๆ ของภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ทั้งในการดำเนินคดีและมีไซภาครดำเนินคดี

ดังนั้น “หากรัฐบาล ผู้กระทำทางการเมืองที่มีไซภาครรัฐ และองค์กรระหว่างประเทศ ต้องถูกกำหนดให้รับผิดชอบตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนต่างๆ บุคคลหรือกลุ่มใดๆ ก็ควรถูกกำหนดให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รวมถึงครอบครัว ชุมชน และเครือข่ายของนักเคลื่อนไหวสิทธิมนุษยชนและองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ”⁸³ ความยุติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่านซึ่งครอบคลุมมิติต่างๆ ของความยุติธรรม รวมทั้งการสมานแผลด้านจิตใจและความสมานฉันท์ อาจให้แนวทางที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อเหยื่อมากยิ่งขึ้นในการนำผู้กระทำที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวมารับความยุติธรรมสำหรับการทำทารุณกรรมต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

⁸³ Susana Fried ภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ในการทำทารุณกรรมต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงโดยครอบครัวและชุมชน รวมข้อมูลด้านผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง (พ.ศ. 2549) หน้า 77 <http://www.defending-womendefendingrights.org/resources.php>

บทที่ 9 : การสร้างหลักประกันให้เกิดภาวะความรับผิดชอบ ที่ตรวจสอบได้ ความยุติธรรม และการคุ้มครองความปลอดภัย

ความยุติธรรม หมายถึง การมีกลไกภาวะความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ เพื่อป้องกันและลงโทษต่อการละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรม เนื้อหาบทนี้อธิบาย กลไกภาวะความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ความยุติธรรม และความคุ้มครองที่มีอยู่สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในระดับประเทศ พื้นภูมิภาค และระหว่างประเทศ ทั้งนี้ไม่ใช่การแจกแจงอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ แต่เป็นการอภิปรายยุทธศาสตร์หลักที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง อาจนำมาใช้เพื่อตอบโต้การทำร้ายที่พวกเขาประสบและเอาชนะอุปสรรคที่ขัดขวางการเคลื่อนไหวของพวกเขา

ส่วนแรกของบทนี้นำเสนอแนวทางสร้างสรรค์ที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถนำมาใช้เพื่อสร้างหลักประกันความคุ้มครองสำหรับตนเอง แม้ว่าแนวความคิดริเริ่มส่วนใหญ่ที่กล่าวถึงในบทนี้เกี่ยวกับประชาสังคม แต่ก็มีตัวอย่างเกี่ยวกับวิธีที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถใช้กลไกความคุ้มครองระดับชาติเพื่อตอบโต้ต่อสถานการณ์ที่พวกเขาถูกละเมิดสิทธิ ส่วนที่สองพิจารณาการใช้ศาลและระบบการพิจารณาคดีเพื่อการบรรเทาทุกข์ในระดับชาติและระดับพื้นภูมิภาค ส่วนสุดท้ายกล่าวถึงวิธีที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อสหประชาชาติและองค์กรสิทธิมนุษยชนระดับพื้นภูมิภาคเมื่อถูกทำร้าย

มีแนวทางสร้างสรรค์ใดบ้างในการสร้างหลักประกันให้เกิดการคุ้มครองความปลอดภัย

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงได้รับแรงสนับสนุนในการทำงานจากกลไกสนับสนุนต่างๆ ซึ่งอาจไม่ได้มุ่งความสนใจไปที่โครงสร้างความยุติธรรมที่เป็นทางการ แต่ใช้แนวทางสร้างสรรค์ในการคุ้มครองผู้ตกอยู่ในความเสี่ยงและเอาผิดต่อผู้ทำร้ายเหล่านั้น เนื้อหาส่วนนี้นำเสนอตัวอย่างของกลไกเหล่านี้ ซึ่งให้ความช่วยเหลือแก่พวกเขาได้ดีที่สุด และทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ภาคผนวก ค ยังมีรายการองค์กรที่สนับสนุนและคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

การส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือหรือคำร้องขอเร่งด่วน

ทั้งสองอย่างนี้คือจดหมายร้องเรียนที่ส่งเวียนในเครือข่ายวงกว้างของกลุ่มประชาสังคมและบุคคลต่างๆ เพื่อกดดันรัฐบาลและผู้รับผิดชอบอื่นๆ ให้ป้องกันหรือหยุดยั้งความโหดร้ายที่เกิดขึ้นกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง โดยทั่วไปแล้วผู้ได้รับคำร้องเรียนเร่งด่วนจะถูกขอให้เขียน คัดลอก หรือลงชื่อในจดหมายเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้และส่งข้อเรียกร้องที่เกี่ยวข้องไปยังบุคคลบางคนในรัฐบาลหรือส่วนอื่นๆ

คำร้องเรียนเหล่านี้สามารถส่งไปที่ผู้แทนพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนและผู้รายงานพิเศษอื่นๆ เพื่อขอความช่วยเหลือ (ดูหัวข้อ สหประชาชาติ สามารถมีปฏิกริยาสนองตอบได้อย่างไร ในบทนี้)

ดังที่แสดงในกรอบด้านล่างนี้ องค์กรจำนวนมากมีกลไกช่วยกระจายสัญญาณขอความช่วยเหลือของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิกซึ่งมีเว็บไซต์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมีการประกาศแจ้งคำร้องเรียนเร่งด่วนสำหรับผู้หญิงนักเคลื่อนไหวที่ตกอยู่ในความเสี่ยง โดยเฉพาะองค์การนิรโทษกรรมสากล องค์การสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อน สหพันธ์สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และองค์การสากลว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน เป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่รับคำร้องเรียนจากผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนและครอบครัวของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง กลุ่มผู้หญิงภายใต้กฎหมายมุสลิมช่วยกระจายสัญญาณขอความช่วยเหลือให้กับผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิงที่อยู่ในประเทศมุสลิม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนชายรักชายและหญิงรักหญิงสากล ทำหน้าที่สอดส่องดูแลการทำทารุณกรรมต่อผู้พิทักษ์สิทธิที่เป็นหญิงรักหญิง ชายรักชาย หรือบุคคลข้ามเพศภาวะ องค์กรเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์ระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

เครือข่ายต่างๆ สำหรับส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือ

สัญญาณขอความช่วยเหลือผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก

<http://www.defendingwomen-defendingrights.org/>

Act Now องค์การนิรโทษกรรมสากล <http://www.amnesty.org/actnow/>

เครือข่ายกระจายสัญญาณขอความช่วยเหลือของผู้ปกป้องสิทธิ องค์การสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อน http://www.humanrightsfirst.org/defenders/hr_defenders.asp

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนชายรักชายและหญิงรักหญิงสากล <http://www.iglhrc.org>

หอสังเกตการณ์ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน สหพันธ์สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และ องค์การสากลว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน appeals@fidh-omct.org

Calls for Action กลุ่มผู้หญิงภายใต้กฎหมายมุสลิม <http://www.wluml.org/english/actions.shtml>

การรณรงค์

เช่นเดียวกับการส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือ การรณรงค์ก็เป็นอีกวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสนองตอบเมื่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอยู่ภายใต้การคุกคาม การรณรงค์เหล่านี้เป็นการผสมผสานระหว่างคำร้องเรียนเร่งด่วน การส่งสารแสดงเอกภาพ การชุมนุมประท้วงและการเดินขบวน การออกหนังสือแถลงการณ์ต่อสื่อ การปลุกระดมสื่อมวลชน และการรณรงค์ในม็อบรัฐบาล ข้าราชการ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

เพื่อหยุดยั้งการละเมิดสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ตัวอย่างเช่น สมาคมผู้หญิงกฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิกทำการรณรงค์ต่อต้านการลอบสังหารและการกวาดล้างทางการเมืองต่อผู้หญิงนักเคลื่อนไหวในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งบางคนเป็นสมาชิกของสมาคม การรณรงค์ใช้วิธีผสมผสานระหว่างกิจกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชนและใช้แรงกดดันให้รัฐบาลสนองตอบโดยได้รับความร่วมมือจากนักเคลื่อนไหวและผู้สนับสนุนในประเทศไทย อินเดีย อินโดนีเซีย และประเทศอื่นๆ การรณรงค์นี้มีส่วนในความสำเร็จที่ทำให้การจับกุมผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิงยุติลง

การสนับสนุนฉุกเฉิน

กลไกนี้มีความสำคัญที่สุดสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในสถานการณ์ที่ความรุนแรงทวีขึ้นหรือบรรยากาศทางการเมืองที่พร้อมจะปะทุ ซึ่งทำให้พวกเขาและครอบครัวอยู่ภายใต้ความเสี่ยงอย่างมหันต์ กองทุนฉุกเฉินเพื่อสิทธิมนุษยชนผู้หญิง (Urgent Action Fund for Womens Human Rights- UAF) ให้ทุนสนับสนุนฉุกเฉินไม่เกิน 5,000 เหรียญสหรัฐ (ประมาณ 17,500 บาท) ภายใน 72 ชั่วโมงหลังได้รับการร้องขอความคุ้มครองจากผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง องค์การพรอนท์ไลน์ ซึ่งเป็นองค์กรผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่มีสำนักงานอยู่ในประเทศไอร์แลนด์ สนับสนุนสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่มีความเสี่ยงอย่างปัจจุบันทันด่วนตลอด 24 ชั่วโมง ความช่วยเหลือดังกล่าวรวมถึงการร้องเรียนทางโทรสารหรือโทรศัพท์ต่อทางการที่เกี่ยวข้อง ยกเหตุการณ์ขึ้นหรือกับตัวแทนสหภาพยุโรปหรือผู้แทนบางคลของรัฐบาล ความช่วยเหลือภาคปฏิบัติเพื่อช่วยย้ายที่อยู่ชั่วคราวให้ความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายทางการแพทย์หรือทางกฎหมายเป็นต้น

องค์การพรอนท์ไลน์ <http://www.frontlinedefenders.org/emergency>

หมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน: +353 1 21 00 489

กองทุนฉุกเฉินเพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี <http://www.urgentactionfund.org/>

องค์การสากลว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน www.omct.org

ที่หลบภัยฉุกเฉิน

ที่หลบภัยฉุกเฉินสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเป็นสิ่งสำคัญต่อการปกป้องชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขามาก เหมือนบ้านพักฉุกเฉินสำหรับเหยื่อความรุนแรงต่อผู้หญิง นอกจากนี้ที่หลบภัยฉุกเฉินคือสถานที่คุ้มครองนักเคลื่อนไหวให้ปลอดภัยจากผู้ใช้ความรุนแรง ซึ่งในหลายกรณีอาจเป็นสมาชิกในครอบครัวและชุมชน ที่หลบภัยฉุกเฉินให้โอกาสผู้ปกป้องสิทธิได้พักผ่อนทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์จากความโหดร้ายที่เผชิญจากการทำงาน และได้สมานแผลทางใจจากการละเมิดสิทธิ และการทำทารุณกรรมที่พวกเขาตกเป็นเหยื่อ

การสร้างความมั่นคงในคาบสมุทรบอลข่าน: ฐานปฏิบัติการบูดาเปสต์

เมื่อความรุนแรงและความไร้เสถียรภาพเข้าปกคลุมอดีตยูโกสลาเวีย ลอเรนซ์ ฮอฟเด (Laurence Hovde) ผู้ก่อตั้งกลุ่มผู้หญิงทำงาน และนักเคลื่อนไหวอีกคนหนึ่ง

ซึ่งทำงานกับคณะกรรมการอเมริกันเฟรนด์เซอร์วิส (คณะกรรมการบริการเพื่อนอเมริกัน) ให้การสนับสนุนแก่สตรีนักเคลื่อนไหวจากทั่วทั้งพื้นภูมิภาคและเสนอให้พวกเธอใช้สำนักงานของคณะกรรมการในกรุงบูดาเปสต์ ประเทศฮังการีเป็นฐาน สำนักงานนี้ทำหน้าที่เป็นที่พักปลอดภัยและที่พบปะกับนักเคลื่อนไหวอื่นๆ กรุงบูดาเปสต์เป็นหนึ่งในสถานที่ ซึ่งผู้หญิงจากทั่วทั้งอดีตยูโกสลาเวียสามารถขอวีซ่าเพื่อเดินทางมาเยือนได้ และเมื่อเศรษฐกิจของเซอร์เบียล่มสลาย บูดาเปสต์ยังกลายเป็นเมืองที่นักเคลื่อนไหวชาวเซอร์เบียสามารถทำธุรกรรมทางการเงินและซื้อหาสิ่งจำเป็นต่างๆ ได้

เมื่อคณะกรรมการไม่สามารถให้ยืมสถานที่ได้อีกต่อไป ผู้หญิงเหล่านี้จึงตัดสินใจเช่าพาร์ตเมนต์ที่ตนเองแห่งหนึ่ง โดยในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2543 ทางกลุ่มเช่าพาร์ตเมนต์ที่มีค่าเช่าต่ำแต่ทำเลสะดวกแห่งหนึ่ง ซึ่งพวกเธอตั้งชื่อว่า “ฐานปฏิบัติการผู้หญิงนิคมบูดาเปสต์” โดยกองทุนฉุกเฉินเพื่อสิทธิมนุษยชนสตรีออกค่าเช่าให้เป็นระยะเวลาหกเดือน ในขณะที่พวกเธอช่วยกันระดมทุนจากแหล่งอื่นๆ

เลปา มลาดเยโนวิก (Lepa Mladjenovic) หนึ่งในนักเคลื่อนไหวเหล่านี้ กล่าวว่า “การแลกเปลี่ยนอันอบอุ่นในระหว่างนักผู้หญิงนิคมเหล่านี้ที่เกิดขึ้นใน “ฐานทัพ” บูดาเปสต์ของเราได้ปมเพาะและเป็นแรงบันดาลใจผู้หญิงจำนวนมาก การมีฐานในกรุงบูดาเปสต์เป็นความเชื่อมโยงที่สำคัญสำหรับนักเคลื่อนไหวผู้หญิงเหล่านี้ ในการทำงานอย่างข้ามพรมแดน” เธอเล่าว่า “ฐานบูดาเปสต์เป็นแหล่งกบดานที่แสนจะปลอดภัยและเป็นแผนอันชาญฉลาด ถ้าใครกำลังจะตายเพราะความหวาดกลัวเราก็ส่งเธอไปที่นั่นได้ ถ้าหากเราไม่มีฐานนี้ ทุกอย่างก็คงแตกต่างจากนี้อย่างสิ้นเชิง” (บทสัมภาษณ์ Lepa Mladjenovic กองทุนฉุกเฉินเพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี: Grant Descriptions and Reports กันยายน พ.ศ. 2540 ถึงธันวาคม พ.ศ. 2545)

เครือข่ายต่างๆ

ในบรรดาโลกความคุ้มครองที่ถูกใช้บ่อยที่สุดได้แก่เครือข่ายผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนและสิทธิผู้หญิงระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับพื้นภูมิภาค และระดับนานาชาติ เครือข่ายเหล่านี้ช่วยปูทางให้การตอบโต้ต่อการละเมิดสิทธิอย่างทันควัน และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากร โดยเฉพาะสำหรับผู้หญิงนักเคลื่อนไหว ที่ตกอยู่ในอันตราย บางเครือข่ายมีโครงสร้างอย่างเป็นทางการ ในขณะที่จำนวนมากเป็นการเกาะกันเป็นแนวร่วมอย่างหลวมๆ ของกลุ่มที่มุ่งมั่นทำงานด้วยกันในประเด็นที่มีความสนใจร่วมกัน

แนวร่วมสากลเพื่อสิทธิมนุษยชน: เครือข่ายสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในกลุ่มประเทศเครือรัฐเอกราช

International Coalition for Human Rights

c/o Dr. Leyla Yunus Institute of Peace and Democracy

38-2 Sh.Badalbeyli str. Baku- AZ 1014 Azerbaijan

โทรศัพท์ +99 412 447 56 95

โทรสาร +99 412 494 14 58

อีเมล: ipd@online.az

เว็บไซต์: www.tt-ipd.org

เครือข่ายนี้ก่อตั้งในโอกาสที่มีการประชุมหารือระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ณ กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา เมื่อปี พ.ศ. 2548 โดยผู้เข้าร่วมมาจากกลุ่มประเทศเครือรัฐเอกราช

แนวร่วมนี้ทำงานเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนและผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ส่งคำร้องเรียนเร่งด่วนสำหรับสมาชิกที่ตกอยู่ในอันตรายปฏิบัติการอื่นๆ เพื่อแสดงเอกภาพต่อเพื่อนร่วมงานที่ถูกจับกุม และจัดอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยสำหรับ ผู้ปกป้องสิทธิ แนวร่วมนี้ยังจัดการประชุมเป็นประจำในหมู่นักเคลื่อนไหวในประเทศอาเซอร์ไบจันและประเทศเพื่อนบ้าน

เครือข่ายกองทุนสนับสนุนสตรีนานาชาติ (International Network of Women's Funds) เป็นเครือข่ายอิสระของกองทุน

สนับสนุนสตรีที่มีความมุ่งมั่น ในการขยายทรัพยากรสำหรับองค์กรสิทธิสตรีทั่วโลก ด้วยการให้ทุน

เพื่อเป็นเงินตั้งต้น สนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรสิทธิสตรี⁸⁴ อีกตัวอย่างหนึ่งคือ หน่วยสันติภาพ

นานาชาติ (Peace Brigades International) ซึ่งมีเครือข่าย

สนับสนุนซึ่งพร้อมเคลื่อนไหวหากเกิดเหตุการณ์สำคัญ การละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่หน่วย

กำลังเดินทางไปด้วยหรือหากมีภัยคุกคามต่ออาสาสมัคร

ของหน่วยเอง นอกจากนี้สมาชิกองค์กรสาธารณะ สถาบันหรือรัฐบาลทั่วโลก ยังร่วมใช้แรงกดดันนานาชาติอย่างหนักแน่นต่อนักการเมืองที่เกี่ยวข้องบางคนหรือบุคคลในกองทัพ ด้วยการส่งโทรสาร อีเมล โทรเลข หรือจดหมายเพื่อประท้วงการละเมิดสิทธิและเรียกร้องให้เคารพสิทธิมนุษยชน⁸⁵

⁸⁴ <http://www.inwf.org/ingles/about.htm>

⁸⁵ <http://www.peacebrigades.org/ern.html>

เครือข่ายเพื่อสุขภาพจิตของสตรี: คาปาซิตาร์

คาปาซิตาร์อินเตอร์เนชันแนลเป็นหนึ่งในแนวความคิดอันหลากหลายที่สนองตอบความต้องการกำลังใจสนับสนุนและการสมานแผลในใจของผู้หญิงนักเคลื่อนไหวเครือข่ายนี้เริ่มในประเทศนิการากัว ในปี พ.ศ. 2531 เพื่อตอบโต้กับความรุนแรงและบาดแผลทางจิตใจที่เกิดจากสงคราม กล่าวคือในขณะที่แพท เคน (Pat Cane) กำลังร่วมงานในโครงการศิลปะเพื่อเอกภาพที่ศูนย์การศึกษาชาวบ้าน ในกรุงมานากัว ชุมชนที่นั่นได้เชิญเธอซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งให้ช่วยสอนเทคนิคที่ตัวเองใช้ในการบำบัดความเครียดในชีวิตประจำวัน การอบรมแรกๆ เป็นการสอนทักษะง่ายๆ ในการเคลื่อนไหว ร่างกายและการกอดจุดเพื่อลดอาการเจ็บและความเครียดจากนั้นผู้ฝึกอบรม ได้กลับไปแบ่งปันสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับครอบครัวและชุมชนด้วยสปีริตของ “capacitar” ซึ่งเป็นคำในภาษาสเปนที่มีความหมายว่า เพิ่มพลัง หรือชุบชีวิต คำนี้จึงกลายมาเป็นชื่อขององค์กร

เมื่อเรื่องของคาปาซิตาร์ได้กระจายไปถึงที่อื่นๆ ผู้นำสหภาพในประเทศกัวเตมาลา ศูนย์การศึกษาชาวบ้านในประเทศชิลี และชุมชนรากหญ้าในประเทศเปรูต่างขอให้มีการช่วยจัดการอบรมให้คู่มือคาปาซิตาร์ฉบับแรกถูกทำเป็นภาษาอังกฤษและภาษาสเปนเพื่อให้ผู้นำระดับรากหญ้าสามารถใช้ได้ เมื่อปี พ.ศ. 2538 ที่ประเทศจีน ทีมคาปาซิตาร์จาก 12 ประเทศร่วมกัน จัดเดินที่สมานแผลในจิตใจสำหรับเวทีองค์กรพัฒนาเอกชนโลกว่าด้วยผู้หญิง ปัจจุบันคาปาซิตาร์ทำงานในประเทศต่างๆ ในห้าทวีป (พหุภูมิภาคอเมริกาเหนือ กลาง และใต้ แอฟริกา เอเชีย และยุโรป) โดยร่วมงาน เป็นพิเศษกับกลุ่มรากหญ้าที่มีความจำเป็นต้องได้รับการสมานใจจากบาดแผลทางจิตใจและความเครียดอย่างสาหัส ([http://www. capacitar.org/](http://www.capacitar.org/))

การมอบรางวัล

การเสนอชื่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงที่สมควรได้รับรางวัลด้านสิทธิมนุษยชน เป็นการเพิ่มความยอมรับจากสาธารณะและความชอบธรรมให้กับสถานะของพวกเธอ ในฐานะผู้ปกป้องสิทธิด้วยตัวของตัวเอง รางวัลมาร์ติน เอนน์ลส์เพื่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน (Martin Ennals Award for Human Rights Defenders) ซึ่งตั้งชื่อตามเลขาธิการคนแรกขององค์การนิรโทษกรรมสากล เป็นแนวความคิดริเริ่มขององค์กรระหว่างประเทศ 12 องค์กร และมอบรางวัลทุกปีให้กับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งตกอยู่ในอันตรายที่ได้แสดงให้เห็นประวัติอันโดดเด่นในการต่อสู้การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยวิธีที่กล้าหาญและสร้างสรรค์ รางวัลนี้มีเจตนาให้ความคุ้มครองอย่างทันควันต่อผู้ได้รับรางวัลที่ตกอยู่ในอันตรายโดยการดึงดูดความสนใจของสื่อและประชาชนทั่วโลก ในบรรดาผู้ได้รับรางวัลนี้มีผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงรวมอยู่ด้วยหลายคน

⁸⁶ Marieme Helie Lucas เมื่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเผชิญกับผู้มีบทบาททางการเมืองที่มีไซกาครัฐ รวมข้อมูลผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง (พ.ศ. 2549) หน้า 35 [http://www. defendingwomen-defending rights.org/ resources.php](http://www.defendingwomen-defendingrights.org/resources.php)

นอกจากนี้ ยังมีแนวความคิดริเริ่มคล้ายกันในการให้รางวัลผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในระดับประเทศ สมาคมสตรีอัลจีเรียเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งเป็นองค์กรสตรีที่มีสำนักงานอยู่ในกรุงแอลเจียร์ ได้ริเริ่มรางวัลสำหรับผู้หญิงผู้ต่อต้านลัทธิศาสนาเคร่งคัมภีร์ โดยในวันที่ 8 มีนาคมของทุกปี สมาคมสตรีอัลจีเรีย เพื่อประชาธิปไตยให้เกียรติผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิงผู้ต่อสู้กับลัทธิศาสนาเคร่งคัมภีร์ ด้วยรางวัลนี้ซึ่งมีเจตนาเพื่อเชิดชูการต่อสู้และย้ำเตือนไม่ให้ประชาชนลืมคุณูปการอันหาญกล้าของผู้หญิง⁸⁶

การประชุมหารือ

มิใช่เป็นเพียงแค่การประชุมหรือการรวมตัวกัน แต่เป็นการนำเอาผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมากมายมาประชุมหารือร่วมกัน เป็นการสร้างพื้นที่สำหรับการสนับสนุนกันและกันอย่างเป็นกลุ่มก้อน เพื่อให้ผู้หญิงสามารถอภิปรายประสบการณ์ร่วมของพวกเธอเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรม การประชุมเหล่านี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้หญิงและกลุ่มอื่นๆ เพื่อปฏิบัติกรร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้หญิงที่ประเทศเนปาลจัดการประชุมหารือกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงระดับชาติทุกปี การประชุมหารือนี้เป็นการพบกันของผู้หญิง

ระดับรากหญ้ากว่า 200 คนจากหลายภาคส่วนและจังหวัดต่างๆ ของประเทศ เป็นผลทำให้เกิดเครือข่ายว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสองเครือข่ายในจังหวัดโมแฉง และชุมชนชาลีของเนปาล⁸⁷

⁸⁷ <http://www.worecnepal.org/downloads/newwhrdnetworks.pdf>

การประชุมหารือผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงแห่งพื้นภูมิภาคทะเลสาบใหญ่ของแอฟริกา

ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 หน่วยบริการระหว่างประเทศเพื่อสิทธิมนุษยชนจัดการประชุมหารือกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจากพื้นภูมิภาคทะเลสาบของแอฟริกาการประชุมหารือนี้จัดในประเทศรวันดาเป็นเวลาห้าวัน โดยมีผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง 30 คน จากประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตย คองโก บुरुнді และรวันดาเข้าร่วมประชุม ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศรวันดาและบुरुндіก็เข้าร่วมประชุมด้วย

เมื่อการประชุมหารือสิ้นสุด ผู้เข้าร่วมได้เห็นพ้องยอมรับยุทธศาสตร์ในการให้ความคุ้มครองต่อสตรีและผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และตกลงปฏิบัติกิจกรรมเพื่อติดตามผล นอกจากนี้พวกเขายังเปิดตัวการรณรงค์ว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง เคลื่อนไหวพลักดันเพื่อให้กฎหมายบางฉบับถูกยกเลิก และประสานงานด้านผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนกับองค์กรอื่นๆ ในพื้นภูมิภาค

สถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติ

กฎหมายและสถาบันระดับประเทศสามารถให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนได้หลายวิธี โดยหลายประเทศได้นำมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากลมาใช้กับกฎหมายในประเทศตน รัฐบาลบางประเทศหรือในบางกรณีประชาสังคมเองได้จัดตั้งสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เป็นเอกเทศ และมีอำนาจและทรัพยากรเพื่อสืบสวนกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถใช้สถาบันเหล่านี้เพื่อให้ความคุ้มครองตนเอง นอกจากนี้สถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติอื่นๆ ยังสามารถเรียนรู้แนวทางสร้างสรรค์ในการให้ความคุ้มครองต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง เหมือนกับที่คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อผู้หญิงของอินโดนีเซียได้นำมาใช้ ตามรายละเอียดต่อไปนี้:

บทบาทของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรี ประเทศอินโดนีเซีย (Komnas Perempuan)

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรีของอินโดนีเซีย ถูกตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผู้หญิงในอินโดนีเซีย ทั้งนี้เป็นการสนองตอบคำเรียกร้องให้รัฐรับผิดชอบต่อการข่มขืน บรรดาผู้หญิงเชื้อชาติจีนในคณะกรรมการนี้ได้ตั้งโครงการเพื่อสนองตอบกรณีการละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรมต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงขึ้นหลายโครงการ โดยเร็วๆ นี้ได้ทำวิจัยข้อมูลฐานเปรียบเทียบเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรมเฉพาะเจาะจงที่ประสบ

โดยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในภาคส่วนต่างๆ ของอินโดนีเซียเสร็จสิ้นลง และ คณะกรรมการสิทธิการยังสนับสนุนผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงด้วยโครงการต่อไปนี้:

การสนองตอบอย่างเร่งด่วน คณะกรรมการสิทธิการให้การสนองตอบอย่างเร่งด่วน ในสถานการณ์ที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเผชิญกับการทำทารุณกรรม โดยใช้ สำนักงานคณะกรรมการและเครือข่ายสมาชิกคณะกรรมการเพื่ออำนวยความสะดวก มาตรการแทรกแซงฉุกเฉินพร้อมการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ในสถานการณ์ พิเศษจะมีการส่งทีมหาข้อเท็จจริงออกไปพูดคุยโดยตรงกับผู้ปกป้องสิทธิรวมทั้งเพื่อน ร่วมงานและสมาชิกชุมชนที่ถูกทำร้าย ตัวอย่างเช่น ในระหว่างที่สถานการณ์ความขัดแย้ง ที่ใช้อาวุธในจังหวัดอาเยห์และติมอร์ตะวันออกและตะวันตกอยู่ในระดับรุนแรง คณะกรรมการได้ริเริ่มการประชุมระดับชาติร่วมกับรัฐมนตรีกระทรวงความมั่นคงแห่งชาติ และกิจการด้านการเมืองเพื่อดึงความสนใจต่อประเด็นการละเมิดสิทธิต่างๆ และยังขอให้มีการทบทวนแนวปฏิบัติการสำหรับกองกำลังภาคพื้นดินเพื่อเป็นการให้ความคุ้มครอง ต่อผู้ทำงานด้านมนุษยธรรมในท้องถิ่นและป้องกันการทำร้ายในอนาคต

มาตรการป้องกัน คณะกรรมการยังมีมาตรการป้องกันโดยเชื่อมโยง เข้ากับความรู้ ความเข้าใจต่อชุมชนเพื่อหลีกเลี่ยงการทำทารุณกรรมต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ในอนาคต ในจังหวัดปาปัวซึ่งมีความขัดแย้งที่ยาวนานที่สุดของประเทศ คณะกรรมการ มีบทบาทในการตรวจสอบสังเกตการณ์การเจรจาระหว่างตัวแทนบริษัทเหมืองทอง ข้ามชาติกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงชาวพื้นเมืองคณะกรรมการยังได้เยี่ยมเยียน เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอย่างเป็นทางการเป็นประจำ โดยมีเป้าหมายในการสร้างความคุ้นเคย ให้กับข้าราชการเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบระดับชาติที่ดูแลด้านสิทธิมนุษยชนผู้หญิง และประชุมร่วมกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในท้องถิ่นเพื่อทำให้นักเคลื่อนไหวเหล่านี้ เป็นที่รู้จักและทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพวกเขาเกี่ยวกับคณะกรรมการมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

กิจกรรมสร้างเสริมสมรรถภาพ ในขณะที่ความขัดแย้งในจังหวัดอาเยห์อยู่ในระดับ รุนแรง คณะกรรมการสนองตอบเพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงด้วยการเข้ามีส่วนร่วม ในในการเฝ้าระวังสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นแนวความคิดริเริ่มของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติในอาเยห์และพัฒนาหลักการเฝ้าระวังอย่างมีจริยธรรม ร่วมกับกลุ่มผู้หญิงท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานของงานติดตามผลร่วมกันระหว่างคณะกรรมการกับกลุ่มผู้หญิงในด้าน การละเมิดสิทธิต่อผู้หญิงในสถานการณ์ความขัดแย้ง คณะกรรมการยังได้ริเริ่มจัดตั้ง กองทุนพิเศษจากการบริจาคของประชาชนเพื่อให้ความช่วยเหลือเหยื่อของความรุนแรง “กองทุนสตรี” ตามชื่อที่นิยมเรียกกันนั้น ทำหน้าที่เป็นแหล่งทรัพยากรสำหรับองค์กร ที่ทำงานเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงในระดับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่ไม่ได้ รับทุนสนับสนุนจากองค์กรผู้บริจาค (Kamala Chandrakirana บทบาทของ Komnas Perempuan ในการคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง รวมข้อมูลผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนของผู้หญิง (พ.ศ. 2549) หน้า 57-61 หรือดูได้ที่ <http://www.defending-women-defending-rights.org/resources.php>

ศาลสามารถให้ความยุติธรรมได้หรือไม่

⁸⁸ ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ข้อ 9.2

ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนรับรองสิทธิของมนุษย์ทุกคนในการร้องทุกข์เมื่อถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ข้อ 9 ของปฏิญญารับรองสิทธิในการให้คำร้องเรียนนั้นได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยโดยหน่วยงานทางตุลาการหรืออื่น ๆ ที่มีอิสระเป็นกลาง และมีอำนาจ นอกจากนี้ยังระบุอย่างชัดเจนว่า สิทธิในการได้รับบรรเทาทุกข์ “รวมถึงค่าชดเชยเมื่อมีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้นั้น ตลอดจนการบังคับคดีของศาลตัดสินอันเป็นที่สุดและการชดเชย ทั้งหมดโดยมิล่าช้าเกินควร”⁸⁸

นอกจากนี้ ข้อ 12.3 กำหนดอย่างชัดเจนว่า รัฐพึงดำเนินมาตรการจำเป็นในการให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิผู้หนีภัยจากความรุนแรง การข่มขู่ การแก้แค้น การเลือกปฏิบัติโดยมิชอบ การกีดกัน หรือการกระทำโดยพลการใดๆ อันเป็นผลจากการดำเนินกิจกรรมของพวกเขาที่ควรได้รับการตีความว่ารวมไปถึงมาตรการทางตุลาการที่มีเป้าหมายลงโทษผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อการทำร้ายพวกเขา

ระบบกฎหมายระดับประเทศ

ในระดับประเทศนั้น การเอาผิดต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายใต้ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนนั้นกระทำได้โดยผ่านหลักการของกฎหมายที่บรรจุอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งชาติและกฎหมายภายในประเทศ ซึ่งมีกลไกสำหรับการให้ต้องรับผิดชอบในระบบตุลาการอย่างเป็นทางการ ซึ่งรวมถึงศาล คณะตุลาการ หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และองค์ประกอบอื่นๆ ทางตุลาการ โดยในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันในเรื่องของระบบกฎหมาย ลักษณะองค์ประกอบของศาลหรือจำนวนและความมีประสิทธิภาพของช่องทางทางกฎหมายสำหรับการบรรเทาทุกข์ต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน

แต่ไม่ว่าจะมีรูปแบบใด ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หนีภัยอาจแสวงหาความยุติธรรมจากระบบทางกฎหมายในประเทศของตน โดยอาจขอให้มีการสืบสวนจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่เป็นอิสระ ฟ้องร้องในศาล หรือแสวงหาการบรรเทาทุกข์ทางกฎหมายจากองค์กรทางปกครองของรัฐบาลที่มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านทางตุลาการ ตัวอย่างด้านล่างนี้ แสดงให้เห็นถึงยุทธศาสตร์ทางกฎหมายที่องค์กรกลุ่มชาวแคธอลิก เพื่อทางเลือกอิสระ (Catholic for Free Choice) นำมาใช้กับกรมทะเบียนของประเทศอาร์เจนตินาเพื่อเอาผิดกลุ่มชาวจัดที่ต้องรับผิดชอบในการละเมิดสิทธิขององค์กรที่ได้ปกป้องสิทธิผู้หนีภัย

องค์กรกลุ่มชาวแคธอลิกเพื่อทางเลือกอิสระอาร์เจนตินา: การเอาผิดกับกลุ่มแคธอลิกหัวรุนแรง

เมื่อปี -พ.ศ. 2546 องค์กรกลุ่มชาวคาทอลิกเพื่อทางเลือกอิสระร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขขณะคดีซึ่งส่งผลให้กฎหมายว่าด้วยสุขภาพทางเพศและการให้กำเนิดบุตรอย่างรับผิดชอบว่าเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ชาวคาทอลิก เคียงคัมกีร์ กลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ในขบวนการต่อต้านการทำแท้ง ได้ยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอให้ยกเลิกกฎหมายนี้ นอกจากนี้ตัวแทนขององค์กรชีวิตมนุษยนานาชาติ และสภาชีวิตและครอบครัวแห่งละตินอเมริกา ยังได้ยื่นคำร้องเรียนกับฝ่ายปกครองเพื่อให้ถอนใบอนุญาตและการจดทะเบียนขององค์กรกลุ่มชาวคาทอลิกเพื่อทางเลือกอิสระ รวมทั้งให้บริบทพหุวัฒนธรรม การรณรงค์เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือขององค์กรกลุ่มชาวคาทอลิกเพื่อทางเลือกอิสระไม่ได้หยุดอยู่เพียงแค่นั้น แต่ยังมีผู้นำเอาไปสเตอร์ภาพ “ตัวอ่อนที่ถูกทำแท้ง” มาปิดตลอดถนนที่สำนักงานขององค์กรตั้งอยู่ และตามมาด้วยอีเมลขู่ทำร้ายอีกด้วย

องค์กรกลุ่มชาวคาทอลิกเพื่อทางเลือกอิสระใช้ยุทธศาสตร์มองภาพรวม โดยต่อสู้กับข้อกล่าวหาด้วยข้อโต้แย้งที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการทำงานอย่างยาวนาน ในชุมชนซึ่งสนับสนุนสิทธิทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ของผู้หญิงและบนความเป็นจริงที่ว่า การลักลอบทำแท้งเป็นอันตราย ด้านสาธารณสุขของประเทศ ข้อโต้แย้งเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนโดยตราสารสิทธิมนุษยชนที่รัฐบาลรับรองรวมทั้งปฏิญญาและมติของการประชุมระหว่างประเทศและอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องนอกจากนี้ข้อโต้แย้งเหล่านี้ ยังร้องเรียนไปถึงความเห็นที่หลากหลายในคริสตจักรและภูมิปัญญาด้านเทววิทยาที่ยอมรับการตัดสินใจโดยตัวผู้หญิงเองในประเด็นการเจริญพันธุ์ว่ามีความถูกต้องเหมาะสมทางด้านศีลธรรม

ในขณะเดียวกัน องค์กรได้ร้องเรียนต่อสำนักเลขาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับการกวาดล้างและการคุกคามที่มีเป้าหมายเพื่อสกัดกั้นองค์กรกลุ่มชาวคาทอลิกเพื่อทางเลือกอิสระจากการปกป้องสิทธิมนุษยชน และระดมแรงสนับสนุนขององค์กรสิทธิมนุษยชนต่างๆ รวมทั้งรับข้อเสนอของสมาคมเพื่อสิทธิพลเมืองซึ่งมีสำนักงานอยู่ในกรุงบัวโนสไอเรส อาร์เจนตินา ที่จะแทรกแซงโดยการเป็นที่ปรึกษาของศาลเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการสมาคม องค์กรยังเริ่มการรณรงค์เพื่อรวบรวมการสนับสนุน และความเป็นเอกภาพจากองค์กรผู้หญิงนิยม ขบวนการผู้หญิง ขบวนการสังคม สหภาพแรงงานและผู้มีวิชาชีพต่างๆ ซึ่งยึดถือในหลักการเดียวกับองค์กรกลุ่มชาวคาทอลิกเพื่อทางเลือกอิสระ และเปิดเผยคดีต่อสาธารณะและเรียกร้องความโปร่งใสจากรัฐ โดยขอให้รัฐรักษาความเป็นอิสระถึงแม้จะมีแรงกดดันจากกลุ่มหัวรุนแรงทางศาสนา

เจ็ดเดือนหลังจากการร้องเรียน กรมทะเบียนได้ตัดสินใจให้องค์กรกลุ่มชาวคาทอลิกเพื่อทางเลือกอิสระเป็นฝ่ายชนะ โดยสะท้อนความเห็นที่ว่าวัตถุประสงค์ขององค์กรนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการระดับชาติ ว่าด้วยสุขภาพทางเพศและการให้กำเนิดบุตรอย่างรับผิดชอบ สำนักเลขาธิการสิทธิมนุษยชนยังได้มีมติในการสนับสนุนความชอบธรรมและความชอบด้วยกฎหมายขององค์กรกลุ่มชาวคาทอลิกเพื่อทางเลือกอิสระในการปกป้องเสรีภาพในการสมาคมและการแสดงออก และยังมีแรงสนับสนุนจากขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน ที่ส่งจดหมายสนับสนุนจากกว่า 100 องค์กร

ทั่วประเทศที่ส่งไปให้องค์กรกลุ่มชาวคาทอลิกเพื่อทางเลือกอิสระ (ซิลเวีย จูเลีย การเอาผิดกับกลุ่มคาทอลิกหัวรุนแรง รวมข้อมูลผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง (พ.ศ. 2549) หน้า 79-81 <http://www.defendingwomen-defendingrights.org/resources.php>)

ศาลสิทธิมนุษยชนระดับพินภูมิภาค

นอกจากศาลในประเทศแล้ว ศาลสิทธิมนุษยชนระดับพินภูมิภาคได้ถูกจัดตั้งขึ้นในทวีปอเมริกา ยุโรปและแอฟริกาเพื่อพิจารณาคดีที่ศาลในประเทศไม่สามารถให้ความยุติธรรมได้ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในพินภูมิภาคเหล่านี้สามารถเข้าถึงศาลเหล่านี้ เพื่อแสวงหาการบรรเทาทุกข์ต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่เนื่องจากไม่มีศาลสิทธิมนุษยชน สำหรับพินภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ผู้ปกป้องสิทธิพินภูมิภาคดังกล่าวจึงไม่มีทางเลือกนี้ นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องสำคัญที่พึงสังเกตว่านอกจากระบุเป็นอย่างอื่น องค์กรตุลาการระดับพินภูมิภาคเหล่านี้รับพิจารณาคดีสิทธิมนุษยชน หลังจากที่หมดหนทางการเยียวยาภายในประเทศแล้วเท่านั้นหัวข้อต่อไปนี้บรรยายอย่างละเอียดถึงศาลสิทธิมนุษยชนระดับพินภูมิภาคและวิธีที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

ศาลสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกา

Inter-American Court of Human Rights

Avenue 10 Street 45-47

Los Yoses San Pedro

Costa Rica

P.O. Box 6906-1000 San Jos

Costa Rica

โทรศัพท์: (506) 234 0581

โทรสาร: (506) 234 0584

Email: corteidh@corteidh.or.cr

ศาลสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกา เป็นสถาบันตุลาการอิสระที่สถาปนาโดยองค์กรรัฐอเมริกัน ในปี พ.ศ. 2522 โดยมีหน้าที่สองอย่างคือ ให้คำปรึกษาและชี้ขาดคดี หน้าที่ให้คำปรึกษาของศาลเกี่ยวข้องกับการตีความอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา รัฐสมาชิกใดๆ ขององค์กรรัฐอเมริกันหรือองค์กรใดๆ ของระบบสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาสามารถขอให้ศาลตีความบทบัญญัติของอนุสัญญา เพื่อสร้างความกระจ่างในด้านเนื้อหาและขอบเขต

หน้าที่ชี้ขาดของศาลหมายความว่าผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถใช้ศาลเพื่อให้ได้รับการเยียวยาทางกฎหมายต่อการละเมิดสิทธิ เมื่อศาลในประเทศไม่สามารถสนองตอบได้อย่างเพียงพอ เมื่อรัฐสมาชิกขององค์กรรัฐอเมริกันไม่ปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับคดีใดคดีหนึ่ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนอาจส่งคดีนั้นให้กับศาล คำพิพากษาของศาลมีผลผูกมัด และรัฐที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตาม

อย่างไรก็ดี ควรสังเกตว่า ประชาชนของรัฐสมาชิกในองค์กรรัฐอเมริกันไม่ได้รับอนุญาตให้ยื่นฟ้องโดยตรงต่อศาล บุคคลที่เชื่อว่าสิทธิของตนถูกละเมิดต้องร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนก่อน โดยคณะกรรมการจะพิจารณาว่าคดีนี้รับฟังได้หรือไม่ หากเห็นว่าคดีรับฟังได้และเห็นว่ารัฐมีความผิด คณะกรรมการโดยทั่วไปจะยื่นรายการข้อเสนอแนะต่างๆ ให้รัฐปฏิบัติเพื่อเป็นการสนองตอบต่อการละเมิดสิทธิ ยกเว้นเฉพาะในกรณีที่รัฐไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะเหล่านี้หรือหากคณะกรรมการเห็นว่าคดีมีความสำคัญหรือความน่าสนใจในแง่กฎหมายเป็นพิเศษเท่านั้นจึงจะส่งเรื่องนี้ต่อไปให้ศาล ดังนั้นศาลจึงเป็นมาตรการที่พึ่งสุดท้ายที่นำมาใช้หลังจากคณะกรรมการ ไม่สามารถให้ข้อยุติต่อคดีอย่างไร้ข้อพิพาทได้

คู่มือเข้าถึงระบบสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย

ศูนย์เพื่อความยุติธรรมและกฎหมายระหว่างประเทศ ได้ผลิตคู่มือนี้ขึ้นเพื่อเป็นหนังสืออ้างอิงสำหรับเหยื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนและผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ต้องการความช่วยเหลือทางกฎหมายเพื่อเข้าถึงระบบความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย (<http://www.cejil.org/probono.cfm>)

ศาลสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา

องค์กรตุลาการสิทธิมนุษยชนระดับพหุภูมิภาคที่ตั้งขึ้นล่าสุด คือศาลสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกาซึ่งได้รับการก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2541 นับเป็นเวลาสิบสองปีหลังจากที่กฎบัตรสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา เริ่มมีผลบังคับใช้ก่อนการก่อตั้งศาลนี้ ความคุ้มครองสิทธิที่อยู่ในกฎบัตรตกอยู่กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกาซึ่งไม่มีอำนาจบังคับใดๆ แต่เพียงผู้เดียว ดังนั้นศาลนี้จึงถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐภายใต้กฎบัตรมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

พิธีสารที่สถาปนาศาลนี้มีผลเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 ข้อ 3.1 ของพิธีสารกำหนดให้การกระทำใดๆ สามารถนำเข้าสู่ศาลได้บนพื้นฐานของตราสารใดๆ รวมทั้งสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศซึ่งรัฐภาคีนั้นได้ให้สัตยาบันรับรอง ข้อ 7 ยังอนุญาตให้ศาลนำตราสารสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องใดๆ ที่รัฐภาคีนั้นได้ให้สัตยาบันรับรองมาใช้ นอกเหนือไปจากกฎบัตรสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา

นวัตกรรมทางความคิดนี้มีความแตกต่างจากศาลสิทธิมนุษยชนระดับพื้นภูมิภาคอื่นๆ และมีประโยชน์ต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเนื่องจากขยายแหล่งที่มาทางกฎหมายภายใต้เขตอำนาจนี้ให้นอกเหนือไปจากกฎบัตรสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา จนครอบคลุมถึงข้อตกลงสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติอื่นๆ ที่ลงนามโดยรัฐนั้นๆ เนื่องจากข้อตกลงระหว่างประเทศบางฉบับไม่มีการกำหนดกลไกในการให้ปฏิบัติตามศาลสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกาจึงอาจเป็นช่องทางหนึ่งสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถใช้เพื่อการบรรเทาทุกข์ ซึ่งหาในเวทีระหว่างประเทศที่อื่นมิได้

พิธีสารยังทำให้ทั้งรัฐบาลและประชาชนเข้าถึงศาลได้ไม่เพียงแต่รัฐเท่านั้นแต่องค์กรพัฒนาเอกชนและบุคคลที่มีสถานะผู้สังเกตการณ์ของคณะกรรมการสามารถ ยื่นฟ้องคดีต่อศาล หากรัฐบาลของตนได้มีปฏิญญายอมรับเขตอำนาจของศาลในการรับฟังคดีลักษณะดังกล่าว องค์กรพัฒนาเอกชนในแอฟริการวมทั้งกลุ่มผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ได้รับการยอมรับโดยสหภาพแอฟริกายังสามารถขอคำปรึกษาจากศาลได้อีกด้วย

เนื่องจากยังไม่มีการประชุมใช้ตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวกับศาลและสถานที่ซึ่งไม่ได้ถูกกำหนด ดังนั้นกว่าที่ศาลจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้อาจเป็นระยะเวลาหนึ่ง⁸⁹ และแม้เมื่อเริ่มปฏิบัติหน้าที่แล้วก็ยังคงอาจเป็นการยากลำบากสำหรับบุคคลและองค์กรที่จะขออนุญาตจากรัฐบาลของตนให้ศาลมีเขตอำนาจได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนที่พัวพันรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ

⁸⁹ รวมข้อมูลโครงการว่าด้วยศาลและศาลพิเศษระหว่างประเทศ ศาลสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา <http://www.pict-pcti.org/courts/ACHPR.html>

ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

European Court of Human Rights

Council of Europe

67075 Strasbourg-Cedex France

โทรศัพท์: +33 3 88 41 20 18

โทรสาร: +33 3 88 41 27 30

ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปถูกก่อตั้งในปี พ.ศ. 2502 ภายใต้อนุสัญญาเพื่อความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน เพื่อตรวจสอบและชี้ขาดกรณีการละเมิดอนุสัญญา การยอมรับพิธีสารที่ 11 เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 ทำให้การบังคับใช้ของอนุสัญญาขึ้นอยู่กับอำนาจตุลาการอย่างสิ้นเชิง โดยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปมีเขตอำนาจแต่ผู้เดียวในการบังคับการปฏิบัติตามอนุสัญญาของรัฐภาคีสถานนี้เป็นส่วนหนึ่งของสภายุโรป ซึ่งเป็นองค์กรที่ประกอบด้วย 41 รัฐในยุโรป

คำร้องเรียนเฉพาะราย ศาลนี้พิพากษาเกี่ยวกับคำร้องเรียนที่อ้างการละเมิดอนุสัญญาโดยรัฐภาคีใดๆ คำร้องเรียนสามารถยื่นโดยรัฐใดๆ ที่เป็นภาคีอนุสัญญาหรือ

ปัจเจกบุคคลโดยตรงต่อศาลที่เมืองสตราสบูร์ก พิธีสารที่ 9 อนุญาตให้บุคคลสามารถยื่นคำร้องเรียนเฉพาะรายต่อศาลได้โดยตรงหากได้รับ รัฐที่ต้องตอบและคณะกรรมการสิทธิการกลั่นกรองยอมรับคำร้องเรียนนั้นๆ

คำร้องเรียนที่ศาลรับฟังได้จะต้องหมดหนทางเยียวยาภายในประเทศเสียก่อน และต้องมีการยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปภายในหกเดือนหลังจากนั้น ซึ่งโดยทั่วไปหมายถึงหกเดือนนับจากวันตัดสินของศาลสูงสุดในประเทศ หลังจากระยะเวลาดังกล่าว ศาลจะไม่สามารถรับคำร้องเรียนนั้นได้

เมื่อศาลรับฟังคำร้อง จะดำเนินการพิจารณาคำร้องว่ามีการละเมิดสิทธิอนุสัญญาเกิดขึ้นจริงหรือไม่ในระหว่างการพิจารณานี้อาจมีการเจรจาโดยลับผ่านทางนายทะเบียนศาล เพื่อให้เกิดการตกลงยอมความกันอย่างฉันทันมิตร

การยื่นเรื่อง ต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

โปรดทราบว่า...

- คุณไม่จำเป็นต้อง เป็นพลเมืองของรัฐหนึ่งรัฐใดที่ผูกพันในอนุสัญญาเพียงแค่ การละเมิดสิทธิที่คุณร้องเรียนถูกกระทำโดยรัฐเหล่านี้ภายในเขตอำนาจของอนุสัญญา ซึ่งโดยทั่วไปหมายถึงภายในเขตแดนของรัฐเหล่านี้
- แม้ว่า你不จำเป็นต้องมีนายตัวแทนในขั้นแรกๆ ของการดำเนินคดี คุณจะต้อง มีนายเมื่อคำร้องของคุณถูกแจ้งไปยังรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง
- คุณต้องออกค่าใช้จ่ายต่างๆ เอง (เช่น ค่าทนาย หรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการค้นคว้า ข้อมูลและการติดต่อทางจดหมาย)
- หลังจากที่ยื่นคำร้องแล้ว คุณอาจสมัครขอความช่วยเหลือด้านกฎหมาย โดยความช่วยเหลือด้านกฎหมายนี้ไม่มีให้โดยอัตโนมัติ และไม่มีให้ในทันทีทันใด หากแต่ เป็นในช่วงท้ายๆ ของการดำเนินคดี
- ภาษาราชการของศาลคือภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส แต่คำร้องสามารถยื่นได้ ในหนึ่งในภาษาราชการของรัฐที่เกี่ยวข้อง (www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/The+Court/The+Court/History+of+the+Court/)

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถร้องขอการเยียวยานี้เพราะการละเมิด โดยตรงและเป็นส่วนตัวต่อสิทธิใดๆ ที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเพื่อความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพพื้นฐานแห่งยุโรป (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) อนุสัญญานี้รับรองสิทธิพลเมืองและ สิทธิทางการเมืองพื้นฐานที่รับรองโดยปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ดังนั้น คำร้องเรียนอาจรวมถึงข้อกล่าวหาเรื่องการทรมานและการปฏิบัติมิชอบต่อนักโทษ ความชอบหรือมิชอบด้วยกฎหมายของการกักขังหน่วงเหนี่ยว การพิจารณาคดีแพ่ง หรืออาญาอย่างไม่มีประสิทธิภาพ การรับรองสิทธิในอนุสัญญาอย่างเลือกปฏิบัติ

การจำกัดการแสดงความคิดเห็นหรือการส่งหรือรับข้อมูล หรือการละเมิดสิทธิเสรีภาพ ในการมีส่วนร่วมในการชุมนุมหรือการเดินทาง

ในขณะที่คำร้องเรียนอาจครอบคลุมประเด็นมากมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ข้อเสียของกลไกนี้ คือการที่ผู้ปกป้องสิทธิจำนวนมากขาดความชำนาญ ในการใช้ศาลและกระบวนการของศาลนี้ และข้อบังคับให้หมดหนทาง ในการเยียวยาภายในประเทศเสียก่อนซึ่งทำให้หมดสิทธิใช้กลไกนี้เป็นการสนองตอบต่อกรณีเร่งด่วนเมื่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงตกอยู่ในอันตราย

การให้คำปรึกษา เมื่อได้รับการร้องขอจากคณะกรรมการรัฐมนตรี ศาลนี้อาจให้คำปรึกษาต่อข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตีความอนุสัญญาหรือพิธีสารคณะกรรมการรัฐมนตรี ต้องมีเสียงส่วนใหญ่ในการขอคำปรึกษาจากศาล ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ไม่สามารถ ขอคำปรึกษาจากศาลโดยตรง แต่อาจเคลื่อนไหวผลักดันคณะกรรมการรัฐมนตรี เพื่อขอคำปรึกษาจากศาลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

แม้ว่าจะมีข้อจำกัดต่างๆ แต่ศาลสิทธิมนุษยชนระดับพื้นภูมิภาคเหล่านี้ยังมีประโยชน์ต่อการแสวงหาการบรรเทาทุกข์หรือการเยียวยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ไม่สามารถได้รับความยุติธรรมจากระบบกฎหมายในประเทศต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน มีกรณีจำนวนมากที่บุคคลและองค์กรได้ประโยชน์จากคำพิพากษาของศาลเหล่านี้ คดีข้างล่างนี้ แสดงให้เห็นว่าคำพิพากษาของหนึ่งในศาลเหล่านี้ คือศาลสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกา มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการแสวงหา ความยุติธรรมและภาวะความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ในกรณีการลอบสังหารนักเคลื่อนไหวผู้หญิงคนหนึ่งต่อไปนี้

ไมร์นา แม็ค (Myrna Mack) อายุ 40 ปี เป็นนักมานุษยวิทยาชาวกัวเตมาลา ผู้บุกเบิกการศึกษาภาคสนามเกี่ยวกับการล่มสลายของชุมชนพื้นเมืองอันเป็นผลมาจากเทคนิคต่อสู้ของกองทัพเพื่อจัดการกับกลุ่มต่อต้านรัฐบาลในระหว่างสถานการณ์ความขัดแย้งที่ใช้อาวุธในประเทศกัวเตมาลา เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2533 เธอเสียชีวิตหลังถูกแทง 27 ครั้งโดยฝีมือคนสองคน ขณะที่กำลังออกจากสำนักงานเพื่อกลับบ้าน ในช่วงสองสัปดาห์ก่อนหน้านั้น เธอถูกหน่วยสังหารของกองทัพสะกดรอยม⁹⁰ เฮเลน แม็ค (Helen Mack) ซึ่งเป็นน้องสาวของไมร์นาต่อสู้เพื่อความยุติธรรมสำหรับพี่สาวของเธอเป็นเวลา 14 ปี ซึ่งส่งผลให้เธอกลายเป็นหนึ่งในผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการนับถือมากที่สุดของกัวเตมาลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการต่อสู้เรื่องการไม่ลงโทษผู้กระทำผิด

⁹⁰ http://www.humanrightsfirst.org/defenders/hrd-guatemala/hrd_mack/hrd_mac_hist/hrd_his_1.htm

การต่อสู้ของเฮเลนมุ่งความสนใจไปที่การดำเนินคดีต่อทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการวางแผนและลอบสังหารพี่สาวของเธอ ในระหว่างการต่อสู้อยู่นั้น เธอถูกข่มขู่หลายต่อหลายครั้งจากความพยายามในการปกป้องผู้กระทำผิดจากกระบวนการความยุติธรรม

⁹¹ ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับไมร์นา และเฮเลน แม็ค มีที่เว็บไซต์ มูลนิธิไมร์นาแม็ค <http://www.mymamack.org.gt>

เนื่องจากเธอไม่สามารถได้รับการบรรเทาทุกข์จากศาลในประเทศ เธอจึงนำเรื่องขึ้นสู่ศาลสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกา ด้วยความบากบั่นและแรงสนับสนุนจากบุคคลสำคัญจำนวนมาก ในที่สุดจึงมีการตัดสินลงโทษสองทหารผู้สังหารพี่สาวของเธอ และบรรดานายทหารผู้สังหาร เมื่อศาลสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกามีคำพิพากษาดังกล่าวซึ่งมีผลผูกพันต่อกัวเตมาลา ประธานาธิบดีกัวเตมาลาพร้อมด้วยประธานรัฐสภาและศาลฎีกาได้ออกมายอมรับความรับผิดชอบของรัฐบาลกัวเตมาลาต่อการสังหารไมร์นา แม็คเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2547⁹¹

แม้ว่าการแสวงหาความยุติธรรมผ่านศาลจะประสบความสำเร็จในหลายกรณี แต่ผู้พิทักษ์สิทธิผู้หญิงต้องระลึกถึงสภาพความเป็นจริงในการตั้งความคาดหวัง ผู้หญิงยังคงต้องเผชิญอุปสรรคมากมายในการใช้ระบบกฎหมายเพื่อแสวงหาความยุติธรรม โดยเฉพาะในสองระดับ: ประการแรก การเข้าไม่ถึงระบบยุติธรรมเนื่องจากในความเป็นจริง ไม่ใช่ทุกคนที่มีความสามารถในการเดินทางและทรัพยากรการเงินในการเข้าถึง อีกทั้งไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนและวิธีในการทำให้ได้มา ประการที่สอง ผู้หญิงพบกับอุปสรรคต่างๆ เนื่องจากอคติทางเพศในระบบกฎหมาย เช่น การไม่ยอมรับการกระทำผิดต่างๆ ต่อผู้หญิง หรืออคติเพศชายในขั้นตอนและกระบวนการของศาล

สหประชาชาติสามารถมีปฏิริยาสนองตอบได้อย่างไร

ระบบสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในสหประชาชาติ สามารถถูกใช้โดยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเพื่อเรียกร้องให้มีความคุ้มครอง ความยุติธรรม และภาระความรับผิดชอบ ที่ตรวจสอบได้และยังช่วยเสริมยุทธศาสตร์อื่นๆ ที่ใช้การแทรกแซงของสหประชาชาติอาจช่วยป้องกันการละเมิดสิทธิหรืออย่างน้อยช่วยส่งคำเตือนไปยังรัฐบาลว่ากำลังถูกประชาคมโลกเพ่งเล็งอยู่ และสามารถช่วยยกประเด็นหรือคดีให้เป็นที่ประจักษ์ในระดับสากล ตลอดจนเพิ่มความชอบธรรมให้กับการเรียกร้องความยุติธรรมและการบรรเทาทุกข์ ต่อไปนี้เป็นรายละเอียดของกลไกต่างๆ ในสหประชาชาติที่อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

⁹² สนธิสัญญาทั้งเจ็ดได้แก่: กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกครอบครัว

กลไกสหประชาชาติ

มีหลายวิธีที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถใช้แสวงหาการเยียวยา และการบรรเทาทุกข์ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเจ็ดฉบับ⁹² แต่ละฉบับมีองค์กรหรือคณะกรรมการ ที่เรียกว่าองค์กรสนธิสัญญาเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตาม รัฐที่ได้ให้สัตยาบันในสนธิสัญญามีพันธกรณีในการรายงานเป็นประจำต่อคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในเรื่องการทำให้สิทธิในสนธิสัญญานั้นบังเกิดผล

ยิ่งไปกว่านี้ ระบบสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศยังให้การบรรเทาทุกข์ต่อบุคคล ซึ่งได้ใช้วิธีการต่างๆ เพื่อการเยียวยาในระดับชาติและระดับพหุภูมิภาคโดยผ่านทางกลไก

พิธีสารเลือกรับ สนธิสัญญาที่มีพิธีสารเลือกรับ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ เปิดโอกาสให้บุคคลแสวงหาการบรรเทาทุกข์จากรัฐภาคีที่อาจจะเมิดสิทธิที่อยู่ในอนุสัญญา

หนังสืออ้างอิงเกี่ยวกับกลไกสหประชาชาติสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ หน่วยบริการระหว่างประเทศเพื่อสิทธิมนุษยชน (พ.ศ. 2549) www.ishr.ch

เอกสารหลักเกี่ยวกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน (เล่ม 1 และ 2) สภาเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาแห่งเอเชีย (พ.ศ. 2548) www.form-asia.org

นอกจากสนธิสัญญาเหล่านี้ ยังมีตราสารและกลไกระดับนานาชาติอื่นๆ ที่คุ้มครองบุคคล และชุมชนโดยไม่ขึ้นกับสถาบันของรัฐต่ออนุสัญญาใดๆ ตัวอย่างได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ในสหประชาชาติที่เรียกว่า ผู้รายงานพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญอิสระ หรือคณะทำงาน ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบประเด็นเฉพาะเจาะจงด้านสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ยังมีกลไกอื่นๆ เช่น คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน สหประชาชาติ ซึ่งก่อตั้งโดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน และเลขาธิการสหประชาชาติ

กลไกสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับประเด็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงได้แก่ผู้แทนพิเศษเลขาธิการใหญ่สหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน

Office of the UN Special Representative on Human Rights Defenders
Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR)
Palais des Nations
CH-1211 Geneva 10
Switzerland
เว็บไซต์: www.ohchr.org

กลไกระหว่างประเทศแรกเพื่อการคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกสถาปนาเมื่อปี พ.ศ. 2543 ด้วยการตั้งสำนักงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้แทนพิเศษดำเนินกิจกรรมโดยเป็นอิสระอย่างสิ้นเชิงจากรัฐบาลใดๆ เป็นผู้เชี่ยวชาญอิสระและไม่นับเป็นเจ้าหน้าที่ของสหประชาชาติ ผู้แทนพิเศษมีหน้าที่รายงานต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน สหประชาชาติเป็นประจำทุกปีเหมือนกับผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติ แต่ยังรายงานต่อสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเป็นประจำทุกปีอีกด้วย

อาณัติของผู้แทนพิเศษคือการเฝ้าระวังการปฏิบัติตามปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งโดยเจาะจงรวมถึง:

- ค้นหาและพิจารณาข้อมูลว่าด้วยสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน
- สนับสนุนการเจรจาและความร่วมมือกับรัฐบาลเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามปฏิญญาอย่างมีประสิทธิภาพ
- กำหนดยุทธศาสตร์และจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามปฏิญญาอย่างสมบูรณ์
- เสนอรายงานประจำปีว่าด้วยสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน และสมาชิกใหญ่สหประชาชาติ

เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามอาณัตินี้ ผู้แทนพิเศษดำเนินกิจกรรมต่างๆ หลายอย่างเช่น:

การรับคดีเฉพาะราย ผู้แทนพิเศษนำเรื่องเข้าหารือกับรัฐเกี่ยวกับคดีการละเมิดต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเฉพาะราย ข้อมูลในคดีเช่นนี้รับมาจากหลายแหล่ง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานสหประชาชาติ สื่อมวลชนและผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน เมื่อมีข้อมูลมาถึงมือผู้แทนพิเศษจะพิจารณาว่าอยู่ในอาณัติของตนหรือไม่เป็นประการแรก ประการที่สองจะใช้ความพยายามทั้งหมดในการพิจารณาข้อกล่าวหาว่าน่าจะมีมูลหรือไม่รวมทั้งความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ประการที่สามผู้แทนพิเศษจะติดต่อกับรัฐบาลของประเทศที่มีการอ้างว่าเกิดการละเมิดสิทธิขึ้น

การติดต่อดังกล่าวมักกระทำโดยผ่านจดหมายให้มีมาตรการเร่งด่วน (เมื่อเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิที่อ้างว่ากำลังเกิดอยู่หรือกำลังจะเกิดขึ้น) หรือจดหมายแจ้งข้อกล่าวหา (เมื่อเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิที่อ้างว่าเกิดขึ้นแล้ว) โดยจดหมายแจ้งข้อกล่าวหามุ่งความสนใจหลักไปที่การขอให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทำการสืบสวนเหตุการณ์และดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำผิด ในจดหมายทั้งสองแบบ ผู้แทนพิเศษจะขอให้รัฐบาลดำเนินมาตรการที่เหมาะสมในการจัดการต่อเหตุการณ์ที่มีการกล่าวอ้างว่าเกิดขึ้นและแจ้งผลให้ผู้แทนพิเศษทราบ⁹³

เนื่องจากไม่ใช่กลไกทางกฎหมาย ดังนั้นผู้ร้องทุกข์จึงไม่จำเป็นต้องมีทนายความในการยื่นร้องทุกข์ และรัฐบาลที่ถูกร้องเรียนไม่จำเป็นต้องเป็นภาคีของสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศใดๆ นอกจากนี้ยังไม่จำเป็นต้องใช้ทุกวิธีการของการเยียวยาภายในประเทศก่อนจะส่งข้อมูลไปที่ผู้แทนพิเศษ ผู้ร้องทุกข์เพียงแค่ส่งจดหมายถึงผู้แทนพิเศษที่ urgent-action@ohchr.org โดยอาจใช้แบบฟอร์มที่เราดัดแปลงจากของสำนักงานผู้แทนพิเศษเพื่อเน้นให้เห็นการละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรมที่เจาะจงต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอย่างชัดเจน ซึ่งอยู่ในบทที่ 7 ของคู่มือนี้ เรื่องการบันทึกเป็นเอกสารการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการทำทารุณกรรม แบบฟอร์มบันทึกเหตุการณ์ละเมิดสิทธิสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

⁹³ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน: การคุ้มครองสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน ข้อมูลสิทธิมนุษยชน สหประชาชาติ อนุสัญญาที่ 29 สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน สหประชาชาติ <http://www.unhcr.ch/html/menu6/2/sheets.htm>

จดหมายให้มีมาตรการเร่งด่วน และจดหมายแจ้งข้อกล่าวหา จดหมายนี้ส่งถึงใคร

จดหมายนี้ส่งโดยผู้แทนพิเศษไปถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของรัฐที่เกี่ยวข้อง และส่งสำเนาไปที่คณะทูตของรัฐดังกล่าวในสหประชาชาติที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

จดหมายมีเนื้อหาอะไร จดหมายนี้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับเหยื่อ เหตุการณ์ที่อ้างว่าเกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นคืออะไร และคำร้องเพื่อขอข้อมูล ให้ทำการสืบสวน และมีมาตรการป้องกันหรือบรรเทาทุกข์ต่อการละเมิดสิทธิ

เป้าหมายของจดหมายคืออะไร เป้าหมายของจดหมายคือการทำให้รัฐรับทราบข้อกล่าวหาโดยเร็วที่สุด เพื่อให้มีโอกาสยุติหรือป้องกันมิให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น

กระบวนการนี้ใช้เวลาเท่าไร ผู้แทนพิเศษและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบพยายามที่จะดำเนินการต่อแต่ละข้อกล่าวหาโดยเร็วที่สุด โดยให้ความสนใจพิเศษต่อกรณีที่น่ารุนแรงและเร่งด่วนที่สุดในหลายกรณี ผู้แทนพิเศษสามารถยื่นเรื่องต่อรัฐบาลที่เกี่ยวข้องภายในไม่กี่ชั่วโมงนับจากได้รับข้อมูล แต่ในกรณี ที่ไม่มีข้อมูลเพียงพอจากการติดต่อครั้งแรก อาจจำเป็นต้องใช้เวลาหลายวันในการรวบรวมข้อมูลและสร้างความชัดเจนอย่างเพียงพอสำหรับการยื่นเรื่องต่อรัฐบาล

ผู้ร้องทุกข์สามารถติดตามกระบวนการนี้ได้อย่างไร จดหมายที่ส่งไปยังรัฐบาลเป็นเรื่องลับ จนกระทั่งผู้แทนพิเศษเสนอรายงานประจำปีต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ รายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลและองค์กรที่ ส่งข้อมูลให้ผู้แทนพิเศษจะถูกเก็บเป็นความลับและไม่ถูกเอ่ยถึงในจดหมายส่งถึง รัฐบาลหรือในรายงานสาธารณะ รายงานประจำปีของผู้แทนพิเศษต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ เป็นการสรุปถึงจดหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีการละเมิดสิทธิต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ผู้แทนพิเศษส่งถึงรัฐบาลต่างๆ รวมทั้งสรุปหนังสือตอบของรัฐบาลและข้อสังเกตของผู้แทนพิเศษ

ผลลัพธ์คืออะไร การสื่อสารจากผู้แทนพิเศษไปยังรัฐบาลอาจนำไปสู่ผลที่เห็นได้ เช่น ทำให้ผู้ปกป้องสิทธิได้รับการปล่อยตัวจากที่คุมขัง หรือทำให้การทำร้ายต่อพวกเขาลดลง ตัวอย่างเช่น ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548 ผู้แทนพิเศษ และผู้รายงานพิเศษอื่นๆ ส่งหนังสือเกี่ยวกับกรณีที่น่าทึ่งของนักเคลื่อนไหว สิทธิมนุษยชนผู้หญิงถูกฟ้องด้วยข้อหาหมิ่นประมาทสามกระทรวงจากการวิพากษ์ วิจัยและผู้พิพากษาศาลครอบครัวในที่สาธารณะ ในที่สุดศาลฎีกาคืออัยการได้พิพากษายกฟ้องข้อหาเหล่านี้โดยกล่าวว่าเป็นการดำเนินคดีของพนักงานอัยการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย⁹⁴

⁹⁴ กระบวนการพิเศษของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อเท็จจริงและตัวเลขสำหรับปี 2548 <http://www.ohchr.org/English/bodies/chr/special/Factsandfigureson/2005specialOPcedurescommunications.pdf>

การเยือนประเทศ ผู้แทนพิเศษยังมีอาณัติในการเยือนประเทศต่างๆ อย่างเป็นทางการ การเยือนเหล่านี้เปิดโอกาสให้รวบรวมข้อมูลว่าด้วยสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยตรงในประเทศนั้นๆ เพื่อรับทราบถึงปัญหาเฉพาะที่พวกเขาต้องเผชิญ และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะถึงวิธีจัดการกับประเด็นเหล่านั้น ในการเยือนประเทศใดๆ จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากประเทศนั้นๆ ก่อน

⁹⁵ <http://www.ohchr.org/english/issues/defenders/complaints.htm>

ในระหว่างการเยือน ผู้แทนพิเศษจะพบปะกับผู้คนกลุ่มต่างๆ รวมทั้งผู้นำประเทศ รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง สถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติ องค์กรพัฒนาเอกชนและผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนอื่นๆ เพื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน และสื่อ การเยือนประเทศมักมีระยะเวลาตั้งแต่ห้าถึงสิบวัน หลังจากนั้นผู้แทนพิเศษจะออกรายงานที่เป็นการสรุปและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการทางนิติบัญญัติ ตุลาการ ปกครอง หรืออื่นๆ ที่รัฐสามารถดำเนินการเพื่อปรับปรุงสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน⁹⁵

การเตรียมตัวเพื่อรับการมาเยือนประเทศของผู้แทนพิเศษ

การเตรียมตัวเพื่อรับการมาเยือนประเทศของผู้แทนพิเศษสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน คุณต้อง:

- รู้ขอบเขตอาณาเขตของผู้แทนพิเศษ (ดูข้อมูลสิทธิมนุษยชน สหประชาชาติ อันดับที่ 29 ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน: คู่มือการสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน <http://www.ohchr.org/english/about/publications/docs/fs29.pdf>)
- เลือกประเด็นหลักที่คุณต้องการให้ผู้แทนพิเศษยกขึ้นหารือกับรัฐบาลประเทศของคุณแต่เนิ่นๆ และส่งข้อมูลนี้ไปถึงผู้แทนพิเศษก่อนการมาเยือน เพื่อที่ผู้แทนพิเศษจะได้ยกประเด็นนี้ขึ้นในการประชุมกับทางการ
- เสนอแผนการเยือนให้ผู้แทนพิเศษรวมทั้งสถานที่หรือพื่นภูมิภาคที่ควรเยี่ยมชมเยือน และบุคคลและกลุ่มที่ควรนัดพบ
- วางแผนปฏิบัติงานและกิจกรรมในช่วงก่อนที่ผู้แทนพิเศษจะมาถึง เพื่อให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศของคุณเป็นที่รู้จักมากขึ้น
- ร่วมทำงานกับสื่อในการให้ข้อมูลแก่ประชาสังคมและประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการมาเยือนนี้
- ร่วมมือกับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme) และองค์กรพัฒนาเอกชนในการวางแผนเกี่ยวกับการมาเยือนนี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
- เผยแพร่รายงานและข้อเสนอแนะต่างๆ หลังจากการเยือน และติดตามการดำเนินงานของรัฐบาลในการปฏิบัติตาม

การเยือนประเทศเปิดโอกาสให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงนำเสนอประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับภาวะความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ต่อการละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรมที่พวกเขาประสบ ผู้แทนพิเศษจะคอยติดตามกระตุ้นให้รัฐบาลปฏิบัติตามพันธกรณี เพื่อให้สิทธิต่างๆ ที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้ปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนบังเกิดผล และตรวจสอบมาตรการต่างๆ ที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อเอาผิดต่อผู้กระทำผิด ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงไม่ควรมองการเยือนนี้เป็นจุดสิ้นสุดในตัวเอง แต่ควรใช้เป็นเครื่องมือในการขยายความคุ้มครองให้กับการทำงานของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน

การเยือนประเทศและรายงานที่ติดตามมายังให้โอกาสในการสร้างความร่วมมือ และการเจรจากับรัฐ ตัวอย่างเช่น ในระหว่างการประชุมครั้งที่ 2 ของคณะมนตรี สิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ เมื่อปีพ.ศ. 2549 ผู้แทนพิเศษเสนอรายงานพร้อมข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไนจีเรีย ซึ่งรวมถึงความจำเป็นในการทบทวนการบังคับใช้พระราชบัญญัติ ความสงบเรียบร้อยของสังคมเพื่อให้แน่ใจว่าสิทธิเสรีภาพในการชุมนุม ได้รับการคุ้มครอง อย่างสมบูรณ์⁹⁶ หลังจากรับทราบรายงานนั้น ผู้แทนของไนจีเรียได้แสดงความเต็มใจ ที่จะพบกับผู้แทนพิเศษเพื่ออภิปรายเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าวและการขึ้นทะเบียนองค์กร พัฒนาเอกชน รวมทั้งประเด็นอื่นๆ ที่อยู่ในรายงาน

⁹⁶ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการ ใหญ่ว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิ มนุษยชน ฮินา จิลานี ที่เสนอ ต่อการประชุมครั้งที่ 62 ของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2549 E/ CN.4/2006/95/Add.2

รายงานประจำปี ผู้แทนพิเศษมีหน้าที่เสนอรายงานประจำปีต่อคณะมนตรี สิทธิมนุษยชนและสมัชชาใหญ่ สหประชาชาติ รายงานนี้เป็นการบันทึกกิจกรรมต่างๆ บรรยายถึงแนวโน้มหลักๆ และประเด็นห่วงใยในปีนั้น และให้ข้อเสนอแนะในการจัดการ กับประเด็นเหล่านั้น บางรายงานอาจนำเสนอหัวข้อหลักๆ ที่มีความน่าเป็นห่วง ตัวอย่างเช่น รายงานของฮินา จิลานี ที่เสนอต่อการประชุมครั้งที่ 58 ของคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ เมื่อปีพ.ศ. 2545 ซึ่งอธิบายว่าทำไมจำเป็นต้องมุ่งความสนใจ ไปที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง⁹⁷

⁹⁷ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการ ใหญ่ว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิ มนุษยชน ฮินา จิลานี ที่เสนอ ต่อการประชุมครั้งที่ 58 ของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 E/CN.4/2002/106

การติดต่อกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้แทนพิเศษยังเข้าร่วมงานกิจกรรมด้าน สิทธิมนุษยชนระดับประเทศ ระดับพื้นภูมิภาค และระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ติดต่อกับผู้ปกป้องสิทธิจากทั่วโลก ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ของผู้หญิงสามารถจัดกิจกรรมเช่นนี้และทำจดหมายเชิญผู้แทนพิเศษให้เข้าร่วมได้อีกด้วย

ตัวอย่างเช่น การรณรงค์ระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง จัดการประชุมหารือนานาชาติที่กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน ถึง 2 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นการร่วมชุมนุมกันเป็นครั้งแรกของเหล่าผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจากทั่วโลก โดยผู้แทนพิเศษฮินา จิลานีได้เข้าร่วมการประชุมนี้ และพูดถึง ผลการประชุมในรายงานต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ เมื่อปีพ.ศ. 2549⁹⁸

⁹⁸ รายงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการ ใหญ่ว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิ มนุษยชน ฮินา จิลานี ที่เสนอ ต่อการประชุมครั้งที่ 62 ของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2549 E/ CN.4/2006/95

ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรีสาเหตุและผลกระทบ

Office of the UN Special Rapporteur on Violence against Women
Office of the High Commissioner for Human Rights
Palais des Nations
CH-1211 Geneva 10
Switzerland
เว็บไซต์ : www.ohchr.org

ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรีมีหน้าที่คล้ายกับผู้แทนพิเศษของสหประชาชาติ โดยสามารถทำการเยือนประเทศเพื่อหาข้อเท็จจริงและเสนอรายงานแบบมีหัวข้อหลักเป็นประจำทุกปีต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติยังสามารถยื่นคำร้องเรียนเร่งด่วนและสื่อสารไปยังรัฐเกี่ยวกับกรณีการกล่าวหาเรื่องความรุนแรงต่อสตรี มีหลายครั้งทั้งผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรี และผู้แทนพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ร่วมกันส่งจดหมาย ร้องเรียนเพื่อสนองตอบกรณีเกี่ยวกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติมีอำนาจในการ:

- ค้นหาและรับข้อมูลว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรี สาเหตุและผลกระทบจากแหล่งรัฐบาล องค์กรสนธิสัญญา หน่วยงานพิเศษ ผู้รายงานพิเศษอื่นๆ
- เสนอแนะมาตรการ หนทางและวิธีในระดับชาติ ระดับพหุภูมิภาค และระดับนานาชาติ เพื่อขจัดความรุนแรงต่อสตรีและสาเหตุ และเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้น
- ทำงานอย่างใกล้ชิดร่วมกับผู้รายงานพิเศษ ผู้แทนพิเศษคณะทำงานและผู้เชี่ยวชาญอิสระขององค์กรสนธิสัญญาอื่นๆ รวมทั้งร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการด้านสถานะผู้หญิง

คณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

คณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ถูกตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2525 เพื่อดูแลสถานการณ์ความก้าวหน้าในการปฏิบัติต่อผู้หญิงในประเทศที่เป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ คณะกรรมการนี้ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 23 คน และตั้งอยู่ที่สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ในนครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และมีโครงการจะตั้งสำนักงานที่สหประชาชาติ ในนครเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์อีกด้วย

⁹⁹ ตรวจสอบรายชื่อรัฐสมาชิกที่ให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาและอนุสัญญาสหประชาชาติต่างๆ ได้ที่ <http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/Statusfrst?OpenFrameSet>

เมื่อปี พ.ศ. 2542 สมัชชาใหญ่ได้ประกาศใช้พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญานี้ ซึ่งทำให้คณะกรรมการมีอำนาจในการรับและพิจารณาคำร้องเรียนเฉพาะราย และดำเนินกระบวนการสอบสวนการละเมิดสิทธิผู้หญิงอย่างเป็นระบบ กระบวนการต่างๆ ของคณะกรรมการที่กล่าวถึงด้านล่างนี้สามารถใช้เพื่อคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในรัฐต่างๆ ที่ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญานี้และพิธีสารเลือกรับ⁹⁹

ข้อสังเกตการณ์สรุป รัฐที่ให้สัตยาบันต่อ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบมีพันธกรณีในการนำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการเป็นระยะอย่างน้อยทุกๆ สี่ปี เกี่ยวกับสถานการณ์ความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามอนุสัญญา สมาชิกคณะกรรมการจะเชิญรัฐภาคีให้เสนอรายงานนี้ต่อการประชุมสามัญของคณะกรรมการ และมีการ “เจรจาอย่างสร้างสรรค์” กับรัฐบาล หลังจากการนำเสนอ

รายงาน คณะกรรมการจะร่างข้อสังเกตสรุปเกี่ยวกับประเด็นที่เป็นที่ห่วงใยมากที่สุด และร้องขอให้รัฐบาลดำเนินมาตรการพิเศษบางประการในการปรับปรุงการปฏิบัติ ตามอนุสัญญา

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถทำงานร่วมกับกลุ่มผู้หญิงอื่นๆ ในการ แทรกแซงเป็นบุคคลที่สามต่อคณะกรรมการนี้ องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีสถานะที่ปรึกษา ให้กับสภาเศรษฐกิจและสังคม สหประชาชาติหรือผู้ที่ได้รับการรับรองสถานะจากองค์กร พัฒนาเอกชนที่มีสถานะดังกล่าวสามารถนำเสนอรายงานด้วยวาจาต่อคณะกรรมการ ในช่วงก่อนหน้าการประชุมรับฟังรายงานของรัฐ พวกเขายังสามารถ เสนอรายงานเงา ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ในประเทศของตนเพื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลที่รัฐบาลรายงาน ต่อไปนี้คือตัวอย่างแสดงถึงการแทรกแซงขององค์การสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อนและ หุ้นส่วนร่วมทำงานด้านสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในประเทศโคลัมเบีย:

ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 คณะกรรมการประชุมเพื่อพิจารณารายงานการปฏิบัติ ตามพันธกรณีของรัฐบาลโคลัมเบียภายใต้สนธิสัญญา องค์กรสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อน ร่วมกับผู้ร่วมงานในโคลัมเบียเสนอ รายงานเงา ฉบับย่อที่มุ่งความสนใจต่อสถานการณ์ ผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิง เพื่อนำเสนอข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลของรัฐบาลโคลัมเบีย ต่อผู้เชี่ยวชาญของคณะกรรมการและเสนอแนะคำถามเพื่อถามต่อตัวแทนรัฐบาล

ในรายงานดังกล่าว องค์กรสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อนโต้แย้งว่ารัฐบาลโคลัมเบีย มิได้ปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ข้อ 7 ของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติ ต่อสตรีในทุกรูปแบบ ที่รับรองสิทธิผู้หญิงในการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะและกิจการ ด้านการเมืองเนื่องจากไม่สามารถคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงได้อย่าง เพียงพอ ยิ่งไปกว่านั้นเนื่องจากผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการต่อสู้การเลือกปฏิบัติทางเพศภาวะ การปฏิบัติตามอนุสัญญาอย่างสมบูรณ์จำเป็นต้อง ยุติการไม่ลงโทษการคุกคามและการทำร้ายบนฐานของเพศภาวะต่อผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

เจ้าหน้าที่ขององค์การสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อนได้เข้าฟังการอภิปรายระหว่าง คณะกรรมการกับคณะผู้แทนรัฐบาลโคลัมเบีย ในช่วงแรกผู้เชี่ยวชาญคณะกรรมการ ได้ยกประเด็นการกวาดล้างผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิงและสอบถามว่ารัฐบาลโคลัมเบีย ได้ทำอะไรบ้างในการให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิหลายคนซึ่งเป็นกรณีที่ถูกกล่าวถึง ในรายงาน ข้อคิดเห็นหลายข้อหลังจากนั้นยังย้อนกลับไปหาคำถามนี้ เพื่อย้ำความสำคัญ ของข้อ 7 ต่อการทำให้สิทธิผู้หญิงบังเกิดผลในโคลัมเบีย

ยิ่งไปกว่านั้น องค์กรสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อนยังคงติดตามผลจากข้อเสนอแนะในรายงานเงาอย่างต่อเนื่อง ผู้เชี่ยวชาญของคณะกรรมการแนะนำว่า รายงาน

ในลักษณะเช่นเดียวกันนี้อาจช่วยให้พวกเขาเห็นภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบของรัฐภาคีได้กว้างขึ้น (www.humanrightsfirst.org)

คำร้องเรียนเฉพาะราย นอกไปจากตัวอนุสัญญาแล้ว หากรัฐที่เกี่ยวข้องได้ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับก็ยังสามารถยื่นคำร้องเรียนเฉพาะรายต่อคณะกรรมการนี้เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงได้อีกด้วย ควรสังเกตว่าความหมายของคำว่า เลือกปฏิบัติ ภายใต้อนุสัญญานี้รวมถึงการเลือกปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม และครอบคลุมความรุนแรงต่อผู้หญิงซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการเลือกปฏิบัติ

กรณีที่คำร้องเรียนเฉพาะรายถูกนำเสนอต่อคณะกรรมการแล้ว จะไม่สามารถได้รับการพิจารณาจากกลไกอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันได้ ตัวอย่างเช่น กรณีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการนี้ไม่สามารถยื่นข้อต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนหรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แต่อาจยื่นต่อกลไกผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติใดๆ รวมทั้งสำนักงานผู้แทนพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนได้

กระบวนการสอบสวน หากมีสถานการณ์การเลือกปฏิบัติต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอย่างรุนแรงหรืออย่างเป็นระบบในประเทศที่ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับ คณะกรรมการนี้อาจถูกผู้เสียหายขอให้ดำเนินกระบวนการสืบสวนรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง หากคณะกรรมการยอมรับคำร้องก็จะเริ่มการสืบสวนที่นำไปสู่การรายงานผลการสืบสวนและข้อเสนอแนะอย่างเจาะจงเพื่อยุติการละเมิดสิทธิอย่างเป็นระบบที่พบในการสืบสวน

องค์กรสิทธิมนุษยชนระดับพหุภูมิภาคสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างไรบ้าง

ในทวีปแอฟริกา ยุโรป และอเมริกา มีสถาบันสิทธิมนุษยชนสำหรับการบรรเทาทุกข์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ถูกละเมิดสิทธิ เมื่อระบบภายในประเทศไม่สามารถให้การบรรเทาทุกข์ใดๆ นอกจากศาลต่างๆ ที่ได้อธิบายไปแล้วเบื้องต้น องค์กรประกอบต่างๆ ของระบบสิทธิมนุษยชนระดับพหุภูมิภาคเหล่านี้จะได้รับการกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไปด้านล่างเนื่องจากไม่มีระบบสิทธิมนุษยชนระดับพหุภูมิภาคในทวีปเอเชีย หนทางที่มีอยู่สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในพื้นที่ภูมิภาคนี้ คือการเข้าถึงกลไกระหว่างประเทศโดยตรง เช่น สหประชาชาติเมื่อไม่ได้รับการเยียวยาในระดับประเทศ

ระบบสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกา

ระบบสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาได้รับการสถาปนาในปีพ.ศ. 2491 โดยเป็นองค์กรอิสระที่ก่อตั้งโดยองค์กรรัฐอเมริกัน องค์กรหลักของระบบคือ คณะกรรมาธิการกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2502

และศาลสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาที่ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2512 ซึ่งได้กล่าวถึงไปแล้ว ที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อประเด็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน คือหน่วยงานผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่อยู่ภายใต้สำนักเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนยังแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิผู้หญิง ในปี พ.ศ. 2537 กลไกเหล่านี้จะถูกกล่าวถึงอย่างละเอียด ด้านล่างนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

Inter-American Commission on Human Rights

1889 F St. NW

Washington D.C

USA 20006

E-mail: cidhoha@oas.org

โทรศัพท์: + 1 202 458-6002

โทรสาร: + 1202 458-3992

เว็บไซต์: www.cidh.oas.org

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นองค์กรอิสระขององค์กรรัฐอเมริกัน ที่มีอำนาจในการสืบสวนการทำทารุณกรรมและส่งเสริมการปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยมีสมาชิกเจ็ดคนที่มาจากการเลือกตั้งโดยสมัชชาใหญ่ขององค์กรรัฐอเมริกัน คณะกรรมการปฏิบัติงานอย่างอิสระและในฐานะบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการเยือนประเทศและการเสนอรายงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนสามารถทำการเยือนถึงที่เพื่อตรวจสอบสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วไปในประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือสืบสวนสถานการณ์อย่างเฉพาะเจาะจง หลังจากการเยือนประเทศ คณะกรรมการจะตีพิมพ์รายงานเฉพาะประเทศหรือรายงานแบบมีหัวข้อหลัก ซึ่งระบุถึงปัญหาและการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องที่สุด และให้ข้อเสนอแนะวิธีในการจัดการกับปัญหาเหล่านั้น เมื่อเร็วๆ นี้ ในรายงานเฉพาะประเทศ คณะกรรมการได้บรรจุส่วนพิเศษว่าด้วยสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเข้าไปด้วย ดังในกรณีรายงานประเทศกัวเตมาลาและเวเนซุเอลา¹⁰⁰ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิง สามารถใช้กลไกนี้ในการเคลื่อนไหวผลักดันคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนให้จัดการเยือนประเทศและเพิ่มส่วนของเนื้อหาที่มุ่งประเด็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเข้าไปในรายงานด้วย

¹⁰⁰ รายงานสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกา ย่อหน้า 11 <http://www.cidh.org/countryrep/Defenders/defenderschap1-4.htm>

คำร้องเฉพาะราย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนยังสามารถรับและสืบสวนคำร้องเฉพาะรายต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนใดๆ ที่ได้รับความคุ้มครองในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกาหรือปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของมนุษย์แห่งทวีปอเมริกา ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

สามารถยกปฏิญญาแห่งทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของมนุษย์ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา และอนุสัญญาแห่งทวีปอเมริกาว่าด้วยการขจัด การลงโทษ และการถอนรากถอนโคนความรุนแรงต่อสตรี ขึ้นอ้างเป็นที่มาของมาตรฐานสิทธิมนุษยชนต่อระบบศาลนี้ โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือองค์กรพัฒนาเอกชนใดๆ ที่เป็นผู้เสียหายอาจยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการสิทธิการ และยังเปิดโอกาสให้ยื่นคำร้องแทนผู้เขียนคำร้องหรือบุคคลที่สามได้อีกด้วย

คณะกรรมการสิทธิการดำเนินการต่อคำร้องเฉพาะรายเมื่อมีการกล่าวหาว่ารัฐสมาชิกขององค์กรรัฐอเมริกามีความรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ได้รับร้องเรียน คณะกรรมการสิทธิการจะเลือกใช้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกาเพื่อให้มีเขตอำนาจครอบคลุมคำร้องเรียนต่างๆ ต่อรัฐซึ่งเป็นภาคีของตราสารนี้ หากมิใช่ภาคี คณะกรรมการสิทธิการจะเลือกใช้ปฏิญญาด้วยสิทธิและหน้าที่ของมนุษย์แห่งทวีปอเมริกา ดังนั้นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้แสวงหาการบรรเทาทุกข์โดยผ่านคณะกรรมการนี้ ได้กว้างมากขึ้น เนื่องจากเขตอำนาจไม่ได้ถูกกำหนดจากการให้สัตยาบันของรัฐนั้นๆ ต่ออนุสัญญาทวีปอเมริกา แต่จากการเป็นประเทศสมาชิกในองค์กรรัฐอเมริกัน

คณะกรรมการสิทธิการกำหนดให้เหยื่อเข้าถึงกลไกนี้เมื่อได้ใช้หนทางเยียวยาภายในประเทศทุกอย่างเสียก่อน แต่มีข้อยกเว้นหากเหยื่อสามารถแสดงได้ว่าไม่สามารถกระทำตามข้อกำหนดดังกล่าวได้ด้วยเหตุผลต่อไปนี้: การเยียวยาที่ได้รับมิได้ใช้วิถีทางที่ถูกต้อง แห่งกฎหมาย ถูกปฏิเสธการเข้าถึงการเยียวยาเหล่านั้น หรือกระบวนการมีความล่าช้า อย่างเกินควร ในกรณีเช่นนี้คำร้องต้องถูกยื่นภายในระยะเวลาที่สมควรหลังจากการเกิด เหตุการณ์ หากได้ใช้ทุกหนทางการเยียวยาในประเทศแล้ว ต้องยื่นคำร้องภายในหกเดือน นับจากที่การดำเนินคดีภายในประเทศมีคำพิพากษาถึงที่สุด

เมื่อคำร้องถูกต้องตามเงื่อนไขการรับฟังได้ของศาล คณะกรรมการสิทธิการกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจะรับคำร้องนั้นและพิจารณาคำร้องนั้น นอกจากการนั่งพิจารณาแล้วคณะกรรมการสิทธิการอาจดำเนินการสืบสวนเอง ทำการเยือน สถานที่ หรือขอข้อมูล เฉพาะจากคู่กรณีฝ่ายต่างๆ เมื่อเห็นว่ามิใช่ข้อมูลเพียงพอ คณะกรรมการสิทธิการจะจัดเตรียม รายงานลับพร้อมด้วยข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับรัฐที่เกี่ยวข้อง หากรัฐดังกล่าว ไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะเหล่านี้ภายในเวลาเหมาะสม คณะกรรมการสิทธิการอาจเปิดเผยรายงาน สูสาธารณะ หรือเลือกที่จะส่งเรื่องต่อไปให้ศาลสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกา

ขั้นตอนที่ไม่เข้มงวดจนเกินไปของคณะกรรมการสิทธิการนี้ทำให้เป็นกลไกที่เข้าถึงได้ง่ายกว่ากลไกอื่นๆ เนื่องจากคณะกรรมการสิทธิการทำการตีพิมพ์รายงานต่อรัฐที่เกี่ยวข้อง หากรัฐนั้นไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถใช้รายงานนี้ในการสร้างความอับอายให้กับรัฐบาลที่ละเมิดสิทธิของพวกเขา หากรัฐยังไม่

ปฏิบัติตามอีก คณะกรรมาธิการอาจส่งเรื่องต่อไปให้ศาลสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกา โดยคำพิพากษาของศาลสามารถนำมาบังคับใช้ทางกฎหมายได้

การพิจารณาตามหัวข้อหลัก คณะกรรมาธิการกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีการประชุมสามัญปีละสองครั้งที่กรุงวอชิงตันดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา ในระหว่างการประชุมสามัญนี้ คณะกรรมาธิการจะมีการพิจารณาตีเฉพาะราย และการพิจารณาตามประเด็นหัวข้อหลัก โดยคณะกรรมาธิการกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นผู้กำหนดจำนวนและหัวข้อของการพิจารณาเหล่านี้ แต่องค์กรพัฒนาเอกชนสามารถเคลื่อนไหวผลักดันคณะกรรมาธิการในเรื่องนี้ได้ ตัวอย่างเช่น ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอาจขอให้คณะกรรมาธิการทำการพิจารณา แบบเปิดเผยเกี่ยวกับการละเมิดพื้นฐานของเพศภาวะและการทำทารุณกรรมเพราะเหตุแห่งเพศที่พวกเขาต้องเผชิญระหว่างการทำงานในพื้นที่ภูมิภาคนี้¹⁰¹

¹⁰¹ คณะกรรมาธิการกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน คณะกรรมาธิการกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนคืออะไร? <http://www.cidh.org/what.htm>

หน่วยงานผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ของคณะกรรมาธิการกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

Human Rights Unit of the Inter-American Commission on Human Rights (IACHR)

1889 F St. NW Washington

D.C. USA 20006

E-mail: CIDHDefensores@oas.org

โทรศัพท์: + 1 202 458-6002

โทรสาร: + 1 202 458-3992

หลังจากสมัชชาใหญ่ องค์การรัฐอเมริกามีมติให้คณะกรรมาธิการกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนให้ความสนใจอย่างเพียงพอต่อสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนและจัดเตรียมศึกษาอย่างกว้างขวาง เลขานุการบริหารของคณะกรรมาธิการจึงได้ก่อตั้งหน่วยงานผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยมีหน้าที่หลักได้แก่:

- ประสานงานกิจกรรมของคณะกรรมาธิการกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เกี่ยวกับสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน และสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญสำนักเลขานุการในการทำงานด้านนี้

- รวบรวมข้อมูลว่าด้วยสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกา เพื่อจัดเตรียมรายงาน

- ติดต่อกับองค์กรสิทธิมนุษยชน กลุ่มบุคคล และบุคคลอื่นๆ ที่อาจให้ข้อมูลได้

- ติดต่อกับองค์กรของรัฐซึ่งมีหน้าที่ด้านนโยบายสิทธิมนุษยชนในรัฐสมาชิก

แต่ละประเทศขององค์การรัฐอเมริกั้น และกับหน่วยงานอื่นๆ ที่สามารถให้ข้อมูลทั่วไป หรือเจาะจงเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญ

- สนับสนุนให้คณะกรรมการดำเนินการดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองนักสิทธิมนุษยชนที่ถูกคุกคามในพื้นที่ภูมิภาค
- จัดเตรียมการวิเคราะห์โดยละเอียดของมาตรการป้องกันที่คณะกรรมการนำมาช่วยเหลือผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน นำผลการวิเคราะห์มาใช้เป็นพื้นฐาน การรายงานสถานการณ์ และใช้เพื่อวางมาตรฐานแนวปฏิบัติในการดำเนินมาตรการดังกล่าว
- ติดตามและให้ความร่วมมือกับผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในทุกโอกาสที่ทำได้

การนำมาตรการป้องกันมาใช้ ข้อ 25 ของกฎระเบียบเพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา (Rule of Procedure) ของคณะกรรมการกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกำหนดว่า “ในกรณีร้ายแรงและเร่งด่วน และเมื่อใดก็ตามที่ข้อมูลที่มีอยู่ชี้ว่าจำเป็น คณะกรรมการอาจเรียกร้องให้รัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันความเสียหายอันแก้ไขไม่ได้ต่อบุคคล ทั้งนี้ไม่ว่าด้วยการริเริ่มของคณะกรรมการเองหรือโดยคำขอร้องจากคู่กรณี”

ตั้งที่ระบุไว้ในอาณัติ หน่วยงานผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถร้องขอคณะกรรมการเพื่อบังคับให้รัฐดำเนินมาตรการป้องกันต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน รัฐบาลจะต้องติดต่อกับผู้ปกป้องสิทธิเพื่อตกลงในเรื่องความคุ้มครองที่จำเป็น การสั่งให้ความคุ้มครองอาจครอบคลุมผู้ปกป้องสิทธิที่ถูกทำร้ายรวมทั้งสมาชิกกรรมการ และสมาชิกครอบครัวหากจำเป็น

¹⁰² รายงานสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนทวีปอเมริกา บทที่ 7 <http://www.cidh.org/countryrep/Defenders/defenderschap1-4.htm>

ปัจจุบันนี้ คณะกรรมการให้มีมาตรการป้องกันในกรณีเกี่ยวกับการพยายามสังหาร การขู่สังหาร และการทำร้ายร่างกายผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน บุคคลที่ถูกระบุว่าเป็นเป้าหมายของการก่อการร้ายทางอาญา และนักสิทธิมนุษยชนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นสมาชิกกลุ่มกองโจร¹⁰² ดังนั้นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถร้องขอมาตรการเหล่านี้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ตกอยู่ในความเสี่ยงเป็นพิเศษเนื่องจากพิทักษ์สิทธิที่เป็นประเด็นถกเถียง นอกจากนี้อาจขอรูปแบบความคุ้มครองที่เหมาะสมที่คำนึงถึงลักษณะที่เป็นเพศภาวะและการแสดงถึงการทำทารุณกรรมต่อพวกเขา เนื่องจากกลไกนี้มีความยืดหยุ่นในด้านประเภทของความคุ้มครองที่ให้ได้

การเยือนประเทศ ตั้งแต่การก่อตั้งหน่วยงานผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ได้มีการเน้นความสำคัญของการเยือนประเทศต่างๆ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินและรายงานสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ในรัฐสมาชิกขององค์กรรัฐอเมริกัน การเยือนนี้มีลักษณะคล้ายกับการเยือนประเทศของผู้แทนพิเศษสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน

จากการเยือนประเทศที่เกิดขึ้น หน่วยงานผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนได้ให้การสนับสนุนในการจัดเตรียมรายงานเฉพาะประเทศหลายฉบับซึ่งมีบทพิเศษเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ดังเช่นในรายงานเร็วๆ นี้ของประเทศโคลัมเบีย กัวเตมาลา และเวเนซุเอลา¹⁰³ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถร่วมทำงานกับหน่วยงานผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเพื่อให้มีการระบุประเด็นและความโหดร้ายที่พวกเขาต้องเผชิญในรายงานเหล่านี้

¹⁰³ รายงานสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนทวีปอเมริกา ย่อหน้า 11 <http://www.cidh.org/countryrep/Defenders/defenderschap1-4.htm>

การจัดทำรายงาน เมื่อเร็วๆ นี้ หน่วยงานผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนได้ตีพิมพ์รายงาน รวบรวมสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกาอย่างกว้างขวาง วัตถุประสงค์หลักของรายงานนี้คือการชี้ให้เห็นรูปแบบต่างๆ ของการละเมิด สิทธิผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ภูมิภาค และเน้นให้ความเสี่ยงเป็นพิเศษต่อผู้ปกป้องสิทธิบางกลุ่ม รวมทั้งผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง รายงานนี้วิเคราะห์กรอบกฎหมายของความคุ้มครองของระบบสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาในการทำงานของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน และยังแจกแจงมาตรการต่างๆ เพื่อรับรอง ส่งเสริม และคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน¹⁰⁴

¹⁰⁴ รายงานสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนทวีปอเมริกา ย่อหน้า 7 <http://www.cidh.org/countryrep/Defenders/defenderschap1-4.htm>

การแถลงข่าวผ่านสื่อ หน่วยงานผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนยังออกแถลงข่าวผ่านสื่อเพื่อแสดงความกังวลเกี่ยวกับการข่มขู่ การลอบสังหาร การพยายามสังหาร การลักพาตัว และการทำทารุณกรรมอื่นๆ ที่ประสบโดยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน การแถลงข่าวยังรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปของนักเคลื่อนไหวสิทธิมนุษยชน ในรัฐสมาชิกขององค์กรรัฐอเมริกัน ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในประเทศเหล่านี้ ควรพิจารณาว่าการแถลงข่าวผ่านสื่อเหล่านี้สามารถช่วยเสริมการส่งคำขอความช่วยเหลือ เรื่องด่วนในเวลาที่ถูกคุกคามอย่างร้ายแรงได้อย่างไร

ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิสตรีของคณะกรรมการกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

สำนักงานผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิสตรีถูกก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2537 โดยมีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะโดยเฉพาะต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกาและปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของมนุษย์แห่งทวีปอเมริกา ในการส่งเสริมความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ ผู้รายงานพิเศษ ยังมีหน้าที่ส่งเสริมกลไกระบบสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาในการคุ้มครองสิทธิผู้หญิง เช่น การยื่นคำร้องเรียนเฉพาะราย และทำการศึกษาพิเศษจัดเตรียมรายงาน และสนับสนุนคณะกรรมการในการสนองตอบต่อคำร้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิผู้หญิงภายในพื้นที่ภูมิภาค

ตั้งแต่ได้รับการก่อตั้ง ผู้รายงานพิเศษได้พัฒนากระบวนการเพื่อรับมือสถานการณ์สิทธิผู้หญิงในระหว่างการเยือนสถานที่ และยังคงปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนคณะกรรมการ

¹⁰⁵ ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิสตรีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน <http://www.cidh.org/women/mandate.htm>

ในการจัดการกับคำร้องเฉพาะรายที่กล่าวหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่มีสาเหตุมาจากเพศภาวะโดยเฉพาะและผลกระทบ ผู้รายงานพิเศษทำการวิเคราะห์ เบื้องต้นต่อคำร้องใหม่ที่ได้รับในประเด็นนี้ ช่วยเหลือในการติดตามผล และจัดเตรียมรายงานที่เกี่ยวข้องกับผู้รายงานพิเศษยังได้เริ่มทำการศึกษารูปแบบเกี่ยวกับการเข้าถึง ความยุติธรรมของผู้หญิง ค้นหาหนทางปรับปรุงกลไกของระบบสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาในการคุ้มครองสิทธิผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในการได้รับหลักประกันด้านการพิชานคดี¹⁰⁵

เนื่องจากอาณัติของผู้รายงานพิเศษคือสิทธิผู้หญิงผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถเสนอประเด็นของตนเองที่เกี่ยวกับการถูกทำทารุณกรรมในฐานะผู้หญิงและในฐานะผู้หญิงนักเคลื่อนไหวปกป้องสิทธิผู้หญิง และสามารถเคลื่อนไหวผลักดันให้ผู้รายงานพิเศษทำการเยือนและตรวจสอบสถานการณ์ในประเทศที่เป็นรัฐสมาชิกขององค์กรรัฐอเมริกัน

นอกจากการแสวงหาความคุ้มครองภายใต้กลไกนี้แล้ว ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงยังสามารถร่วมงานกับผู้รายงานพิเศษในการศึกษาการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิง เพื่อจัดการอย่างเหมาะสมกับ อุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าถึงการเยียวยาทางตุลาการและยังสามารถเคลื่อนไหวผลักดันผู้รายงานพิเศษให้ร้องขอศาลสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาให้ตีความบทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งอเมริกา ด้วยจุดประสงค์ให้มีการบูรณาการเอาบรรทัดฐานการส่งเสริมสิทธิผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเข้าไปในอนุสัญญาดังที่กลุ่มสิทธิผู้หญิงได้กระทำมาแล้วในกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบและอนุสัญญาระหว่างประเทศอื่นๆ

ระบบสิทธิมนุษยชนแห่งแอฟริกา

ระบบสิทธิมนุษยชนแห่งแอฟริกาที่มีมาด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชนของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงคือ กฎบัตรว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกาและพิธีสารของกฎบัตรนี้ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้หญิงในแอฟริกา ระบบสิทธิมนุษยชนนี้ประกอบด้วยคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา และศาลสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา ที่กล่าวถึงไปแล้ว

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา

African Commission of Human and People's Rights and its Rapporteurs
Kairaba Avenue
P.O. Box 673
Banjul The Gambia
โทรศัพท์: (220) 4392962 / 4377721
โทรสาร: (220) 4390764

Email: achpr@achpr.org

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนถูกก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2530 ภายใต้กฎบัตรว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา โดยปัจจุบันมีสำนักเลขาธิการถาวรที่กรุงบันจูล ประเทศแกมเบีย และมีสมาชิก 11 คนซึ่งอยู่ในตำแหน่งวาระละหกปี ภายใต้คณะกรรมการนี้ สำนักงานผู้รายงานพิเศษว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ในแอฟริกาได้รับการก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2537

คณะกรรมการมีหน้าที่รวบรวมเอกสาร ทำการศึกษา และจัดสัมมนาและจัดประชุมเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนในทวีปแอฟริกา และพิจารณารายงานตามระยะเวลาของรัฐภาคีเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการด้านนิติบัญญัติ และอื่นๆ เพื่อให้สิทธิที่ได้รับหลักประกันภายใต้กฎบัตรว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกาบังเกิดผล นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ตีความกฎบัตรนี้

การจัดทำรายงาน ในการประชุมทุกสองปี คณะกรรมการจะทำการพิจารณา รายงานซึ่งรัฐนำเสนอทุกสองปี เกี่ยวกับการปฏิบัติตามสิทธิและเสรีภาพที่อยู่ในกฎบัตรว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา ในหน้าที่นี้คณะกรรมการยังให้ข้อเสนอแนะต่อรัฐที่ถูกพบว่ามีการละเมิดกฎบัตร ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการได้เรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎบัตรในการให้คำขดเขยต่อเหยื่อ ทำการสืบสวน เร่งการดำเนินคดีในศาลและอื่นๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าเสียดายว่ารัฐต่างๆ ได้เพิกเฉยหรือให้ความสนใจอย่างเสียไม่ได้ต่อข้อเสนอแนะเหล่านี้ ทำให้เป็นกลไกที่มีประสิทธิผลน้อยสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

การสื่อสาร คณะกรรมการสามารถพิจารณาข้อมูลจากรัฐหนึ่งที่กำลังหาอีก รัฐหนึ่ง (การสื่อสารระหว่างรัฐ) ในการละเมิดสิทธิภายใต้กฎบัตร นอกจากนี้ยังสามารถพิจารณาข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อ้างว่ามีรัฐที่ละเมิดบทบัญญัติของกฎบัตรว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา (การสื่อสารกับบุคคล) แต่ทั้งนี้ต้องได้รับการร้องขอจากสมาชิกเสียงส่วนใหญ่ ในทั้งสองกรณี คณะกรรมการจะพิจารณาคดีก็ต่อเมื่อพบว่าคดีนั้นได้มีการทางเยียวยาภายในประเทศจนหมดสิ้นแล้ว ยกเว้นกรณีนี้ที่คณะกรรมการเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากระบวนการดังกล่าวมีความล่าช้าเกินควร

หลังพิจารณาคำร้องเรียน คณะกรรมการจะยื่นรายงานพร้อมข้อเสนอแนะในสมัชชาที่ประชุมผู้นำรัฐและ รัฐบาลซึ่งเป็นผู้วางคำวินิจฉัยขั้นสุดท้าย เนื่องจากรัฐต่างๆ เป็นผู้ตัดสินขั้นสุดท้าย คณะกรรมการจึงไม่มีอำนาจตามกฎหมายใดๆ และทำได้เพียงอภิปรายสาระของคำร้องเรียน¹⁰⁶ ดังนั้นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง อาจเลือกใช้

¹⁰⁶ คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา Communications Procedure http://www.achpr.org/english/_info/communications_procedure_en.html

กลไกอื่นๆ ที่มีประสิทธิผลมากกว่าเพื่อแสวงหาภาวะความรับผิดชอบภายใต้ระบบสิทธิมนุษยชนของแอฟริกา

ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนแห่งแอฟริกา

ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในแอฟริกา เป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนระดับพื้นภูมิภาคองค์กรแรกในการสร้างกระบวนการพิเศษเพื่อปกป้องสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิ” เมื่อปี พ.ศ. 2537 คณะกรรมาธิการได้ก่อตั้งสำนักงานผู้รายงานพิเศษแห่งแอฟริกาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิ โดยมีอาณัติดังต่อไปนี้:

- เสาะหา รับ พิจารณา และปฏิบัติงานจากข้อมูลว่าด้วยสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในแอฟริกา
- เสนอรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนต่อการประชุมสามัญทุกครั้งของคณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา
- ร่วมมือและเจรจากับรัฐสมาชิก สถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติ องค์การระหว่างรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง และกลไกเพื่อความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนระดับนานาชาติและระดับพื้นภูมิภาค
- พัฒนาและเสนอแนะยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิผลในการคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน และติดตามผลจากข้อเสนอแนะเหล่านี้
- เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและสนับสนุนการนำปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนมาบังคับใช้ในทวีปแอฟริกา

ผู้รายงานพิเศษของคณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา มีหน้าที่คล้ายคลึงกับ ผู้แทนพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้รายงานพิเศษสามารถออกเครื่องเขียนเร่งด่วนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ภูมิภาคและแจกแถลงข่าวต่อสื่อ ผู้รายงานพิเศษยังสามารถทำการเยือนประเทศอย่างเป็นทางการเพื่อประเมินสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศนั้นๆ นอกจากนี้ผู้รายงานพิเศษยังพบกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อพูดคุยถึงข้อกังวลต่างๆ ในหลายปีที่ผ่านมาผู้รายงานพิเศษว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในแอฟริกาได้มีส่วนร่วมในการประชุมหารือว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจำนวนมากที่จัดโดยองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ

ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิผู้หญิงแห่งแอฟริกา

คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งแอฟริกาตั้งข้อสังเกตว่า สิทธิผู้หญิงไม่ได้รับการคำนึงถึงอย่างเพียงพอในกฎบัตรว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา และตราสารสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ดังนั้นในเดือนเมษายน พ.ศ. 2539 คณะกรรมาธิการจึงแต่งตั้งตำแหน่งผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิสตรีในแอฟริกา โดยมีอาณัติครอบคลุมรัฐสมาชิกทั้งหมดของสหภาพแอฟริกาและรัฐภาคีต่อกฎบัตรกฎบัตรว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

และสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา ผู้รายงานพิเศษอาจติดต่อองค์กรอื่นใดที่น่าจะสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของผู้หญิงชาวแอฟริกัน และรายงานต่อการประชุมทุกครั้งของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งแอฟริกา

ผู้รายงานพิเศษทำการศึกษเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิผู้หญิงในแอฟริกาและพัฒนาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิผู้หญิงเพื่อการปฏิบัติตามกฎบัตรว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกาของรัฐภาคี ผู้รายงานพิเศษทำงานร่วมกับผู้รายงานพิเศษอื่นๆ จากสหประชาชาติและระบบพหุภูมิภาคอื่นๆ รวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรอื่นๆ เพื่อบริการแนวความคิดริเริ่มด้านสิทธิผู้หญิงภายในพหุภูมิภาค ผู้รายงานพิเศษยังทำหน้าที่ส่งเสริมการให้สัตยาบันของรัฐสมาชิกทั้งหมดต่อพิธีสารของกฎบัตรว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกาที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิทธิผู้หญิงในแอฟริกา

ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิผู้หญิงในแอฟริกาสามารถทำงานร่วมกับผู้รายงานพิเศษว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการเดียวกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับการยกระดับความก้าวหน้าสิทธิผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ในพหุภูมิภาค ด้วยการสนับสนุนพิธีสารและปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนและใช้อาณัติที่ได้รับเพื่อสนองตอบกรณีการละเมิดสิทธิต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงทั้งสองสามารถสำรวจความเป็นไปได้ในการเลียนแบบความร่วมมือกันระหว่างผู้รายงานพิเศษต่างๆ ของสหประชาชาติในการควบคุมครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเพื่อนำมาปรับใช้ในระดับพหุภูมิภาค¹⁰⁷

¹⁰⁷ ข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับกลไกนี้สามารถอ่านได้ที่ http://www.achpr.org/english/_info/index_women_en.html

ระบบสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปยุโรป

ระบบสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปยุโรปมีพื้นฐานมาจากอนุสัญญาเพื่อความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานแห่งยุโรป ซึ่งมีผลตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2496 การเฝ้าระวังการปฏิบัติตามอนุสัญญาถูกมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปตั้งที่ไคส์ลาร์ทิงไปแล้ว นอกจากนี้ศาลนี้แล้ว กลไกความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ภายใต้ระบบสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปยุโรปได้แก่แนวปฏิบัติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่นำมาใช้โดยสภาสหภาพยุโรป เมื่อปี พ.ศ. 2547

แนวปฏิบัติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน สหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปได้รับเอาแนวปฏิบัติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ใช้คำนิยามผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเหมือนกับในปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนแนวปฏิบัตินี้แจกแจงวิธีที่รัฐสมาชิกสหภาพยุโรปสามารถสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในทางปฏิบัติ สหภาพยุโรปยังสามารถนำแนวปฏิบัตินี้ไปใช้ได้ใน “ประเทศที่สาม” หรือประเทศที่สหภาพยุโรปมีคณะทูตรวมทั้งสถานทูตและสถานกงสุลของรัฐสมาชิกและคณะผู้แทนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

แนวปฏิบัติได้ระบุถึงห้าหัวข้อที่สหภาพยุโรปสามารถเดินทางเพื่อสนับสนุนผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยทั่วไปดังนี้:

การเฝ้าระวังและรายงานสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ในการรายงานต่อสหภาพยุโรปเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศที่ประจำอยู่ คณะทูตสหภาพยุโรปสามารถเน้นความสนใจในประเด็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเป็นพิเศษ สหภาพยุโรปอาจนำมาตรการที่ถูกลงโทษในรายงานของคณะผู้แทนไปใช้ รวมทั้งการประณามการทำร้ายต่อผู้ปกป้องสิทธิ การประท้วงโดยผ่านทางช่องทางทางการทูตและการออกแถลงการณ์ต่อสาธารณะ

การสนับสนุนและให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน คณะทูตสหภาพยุโรปอาจช่วยให้งานของผู้ปกป้องสิทธิได้รับการยอมรับ การปรากฏตัวตน และความชอบธรรม โดยการติดต่อกับผู้ปกป้องสิทธิอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น อาจแต่งตั้งตำแหน่งเจ้าหน้าที่ติดต่อกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนขึ้นในคณะทูตสหภาพยุโรป สหภาพยุโรปอาจช่วยทำให้เกิดความสนใจจากสาธารณะอย่างเหมาะสมด้วยการเยี่ยมชมหรือการเชิญเชิญผู้ปกป้องสิทธิ รวมไปถึงการเข้าร่วมและการสังเกตการณ์ในการพิจารณาคดีต่อผู้ปกป้องสิทธิ มีบางกรณีที่คณะทูตสหภาพยุโรปได้เสนอให้ที่หลบภัยในสถานทูตแก่ผู้ปกป้องสิทธิที่อยู่ในความเสี่ยงร้ายแรงและใกล้จะถึงตัว หรือสร้างความกดดันต่อทางการให้หาทางออกที่ดีให้กับคดีของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน

การส่งเสริมผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศที่สามและในเวทีพหุภาคี การเจรจาทางการเมืองระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศที่สามมีเรื่องสิทธิมนุษยชนมาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ คณะผู้แทนของสหภาพยุโรปสามารถยกประเด็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนขึ้นเจรจาในระดับทวิภาคีในระหว่างการเยือนประเทศที่สาม และยังสามารถยกประเด็นเกี่ยวกับผู้ปกป้องสิทธิบางคนที่อยู่ในความเสี่ยงร้ายแรง

การสนับสนุนกระบวนการพิเศษของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน สหประชาชาติ สหภาพยุโรปสามารถดำเนินมาตรการเพื่อสนับสนุนให้รัฐตกลงยอมรับคำขอเยือนประเทศภายใต้กลไกกระบวนการพิเศษของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ ซึ่งอาจรวมถึงคำขอเยือนประเทศจากผู้แทนพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน คณะทูตสหภาพยุโรปยังอาจพยายามให้ความสะดวกแก่ผู้ปกป้องสิทธิในการเข้าถึงและใช้กระบวนการพิเศษเหล่านี้ เช่นอำนวยความสะดวกการแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือสนับสนุนการเข้าร่วมของผู้ปกป้องสิทธิในการประชุมสามัญของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ

การสนับสนุนในทางปฏิบัติต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนด้วยการพัฒนานโยบาย และโครงการต่างๆ สิ่งที่สำคัญยุโรปอาจทำได้ในหัวข้อนี้รวมถึงการสร้างเสริมศักยภาพ และการรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจสาธารณะเกี่ยวกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน สนับสนุนการก่อตั้งสถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติ การช่วยก่อตั้งเครือข่ายผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนระดับนานาชาติ พยายามให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศที่สามเข้าถึง ทรัพยากรจากต่างประเทศได้อย่างแน่นอน

ภายใต้แนวปฏิบัตินี้ สหภาพยุโรปสามารถดำเนินมาตรการต่างๆ ในการคุ้มครอง ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ช่วยทำงาน ของพวกเธอเป็นที่ประจักษ์และมีความชอบธรรม เป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้ปกป้องสิทธิ ที่ทำงานนอกสหภาพยุโรปจะได้ทราบถึงเนื้อหาของแนวปฏิบัตินี้ เพราะพวกเธอสามารถ ดึงความสนใจของคณะทูตสหภาพยุโรปในประเทศตนให้เห็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และร้องขอให้รัฐสมาชิกสหภาพยุโรปดำเนินมาตรการโดยอาศัยแนวปฏิบัตินี้

การทบทวนแนวปฏิบัติเร็วๆ นี้เน้นให้เห็นชัดเจนช่องว่างในการปฏิบัติอย่างมากมาย โดยบางส่วนมาจากการที่ทั้งผู้ปกป้องสิทธิและคณะทูตสหภาพยุโรปเอง ขาดความรู้ว่า แนวปฏิบัตินี้มีตัวตนอยู่ เนื่องจากแนวปฏิบัตินี้ยังใช้ได้กับปกป้องสิทธิมนุษยชนทั่วไป โดยไม่มีการอ้างถึงความจำเป็นเฉพาะของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ในหลายกรณี ทำให้เกิดการขาดการสนองตอบอย่างเหมาะสมและทรัพยากรที่เพียงพอ แก่การต่อสู้กับ การละเมิดสิทธิและการทำทารุณกรรมที่เจาะจงต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำแนวปฏิบัติสหภาพยุโรปว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน มาใช้ในกรณีเกี่ยวกับเพศภาวะ

เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 เพื่อเป็นการติดตามผลการรณรงค์ระหว่าง ประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง องค์กรสิทธิผู้หญิงและสิทธิมนุษยชน 11 องค์กรต่อไปนี้ได้ร่วมกันร่างข้อเสนอแนะสำหรับการนำแนวปฏิบัติสหภาพยุโรปว่าด้วย ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนในกรณีเกี่ยวกับเพศภาวะ:

องค์การนิรโทษกรรมสากล สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชีย แปซิฟิก ฟอรัมเอเชีย ศูนย์เพื่อความเป็นผู้นำสตรีสากล องค์กรพรอนท์ไลน์ องค์กร สิทธิมนุษยชนต้องมาก่อน สหพันธ์สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ องค์กรอินฟอรัม หน่วยบริการระหว่างประเทศเพื่อสิทธิมนุษยชน กองทุนฉุกเฉินเพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี และ องค์กรสากลว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน ข้อเสนอแนะเหล่านี้เป็นกรอบการแนะนำ อย่าง เป็นรูปธรรมสำหรับคณะทูตสหภาพยุโรปในการนำมุมมองด้านเพศภาวะมาใช้ในการ ดำเนินการตามแนวปฏิบัติ โดยให้ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับเพศภาวะสำหรับแต่ละข้อ ของของแนวปฏิบัติส่วนที่ IV

ข้อเสนอแนะเหล่านี้ได้ยื่นต่อรัฐสมาชิกสหภาพยุโรป คณะทูตสหภาพยุโรปรวมทั้ง สถานทูตและสถานกงสุลในต่างประเทศและองค์กรสหภาพยุโรปที่เกี่ยวข้อง และมีเจตนา

ให้มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลต่างๆ นอกสหภาพยุโรปในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง องค์กรทั้ง 11 เรียกร้องอย่างจำเพาะเจาะจงให้:

- รับเอาข้อสรุปของสภากิจการภายนอกทั่วไปและวิเทศสัมพันธ์ โดยระลึกถึงความเสี่ยงและอุปสรรคที่นักสิทธิมนุษยชนผู้หญิงต้องเผชิญในการทำกิจกรรม เน้นให้เห็นถึงความเร่งด่วนและความจำเป็นของการเพิ่มการให้ความคุ้มครองพวกเขา และย้ำความสำคัญของการนำมุมมองทางเพศภาวะมาใช้ในการพิจารณาประเด็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน
- ผนวกข้อเสนอแนะและเครื่องมือช่วยปฏิบัติที่เกี่ยวกับเพศภาวะไว้ในคู่มือการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติสหภาพยุโรปว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน (ตามที่ได้ร่างไว้แล้วเมื่อครั้งประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นประธานสหภาพยุโรป)
- เผยแพร่ข้อเสนอแนะด้านเพศภาวะในการให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต่อคณะทูตทั้งหมดให้เร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และให้มีการปฏิบัติตามอย่างสมบูรณ์
- ผนวกข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับเพศภาวะเหล่านี้ลงในการอบรมเจ้าหน้าที่คณะทูตเกี่ยวกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนเพื่อให้เกิดความสนใจเฉพาะต่อประเด็นเกี่ยวกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

แม้ว่าข้อเสนอแนะเหล่านี้ไม่ใช่ตราสารทางกฎหมายที่รัฐใดๆ รับรองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถนำไปใช้ในการเคลื่อนไหวผลักดันสหภาพยุโรป ประเทศและรัฐบาลอื่นๆ ให้ยอมรับเอาแนวความคิดริเริ่มเพื่อการคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอย่างตอบสนองต่อเพศภาวะตามข้อเสนอแนะเหล่านี้ไปใช้

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถร่วมกับ 11 องค์กรเหล่านี้ในการผลักดันให้สหภาพยุโรปนำข้อเสนอแนะและข้อเรียกร้องอย่างเฉพาะเจาะจงตามที่ได้วาดกรอบไว้ด้านบนนี้ไปใช้ (ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติสหภาพยุโรปว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างเจาะจงต่อสตรี อ่านได้ที่ <http://www.defendingwomen-defendingrights.org/index.php>)

ในขณะที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงใช้กลไกเหล่านี้ เพื่อการแสวงหาความยุติธรรม เราต้องระลึกอยู่เสมอว่ากลไกเหล่านี้หลายอย่าง โดยเฉพาะที่เป็นทางการนั้นมีข้อจำกัดในตัวเอง ดังนั้นจึงต้องกล่าวถึงวิธีที่จะเอาชนะข้อจำกัดเหล่านี้ ในหลายกรณีการใช้กลยุทธ์เหล่านี้หลายอย่างผสมผสานกันอาจทำให้เกิดผลที่ดียิ่งกว่าการใช้วิธีใดอย่างหนึ่ง ในการนำยุทธศาสตร์ใดๆ มาใช้ต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของเราเอง และเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงระยะสั้นและระยะยาวที่ต้องการให้เกิดขึ้น การขาดความชัดเจนของสิ่งเหล่านี้อาจนำไปสู่ความตึงเครียดและความขัดแย้งภายในชุมชน ของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต่างๆ ที่มีจุดประสงค์แสวงหาการเยียวยาและการบรรเทาทุกข์ร่วมกัน

บทที่ 10 : การทำงานท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง

ในบรรดาผู้เข้าร่วมการประชุมหารือที่ประเทศเนปาลและอินโดนีเซียที่ช่วยให้คู่มือนี้เสร็จสิ้นลงได้มีจำนวนมากที่มาจากประเทศและชุมชนที่อยู่ในสถานการณ์ความขัดแย้งเนื่องจากมีชีวิตอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งจากการแบ่งแยกเป็นฝักฝ่ายภายในประเทศ และความตึงเครียดที่เกิดจากลัทธิศาสนาเคร่งคัมภีร์และลัทธิชาตินิยมสุดโต่ง เหตุผลส่วนหนึ่งที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเหล่านี้มีส่วนร่วม ในการทำคู่มือนี้เป็นเพราะพวกเขาอาศัยและทำงานในสถานการณ์ที่ลำบากเป็นอย่างยิ่ง และอีกส่วนเป็นเพราะแทบไม่มีกลไกระหว่างประเทศใดที่ให้ความคุ้มครองพวกเขาโดยเฉพาะ ดังนั้นเราจึงตัดสินใจเพิ่มบทที่ว่าด้วยสถานการณ์ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ผู้หญิงและผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และเน้นให้เห็นอย่างชัดเจนถึงอุปสรรคท้าทายบางประการที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญในการทำงานท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งและกลไกเฉพาะที่พวกเขาสามารถใช้เพื่อคุ้มครองตนเอง เราหวังว่าในการนำเสนอบทนี้ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงอื่นๆ ที่ทำงานกับกลุ่มพิเศษ เช่น ผู้อพยพหญิง หญิงชาวพื้นเมืองหรือผู้ที่ทำงานในแวดวงพิเศษเช่นการรณรงค์สิทธิทางเพศจะเป็นความพยายามเช่นเดียวกับการร่างเอกสารที่จะเป็นข้อมูลที่ตอบสนองต่อประเด็นของตนเอง

ความขัดแย้งในปัจจุบันมีความแตกต่างจากในอดีตอย่างไร

ในโลกปัจจุบันมีสงครามและความขัดแย้งแบบไม่มีการประกาศมากกว่าครึ่งใด ในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ ความขัดแย้งภายในเหล่านี้จำนวนมากไม่ได้ข้ามพรมแดนของประเทศและเกิดขึ้นจากปัจจัยหลากหลาย: ความอยุติธรรมทางประวัติศาสตร์ การเลือกปฏิบัติที่มีอยู่อย่างกว้างขวางด้วยสาเหตุด้านความแตกต่างทางชาติพันธุ์หรือทางศาสนา ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมและเศรษฐกิจ การแบ่งปันทรัพยากรอย่างไม่สมดุล การต่อสู้เพื่ออิสรภาพ เหล่านี้ล้วนเป็นบริบทที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง แต่ไม่ว่าจะมีสาเหตุใดก็ตาม ความขัดแย้งเหล่านี้ส่วนใหญ่มักมีผลกระทบต่อกลุ่มที่อ่อนแอทางสังคมมากที่สุดเช่นผู้หญิงและเด็ก

เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องระลึกว่าความขัดแย้งเหล่านี้จำนวนมากอยู่ในระดับ “ใต้พื้นผิว” และอาจปะทุขึ้นเป็นความรุนแรงอย่างเต็มที่ที่เป็นความตึงเครียดในชุมชน ภาวะความไม่สงบของประชาชนและการก่อกวนจลาจลเหล่านี้เกิดขึ้นภายในอาณาเขตของประเทศและมักถูกควบคุมให้อยู่ในท้องที่ด้วย “กฎหมายและกฎระเบียบ” ซึ่งทำให้สถานการณ์เหล่านี้มีความซับซ้อนเป็นอย่างยิ่งและมีอันตรายร้ายแรงเนื่องจากไม่มีกลไกระหว่างประเทศใดที่ให้ความคุ้มครองต่อผู้ปกป้องชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง

ในบริบทของปฏิบัติการทางทหารดังที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 2 เมื่อความขัดแย้งเพื่อแย่งชิงอำนาจหรือการควบคุมทรัพยากรขยายเป็นสถานการณ์ความขัดแย้งที่ใช้อาวุธ ลัทธิทหารที่ติดตามมาทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ทุกฝ่ายสามารถสร้างความชอบธรรมให้กับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและไม่ต้องได้รับโทษ รัฐบาลมีข้ออ้างในการประกาศและบังคับใช้กฎหมายพิเศษ เช่น กฎหมายภาวะฉุกเฉินหรือกฎอัยการศึกภายใต้กฎหมายเหล่านี้ แม้แต่การคัดค้านลัทธิเผด็จการอย่างสงบและเป็นประชาธิปไตยหรือมาตรการส่งเสริมประชาธิปไตยของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน อาจถูกจัดเป็น “ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ”

กฎหมายระหว่างประเทศเปิดโอกาสให้รัฐที่เผชิญสถานการณ์ความขัดแย้งสามารถจำกัดสิทธิต่างๆ เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม มีการกำหนดข้อจำกัดดังกล่าว ตัวอย่างเช่น เพื่อที่จะถือว่าการประกาศกฎอัยการศึกนั้นชอบด้วยกฎหมายรัฐบาลต้องแสดงให้เห็นว่ามี “ภัยที่ขัดแย้งและกำลังเกิดขึ้น” ต่อความมั่นคงของประเทศ แต่ในความเป็นจริงกลับไม่มีการเคารพข้อจำกัดของกฎระเบียบเหล่านี้ และบางครั้งกลับมีการจำกัดเสรีภาพประชาธิปไตยในระหว่างความขัดแย้งอย่างไม่จำเป็นหรือเกินสมควร ที่จริงแล้วข้อจำกัดเหล่านี้มักจะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง และผู้ปกป้องสิทธิผู้หญิง ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องเผชิญกับอะไรบ้างท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง

สถานการณ์ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่สนับสนุนเจตคติและค่านิยมแบบปิตาธิปไตย ในทุกระดับอย่างแทบหลีกเลี่ยงไม่ได้ การแพร่หลายของอาวุธขนาดพกพา การล่มสลายของกลไกบังคับกฎหมาย สภาวะที่กฎหมายและระเบียบพังทลาย และการขาดความสนใจต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยองค์กรและสถาบันที่มีหน้าที่คุ้มครองสิทธิของพลเมืองได้ทำให้ความเสี่ยงและความอ่อนแอของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่อาศัยและทำงานท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ความขัดแย้งยังทำให้เกิดสภาวะของความขาดโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ซึ่งทำให้พลเรือนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงต้องอยู่ภายใต้การพึ่งพาผู้มีอำนาจโดยสิ้นเชิง (ไม่ว่าจะเป็นกองกำลังผู้ยึดครอง กองกำลังรักษาสันติภาพ หรือผู้ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม) เพื่อการมีชีวิตรอด ทำให้ล่อแหลมต่อการถูกเอาเปรียบทางเพศและอื่นๆ

บ้านและหมู่บ้านของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงยังอาจถูกโจมตีและทำลาย และชุมชนของพวกเขาอาจต้องกลายเป็นผู้พลัดถิ่นอันเป็นผลจากความขัดแย้ง บ้านและครอบครัวของพวกเขาอาจถูกเจาะจงเป็นเป้าหมายเนื่องจากกิจกรรมของพวกเขาในการปกป้องสิทธิมนุษยชน เมื่อสมาชิกครอบครัวถูกสังหาร ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ยังอาจต้องรับเอาหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลเด็ก คนชราและผู้พิการภายใต้

สภาวะของความขาดแคลนและความไม่มั่นคงต่อชีวิต พวกเขาเองอาจต้องกลายเป็นหม้าย กำนาร้า หรือถูกทอดทิ้ง

ยิ่งไปกว่านั้น กิจกรรมที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงทำท่ามกลางสถานการณ์ ความขัดแย้งยังมีความเสี่ยงสูงกว่าที่ทำในระหว่างสงบสุข ในขณะที่พยายามทำหน้าที่ ช่วยชีวิตประชาชน พวกเขาจำนวนมากเข้าไปอยู่ในวิถีกระสุนของสองฝ่ายระหว่างการสู้รบ ส่วนผู้ที่เรียกร้องเอาผิดต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนของนักรบติดอาวุธ ทั้งฝ่ายรัฐบาล หรือฝ่ายต่อต้านต้องอยู่ในความเสี่ยงอย่างร้ายแรง ตัวอย่างเช่น ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ของผู้หญิงที่ต่อต้านการเกณฑ์เด็กไปเป็นทหารอาจถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกทรยศขายชาติ หรือเป็นผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้าม ผู้ที่เคลื่อนไหวเรียกร้องการควบคุมอาวุธปืนหรือลดแรงค์ ต่อต้านการใช้อาวุธพกติดตัวจะถูกวิพากษ์วิจารณ์และโจมตีว่า “ต่อต้านรัฐ” หรือ “เห็นด้วยกับผู้ก่อการร้าย”

การเข้ามาประจำการของผู้ปฏิบัติการระหว่างประเทศ เช่น กองกำลังรักษา สันติภาพอาจทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงโดยเฉพาะในชุมชน ได้รับผลกระทบโดยตรงจากความขัดแย้งอยู่ในความล่อแหลมต่อการถูกทำทารุณกรรม และการถูกเอาเปรียบ ตัวอย่างเช่น กองกำลังรักษาสันติภาพในประเทศเซียร์ราลีโอน และศรีลังกาถูกระบุว่ามีส่วนพัวพันในเหตุการณ์การใช้ความรุนแรง การคุกคาม และการสังหาร ในการบันทึกเป็นเอกสารและรายงานโดยองค์กรสตรี¹⁰⁸ การทำทารุณกรรม ทางเพศต่อสตรีโดยกองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติก็เป็นประเด็นห่วงใย ที่อื้อฉาวในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กองกำลังรักษาสันติภาพสามารถเพิ่มบรรยากาศความ หวาดกลัวและทำให้เกิดผลคือการจำกัดความคล่องตัวในการเดินทางของผู้ปกป้อง สิทธิมนุษยชนของผู้หญิง การละเมิดสิทธิเหล่านี้เป็นประเด็นนำวิพากษ์ที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากปรากฏการณ์ที่กองกำลังติดอาวุธบางกลุ่มอ้างตัวเองว่าเป็น “กองกำลังรักษา สันติภาพ” เช่น “กองกำลังแนวร่วม” ในอิรักขณะนี้ การอ้างสถานะตนเป็นกองกำลัง รักษา สันติภาพทำให้มีความยากลำบากยิ่งขึ้นเป็นอย่างมากในการเอาผิดต่อการละเมิดสิทธิ มนุษยชนของกองกำลังเหล่านี้ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ

¹⁰⁸ Jane Barry ลูกชิ้นตอบโต้: การเคลื่อนไหวด้านสิทธิสตรี ท่ามกลางความขัดแย้ง กองทุน ถูกเงินเพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี (พ.ศ. 2548) หน้า 74-75

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ทำงานกับชุมชนชนบทหรือชุมชนชาวพื้นเมือง ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์และการควบคุมทรัพยากรธรรมชาติ มักตกเป็น เป้าของทหารเอกชนของบริษัทข้ามชาติที่มีผลประโยชน์แอบแฝงในการหาประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกจ้างให้ข่มขู่หรือสังหารผู้ปกป้องสิทธิ บางครั้งทหารรับจ้าง เหล่านี้ปฏิบัติการโดยได้รับการสนับสนุนหรือการยินยอมของรัฐบาล ดังนั้นจึงเป็นสิ่ง ที่ยากลำบากที่จะให้คนกลุ่มนี้รับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยตรง

กลุ่มหัวรุนแรงและกลุ่มเคร่งครัดก็ยังมีอิทธิพลมากขึ้นในระหว่างสถานการณ์ ความขัดแย้งและฉวยโอกาสเพื่อเข้าควบคุมสถานการณ์หลังความขัดแย้ง ในระหว่างเกิด

สัญญาภาคทางอำนาจ สถานการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การละเมิดสิทธิผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากบรรทัดฐานตามจารีตประเพณีและทางศาสนากฎกบังคับใช้อย่างแข็งกร้าวเพื่อควบคุมความจงรักภักดีของชุมชนให้อยู่ในกำมือ เสรีภาพของผู้หญิง เช่น ความคล่องตัวในการเดินทางและการตัดสินใจต่างๆ ถูกจำกัดโดยอ้างเป็นการ “คุ้มครอง” พวกเขา และปกป้อง “เกียรติ” ของครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้ยังอาจพบว่ากลุ่มติดอาวุธที่พัวพันในความขัดแย้ง อาจบังคับใช้ระเบียบความประพฤติและข้อจำกัดต่างๆ ต่อผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าความขัดแย้งนั้นเป็นการต่อสู้ที่มีพื้นฐานจากความแตกต่างด้านอัตลักษณ์ต่างๆ

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงมีความเสี่ยงอย่างไรในระหว่างสถานการณ์ความขัดแย้งและหลังความขัดแย้งสิ้นสุดลง

ยังมีความเข้าใจผิดเป็นอย่างมากเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงที่ผู้หญิงต้องเผชิญหลังความขัดแย้งสิ้นสุดลง สถานการณ์หลังความขัดแย้งมักนำไปสู่ความรุนแรงระดับที่สูงขึ้นต่อผู้หญิงโดยทั่วไป และโดยเฉพาะต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงโดยมีปัจจัยต่างๆ ต่อไปนี้:

ประการแรก โดยรวมแล้วอาจยังมีจำนวนบุคคลและกลุ่มบุคคลที่อาจเป็นภัยคุกคามต่อชุมชนมากขึ้น รวมทั้งกองกำลังติดอาวุธของประเทศ กลุ่มติดอาวุธที่มีใช้ภาครัฐที่ยังควบคุมบางพื้นที่กองกำลังแทรกแซงนานาชาติที่ยังเหลืออยู่ทหารรับจ้างของส่วนบุคคลนักรบปลดประจำการที่กลับสู่ชุมชน หรือถูกเกณฑ์เข้าสู่กองกำลังความมั่นคงของรัฐแก๊งค์อาชญากรรมที่มีความสัมพันธ์กับเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ

ประการที่สอง มีการขยายขอบเขตของความรุนแรงบางรูปแบบเพิ่มมากขึ้น นอกเหนือไปจากความรุนแรงที่กระทำในระหว่างสถานการณ์ความขัดแย้งที่ใช้อาวุธและระดับพื้นฐานที่พบในทุกสังคม ในบางช่วงเวลา เช่น ภายหลังจากสงครามบอบช้ำตามประเพณีและโครงสร้างเชิงอำนาจอ่อนแอลง และผู้หญิงอาจเข้าสวมบทบาทที่ไม่เคยเปิดมาก่อน ผู้หญิงนักเคลื่อนไหวในบริบทนี้ต้องเผชิญกับ “กระแสโต้กลับ” อย่างมีนัยสำคัญจากผู้ชายที่รู้สึกถูกคุกคามจากความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้¹⁰⁹

ประการที่สาม มีบรรยากาศของการไม่เอาใจใส่ผู้กระทำผิดปกคลุมอยู่ทั่วไป เนื่องจากการขาดช่วงของระบบกฎหมาย ซึ่งบางครั้งยิ่งทวีความเลวร้ายเมื่อมีข้อตกลงนิรโทษกรรมซึ่งเป็นเหมือนการส่งสัญญาณว่าความรุนแรงใดๆ จะไม่ถูกลงโทษ ดังนั้นผู้หญิงรวมทั้งผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่เป็นเหยื่อความรุนแรงบางครั้งต้องปิดปากเงียบเนื่องจากความหวาดกลัวต่อการถูกแก้แค้นหรือถูกคว่ำบาตร โดยเฉพาะเมื่อผู้กระทำผิดมักมีตำแหน่งสูงภายในรัฐบาล ชุมชนหรือครอบครัวของพวกเขาเอง ดังนั้นแม้ว่าการรายงานการละเมิดสิทธิที่เกิดขึ้นในระหว่างความขัดแย้งอาจเป็นไปได้ แต่หลังความขัดแย้งบรรยากาศที่ถูกต้องเรื่องการเมืองทำให้เป็นเรื่องที่ยากและอันตราย

¹⁰⁹ Rachel Wareham ไร้ที่ปลอดภัย: การประเมินความรุนแรงต่อสตรีในโคโซโว กองทุนการพัฒนาเพื่อสตรีแห่งสหประชาชาติ (พ.ศ. 2543) <http://www.womensnetwork.org/english/pdf/No%20Safe%20Place.pdf>

เป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในการเรียกความสนใจต่อการละเมิดสิทธิ หรือเอาผิดต่อผู้กระทำผิด

ดังนั้น ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงจึงมีความเสี่ยงสูงยิ่งขึ้นต่ออาการท้อแท้หรือ “หมดไฟ” เนื่องจากผลของการทำงานอย่างสุดตัวและความเครียดที่ติดต่อกันเป็นระยะเวลาหลายปีทำให้รู้สึกท้อทรม บวกกับการต้องเผชิญความจริงที่ว่าพวกเขาจะต้องต่อกรกับงานการสร้างสังคมขึ้นใหม่และการปฏิรูปที่หนักหนาสาคร

¹¹⁰ Jane Barry ลูกชิ้นตอบโต้: การเคลื่อนไหวด้านสิทธิสตรีท่ามกลางความขัดแย้ง กองทุนฉุกเฉินเพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี (พ.ศ. 2548) (พ.ศ. 2548) หน้า 71-73 และ 81

นี่คือเวลาที่พวกเขาอยู่ในความอ่อนแอมากที่สุด แต่แรงสนับสนุนจากนานาชาติกลับเหือดหายไปเกือบหมดเนื่องจากเห็นว่าช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ของความขัดแย้งได้ผ่านไปแล้ว¹¹⁰

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถได้รับความคุ้มครองอย่างไรท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง

มีสนธิสัญญาและอนุสัญญาหลายฉบับที่กำหนดมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติของฝ่ายต่างๆ ในสถานการณ์ความขัดแย้งที่ใช้อาวุธ ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปนี้ คือ กฎหมายตราสารระหว่างประเทศพื้นฐาน ได้แก่ กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและบัญญัติกรุงโรมซึ่งเป็นจุดกำเนิดของศาลอาญาระหว่างประเทศ ตราสารระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัยและกลไกที่เกี่ยวข้องก็จะได้รับการกล่าวถึงเช่นกัน

กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law)

กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ มีพื้นฐานมาจากอนุสัญญาเจนีวาปี พ.ศ. 2492 สี่ฉบับ และมีเนื้อหาเกี่ยวกับ “ความขัดแย้งระหว่างประเทศที่ใช้อาวุธ” หรือการทำสงครามของรัฐในระหว่างสงคราม โดยมุ่งความสนใจต่อพันธกรณีของรัฐ และการให้ความคุ้มครองประชากรที่เป็นพลเรือนในระหว่างสงครามหรือสถานการณ์ ความขัดแย้งพิธีสสารภาคผนวก II และ ข้อ 3 ซึ่งเหมือนกันในทั้งสี่อนุสัญญาเปิดโอกาสให้สามารถพิจารณาประเด็นด้านมนุษยธรรมที่เกี่ยวกับความขัดแย้งที่ใช้อาวุธ ซึ่งไม่ใช่ความขัดแย้งระหว่างประเทศอีกด้วย ข้อ 3 กำหนดอย่างชัดเจนห้ามการใช้ความรุนแรงต่อชีวิตและร่างกาย รวมทั้งการทำลายศักดิ์ศรีส่วนบุคคล การกระทำให้เสื่อมเสียและย้ายศักดิ์ศรี การจับเป็นตัวประกัน และการตัดสินใจโทษและประหารชีวิตที่ไม่ผ่านกระบวนการของศาลที่ตั้งขึ้นตามปกติ

กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศแยกแยะระหว่างฝ่ายพลเรือนกับฝ่ายสู้รบ โดยห้ามการทำลายสิ่งที่เป็นในการดำรงชีวิตของพลเรือน (พืชผลแหล่งน้ำ สัตว์เลี้ยง เป็นต้น) และเน้นหน้าที่รับผิดชอบต่อการดูแลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วย อีกทั้งกำหนดว่าการจูงใจสังหาร การทรมาน การจูงใจทำให้บาดเจ็บสาหัส การเนรเทศ โดยมีขอบ และการจับเป็น

ตัวประกัน เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอย่างร้ายแรง นอกจากนี้ ยังกำหนดกฎเกณฑ์ โดยละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อนักโทษรวมทั้งนักโทษหญิง

ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงสามารถยกอ้างบทบัญญัติใดๆ ของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้ง เนื่องจากกฎหมายนี้จำกัดวิถีทางและวิธีการของการทำสงครามและให้หลักประกัน ความคุ้มครองและการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมต่อผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมในการต่อสู้ เช่น พลเรือน และบุคลากรทางการแพทย์และศาสนา หรือผู้ที่ยุติการปฏิบัติการลงแล้ว เช่น พลรบที่ป่วยและเชลยศึก อย่างไรก็ตาม เป็นเรื่องน่าเศร้าใจที่มี ตัวอย่างมากมายของการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ทำให้พลเรือนเช่นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงต้องประสบความทุกข์ทรมานเป็นอย่างยิ่ง

¹¹¹ นอกจากนี้กรุณาดู “แนวความคิดริเริ่มของสตรีเพื่อความยุติธรรมทางเพศ” www.iccwomen.org

¹¹² *Vahida Nainar* ศาลอาญาระหว่างประเทศ: ภาระความรับผิดชอบของผู้มีบทบาทภาครัฐและมิใช่ภาครัฐต่อการละเมิดสิทธิผู้ปกป้องสิทธิสตรี รวมข้อมูลว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน (พ.ศ. 2548) หน้า 87 (และอ่านได้ที่ www.defendingwomen-defendingrights.org)

ศาลอาญาระหว่างประเทศ¹¹¹

บัญญัติกรุงโรม ซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่ให้กำเนิดศาลอาญาระหว่างประเทศ ได้รับการรับรองเมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยรัฐจำนวนทั้งสิ้น 120 รัฐ และเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 บัญญัตินี้มีผลเมื่อมีการให้สัตยาบันครบ 60 รัฐ ทำให้มีการก่อตั้งเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศต่ออาชญากรรมสงคราม อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ และการสังหารล้างอย่างชัดเจน และเป็นกลไกแรกๆ ที่จัดการกับความผิด อาญารายบุคคลในระดับนานาชาติโดยไม่ยอมรับสิทธิความคุ้มกันใดๆ ไม่ว่าจะป็นเจ้าหน้าที่หรือประมุขของรัฐและการนิโทษกรรมภายในประเทศ นอกจากนี้ยังไม่มีบทกฎหมายที่จำกัดการยื่นฟ้องคดีต่อศาล¹¹²

ศาลอาญาระหว่างประเทศผูกพันเฉพาะประเทศที่ลงนามในบัญญัติกรุงโรม ซึ่งเรียกว่า “รัฐภาคี” และสามารถใช้เขตอำนาจในคดีที่ต่อเมื่อรัฐที่เกี่ยวข้องได้ลงนามและให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญา หากเหตุที่ร้องเรียนเกิดในอาณาเขตของรัฐภาคี หรือผู้ที่ถูกกล่าวหาเป็นพลเมืองของรัฐภาคี ศาลจะใช้เขตอำนาจและสืบสวนเหตุความขัดแย้ง หากรัฐที่ลงนามในบัญญัติหรือคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ ส่งคดีให้ศาล ยิ่งไปกว่านั้นนัยการศาลยังอาจเริ่มทำการสืบสวนคดีด้วยตนเองได้อีกด้วย

เอกลักษณ์อย่างหนึ่งของศาลอาญาระหว่างประเทศ คือ บทบัญญัติด้านเพศภาวะที่บูรณาการอยู่ในบัญญัติ นับเป็นครั้งแรกที่การข่มขืน การบังคับให้เป็นทาสทางเพศ การบังคับให้เป็นโสเภณี การบังคับให้ตั้งครรภ์ การบังคับทำหมัน การประหารชีวิตและการลักลอบค้ามนุษย์ที่มีฐานของเพศภาวะ และรูปแบบอื่นๆ ของความรุนแรงทางเพศ ได้รับการยอมรับว่าเป็นรูปแบบของอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติและอาชญากรรมสงคราม นอกจากนี้ความรุนแรงทางเพศได้รับการยอมรับว่าเป็นวิถีทางหนึ่งของการสังหารล้างเผ่าพันธุ์ และการประหารชีวิตได้รับการยอมรับว่าเป็นอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติและเพศภาวะยังถูกนับเป็นเหตุหนึ่งของการกวาดล้าง ยิ่งไปกว่านั้นบัญญัติ

กรุงโรมยังกำหนดให้การบังคับใช้และการตีความทุกข้อของบัญญัติต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ¹¹³

¹¹³ *Vahida Nainar* (พ.ศ. 2548)
หน้า 88

การพิจารณาเกี่ยวกับเพศภาวะยังได้ถูกผนวกเข้าในกฎการพิจารณาและหลักฐาน (Rule of Procedure and Evidence) เช่น กฎข้อ 70 กำหนดว่าในคดีความรุนแรงทางเพศไม่สามารถนำการยินยอมของเหยื่อมาเป็นเหตุวินิจฉัยได้ กฎข้อ 71 กำหนดว่าหลักฐานความประพฤติทางเพศของเหยื่อหรือพยานก่อนหน้าหรือภายหลังคดีไม่สามารถใช้ในศาลได้ และกฎข้อ 72 และข้อ 68 (ทวี) เปิดโอกาสให้ศาล พิจารณาคดีโดยผ่านกล้องและพิจารณาหลักฐานที่ถูกเสนอในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือโดยวิธีพิเศษอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพิจารณาคดีความรุนแรงทางเพศ

บัญญัติกรุงโรมยังกำหนดเอกลักษณ์สองประการของศาลอาญาระหว่างประเทศ นั่นคือ เหยื่อและผู้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อจากอาชญากรรมที่อยู่ภายในเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศ มีสิทธิในการมีส่วนร่วมโดยตรงในการดำเนินคดีอาญาระหว่างประเทศ ตามบัญญัตินี้ เหยื่อสามารถเข้าร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินการ (นั่นคือการสืบสวน ก่อนการพิจารณาคดี การพิจารณาคดี และการอุทธรณ์) โดยผ่านตัวแทนทางกฎหมายซึ่งอาจได้รับการจัดสรรให้โดยคณะผู้พิพากษาหรือเหยื่อทำการเลือกเองจากบัญชีรายชื่อของศาลอาญาระหว่างประเทศ เหยื่อในที่นี้หมายถึงผู้ที่มีข้อกล่าวหาต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ที่ได้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับคดีที่ศาลพิจารณา คณะผู้พิพากษาจะเป็นผู้วินิจฉัยสุดท้ายว่าผู้ร้องสามารถได้รับพิจารณาว่าเป็นเหยื่อที่มีสิทธิแทรกแซงในการดำเนินคดีหรือไม่

เป็นครั้งแรกที่เหยื่อและผู้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อยังสามารถร้องขอและได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากกองทุนสำหรับเหยื่อโดยคำสั่งศาล หรือโดยไม่ขึ้นกับการตัดสินใจของผู้ถูกกล่าวหา ทรัพยากรจากกองทุนนี้อาจจัดไว้ในระหว่างการสืบสวน จึงมีโอกาสในการเข้าถึงชุมชนแต่เนิ่นๆ นอกจากนี้ ศาลยังอาจมีคำสั่งให้มีการชดเชยค่าเสียหายผ่านทางกองทุนนี้ให้กับองค์กรระหว่างรัฐบาล ระหว่างประเทศ หรือ ระดับชาติ ซึ่งเปิดโอกาสให้องค์กรสตรีและผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ซึ่งอาจตกเป็นเป้าของความรุนแรงภายในเขตอำนาจของศาลร้องขอการชดเชยค่าเสียหายได้

อย่างไรก็ดี ข้อจำกัดพื้นฐานอย่างหนึ่งของศาลนี้ได้แก่การที่ถูกออกแบบให้เป็น “ที่พึ่งสุดท้าย” โดยให้หน้าที่รับผิดชอบหลักในการดำเนินคดีต่ออาชญากรรมที่เกิดภายในเขตอำนาจของศาลตกอยู่กับรัฐภาคี ศาลอาญาระหว่างประเทศสามารถดำเนินคดีต่อผู้ถูกกล่าวหาได้ก็ต่อเมื่อรัฐไม่เต็มใจหรือไม่สามารถกระทำการสืบสวน หรือเมื่อเห็นว่าอาชญากรรมนั้นมีน้ำหนักความร้ายแรงเพียงพอ ยิ่งไปกว่านั้นศาลไม่มีหน้าที่สืบสวนคดีความรุนแรงต่อผู้หญิงเฉพาะรายหรือเหตุความรุนแรงที่เกิดขึ้นเดี่ยวๆ ในสถานการณ์ไร้ความขัดแย้ง ศาลสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ต่อเมื่อมีการละเมิดสิทธิอย่างแพร่หลาย

และเป็นระบบ และถูกกระทำโดยเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายของรัฐในระดับองค์กร นั่นคือเมื่อถึงระดับที่นับเป็นอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ

แม้ว่าจะมีข้อจำกัดเหล่านี้ แต่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงยังสามารถทำงานร่วมกับศาลได้ในหลายทางเพื่อชี้ให้เห็นการละเมิดสิทธิในระหว่างสถานการณ์ความขัดแย้ง พวกเขาอาจเป็นผู้รอดพ้นจากความขัดแย้ง และอาจเป็นพยานต่อศาลอาญาระหว่างประเทศ หรืออาจช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของศาลด้วยการบันทึกเป็นเอกสารอาชญากรรมที่มีพื้นฐานจากเพศ และความผิดอื่นๆ ที่เกิดในสถานการณ์ความขัดแย้งและร้องขอให้มีการสืบสวนสถานการณ์ความขัดแย้งใดที่ศาลยังมิได้สืบสวน หรือเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รวมเอาอาชญากรรมที่มีพื้นฐานจากเพศเข้าในการสืบสวนที่กำลังดำเนินอยู่ พวกเขาอาจทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างศาลกับชุมชนหรือผู้หญิงผู้รอดพ้นที่ประสงค์มีส่วนร่วมในการดำเนินคดีของศาลหรือเรียกร้องการชดใช้จากการถูกทำทารุณกรรม

ตราสารและกลไกระหว่างประเทศอื่นๆ

อนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัย เป็นพื้นฐานรองรับสำหรับผู้ต้องการลี้ภัยในอีกประเทศหนึ่ง สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยของสหประชาชาติ และกลไกผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ยังมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือต่อเหยื่อและผู้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อในสถานการณ์ความขัดแย้ง แนวปฏิบัติสหประชาชาติว่าด้วย การพลัดถิ่นภายในประเทศ ให้ความคุ้มครองต่อผู้ปกป้องสิทธิและชุมชนของพวกเขา เนื่องจากแนวปฏิบัตินี้ ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับสิทธิของผู้พลัดถิ่นรวมถึงความรับผิดชอบของรัฐ

ประเด็นเรื่องความยุติธรรมและการบรรเทาทุกข์ในสถานการณ์หลังความขัดแย้ง เป็นประเด็นที่ซับซ้อนเกินบรรยายได้หมด ในหลายกรณี การให้ความยุติธรรมในรูปแบบดั้งเดิมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการเป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอในการรับมือกับการละเมิด

สิทธิมนุษยชนที่มีวงกว้าง ดังนั้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจึงเริ่มเกิดแนวความคิดเรื่อง ความยุติธรรมช่วงเปลี่ยนผ่าน (ดูบทที่ 8 การนิยามภาระความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และความยุติธรรม) ซึ่งให้ความสนใจต่อกระบวนการของการสมานฉันท์ และการสมานใจของชุมชนที่ได้รับผลจากความขัดแย้งมากกว่าการใช้การลงโทษเป็นรูปแบบเพียงอย่างเดียวของการบรรเทาทุกข์

คู่มือนี้เป็นหนึ่งในแนวความคิดริเริ่มที่มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อสนองตอบอุปสรรคท้าทายในการคุ้มครองและส่งเสริมการทำงานของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง คู่มือนี้ชี้ให้เห็น สำนวนอีกครั้งและแจ่มแจ้งกลไกและเครื่องมือที่ถูกทดลองใช้แล้วว่ามีประโยชน์ในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจากมุมมองของสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง โดยเฉพาะด้วยคู่มือนี้ เราพยายามที่จะสร้างพื้นที่เพื่อการฉลองความสำเร็จของผู้หญิงในการทำทลายแนวความคิด สิทธิมนุษยชนให้มีวิวัฒนาการและบรรลุหลักความเป็นสากลและการแบ่งแยกมิได้ที่เป็นรากฐานของสิทธิมนุษยชนอย่างสมบูรณ์ด้วย

เราหวังว่าคู่มือนี้จะตอบสนองต่อจุดประสงค์ที่หลากหลายและหวังว่าตัวอย่างต่างๆ ที่เรายกมาเสนออาจช่วยให้ประสบการณ์เฉพาะของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงได้รับการยอมรับ และเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและพันธมิตรทั้งหลายของพวกเขาในชุมชนสิทธิมนุษยชนสากลในการทำงานร่วมกันเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง เราหวังว่าคู่มือนี้จะจัดวางการต่อสู้ของพวกเขาเข้าไปอยู่ภายในกรอบของกิจกรรมอันชอบธรรมของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ได้รับการรับรองและความคุ้มครองในระดับนานาชาติ

ในคู่มือนี้ เรายังได้แจ่มแจ้งกลไก กรอบปฏิบัติ และยุทธศาสตร์ต่างๆ ในระดับนานาชาติ ระดับพหุภูมิภาค และระดับประเทศที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงสามารถเข้าถึงเพื่อแสวงหาการบรรเทาทุกข์และความยุติธรรม รวมทั้งความยุติธรรมที่ผ่านการสมานใจและการสมานฉันท์ และโดยกระบวนการของการเอาใจใส่ดูแล และระลึกถึงซึ่งกันและกัน เราหวังว่าเอกสารนี้จะช่วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงให้สะท้อนคิดถึงประสบการณ์ของตนเองได้ต่อไป พิสูจน์และเอาชนะโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ กฎหมายและวัฒนธรรมที่ละเมิดสิทธิของพวกเขา

คู่มือนี้เป็นความพยายามร่วมกันของทุกๆ คนที่อุทิศเวลาและกำลังกายในการทำให้นันเกิดขึ้นมาได้ เราหวังว่าคงจะมีคนอีกจำนวนมากที่จะได้อ่านคู่มือนี้ และมีแรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์พื้นที่เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ของเรา ช่วยให้คนอื่นๆ ได้นำไปใช้และเพิ่มคุณค่าให้ชีวิตเหมือนกับที่เราได้รู้สึก เราหวังว่ากระบวนการนี้จะสร้างชุมชนที่เราจะร่วมทำงาน ต่อสู้และฉลองความสำเร็จร่วมกันให้ขยายกว้างขวางขึ้น

เราอุทิศคู่มือนี้ให้กับผู้หญิงนับไม่ถ้วนที่อยู่ในแนวหน้าของการประกาศสิทธิผู้หญิงในฐานะเป็นสิทธิมนุษยชน คู่มือนี้จะเป็ภาพของภูมิปัญญาาร่วมของพวกเขาที่สั่งสมมาหลายทศวรรษของการ *เรียกร้องสิทธิ เรียกร้องความยุติธรรม*

ภาคผนวก ก : ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและหน้าที่รับผิดชอบของบุคคล กลุ่มบุคคลและองค์กรของสังคมในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพพื้นฐานที่ได้รับรองอย่างเป็นสากล ซึ่งสมัชชาใหญ่ สหประชาชาติ มีมติยอมรับที่ 53/144 เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2541

สมัชชาใหญ่

โดยยืนยัน ถึงความสำคัญของการเคารพจุดมุ่งหมายและหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานของบุคคลทั้งปวงในประเทศทั้งปวงในโลก

โดยยืนยันอีก ถึงความสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศต่างๆ ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในฐานะองค์ประกอบพื้นฐานของความพยายามระหว่างประเทศในการส่งเสริมการเคารพและยอมรับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานในระดับสากล และความสำคัญของตราสารสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ที่รับเอาไว้ภายในระบบสหประชาชาติ ตลอดจนตราสารในระดับพื้นภูมิภาค

โดยเน้นว่า สมาชิกทั้งปวงของประชาคมโลกจะต้องดำเนินการร่วมกันหรือแยกกระทำเฉพาะตนเพื่อให้บรรลุอย่างจริงจังซึ่งพันธกรณีในการส่งเสริมและสนับสนุนการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานของมนุษย์ทั้งปวงโดยไม่แบ่งแยกใดๆ รวมทั้งการแบ่งแยกโดยอาศัยเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรืออื่นๆ ประเทศที่กำเนิดหรือชาติกำเนิด ทรัพย์สิน การเกิดหรือสถานะอื่นๆ และเน้นย้ำความสำคัญโดยเฉพาะของการให้เกิดความร่วมมือนานาชาติในการทำให้พันธกรณีนี้บังเกิดผลตามกฎบัตร

โดยยอมรับถึง บทบาทสำคัญของความร่วมมือระหว่างประเทศและผลงานอันมีค่าของบุคคล กลุ่มบุคคลและสมาคมต่างๆ ที่มีคุณูปการต่อการขจัดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานของบรรดาประชาชนและบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิคนจำนวนมาก ละเมิดสิทธิอย่างอุกอาจ หรืออย่างเป็นระบบ เช่นที่เป็นผลจากลัทธิแบ่งสีผิว การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ ลัทธิล่าอาณานิคม การครอบงำหรือการยึดครองจากต่างชาติ การรุกรานหรือคุกคาม อธิปไตยของชาติ ความเป็นเอกภาพของชาติหรือความเป็นหนึ่งเดียวของอาณาเขต และจากการปฏิเสธไม่ยอมรับสิทธิของบรรดาประชาชนในการตัดสินใจเลือกหนทางของตนเองและสิทธิของบรรดาประชาชนทุกเหล่าในการมีอธิปไตยอย่างสมบูรณ์เหนือความมั่งคั่งและทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง

โดยยอมรับถึง สัมพันธภาพระหว่างสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศกับการมีสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน และคำนึงถึงว่าการขาดสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศไม่ใช่ข้ออ้างมิให้ปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน

โดยกล่าวไว้ว่า สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานทั้งปวงเป็นสากล แบ่งแยกมิได้ ขึ้นต่อกันและมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน และควรได้รับการส่งเสริมและการปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมและเท่าเทียมกัน โดยปราศจากอคติในการปฏิบัติตามสิทธิและเสรีภาพแต่ละประการ

โดยเน้นย้ำว่า ความรับผิดชอบและหน้าที่หลักในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานตกอยู่กับรัฐ

โดยยอมรับถึง สิทธิและหน้าที่รับผิดชอบของบุคคล กลุ่มบุคคลและสมาคมในการส่งเสริมความเคารพและการบ่มเพาะความรู้ต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานในระดับชาติและระดับนานาชาติ

ขอประกาศว่า:

ข้อ 1

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิทั้งด้วยตนเองและในการสมาคมกับผู้อื่นเพื่อการส่งเสริมและมุ่งมั่นที่จะคุ้มครองและทำให้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานบังเกิดผล ทั้งระดับประเทศและระดับนานาชาติ

ข้อ 2

1. รัฐแต่ละรัฐมีความรับผิดชอบและหน้าที่หลักในการคุ้มครอง ส่งเสริมและดำเนินการตามสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานทั้งปวง นอกเหนือจากนี้ยังต้องให้หลักประกันทางกฎหมายที่จำเป็นในการรับประกันว่าบุคคลทั้งปวงภายในเขตอำนาจของตนทั้งด้วยตนเองและสมาคมกับผู้อื่นสามารถมีสิทธิและเสรีภาพเหล่านั้น ในทางปฏิบัติโดยการดำเนินขั้นตอนตามที่เหมาะสมในการสร้างเงื่อนไขที่จำเป็นในแวดวงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและอื่นๆ

2. รัฐแต่ละรัฐจะดำเนินขั้นตอนทางนิติบัญญัติ ปกครองและอื่นๆ ตามที่จำเป็นในการให้สิทธิและเสรีภาพที่อ้างถึงในปฏิญญานี้ได้รับหลักประกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อ 3

กฎหมายภายในประเทศที่สอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติและพันธกรณีระหว่างประเทศอื่นๆ ของรัฐในด้านสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานเป็นกรอบในการดำเนินคดี ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน และซึ่งการปฏิบัติกิจกรรมทั้งปวงที่อ้างถึงในปฏิญญานี้เพื่อดำเนินการส่งเสริม ค้ำครองและทำให้บังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพของสิทธิและเสรีภาพเหล่านั้น

ข้อ 4

ไม่มีความตอนใดในปฏิญญานี้พึงถูกตีความไปในทางที่ลิดรอนหรือขัดแย้งต่อจุดมุ่งหมายและหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ หรือจำกัดหรือยกเลิกบทบัญญัติส่วนใดๆ ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และตราสารและข้อผูกมัดระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านนี้

ข้อ 5

สำหรับจุดมุ่งหมายในด้านการส่งเสริมและค้ำครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน ทุกคนมีสิทธิด้วยตนเองและโดยสมาคมกับผู้อื่นทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติในการ:

- (ก) ประชุมหรือชุมนุมอย่างสงบ
- (ข) ก่อตั้ง เข้าร่วม และมีส่วนร่วมในสมาคม กลุ่ม หรือองค์กรพัฒนาเอกชน
- (ค) ติดต่อสื่อสารกับองค์กรพัฒนาเอกชนหรือองค์กรระหว่างรัฐบาล

ข้อ 6

ทุกคนมีสิทธิด้วยตนเองและในการสมาคมกับผู้อื่นในการ:

- (ก) รับทราบ ค้นหา ได้ รับ และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานทั้งปวง รวมทั้งการเข้าถึงข้อมูลวาระบบนิติบัญญัติ ตุลาการ หรือการปกครองภายในประเทศมีมาตรการทำให้สิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นบังเกิดผลอย่างไร
- (ข) ตีพิมพ์ เผยแพร่หรือกระจายความคิดเห็น ข้อมูล และความรู้อย่างอิสระเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานทั้งปวงตามที่ได้กำหนดไว้ในตราสารระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้ผู้อื่นได้รับทราบ
- (ค) ศึกษา อภิปราย ริเริ่ม และมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความเคารพ ทั้งในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ ต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน และดึงความสนใจของสาธารณชนสู่เรื่องเหล่านั้นโดยผ่านหนทางเหล่านี้และอื่นๆ ที่เหมาะสม

ข้อ 7

ทุกคนมีสิทธิ ด้วยตนเองและในการสมาคมกับผู้อื่น ในการพัฒนาและอภิปรายความคิดและหลักการด้านสิทธิมนุษยชนใหม่ๆ และเคลื่อนไหวเรียกร้องให้เป็นที่ยอมรับ

ข้อ 8

1. ทุกคนมีสิทธิด้วยตนเองและในการสมาคมกับผู้อื่นที่จะเข้าถึงและมีส่วนร่วมในระบบการปกครองและกิจการสาธารณะของประเทศตนอย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

2. นอกเหนือจากนี้ สิทธินี้รวมทั้ง สิทธิด้วยตนเองและสมาคมกับผู้อื่น ในการยื่นคำวิจารณ์และข้อเสนอด้านกิจการสาธารณะ ต่อองค์การและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ปรับปรุงการทำงาน และในการเรียกร้องความสนใจไปที่การทำงานด้านต่างๆ ของหน่วยงานนั้นที่อาจขัดขวางหรือชะลอการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน

ข้อ 9

1. ในการใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน รวมทั้งการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดังที่อ้างถึงในปฏิญญานี้ มนุษย์ทุกคนมีสิทธิด้วยตนเองและในการสมาคมกับผู้อื่นที่จะได้รับประโยชน์จากการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพและได้รับความคุ้มครองในเหตุการณ์ที่มีการละเมิดสิทธิเหล่านั้น

2. เพื่อการนี้ มนุษย์ทุกคนที่กล่าวอ้างว่าถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ มีสิทธิด้วยตนเองหรือโดยผ่านตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในการร้องทุกข์และให้คำร้องทุกข์นั้นได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยโดยเร็วจากหน่วยงานตุลาการหรือเจ้าหน้าที่อื่นๆตามกฎหมาย ที่เป็นอิสระ เป็นกลาง และสามารถพิจารณาคดีได้ และอาจได้รับคำพิพากษาจากหน่วยงาน ดังกล่าวตามกฎหมายได้รับการบรรเทาทุกข์ รวมทั้งการชดเชยค่าเสียหายหากมีการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพจริง ตลอดจนมีการบังคับค่าตัดสินและค่าชดเชย ทั้งปวงโดยมีล่าช้าจนเกินควร

3. เพื่อการนี้เช่นกัน ทุกคนมีสิทธิด้วยตนเองและในการสมาคมกับผู้อื่น นอกเหนือจากนี้ ในการ:

(ก) ร้องทุกข์เกี่ยวกับนโยบายและการกระทำของข้าราชการรายบุคคล และหน่วยงานของรัฐบาลเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน โดยการยื่นคำร้องหรือวิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสมต่อหน่วยงานตุลาการ ฝ่ายปกครอง หรือนิติบัญญัติหรืออื่นๆที่มีอำนาจตามที่ระบบกฎหมายของรัฐจัดให้ ซึ่งควรมีคำวินิจฉัยต่อการร้องเรียนนั้นโดยมีล่าช้าจนเกินควร

(ข) เข้าร่วมฟังประชาพิจารณ์ การดำเนินคดีและการพิจารณาคดี เพื่อมีความเห็นต่อการปฏิบัติตามกฎหมายระดับชาติและพันธกรณีและข้อผูกมัดระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

(ค) เสนอและให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือคำแนะนำและความช่วยเหลืออื่นๆที่มีการรับรองทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการปกป้องสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน

4. เพื่อการนี้เช่นกัน และตามตราสารและกระบวนการระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องมนุษย์ทุกคนมีสิทธิด้วยตนเองและในการสมาคมกับผู้อื่นที่จะเข้าถึง และสื่อสารกับองค์กรระหว่างประเทศที่มีความเชี่ยวชาญทั่วไปหรือจำเพาะ เพื่อรับและพิจารณาข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ พื้นฐานโดยไม่ถูกปิดกั้น

5. รัฐจะทำการสืบสวนหรือรับประกันว่าจะมีการสืบสวนโดยเร็วและเป็นกลาง เมื่อมีเหตุอันเชื่อได้ว่าเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานในดินแดนใดๆ ภายใต้เขตอำนาจของรัฐ

ข้อ 10

ต้องไม่มีผู้ใดมีส่วนร่วมในการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน โดยการกระทำหรือละเว้นการกระทำเมื่อจำต้องกระทำ และต้องไม่มีผู้ใดได้รับการลงโทษหรือต้องถูกกระทำอันเป็นผลร้ายในลักษณะใดๆ เพราะเหตุที่ปฏิเสธที่จะทำการละเมิดดังกล่าว

ข้อ 11

ทุกคนมีสิทธิด้วยตนเองและโดยการสมาคมกับผู้อื่นในการมีอาชีพหรือประกอบวิชาชีพที่ชอบด้วยกฎหมาย บุคคลทุกคนที่มีอาชีพที่อาจมีผลต่อศักดิ์ศรีมนุษย์ สิทธิมนุษยชน และเสรีภาพพื้นฐานของผู้อื่น ควรเคารพสิทธิและเสรีภาพเหล่านั้น และปฏิบัติตามมาตรฐานทางอาชีพและระเบียบความประพฤติหรือจรรยาบรรณด้านวิชาชีพระดับชาติ และระดับสากลที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 12

1. ทุกคนมีสิทธิด้วยตนเองและในการสมาคมกับผู้อื่นในการมีส่วนร่วมอย่างสงบในกิจกรรมต่อต้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน

2. รัฐจะดำเนินมาตรการที่จำเป็นในการให้หน่วยงานที่มีอำนาจให้ความคุ้มครองต่อมนุษย์ทุกคนด้วยตนเองและในการสมาคมกับผู้อื่นจากความรุนแรง การข่มขู่ การกักขัง การเลือกปฏิบัติโดยพฤตินัยหรือนิตินัย การกีดกันหรือการกระทำอื่นๆ โดยพลการอันเป็นผลจากการใช้สิทธิอย่างชอบธรรมของตนดังที่อ้างถึงในปฏิญญานี้

3. โดยความเกี่ยวเนื่องนี้ทุกคนมีสิทธิด้วยตนเองและในการสมาคมกับผู้อื่นในการได้รับความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กฎหมายภายในประเทศ ในการมีปฏิกริยาหรือต่อต้านโดยสงบต่อกิจกรรมและการกระทำรวมทั้งการละเว้นการกระทำที่ถูกระบุว่าเป็นการกระทำของรัฐ ซึ่งมีผลให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน ตลอดจนการใช้ความรุนแรง ที่กระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่มีผลต่อการมีสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน

ข้อ 13

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิด้วยตนเองและในการสมาคมกับผู้อื่นเพื่อขอรับ และใช้ทรัพยากรเพื่อจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานโดยสงบตามข้อ 3 ของปฏิญญานี้

ข้อ 14

1. รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินมาตรการทางนิติบัญญัติ ตุลาการ การปกครองหรืออื่นๆ ที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้ทุกคนภายใต้เขตอำนาจของรัฐ มีความเข้าใจของต่อสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของตน

2. มาตรการดังกล่าวต้องรวมถึง นอกเหนือจากนี้:

(ก) การตีพิมพ์และการเผยแพร่อย่างแพร่หลายของกฎหมายและระเบียบ ข้อบังคับระดับประเทศ และของตราสารระหว่างประเทศสิทธิมนุษยชนเบื้องต้นที่เกี่ยวข้อง

(ข) การเข้าถึงเอกสารระหว่างประเทศในด้านสิทธิมนุษยชนอย่างสมบูรณ์ และเท่าเทียม รวมทั้งรายงานทุกระยะของรัฐต่อองค์กรที่ก่อตั้ง โดยสนธิสัญญา สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศซึ่งรัฐเป็นภาคี ตลอดจนบันทึกสรุปของการอภิปราย และรายงานอย่างเป็นทางการขององค์กรเหล่านี้

3. รัฐจะให้การรับประกันและสนับสนุนการก่อตั้งและพัฒนาขององค์กรอิสระ ระดับประเทศให้มากขึ้นเมื่อเหมาะสม เพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพพื้นฐานในทุกดินแดนภายในเขตอำนาจของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน หรือสถาบันระดับชาติรูปแบบอื่นๆ

ข้อ 15

รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและเกื้อหนุนการสอนเรื่องสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพพื้นฐานในทุกระดับของการศึกษาและให้หลักประกันว่าทุกคนที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการฝึกอบรมนายความ เจ้าหน้าที่ผู้ใช้กฎหมาย บุคลากรในกองทัพและข้าราชการ ได้บูรณาการเอาองค์ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเหมาะสมในโครงการฝึกอบรมของตน

ข้อ 16

บุคคล องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการทำให้ สาธารณชนมีความตระหนักถึงปัญหาที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน โดยผ่านทางกิจกรรมต่างๆ เช่น การให้การศึกษา การฝึกอบรม และการวิจัยในด้านเหล่านี้ นอกเหนือจากนี้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นให้กับ ความเข้าใจ ความมีขันติ สันติภาพ และความสัมพันธ์อันดีมิตรระหว่างชาติต่างๆ และระหว่างกลุ่มทางเชื้อชาติ และทางศาสนา โดยคำนึงถึงภูมิหลังที่หลากหลายของสังคมและชุมชนที่ดำเนินกิจกรรม เหล่านี้

ข้อ 17

ในการใช้สิทธิและเสรีภาพที่อ้างถึงในปฏิญญานี้ ทุกคน ทั้งด้วยตนเองและ ในการสมาคมกับผู้อื่นจะมีข้อจำกัดเพียงเท่าที่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวข้อง และที่กำหนดโดยกฎหมายทั้งนี้เพื่อการยอมรับและเคารพในสิทธิและเสรีภาพ ของผู้อื่นและเพื่อให้ถูกต้องตามหลักศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยและสวัสดิการ ของสังคมประชาธิปไตย

ข้อ 18

1. มนุษย์ทุกคนมีหน้าที่ต่อและภายในชุมชน ซึ่งเป็นที่แห่งเดียวที่บุคลิกภาพของตนสามารถพัฒนาได้อย่างอิสระและสมบูรณ์

2. บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบัน และองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทสำคัญและความรับผิดชอบในการปกป้องประชาธิปไตย ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน และมีส่วนทำประโยชน์ในการส่งเสริม และยกระดับความก้าวหน้าของสังคม สถาบัน และกระบวนการในระบอบประชาธิปไตย

3. บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบัน และองค์กรพัฒนาเอกชนยังมีบทบาทสำคัญและความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมทำประโยชน์ตามเหมาะสมในการส่งเสริมสิทธิของทุกคนให้มีสังคมทั้งในประเทศและนานาชาติที่ซึ่งสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและตราสารสิทธิมนุษยชนอื่นๆ บังเกิดผล อย่างบริบูรณ์

ข้อ 19

ไม่มีสิ่งใดในปฏิญญานี้พึงถูกตีความให้ บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรของสังคมหรือรัฐใดๆ มีสิทธิในการดำเนินกิจกรรมหรือกระทำการใดๆ ที่มีเป้าหมายในการทำลายสิทธิและเสรีภาพที่อ้างถึงในปฏิญญานี้

ข้อ 20

ไม่มีสิ่งใดในปฏิญญานี้พึงถูกตีความว่า อนุญาตให้รัฐสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมของบุคคล กลุ่มบุคคล สถาบัน หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ในทางที่ขัดกับบทบัญญัติของกฎบัตรสหประชาชาติ

ภาคผนวก ข : ตารางสิทธิผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ตั้งที่สะท้อนในอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนพื้นฐานระหว่างประเทศต่างๆ

ตารางนี้แสดงถึงสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน และอ้างอิงสิทธิเหล่านี้ไปเชื่อมโยงกับอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศพื้นฐานอื่นๆ เช่น: ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อเชื้อชาติทุกรูปแบบ อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานอพยพและสมาชิกในครอบครัวของแรงงานอพยพ

นอกจากนี้ ตารางนี้ยังอ้างอิงระหว่างปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนกับตราสารสิทธิมนุษยชนระดับพื้นภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎบัตรสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนยังเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในทุกรูปแบบและข้อเสนอแนะทั่วไปของคณะกรรมการอนุสัญญานี้ แม้ว่าข้อต่างๆ ในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงมากนักต่อสิทธิในปฏิญญา แต่อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบได้กำหนดกรอบการตีความสิทธิของผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนทั้งหมดที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิง และกำหนดพันธกรณีต่อรัฐในการรับประกันความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง ซึ่งรวมถึงการทำให้พวกเขาสามารถเข้าถึงสิทธิต่างที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้และอนุสัญญาอื่นๆ

	ปฏิญญาว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน	อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และข้อเสนอแนะทั่วไป	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	ตราสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	ข้อ 1	ข้อ: อาร์มบท ข้อ 2 และข้ออื่นๆ ทั้งหมด (ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิผู้หญิงในความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ)		

		<p>อันดับที่ 12: ความรุนแรงต่อสตรี (พ.ศ. 2532) [ข้อ 2 5 11 12 16]</p> <p>อันดับที่ 19: ความรุนแรงต่อสตรี (พ.ศ. 2535) [ข้อ 1 2 5 6 10 11 12 14 16]</p>		
<p>เสรีภาพในการแสดงออก รวมทั้งสิทธิในการอภิปรายแนวความคิด สิทธิมนุษยชนใหม่ๆ</p>	ข้อ 6 7 8	<p>ข้อ: 7 (ขจัดการเลือกปฏิบัติในทางการเมืองและชีวิตนอกบ้าน) และ 8 (สิทธิในการมีส่วนร่วมในองค์กรรัฐบาลและองค์กรระหว่างประเทศ)</p> <p>อันดับที่ 3: บทบาทของการศึกษาและโครงการให้ข้อมูลต่อสาธารณะเพื่อลดการเสนอภาพของผู้หญิงอย่างมีลักษณะเหมารวม (พ.ศ. 2530) (อ้างอิงเจาะจงถึงปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 7) [ข้อ 5]</p> <p>อันดับที่ 14 เกี่ยวกับการขริบอวัยวะเพศหญิง (พ.ศ. 2533) (อ้างอิงเจาะจงถึงปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 7) [ข้อ 10 12]</p> <p>อันดับที่ 23: มาตรการที่ต้องดำเนินการในการทำให้เกิดความเสมอภาคทางการเมืองและชีวิตด้านสาธารณะของสตรี (พ.ศ. 2540) [ข้อ 4 7 8]</p>	ข้อ 19	<p>ข้อ 19 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 9 กฎบัตรสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา ข้อ 13 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา ข้อ 10 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ข้อ 5 อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ข้อ 13 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 13 อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน และ ส ม า ช ก</p>
<p>ครอบครัว</p>				
<p>การเข้าถึงข้อมูล</p>	ข้อ 6 14	<p>ข้อ: 10 (การเข้าถึงการศึกษา) อันดับที่ 6: การก่อตั้งกลไกระดับชาติที่มีประสิทธิผลเพื่อยกระดับความก้าวหน้าของสตรี และการกระจายสรูปข้อสังเกตของกรรมการ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัด</p>		<p>ข้อ 19 ข้อ 19 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 9 กฎบัตรสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา ข้อ 13 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งทวีป</p>

		<p>การเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในทุกรูปแบบ (พ.ศ. 2531) อันดับที่ 9: ข้อมูลเชิงสถิติ เกี่ยวกับสถานการณ์ของสตรี พ.ศ. 2532)</p>		<p>อเมริกา ข้อ 10 อนุสัญญาว่าด้วย สิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ข้อ 13 อนุสัญญาว่าด้วย สิทธิเด็ก ข้อ อนุสัญญา ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิ ของแรงงานอพยพและ สมาชิกครอบครัว</p>
เสรีภาพในการสมาคม	ข้อ 5 12	<p>อันดับที่ 15: การหลีกเลี่ยง การเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในยุทธศาสตร์ระดับชาติ เพื่อการป้องกันและควบคุม โรคเอดส์ (พ.ศ. 2533) [ข้อ 12] (เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะต่อผู้ปกป้องสิทธิ มนุษยชนผู้หญิงที่ทำงานด้าน เอชไอวี/เอดส์) อันดับที่ 23: มาตรการที่ต้อง ดำเนินการในการทำให้เกิด ความเสมอภาคทางการเมือง และชีวิตด้านสาธารณะ ของสตรี (พ.ศ. 2540) [ข้อ 4 7 8] อันดับที่ 24: มาตรการที่ต้อง ดำเนินการในการทำให้เกิด ความเสมอภาคของสิทธิ ในสุขภาพของสตรี (พ.ศ. 2542) [ข้อ 12 5 10 11 14] (เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ ต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้หญิงที่ทำงานเกี่ยวกับการ เจริญพันธุ์/การเฝ้าระวัง อวัยวะเพศหญิงสิทธิทาง เพศวิถี ความรุนแรงที่มี พื้นฐานจากเพศภาวะ)</p>		<p>ข้อ 22 ข้อ 20 ปฏิญญา สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 10 กฎบัตรสิทธิ มนุษยชนและสิทธิ ประชาชนแห่งแอฟริกา ข้อ 16 อนุสัญญาว่าด้วย สิทธิมนุษยชนแห่งทวีป อเมริกา ข้อ 11 อนุสัญญาว่าด้วย สิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ข้อ 8 กติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิ ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ 5 อนุสัญญา ระหว่างประเทศว่าด้วย การจัดการเลือก ปฏิบัติทางเชื้อชาติ ข้อ 15 อนุสัญญาว่าด้วย สิทธิเด็ก ข้อ 26 40 อนุสัญญา ว่าด้วยการคุ้มครอง สิทธิของแรงงานอพยพ และสมาชิกในครอบครัว</p>
เสรีภาพในการชุมนุม	ข้อ 5 12	<p>อันดับที่ 15: การหลีกเลี่ยง การเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในยุทธศาสตร์ระดับชาติ เพื่อการป้องกันและควบคุม</p>		<p>ข้อ 21 ข้อ 20 ปฏิญญา สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 กฎบัตรสิทธิ มนุษยชนและสิทธิ</p>

		<p>โรคเอดส์ (พ.ศ. 2533) [ข้อ 12] (เกี่ยวข้องโดยเฉพาะต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงที่ทำงานด้านเอชไอวี/เอดส์)</p> <p>อันดับที่ 23: มาตรการที่ต้องดำเนินการในการทำให้เกิดความเสมอภาคทางการเมืองและชีวิตนอกบ้านของสตรี (พ.ศ. 2540) [ข้อ 4 7 8]</p> <p>อันดับที่ 24: มาตรการที่ต้องดำเนินการในการทำให้เกิดความเสมอภาคของสิทธิในการมีสุขภาพของผู้หญิง (พ.ศ. 2542) [ข้อ 12 5 10 11 14] (เกี่ยวข้องโดยเฉพาะต่อผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงที่ทำงานเกี่ยวกับการสืบเผ่าพันธุ์/การเฝ้าระวังภาวะเพศหญิง สิทธิทางเพศวิถี ความรุนแรงที่มีพื้นฐานจากเพศภาวะ)</p>		<p>ประชาชนแห่งแอฟริกา</p> <p>ข้อ 15 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา</p> <p>ข้อ 11 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป</p> <p>ข้อ 5 อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ</p> <p>ข้อ 15 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก</p> <p>ข้อ 26 อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของอพยพและสมาชิกครอบครัว</p>
การเยียวยาอย่างมีประสิทธิผล	ข้อ 9	<p>ข้อ: 15 (ความเสมอภาคในสายตากฎหมาย)</p> <p>อันดับที่ 8 (พ.ศ. 2531): “เพื่อให้หลักประกันว่าผู้หญิงมีความเสมอภาคกับผู้ชาย และโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติในโอกาสเป็นตัวแทนรัฐบาลของตน ในระดับนานาชาติ และมีส่วนร่วมในงานขององค์กรระหว่างประเทศ”</p>	ข้อ 2	<p>ข้อ 8 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน</p> <p>ข้อ 25 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา</p> <p>ข้อ 13 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป</p> <p>ข้อ 6 อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ</p> <p>ข้อ 13 อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี</p>

การเข้าถึงองค์กรระหว่างประเทศ	ข้อ 5 9	ข้อ: 8 (สิทธิในการมีส่วนร่วมองค์กรระหว่างประเทศอย่างเท่าเทียม) อันดับที่ 8 (พ.ศ. 2531): “เพื่อให้หลักประกันว่าผู้หญิงมีความเสมอภาคกับผู้ชายและโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติในโอกาสเป็นตัวแทนรัฐบาลของตน ในระดับนานาชาติและมีส่วนร่วมในงานขององค์กรระหว่างประเทศ”	อาจคิดได้ว่า อยู่ภายใต้เรื่อง การชุมนุม (21) และการแสดงออก (19)	อาจคิดได้ว่าอยู่ภายใต้ เรื่องสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและในการแสดงความคิดเห็น (ดูการอ้างอิงถึงตราสารอื่นๆ ด้านบน)
การเข้าถึงทุนสนับสนุน	ข้อ 13	อันดับที่ 23: มาตรการที่ต้องดำเนินการในการทำให้เกิดความเสมอภาคทางการเมืองและชีวิตด้านสาธารณะของสตรี (พ.ศ. 2540) [ข้อ 4 7 8]	อาจคิดได้ว่า อยู่ภายใต้เรื่อง การสมาคม (22)	อาจคิดได้ว่าอยู่ภายใต้ เรื่อง สิทธิเสรีภาพในการสมาคม (ดูการอ้างอิงถึงตราสารอื่นๆ ด้านบน)

ภาคผนวก ค : รายชื่อองค์กรที่สนับสนุนผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

ต่อไปนี้เป็นรายชื่อขององค์กรสิทธิสตรี สิทธิมนุษยชนและสิทธิทางเพศส่วนหนึ่งที่สนับสนุนผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง องค์กรส่วนใหญ่ในจำนวนนี้ได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์ระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง และยังทำงานในด้านดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน รายชื่อนี้เป็นเพียงรายชื่อเบื้องต้นที่ยังห่างไกลจากความครบถ้วน และเราหวังว่ายังมีองค์กรอื่นๆ อีกจำนวนมากที่จะเข้าร่วมในแนวความคิดริเริ่มนี้

องค์การนิรโทษกรรมสากล

Amnesty International

www.amnesty.org

องค์การนิรโทษกรรมสากล เป็นขบวนการของผู้รณรงค์ทั่วโลก เพื่อการให้ความเคารพและคุ้มครองต่อสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล องค์กรให้ความสนใจต่อความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยไม่ลำเอียง และมุ่งหวังให้โลกนี้เป็นที่ซึ่งมนุษย์ทุกคนสามารถมีสิทธิมนุษยชนทั้งปวงตามที่จารึกไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศอื่นๆ เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2547 องค์กรนี้ได้เปิดตัวโครงการรณรงค์ “หยุดความรุนแรงต่อสตรี” ซึ่งมุ่งความสนใจต่อความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว และในสถานการณ์ความขัดแย้ง องค์การนิรโทษกรรมสากลเป็นหุ้นส่วนกับองค์กรสตรีและกลุ่มอื่นๆ เพื่อต่อกรกับการเลือกปฏิบัติต่อสตรีซึ่งนับเป็นรากเหง้าของความรุนแรงต่อสตรีและมีเจตนาที่จะเป็นตัวแทนของบุคคลต่างๆ ในการยุติการละเมิดสิทธิเหล่านี้ ในการรณรงค์นี้ องค์การ นิรโทษกรรมสากลได้พัฒนาและใช้เครื่องมือในการรณรงค์เพื่อให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและการต่อสู้ของพวกเขาเป็นที่รู้จักของสังคม

สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก

Asia Pacific Forum on Women Law and Development

www.apwld.org

สมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิกเป็นเครือข่ายของนักกฎหมาย นักวิชาการ นักสังคมศาสตร์ ผู้หญิงระดับรากหญ้า และนักเคลื่อนไหวอื่นๆ จากทั่วทั้งพื้นภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีเป้าหมายในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงดังที่สอดไว้ในตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ และเพื่อส่งเสริมให้สตรีในพื้นที่ภูมิภาคนี้มีความสามารถใช้องค์ความรู้เป็นเครื่องมือสร้างความเปลี่ยนแปลงและทำให้เกิดความเสมอภาค ความยุติธรรม และความก้าวหน้า สมาคมนี้มีสมาชิกแบบ รายบุคคลและแบบองค์กรเกือบหนึ่งร้อยห้าสิบลาย และดำเนินการโดยผ่านทางคณะทำงานของโครงการด้านสิทธิมนุษยชนผู้หญิง ความรุนแรงต่อสตรี การมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองของผู้หญิง แรงงานและการอพยพ ผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อม

และผู้หญิงชนบทและผู้หญิงชาวพื้นเมือง เร็วๆ นี้สมาคมได้ดำเนินการณรงค์ว่าด้วย ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงที่มุ่งความสนใจต่อประเด็นที่สมาชิกนักเคลื่อนไหวประสบ กับการคุกคามและการละเมิดสิทธิในฐานะผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง นอกจากนี้ ยังบริหารเว็บไซต์สำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง www.defendingwomen-defendingrights.org

สภาเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาแห่งเอเชีย

Asian Forum for Human Rights and Development

www.forum-asia.org

สภาเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาแห่งเอเชีย หรือเรียกย่อๆ ว่า ฟอรัมเอเชีย เป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนที่อยู่ด้วยสมาชิกภาพระดับพื้นภูมิภาคของเอเชียโดยมี 36 องค์กร สมาชิกจาก 14 ประเทศในพื้นภูมิภาค สภานี้ต่อสู้เพื่อการเพิ่มพลังประชาชนโดยการให้ เคลื่อนไหวเรียกร้องความยุติธรรมทางสังคม การพัฒนามนุษย์อย่างยั่งยืน ประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วม ความเสมอภาคทางเพศ สันติภาพ และความมั่นคงของมนุษย์ ด้วยการ ร่วมทำงานและความร่วมมือในระหว่างองค์กรสิทธิมนุษยชน ในพื้นภูมิภาคและมีโครงการ ซึ่งมีเป้าหมายคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนด้วยการสนับสนุนการทำงานและสร้าง ความเข้มแข็งให้กับกลไกความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่าง ประเทศตามมาตรฐานและบรรทัดฐานสิทธิมนุษยชนที่เป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ยังบูรณาการ ประเด็นเกี่ยวกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงเข้าในโครงการอบรมและจัดการ ประชุมหารือระดับพื้นภูมิภาคว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยมีผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ของผู้หญิงเข้าร่วมด้วย

Astraea

www.astraea.org

Astaea เป็นมูลนิธิระดับสากลที่ไม่หยุดนิ่งและสนับสนุนด้านการเงินที่จำเป็น อย่างยิ่งต่อองค์กรความคิดก้าวหน้าที่น่าโดยหญิงรักหญิงในการเรียกร้องสิทธิมนุษยชน ของพวกตน โดยมีกองทุนฉุกเฉินระหว่างประเทศซึ่งเป็นกลไกการให้ทุนที่มีความรวดเร็ว ในการตอบสนองสนับสนุนต่อองค์กรต่างๆ ในการปฏิบัติงานอย่างทันท่วงทีในสถานการณ์ ที่มีโอกาสและวิกฤติการณ์ทางการเมืองที่มีผลต่อชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ศูนย์เพื่อความเป็นผู้นำสตรีสากล

Centre for Women's Global Leadership

www.cwgl.rutgers.edu

ศูนย์เพื่อความเป็นผู้นำสตรีสากล ซึ่งตั้งอยู่ที่วิทยาลัยดักลาส มหาวิทยาลัยรัฐเจอร์ซีย์ มุ่งพัฒนาความเข้าใจต่อผลที่เพศภาวะมีต่อการใช้อำนาจและการวางนโยบายสาธารณะในระดับนานาชาติและมีเป้าหมาย ในการสร้างสัมพันธ์ภาพนานาชาติ ระหว่างผู้นำหญิงท้องถิ่น ศูนย์นี้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่สนับสนุนความเป็นผู้นำสตรีและวิสัยทัศน์อันนับเป็นสิ่งสำคัญในทุกด้านของนโยบาย นอกจากนี้ยังพัฒนานโยบายทางเลือกที่มีประสิทธิภาพในการเรียกร้องการบูรณาการผู้หญิงและมุมมองด้านเพศภาวะเข้าในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ อย่างสมบูรณ์ และกำหนดความจำเป็นให้ต้องมีการสร้างความเข้าใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างเพศภาวะกับเชื้อชาติ ชนชั้น ชาติพันธุ์ เพศมุ่งสมาน และวัฒนธรรม นอกจากนี้ศูนย์ยังผลิตรายงาน *ตีแผ่: เพศวิถีถูกใช้โจมตีองค์กรสตรีได้อย่างไร* ร่วมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนชายรักชาย และหญิงรักหญิงสากล

องค์กรพรอนท์ไลน์

Frontline

www.frontlinedefenders.org

องค์กรพรอนท์ไลน์ เป็นมูลนิธินานาชาติเพื่อความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยให้การปกป้องผู้เชิดชูปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยมุ่งความสนใจหลักไปที่ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ตกอยู่ในอันตรายทั้งชั่วคราวหรืออย่างถาวร เนื่องจากการทำงานของตน เป้าหมายขององค์กรพรอนท์ไลน์คือการสนองตอบต่อความจำเป็นต่างๆ ที่ผู้ปกป้องสิทธิเองได้ชี้ให้เห็นรวมทั้งการให้ความคุ้มครอง การสร้าง เครือข่าย การอบรมและการเข้าถึงกลไกการรายงานแบบหัวข้อหลักและแบบเฉพาะประเทศของสหประชาชาติและองค์กรระดับพื้นภูมิภาคอื่นๆ ทุกๆ สองปีองค์กรพรอนท์ไลน์จะจัด “การประชุมดับลินสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน” ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งที่เป็นผู้หญิง มารวมตัวกันเพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และประเด็นต่างๆ ในระดับนานาชาติ และยังให้การสนับสนุนฉุกเฉินและทุนสนับสนุนต่อผู้ปกป้องสิทธิที่ตกอยู่ในอันตราย

องค์กรสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อน

Human Rights First

www.humanrightsfirst.org

องค์กรสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อน เป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่มีสำนักงานอยู่ในนครนิวยอร์ก และกรุงวอชิงตันดีซี และทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและอำนาจกฎหมายโดยผ่านยุทธศาสตร์ต่อไปนี้: เคลื่อนไหวเรียกร้องความเปลี่ยนแปลงในระดับสูงสุดของการวางนโยบายระดับชาติและระหว่างประเทศ แสวงหาความยุติธรรมจากศาล ยกระดับความรู้ความเข้าใจผ่านทางสื่อ สร้างแนวร่วม

ระหว่างผู้มีความคิดเห็นแตกต่างและปลุกระดมประชาชนให้ทำกิจกรรม องค์การสิทธิมนุษยชนต้องมาก่อน ดำเนินโครงการเกี่ยวกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยจัดตั้งเครือข่ายกระจายสัญญาณขอความช่วยเหลือจากผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมถึงคำร้องเรียนเร่งด่วนสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงที่ตกอยู่ในอันตราย

องค์การอินฟอร์ม

Information Monitor (INFORM)

องค์การอินฟอร์ม หรือชื่อเต็มคือ Information Monitor เป็นองค์การสิทธิมนุษยชนของประเทศศรีลังกาที่มุ่งความสนใจเป็นพิเศษไปที่การเฝ้าระวัง จัดทำเอกสารสิทธิมนุษยชนในประเทศศรีลังกา โดยยังปฏิบัติหน้าที่เป็นห้องสมุดและศูนย์จัดทำเอกสารสำหรับนักสื่อมวลชน นักเรียนนักศึกษา และผู้อื่นที่ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในศรีลังกา นอกจากนี้ยังเป็นเจ้าภาพการประชุมหารือระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและเป็นองค์กรที่มีแนวความคิดริเริ่มในการเขียนคู่มือนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนชายรักชายและหญิงรักหญิงสากล

International Gay and Lesbian Human Rights Commission

www.iglhrc.org

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนชายรักชายและหญิงรักหญิงสากลเป็นองค์กรที่มีฐานอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ทำงานเพื่อการบังเกิดสิทธิมนุษยชนอย่างสมบูรณ์ของมนุษย์และชุมชนทั้งหมดที่ถูกเลือกปฏิบัติหรือกระทำทารุณกรรมเพราะเหตุแห่งเพศมุ่งสมานหรือการแสดงออกทางเพศ อัตลักษณ์หรือการแสดงออกทางเพศภาวะและ/หรือ สถานะเอชไอวี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนชายรักชายและหญิงรักหญิงสากลรณรงค์ จัดทำเอกสาร สร้างแนวร่วม ให้การศึกษาแก่ประชาชน และความช่วยเหลือทางเทคนิค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่วยให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และเพศมุ่งสมาน/อัตลักษณ์ทางเพศ นอกจากนี้ยังร่วมกับศูนย์ เพื่อความเป็นผู้นำสตรีสากลตีพิมพ์รายงาน “ตีแผ่: เพศวิถีถูกใช้โจมตีองค์กรสตรีได้อย่างไร” และยังคงดำเนินการกระจายสัญญาณเร่งด่วนนานาชาติเพื่อช่วยเหลือ หญิงรักหญิง ชายรักชาย โบกี้ชวล บุคคลข้ามเพศภาวะ และนักเคลื่อนไหวอื่นๆ ที่ตกอยู่ในอันตราย

หน่วยบริการระหว่างประเทศเพื่อสิทธิมนุษยชน

International Service for Human Rights

www.ishr.ch

หน่วยบริการระหว่างประเทศเพื่อสิทธิมนุษยชน เป็นสมาคมระหว่างประเทศที่ส่งเสริมการให้ความคุ้มครองผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีเป้าหมาย เพื่อเพิ่มพลังองค์กรสิทธิมนุษยชนและบุคคลในการเข้าถึงและใช้กลไกสิทธิมนุษยชนระดับพื้นภูมิภาค ระดับชาติ และระดับนานาชาติ โดยให้บริการผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนด้วยรายงานเชิงวิเคราะห์ เกี่ยวกับกลไกสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ การอบรมวิธีการใช้บรรทัดฐานและกระบวนการระหว่างประเทศ การให้คำแนะนำเชิงยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวพลักดันอย่างมีประสิทธิภาพ การช่วยสร้างมาตรฐานสิทธิมนุษยชน ข้อมูลเชิงปฏิบัติและการสนับสนุนด้านการดำเนินขั้นตอนต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากกฎหมายและกระบวนการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังจัดการประชุมหารือว่าด้วยผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในหลายประเทศในแถบละตินอเมริกา ตะวันออกกลาง และทวีปแอฟริกา

ไอซิส โครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมนานาชาติสำหรับสตรี

Women's International Cross Cultural Exchange (ISIS-WICCE)

www.isis.or.ug

ไอซิส -โครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมนานาชาติสำหรับผู้หญิงเป็นศูนย์ข้อมูลผู้หญิงสากลเชิงปฏิบัติการที่มีเป้าหมายส่งเสริมความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนผู้หญิง โดยการบันทึกเป็นเอกสารชีวิตความเป็นจริงของผู้หญิง และแบ่งปันข้อมูลและแนวความคิดในการปรับปรุงสถานะของผู้หญิง และเอาชนะความไม่เสมอภาคทางเพศ ตั้งแต่ศูนย์ย้ายที่ตั้งไปอยู่ที่กรุงคัมปาล่า ประเทศยูกันดา ศูนย์มุ่งความสนใจไปที่การเสริมสร้างสมรรถภาพของสตรีในการบันทึกเป็นเอกสาร การสร้างสันติภาพ และการหาทางออกให้ปัญหาความขัดแย้ง และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายการเคลื่อนไหวพลักดันและการพิทักษ์สิทธิ ศูนย์ตกเป็นเป้าของการคุกคามจากกลุ่ม

หัวอนุรักษ์นิยมในยูกันดาเนื่องจากเป็นสมาชิกคณะกรรมการจัดงานระลึกถึงผู้สังเวยสงครามโลกที่มีแผนจะเสนอละครเรื่อง “เดอะวาโจนาโมโนโล็ก” ของ อีฟ เอนสเลอร์

คณะกรรมการปกป้องสิทธิสตรีแห่งแถบละตินอเมริกาและทะเลแคริบเบียน

Latin American and Caribbean Committee for the Defence of Women's Rights

www.cladem.org

คณะกรรมการปกป้องสิทธิสตรีแห่งแถบละตินอเมริกาและทะเลแคริบเบียนเป็นเครือข่ายขององค์กรสตรีและบุคคลที่ผนึกกำลังกันเพื่อให้เกิดการปกป้องสิทธิสตรีอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่ภูมิภาคละตินอเมริกาและแคริบเบียน โดยดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมสิทธิผู้หญิง เช่น การเขียนข้อเสนอเพื่อยื่นต่อฝ่ายนิติบัญญัติ การวิจัย การฝึกอบรม การให้ข้อมูล การสื่อสารและปฏิบัติการเพื่อแสดงเอกภาพ คณะกรรมการนี้เป็นเครือข่ายระดับพื้นที่ภูมิภาคที่เพิ่มพลังให้กับผู้หญิงในการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง เปรียบเทียบได้กับสมาคมผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก

กลุ่มผู้หญิงภายใต้กฎหมายมุสลิม

Women Living Under Muslim Laws

www.wluml.org

กลุ่มผู้หญิงภายใต้กฎหมายมุสลิม เป็นเครือข่ายเอกภาพระหว่างประเทศที่ให้ข้อมูล ความสนับสนุน และพื้นที่ส่วนรวมแก่สตรีที่ชีวิตถูกกำหนด วิถีทางและสร้างเงื่อนไขหรือถูกปกครองด้วยกฎหมายและจารีตประเพณีที่กล่าวว่าสืบเนื่องมาจากศาสนาอิสลาม เครือข่ายนี้เรียกร้องความเสมอภาคและสิทธิให้กับผู้หญิงโดยเฉพาะ ในบริบทของมุสลิม

เป้าหมายของกลุ่มคือการเพิ่มความเป็นเจ้าของชีวิตตนเองของผู้หญิงโดยการสนับสนุน การต่อสู้ของพวกเธอในระดับท้องถิ่นจากภายในประเทศ และชุมชนมุสลิม การเชื่อมโยง พวกเธอกับนักผู้หญิงนิยมและกลุ่มความคิดก้าวหน้าทั่วโลก ปูทางให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนและการติดต่อ และให้ข้อมูล ตลอดจนทำหน้าที่เป็นช่องทางการสื่อสาร กลุ่มผู้หญิงภายใต้กฎหมายมุสลิมผลิตรายงาน เชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับลัทธิเคร่งครัด คัมภีร์ และช่วยเผยแพร่คำร้องเรียนเร่งด่วนสำหรับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงที่ตกอยู่ใน อันตรายในประเทศมุสลิม

กองทุนฉุกเฉินเพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี

Urgent Action Fund for Women's Human Rights

www.urgentactionfund.org

กองทุนฉุกเฉินเพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี เป็นองค์กรอิสระที่มีอาณัติเชิงยุทธศาสตร์ ในการคุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนสตรีโดยการให้ทุนสนับสนุนอย่างฉับไว และ ยังร่วมในแนวความคิดริเริ่ม การวิจัยและตีพิมพ์ผลงานต่างๆ ด้วยรากฐานอยู่ในกรอบ สิทธิมนุษยชนและความสนใจที่มุ่งไปที่ผู้หญิงในประชาสังคมกองทุนฉุกเฉินเพื่อสิทธิมนุษยชน ของผู้หญิงสนับสนุนผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในการสนองตอบต่อความขัดแย้ง และวิกฤตการณ์ทั่วโลก โดยให้ทุนสนับสนุนฉุกเฉินเพื่อสนองตอบความจำเป็นของ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่ตกอยู่ในอันตรายอย่างทันควัน

องค์การสากลว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน

World Organisation Against Torture

www.omct.org

องค์การสากลว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน เป็นแนวร่วมระหว่างประเทศของกว่า 260 องค์การพัฒนาเอกชนใน 85 ประเทศ รวมทั้งเครือข่าย SOS-Torture เพื่อต่อสู้กับ การทรมาน การกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยพลการ การประหารชีวิตอย่างรวบรัด และวิสามัญฆาตกรรม การทำให้หายสาบสูญและรูปแบบอื่นๆ ทั้งหมดของการลงโทษ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ทั้งนี้เพื่อสนองตอบต่อจำนวนที่สูงขึ้นของกรณี ความรุนแรงแบบเจาะจงเพศ องค์การสากลว่าด้วยการต่อต้านการทรมานได้จัดตั้ง โครงการความรุนแรงต่อสตรี เมื่อปี พ.ศ. 2539 เพื่อรับมือและวิเคราะห์สาเหตุและผล กระทบที่เจาะจง เพศของการทรมาน และรูปแบบอื่นๆ ของความรุนแรงต่อสตรี โครงการ นี้ช่วยเผยแพร่คำร้องเรียนเร่งด่วนเกี่ยวกับความรุนแรงเพราะเหตุแห่งเพศ เสนอรายงาน “เงา” เฉพาะประเทศเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีต่อคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วย การขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และทำให้มุมมองด้านเพศภาวะเป็นหนึ่งในกระแส หลักในการทำงานขององค์กรสนธิสัญญาของสหประชาชาติ นอกจากนี้ยังบริหารหน่วย เฝ้าระวังให้กับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนร่วมกับสหพันธ์สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ในการเผยแพร่คำร้องเรียนเร่งด่วนเกี่ยวกับผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและ ผู้ปกป้องอื่นๆ ที่ถูกคุกคาม

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 257

กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคล หรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการในกรณีไม่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงาน ต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป
2. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณี que เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
3. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณี que เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชน และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง
4. พ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหาย และเป็นกรณี que เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ
5. เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
6. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
7. ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน
8. จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา
9. อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ และประชาชนประกอบด้วย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

1. ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัส ดิษฐากฤษชัย *	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
3. คุณหญิงจันทนี สันตะบุตร *	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
4. นางสาวนัยนา สุภาพิ่ง	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
5. นายประดิษฐ์ เจริญไทยทวี	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
6. นายวสันต์ พานิช *	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
7. นายสุทิน นพเกตุ	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
8. นางสุนี ไชยรส	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
9. นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
10. คุณหญิงอัมพร มีศุข	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
11. นางสาวอาภากร วงษ์สังข์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัส ดิษฐากฤษชัย พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550

* คุณหญิงจันทนี สันตะบุตร พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549

* นายวสันต์ พานิช พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2551

คำอธิบายความหมายของเครื่องหมาย

รูปทรงดอกบัว	คือ ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์ อันเป็นจริยวัตรอันดีงามของคนไทย
รูปคนล้อมเป็นวงกลม	คือ การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วนสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ
รูปมือ	คือ การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศในการโอบอุ้ม คุ้มครองศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ด้วยหลักแห่งความเสมอภาคและภราดรภาพ
สีน้ำเงิน	คือ สีของความเชื่อมั่นของประชาชน และทุกภาคส่วน ของสังคม คือ ความมุ่งมั่น อดทนในการทำงานเพื่อประชาชน คือ ความสามัคคี และการประสานพลังอย่างหนักแน่น จากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

This guidebook was produced in close collaboration
with the following organisations:

INFORM

International Service for Human Rights

World Organisation Against Torture

Asia Pacific Forum on Women,
Law and Development (APWLD)

National Human Rights Commission of Thailand

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550

อาคาร B ชั้น 6 และ 7 ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

โทรศัพท์ 0 2141 3800, 0 2141 3900

โทรสาร 0 2143 9575

E-mail: help@nhrc.or.th Website: nhrc.or.th